

'FACETTEN UIT HET LEVEN VAN DS. A. HOogerLAND'

LEVENSOVERZICHT

en

DRIE PREKEN

door

DS. A. HOGERLAND

Predikant van de Gereformeerde Gemeente Borssele

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2015**

INHOUD

LEVENSOVERZICHT

1. Afkomst
2. Bekering
3. Ambtsdrager, werkzaam met het predikambt
4. Naar Werkendam
5. Predikant te Krabbendijke
6. Predikant te Dirksland
7. Borssele, de laatste legerplaats

VERSLAG VAN ZIJN VERBLIJF IN KRABBENDIJK

R.D. 15 mei 1981. Ds. Hoogerland deed intrede te Dirksland

R.D. 4 juli 1985, Afscheid Ds. A. Hoogerland van Dirksland

Ds. A. Hoogerland te Borssele (1985)

1. Afkomst
2. Door God bewaard
3. Naar Werkendam, Krabbendijke, Dirksland en Borssele
4. Bevestiging Borssele
5. De intrede
6. Afgelost van zijn post
7. Begravenis en rouwpreek met toespraken
8. In Memoriam ds. A. Hoogerland 1918-1986
9. Interview met Weduwe Hoogerland

VIER PREKEN

1. Intreepredicatie van ds. A. Hoogerland te Borssele op 26 juni 1985

"En voor mij, opdat mij het Woord gegeven worde in de opening mijns monds met vrijmoedigheid, om de verborgenheid des Evangelies bekend te maken." Efése 6: 19

2. Predicatie van ds. A. Hoogerland op 22 september 1985. Na ziekenhuisopname

"Hij zal Mij aanroepen en Ik zal hem verhoren. In de benauwdheid zal Ik bij hem zijn; Ik zal er hem uittrekken en zal hem verheerlijken." Psalm 91 vers 15

Brief van Ds. Hoogerland in "De Saambinder"

3. Predicatie van ds. A. Hoogerland op zondag 26 januari 1986

"Ik ben de Deur; indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden; en hij zal ingaan en uitgaan, en weide vinden." Johannes 10: 9

4. Predicatie van ds. A. Hoogerland op zondag 26 januari 1986

Heidelbergse Catechismus in **Zondag 4**. Vraag 9: Doet dan God den mens niet onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist, wat hij niet doen kan? Enz

De laatste groet aan de gemeente te Borssele

VERSLAG VAN BEGRAFENIS 15 MAART 1986

LEVENSOVERZICHT

1. Afkomst

Adriaan Hoogerland werd op 10 februari 1918 te Nieuwdorp op Zuid-Beveland geboren in een gezin dat acht kinderen telde. Van zijn geslacht mag door Gods genade getuigd worden, dat er een grote wolk der getuigen rondom was. Zowel van de zijde van zijn vader als van de zijde van zijn moeder behoorde zijn voorgeslacht vanaf het begin tot de Ledeboeriaanse gemeenten. Zijn overgrootvader was ouderling in Borssele en was één van de afgevaardigden op de Synode van 1907, waar de vereniging van de Ledeboeriaanse- en Kruisgemeenten tot stand kwam.

Reeds als schooljongen moest Adriaan zo nu en dan mee naar het land, om wat te helpen verdienen. Ook was hij wel eens als "koeiwachter" werkzaam bij de zo bekende ouderling Joannes de Kok, die toen eveneens in Nieuwdorp woonde. Nadat hij de lagere school verlaten had, werkte hij hele dagen op het land.

Toen hij 18 jaar oud was, verhuisde het ouderlijk gezin naar Wolphaartsdijk. Op deze leeftijd werd hij ook opgeroepen om zijn militaire dienstplicht te vervullen. Enkele jaren later brak de Tweede Wereldoorlog uit en ook toen werd hij weer onder de wapenen geroepen.

In de oorlogsjaren (1943) trad hij in het huwelijk met *Maria Vermeulen*. Het jonge echtpaar verhuisde toen naar Rilland-Bath, waar Hoogerland werkzaam werd op het grote landbouwbedrijf van "N.V. De Bathpolders". Na anderhalf jaar keerden zij echter weer terug naar Wolphaartsdijk.

Vanaf zijn prille jeugd had Hoogerland indrukken van dood en eeuwigheid, maar ook van het geluk van het ware volk des Heeren.

Op 29-jarige leeftijd werd hij tot diaken gekozen.

Zoals wellicht bekend, werd ook Wolphaartsdijk getroffen door de watersnoodramp van 1 februari 1953.

Het gezin Hoogerland, dat toen uit vijf personen bestond, moest een paar bange dagen en nachten doorbrengen op de zolder van een boerderij. Te midden van het geweld der golven werden zij wonderlijk door de Heere bewaard.

2. Bekering

Zoals gezegd, werd hij toen hij van school kwam, koewachter bij ouderling Joh. de Kok. Als hij daar in huis kwam, en daar kwamen er van Gods volk, dan zat hij met jaloersheid te luisteren, als ze spraken over de wegen die God met Zijn volk houdt. Want hij had reeds jong indrukken van dood en eeuwigheid.

Later (toen hij reeds predikant was) hoorde hij dat ouderling De Kok toen reeds tegen een oom van hem had gezegd: "Die jongen zal God nog gebruiken in Zijn kerk."

Door middel van enkele vrienden is hij in Wolphaartsdijk op de jongelingsvereniging gekomen. Daar was hij ook altijd vol ijver bezig in het onderzoek van Gods Woord. Verder leefde hij altijd stil en ingetogen.

Op 25 jarige leeftijd is hij getrouwd. Ds. A. van Stuivenberg heeft het huwelijk bevestigd uit Psalm 23 : 1. "De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken." Deze tekst is in zijn latere leven voor hem van grote betekenis geworden.

Op 29 jarige leeftijd werd hij gestemd tot diaken, wat hij na rijp beraad met grote schroom heeft aangenomen.

Ondertussen had hij veel indrukken en zware overtuigingen, zodat hij soms, als hij op de kinderen moest passen, van voor naar achter liep van benauwdheid. En toch ging dat steeds weer over, hoewel hij gedurig aan de Heere vroeg of Hij die indrukken

levendig wilde houden.

Maar toen hij in 1958 gestemd werd tot ouderling, wat op wonderlijke wijze gegaan is, is de Heere hem te sterk geworden. Toen zag hij zijn hemelhoge schuld en heeft hij zich leeggeweend vanwege zijn schuld en afmakingen en dat tegen een goedgevoelend God. Tevens was het hem een wonder dat hij nog niet in de hel lag. En dan zou zo één ouderling moeten worden? Dat kon nooit.

De satan zei: "Als je dat aanneemt dan sterf je, want dat zal de Heere niet gedogen." Hij nam het op zijn beraad en werd maar heen en weer geslingerd. Bedanken durfde hij ook niet, want dan was hij bang dat de Heere hem zou tegenkomen. Die week heeft hij de Heere aangelopen als een waterstroom en geworsteld om licht en klaarheid, wat hij doen moest. Hij had er toen iets bij gekregen, wat hij eerst niet had. Hij had voorheen wel grote benauwdheid, maar nu had hij ook droefenis, want de liefde Gods is toen in zijn hart uitgestort door de Heilige Geest.

Dáárom kon hij later zo onderscheiden verklaren, wat algemene en wat zaligmakende overtuigingen zijn. In de eerste wordt de liefde gemist en de droefheid naar God en over de zonde. Eindelijk heeft hij het op God mogen wagen en heeft het ambt aanvaard.

De strijd werd toen echter niet minder. Hij dacht dat hij nooit op de preekstoel zou komen om de gemeente voor te gaan, want hij zou daarvoor of op de preekstoel sterven. Toen hij door ds. A.F. Honkoop was bevestigd, moest hij al spoedig dat werk doen, wat hem nog veel worstelingen heeft gekost. Het eerste versje dat hij liet zingen was psalm 54 : 1 van Datheen: "Och, Heer' Almachtig, help toch mij," enz.

En in het gebed heeft hij heel zijn hart voor de Heere in het openbaar uitgestort. Ook het lezen van de preek heeft hij tot een goed einde mogen brengen. Zijn gehele ambtelijke loopbaan is een weg van strijd geweest. Hij kon maar nooit iets van zichzelf, maar had overal de Heere voor nodig, zowel voor zijn persoonlijk geestelijk leven als voor zijn ambtelijke arbeid.

Toen het voor het eerst Avondmaal zou worden in zijn ouderlingschap, was dat ook zeer moeilijk voor hem, want hij kon en mocht daar niet aangaan zonder een Goddelijk recht en Goddelijke trekking. Hij was in zichzelf onbekeerd en niet waardig daar een plaatsje in te nemen. Hij moest bovendien nog tafelwachter zijn. Als een hoopje ellende heeft hij daar gestaan.

Maar ondertussen ging de Heere door met Zijn werk in de ziel.

Het werd voor hem steeds onmogelijker om nog ooit zalig te worden. En al kreeg hij zo nu en dan wel eens een bemoediging, dat werd weer spoedig uit zijn handen geslagen.

Eens, toen hij zo moedeloos en radeloos en ellendig was in zichzelf, nam hij zo maar willekeurig een boekje van Smytegelt uit de kast. Hij las toen: al had je nu al de zonden gedaan, van elk mens, vanaf Adam tot op heden, dan was er nog zaligheid. Toen zag hij dat hij die niet had, maar alleen zijn eigen zonden.

Een andere keer werd hij bemoedigd uit deze woorden "Al wat Mij de Vader geeft zal tot Mij komen, en die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen." Ook heeft hij op een morgen bij het wakker worden een stem gehoord, die klonk in zijn oren en zonk in zijn ziel, zodat hij aan zijn vrouw vroeg of zij iets gezegd had. Die stem zei: "Ik zal hem met langheid der dagen verzadigen, en Ik zal hem Mijn heil doen zien."

Het was bij hem voornamelijk om dat heil te doen. Een tijd later toen hij weer nergens heil of uitkomst zag, pakte hij een psalmboekje dat hij zag liggen, sloeg het open en las opeens deze regel uit psalm 119: "Ik haak o Heer' naar 't heil mij toegezegd."

Dat was uit zijn hart gegrepen, want dat heil daar ging zijn ziel gedurig naar uit.

Maar de klove die hij zelf gemaakt had werd steeds dieper en groter en hij maakte die ook in zijn waarneming steeds wijder. Op een avond las zijn vrouw voor de kinderen uit de kinderbijbel over de zondares in het huis van Simon de Farizeeër die daar aan de voeten van Jezus haar schuld beweede en zijn voeten nat maakte met haar tranen. Hij heeft daarna dagen achtereen met de begeerte gelopen om ook die plaats van de zondares in te mogen nemen, aan Jezus voeten, maar het werd voor hem steeds meer buiten hope.

Doch toen kwam de Heere in die diepte de Naam Jezus in Zijn ziel te openbaren. Er werd daar een deur geopend. Hij zag dat hij nog zalig kon worden, en ook in Wien hij nog zalig kon werden.

Die nacht heeft hij niet geslapen van verwondering omdat er voor zo iemand nog zaligheid was. Hij heeft zich daar enkele dagen in mogen verheugen, maar al spoedig zeiden ze hem van binnen: "Nu heb je wel mogen zien dat er nog zaligheid is in Jezus, dat Hij alleen het kan, en dat er dus een mogelijkheid is om zalig te worden, maar nu gaat het er over of Hij het ook wil."

Dat werd toen weer een strijd waarmee hij in de diepte kwam. Hij dacht dat hij zelf wel gewillig was. Op een avond thuiskomende van een vergadering sloeg hij in zijn moedeloosheid de Bijbel op. Deze viel open bij Hooglied 5 : 2. "Doe Mij open, Mijn zuster, Mijn vriendin, Mijn duive, Mijn volmaakte; want Mijn hoofd is vervuld met dauw en Mijn haarlokken met nachtdruppen."

Toen zag hij duidelijk dat hij zijn hart niet kon maar ook niet wilde openen, en dat Jezus gewilliger was dan hij. Hij heeft daarop een tijd gehad dat hij veel in het Hooglied las omdat zijn ziel daarin zo verklaard lag.

Maar met al die weldaden kwam hij steeds weer in de strijd en in de diepte en ging de Heere hem weer pasklaar maken voor nadere weldaden. God nam, naar hij later getuigde, het eerste weg om het tweede te stellen.

Intussen stond het Heilig Avondmaal weer bediend te worden. Hij werd daarmee weer in een hevige strijd gewikkeld, want de satan wilde hem ervan afhouden. Hij zag echter niet dat het van de satan was. De predikant die op een avond in de week voorbereiding kwam houden moest zijn tekst veranderen, zowel bij de voorbereiding als bij de bediening van het Heilig Avondmaal, omdat hij er anders niet bij had gekund. "Deze ontvangt zondaars en eet met hen," was de tekst die de predikant nam. En dat was een tekst die helemaal voor hem paste. In de week van voorbereiding doormaakte hij een zware strijd. Aan de ene zijde was het: "Die Mij verloochenen zal voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor Mijn Vader die in de hemelen is." En aan de andere kant was er een bange vreze om zich een oordeel te eten en te drinken.

De satan maakte hem wijs dat hij zou sterven als hij aan die heilige dis zou aanzitten. Toen hij als dienstdoende ouderling een gebed had gedaan, zei de predikant: "Hoogerland stormt het van binnen?" want hij merkte het. Hij antwoordde: "Het stormt geweldig dominee."

Dominee zei: "Als de Heere nu stilt, zul je dan niet beroeren?" Hij kon echter niet geloven dat dit gebeuren zou. Doch onder de preek heeft de Heere het gestild en ook onder de nodiging, zodat hij niet kon en niet durfde nalaten om aan te gaan. En terwijl hij aanzat was alles vrede.

Maar zijn leven was, zoals hij zelf altijd zei: op en neer. En dan meer neer dan op, want de Heere wilde hem klaar maken voor het werk dat hij later zou moeten doen. In hetgeen hij zelf beleefde mocht hij later aan anderen onderwijs geven. Ondertussen werd hij steeds ellendiger, mismaakter en gruwelijker in zichzelf. De vloeken kwamen soms zo naar boven dat hij bang was dat hij ze zou uitspreken, hoewel hij in zijn vorig leven nooit, gevloekt had. Als hij dan naar bed ging moest hij maar vragen of de

Heere hem ervoor wilde bewaren dat hij in zijn droom zou vloeken. En het wonderlijke was dat hij in zijn droom juist vloekers waarschuwde.

In deze toestand was hij juist aam de beurt om de catechismuspreek te lezen in de kerk, die handelde over het derde gebod. Hij moest dus als een vloeker, over het vloeken lezen, maar niemand in de gemeente wist dat. Toen de dienst geëindigd was en hij in de consistorie kwam, legde hij zijn boek op tafel en zei hij tegen de ambtsbroeders: "Zie, dat is voor mij gebeurd, want ik ben zelf een grote vloeker en het betaamt niet dat zo iemand het ambt van ouderling bekleed."

De kerkeraad was er wel even van verslagen en wist niet direct wat zij moest antwoorden. Er was echter een oude diaken, die het door had. Hij zei: "Er was eens een pont die over een rivier moest en daar was ook een vloeker op, die maar niet kon begrijpen dat de pont veilig de overkant bereikt had. En weet je wie die vloeker was?" Niemand die het wist.

Hij zei: "Dat was ds. Ledeboer. Die heeft zichzelf ook als een vloeker leren kennen." Toen hij dat hoorde heeft hij toch maar weer bijgetekend.

Hij vertelde dat tegen zijn tante, die voor hem menigmaal gebruikt is om hem te onderwijzen, zoals Naomi bij Ruth. Want had Luther het in zijn geschriften over zijn lieve tante Lena; hij had ook een geliefde tante waar hij menigmaal zijn hartsgeheimen aan meedeelde, en die hem dikwijls wijze antwoorden gaf. Hij kon maar niet begrijpen waar dat toch vandaan kwam, daar hij er gedurig tegen worstelode, en dat niet wilde. Zijn broer, die ook veel van het leven der genade mocht ervaren, had dat niet.

Ze zei, het zou kunnen zijn dat de Heere je door ontdekkende genade wil leren, dat je (ondanks dat je in je vorig leven nooit vloekte) toch een vloeker bent. En je broer die dat wellicht in zijn vorig leven wel gedaan heeft, heeft dat niet nodig, want die weet toch wel dat hij een vloeker is. Dat is toen van lieverlede weggegaan. Ook heeft hij een tijd gehad dat hij gedurig dacht dat hij een huichelaar was, en daarvoor ook steeds de troon van Gods genade aanliep, met de bede, dat als hij een huichelaar was, het niet met opzet was, maar of de Heere het hem dan zou willen vergeven en het nog eens wáár zou willen maken. En onder dit alles werd hij toch innerlijk gedrongen om in de kerk de geschiedenis te lezen van Simon de Tovenaar, getiteld: "De huichelaar te Sion ontmaskerd".

"Ik loop met het vonnis onder mijn arm naar de preekstoel en toch moet ik die preken lezen." Dit duurde tot hij kwam aan deze preek, dat Petrus zei tot Simon: "Want ik zie, dat gij zijt een gans bittere gal en samenknoping der ongerechtigheid." Die schrijver zei: "Petrus moest dat tot Simon zeggen, want hij wist dat van zichzelf niet. Maar Gods volk klaagt zichzelf menigmaal aan, en worstelt er mee dat ze een huichelaar zijn. Dat hoeft niemand tegen hen te zeggen." Toen werd bij hem de strik gebroken en kon hij zeggen: "Heere, U weet dat ik dat gedurig doe."

Om hem pasklaar te maken voor nadere weldaden en tevens ook voor het werk dat voor hem was weggelegd, werd hij in zichzelf zo ellendig en goddeloos dat hij geen raad meer wist. De satan wilde hem een tijdlang bewegen om hem te aanbidden. Hij moest dan maar enkele woorden zeggen, en dan was hij in zijn macht. Daartegen heeft hij geworsteld en gestreden, terwijl hij er zelf geen erg in had dat dit van de satan kon zijn. Hij dacht dat het uit zijn eigen boze hart kwam en dat er op heel de wereld geen goddelozer en gruwelijker schepsel was te vinden dan hij.

Nu was het zijn gewoonte om, als er in een naburige gemeente een predikant was voor een avondbeurt, daar heen te gaan als hij kon. En dat was meestal niet ongezegend. Hetzij vertroostend en bemoedigend of onderwijzend, maar ook wel beschamend. Dat

laatste was ook nuttig, maar dat zag hij pas later. Dan ook weer werd hij diep in zijn gemis gepreekt. In die tijd zou er in Kortgene een predikant voorgaan. Zijn vrouw zei 's middags tegen hem: "Je gaat vanavond zeker wel naar Kortgene." Hij zei: "Nee, ik ga vanavond niet, want bij mij is er toch geen doen meer aan. Ik ben zo'n goddeloos monster, ik zou door mijn goddeloosheid de heiligheid van Gods knecht nog bederven." Maar terwijl hij op het land aan het werk was, zong het maar steeds in zijn hart: "Maar dewijl dat Gij daar wilt horen, 't gebed Uwes volks goed, Zo zullen daar Uw uitverkoren, U vallen Heer' te voet." Vooral het woordje daar deed veel kracht in zijn ziel. Hij is toen toch maar iets vroeger van zijn werk naar huis gegaan en is 's avonds naar Kortgene gereden op zijn bromfiets.

Toen hij daar aankwam stond de dominee die daar moest preken, bij de kerk. Hij zei: "Zo Hoogerland, hoe gaat het?" Hij zei: "Dominee ik ben een gruwelmens." Dominee zei: "Dat ben ik ook." Hij dacht: "U zegt het, maar u bent dat niet. Ik ben het." Die avond preekte de dominee over deze woorden: "Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus en Dien gekruisigd." Hij zei onder andere in zijn preek: "Zijn er hier mensen, die goed zijn voor de hel? Voor dezulken is Christus nu aan het kruis gehecht en gedood." Daar is hij toen onder weggezonden. Hij had het wel willen uitroepen: "Hier zit er één, die goed is voor de hel." Dat was op die ogenblikken wáár bij hem. En tegelijk werd hij toen als het ware in de geest meegenomen naar het kruis en *mocht hij het oog des geloofs slaan op die gekruiste Christus*.

Daar viel het zondepak van zijn schouders en heeft hij zitten wenen van blijdschap en verwondering, maar ook van zielesmart. Want hij zag niet alleen dat Christus nu voor hem geleden had, maar ook door hem. Dat gaf aan de ene zijde onuitsprekelijke blijdschap, maar anderzijds bittere zielesmart, omdat hij zag dat hij door zijn zonden Christus aan het kruis had genageld. Evenwel had hij daar wel op dat plaatsje willen blijven. Toen de kerk uit was en hij op de pont was, (die voer toen nog tussen Wolfaartsdijk en Kortgene) dacht hij de dominee daar ook wel aan te treffen. Hij wilde hem graag een hand geven. Maar hoe hij ook zocht, hij zag hem nergens. Hij was net als de kamerling, die zag Filippus ook niet meer, en hij reisde zijn weg met blijdschap.

Later, toen hij in diezelfde gemeente mocht voorgaan als predikant, heeft hij nog wel eens aangehaald wat hij daar op dat plaatsje heeft mogen ondervinden aan zijn ziel. Toen hij op de theologische school was, stonden er eens enige van zijn medestudenten gebogen over de kaart van Palestina. De dominee die toen te Kortgene had gepreekt, (en waar hij dat later ook tegen verteld had) stond daar bij. Toen hij daar langs kwam zei die dominee: "Hoogerland, weet jij Golgotha te liggen?"

Hij antwoordde: "Ja, dat weet ik te liggen. Wel niet direct op de kaart, maar toch weet ik het te liggen." Hij mocht daar toen nog iets van meedelen.

3. Werkzaam met het predikambt

Wat hem ook gedurig bezig hield in de periode dat hij ouderling was, dat was de drang om predikant te worden. Toen hij nog maar pas ouderling was, en zich er menigmaal over verwonderde dat de Heere hem, de minste onder de ambtsbroeders, als ouderling in Zijn Kerk wilde gebruiken, was het gedurig in zijn hart: "En gij zult grotere dingen zien dan deze." Daarmee werd hij dan gewezen op het predikambt. Maar dat kon natuurlijk nooit in zijn waarneming. Hij probeerde dat dan ook zover mogelijk weg te werpen, doch wist niet dat zijn tante daar ook mee liep. Die was daar bij bepaald door het lezen van een predicatie in de kerk over Gideon. Deze woorden

drukte de Heere in haar hart. "Heb Ik u niet gezonden?" En ook "Ga heen in deze uwe kracht." Toen mocht zij geloven dat hij tot predikant zou worden geroepen. Ze wisten toen echter van elkander niets af. Ook de grote nood in de gemeenten werd gedurig op zijn ziel gebonden.

Op zekere avond, toen hij naar bed ging en met die nood op zijn knieën voor de Heere kwam, vroeg hij of de Heere nog eens arbeiders in Zijn wijngaard zou willen uitstoten; hij was daar gedurig mee werkzaam. Toen hij 's morgens wakker werd klonk het krachtig in zijn ziel: "Ziet Ik zend u als lammeren in het midden der wolven." Hij wist wel dat dit in Gods Woord stond, maar hij wist niet waar. Toen is hij aan het zoeken gegaan en vond het tenslotte in Lukas 10, waar men de geschiedenis leest van de zeventigen die werden uitgezonden. Uit dat hoofdstuk heeft hij veel onderwijs mogen ontvangen aangaande het predikambt.

Vooraf uit het gedeelte waar Jezus zeide: "Verblijdt u daarin niet dat de geesten u onderworpen zijn, maar verblijdt u veel meer dat uw namen geschreven zijn in de hemelen." Hij mocht een ogenblik geloven, dat ook zijn naam daar geschreven stond. Hij heeft toen zichzelf met ziel en lichaam aan de Heere overgegeven en uitgeroepen: "Te sterven voor de Naam en de zaak van de Heere Jezus." Toen er echter een oproep in "De Saambinder" stond van het curatorium, om zich daar met een attest van de kerkenraad te melden, toen kon het niet meer, en werd hij weer in een zware strijd gewikkeld. Want hij wist niet wanneer hij moest gaan, of het nu wel de tijd was. Hij werd bepaald bij Lukas 24: "En blijf gij in de stad Jeruzalem totdat ge zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte." Dan weer bij Handelingen 1 "Niet lang na deze dagen." Maar hij werd toch steeds geslingerd en durfde niet om een attest te vragen aan de kerkenraad.

Op een nacht kwamen met kracht deze woorden in zijn ziel: "Ziet, de pijlen zijn van u af en verder." Hij wist wel dat het in de geschiedenis stond van David en Jonathan, maar wat dat nu voor hém kon betekenen, begreep hij niet. Hij is toen uit bed gegaan om dat te onderzoeken, en las dat Jonathan zeide tot David: "Wanneer ik zeg, de pijlen zijn van u af en verder, gaat heen, want de Heere heeft u laten gaan." Toen mocht hij geloven dat hij gaan mocht.

Hij werd ook steeds aangevallen dat de mensen zouden zeggen: "Die man wil zeker graag van het werken af," enz. Maar dan zong het in zijn ziel:

"En openbaren uwe deugd geprezen,

Gelijk de middag die klaar is en hel."

Psalm 37 : 3 (Datheen).

De Heere bevestigde dit, want de mensen begonnen tegen hem te zeggen: "We raken jou hier kwijt, en we denken dat jij straks nog predikant wordt."

Zelf sprak hij er nooit over dan alleen met zijn vrouw en met zijn tante, maar die spraken daar met niemand over. Ook was het zeer opmerkelijk, dat hij zoveel opening kreeg in het voorgaan 's zondags.

Eindelijk kon hij er niet meer onderuit en heeft hij de kerkenraad om een attest gevraagd. (1961) De meesten van de kerkenraadsleden zeiden: "Dat hadden wij al lang verwacht."

Toen moest er kerkenraadsvergadering gehouden worden met de consulent er bij, die zijn vader meebracht die in dezelfde classis stond als predikant. Na even overleg, terwijl hij weg moest, zei de oudste van de predikanten tot hem: "Je krijgt een attest, maar als de Heere je mond sluit op het curatorium, dan sta je."

Daar kon hij mee naar huis en de satan maakte daar gebruik van. De moed zonk hem weer in de schoenen. In die tijd, eer hij naar het curatorium moest, heeft hij nog veel beproevingen doorgemaakt. Dan weer geloven en dan weer ongeloof. Hij raakte op

den duur zo uitgeput naar lichaam en ziel, dat hij op bed terecht kwam, helemaal verzwakt en met koorts. En hoe meer de tijd naderde om naar het curatorium te gaan, hoe zwaarder de strijd werd. Hij zou daar niet heen kunnen.

Zijn broer was er echter zo vast van overtuigd dat hij op het curatorium zou komen, dat hij zei: "Als je daar niet komt, dan ben ik een huichelaar. Want de Heere heeft gezegd: Vreest niet, geloof alleenlijk."

Ook zijn tante heeft daar veel de Heere voor aangeloopen. Ze kwam er zeer mee in de strijd, want ze dacht: "Zou dat nu allemaal van me zelf geweest zijn?" Ze had vast mogen geloven dat het van God was dat hij leraar zou worden. Ze wist ook dat hij zich vrijwillig en onvoorwaardelijk aan de Heere had mogen overgeven, en dat hij met Gideon heen mocht gaan in deze zijn kracht. En dan tot op het laatste zo ziek, dat er geen verwachting meer was dat hij naar het curatorium zou kunnen gaan. Zo is ze moedeloos naar huis gegaan en heeft de Heere gesmeekt of Hij in deze toestand nog eens betonen wilde, dat Hij Dezelfde was, Die evenals bij de schoonmoeder van Petrus de koorts kon wegnemen. Terwijl ze daar zo mee bezig was, hoorde ze de klok zeven uur slaan.

En even daarna kwam zijn dochter zeggen dat de koorts weg was. Toen mocht ze in de dadelijkheid geloven dat de Heere een Waarmaker van Zijn Woord was. De andere morgen werd zij kennelijk bepaald bij deze woorden: "Gisteren te zeven uur verliet hem de koorts." Zij mocht ervaren: Wie Hem aanroept in de nood, vindt Zijn gunst oneindig groot. De vrijdag, voor dat hij 's dinsdags naar het curatorium moest, mocht hij van de dokter uit bed. De dokter zei: "Ik kom niet meer. Als je weer wat opgesterkt bent, ga je maar weer aan het werk." Hij wist echter de oorzaak van de ziekte niet, want van die roeping en van die zending had hij niets gezegd tegen de dokter.

Doch de vraag was nu, hoe moet ik in Rotterdam komen, want hij kon op zijn benen haast niet staan van zwakte. 's Zaterdag kwam de voorzitter van de kerkenraad eens kijken hoe hij het maakte. Hij zei: "Maak je maar geen zorgen hoe je nu in Rotterdam moet komen, want wij laten een taxi rijden en ik ga met je mee."

Zo kon hij dus toch naar het curatorium, door een onbegrepen weg. Toen hij daar aankwam stond de predikant van de gemeente van Rotterdam bij zijn woning die aan de theologische school grensde, waar hij zijn moest.

Hij zei: "Zo Hoogerland, ben je daar ook? Ik had je verwacht. Hoe gaat het, weet je wat je zeggen moet op het curatorium?" Hij antwoordde: "Ik ben lichamelijk niets en geestelijk ben ik ook niets, dus ik weet het niet," De dominee zei toen: "Dan wordt je wel aangenomen." Maar daar kon hij niets van bezien.

Toen hij voor het curatorium verscheen mocht hij echter met vrijmoedigheid vertellen wat God aan zijn ziel gedaan had, en hoe hij zijn roeping en zending had ervaren. Hij kon toen naar beneden gaan. Maar spoedig werd hij weer teruggeroepen zodat een student die daar was zei tegen de voorzitter van de kerkenraad: "Dat is afgewezen, want zo vlug gaat dat nooit."

Deze antwoordde: "Dat kan ik niet geloven." Hij was er van overtuigd dat hij zou worden aangenomen. Toen hij weer voor het curatorium verscheen vroeg de voorzitter: "Hoogerland, als je nu eens afgewezen was?"

Hij antwoordde: "Dan heb ik mezelf bedrogen."

"Maar, als je nu eens aangenomen bent," zei de voorzitter.

"Dan zou ik uitroepen: Mijn God U zal ik eeuwig loven, omdat Gij het hebt gedaan," was zijn antwoord.

"Roep dat dan maar," zei de voorzitter, "want je bent aangenomen." Hij werd dus toegelaten om aan de theologische school de opleiding te volgen tot het predikambt.

De verwondering en de blijdschap die er toen in zijn hart was, kon hij niet uitspreken. Toen hij weer thuis was, en velen hem kwamen bezoeken, ook velen van Gods volk, was er grote blijdschap.

Toen was het: "Komt, maakt God met mij groot." Hij heeft toen gezien dat hij evenals Zacharias door zijn ongelooft op zijn bed terecht was gekomen, en stom geweest is. Want hij kon niet voorgaan in de gemeente en ook niet spreken van de wegen des Heeren, omdat hij er toen niets meer van geloofde. Eer echter de tijd aanbrak dat de school begon heeft hij het ook nog zeer bang gehad.

Er dreigde n.l. weer oorlog uit te breken en de toestand in de wereld was daardoor zeer gespannen. Hij dacht: "Als dat gebeurt, dan komt er van mijn roeping en mijn zending niets terecht." Toen hij daarmee liep te worstelen en zeer moedeloos was kwam er kennelijk met kracht in zijn hart: "Die de oorlogen doet ophouden tot aan het einde der aarde, den boog verbreekt, en de spies aan twee slaat, de wagenen met vuur verbrandt." Psalm 46. Hij ervoer dat als een boodschap van de Heere. Maar om te weten of het werkelijk waar was, vroeg hij, of hij als hij de Bijbel zou opslaan, het zijn mocht op Psalm 46 : 10. Dan zou hij geloven dat het van God geweest was. En zo gebeurde het. Hij zat zo in de benauwdheid dat de Heere hem er kennelijk op wees dat er geen oorlog zou komen. En tot op heden is het nog vrede in ons land.

4. Naar Werkendam

In het tweede jaar van zijn opleiding is hij op een wonderlijke wijze in Werkendam terecht gekomen. Er kwam weer gezinsuitbreiding. Het 10e kind stond geboren te worden en daar was in Wolfaartsdijk geen plaats voor omdat hij maar klein behuisd was. Negen kinderen hadden ze en zijn vader was ook bij hen in huis. Studeren moest hij in de slaapkamer, en daar zou dan nog een kind moeten geboren worden. Dat was echt geen doen. Ook dat bracht hem weer in de nood voor Gods aangezicht. Nu waren ze in Werkendam een nieuwe pastorie aan het bouwen, waar ze voorlopig een student in wilden huisvesten als dat mogelijk was. Eén van zijn medestudenten heeft hem daar op attent gemaakt en ook de kerkenraad van Werkendam werd daarvan in kennis gesteld. Ze hebben toen gevraagd of hij eens wilde gaan kijken. Hij wilde echter graag weten of het in de gunst Gods zou zijn. Aan de ene kant wilde hij wel, want hij zou dan elke avond thuis kunnen zijn, daar hij nu elke week twee nachten in Rotterdam bleef slapen. Aan de andere kant was hij bang dat hij buiten Gods weg zou gaan.

Toen hij op een morgen bezig was om zijn Bijbelse geschiedenis lessen te maken, dat ging over Jacob, die naar Egypte moest aftrekken, werd hij duidelijk bepaald bij deze woorden: "Jacob, Jacob..., vrees niet van af te trekken naar Egypte;... Ik zal met u aftrekken naar Egypte, en Ik zal u doen wederoptrekken, mede optrekkende; en Jozef zal zijn hand op uw ogen leggen."

Hij ging toen dat grote Roomse Brabant vergelijken met Egypte, en zag die plaatsjes zoals Werkendam en die andere plaatsen langs de rivier, als het land Gosen. Want daar was overal nog de waarheid te vinden. En er was daar ook nog van Gods volk. Hij zou dus toch maar eens gaan kijken. Hij hoorde toen echter dat ze er liever geen groot gezin in wilden hebben. Dus dat kwam niet voor hem ten goede.

De voorzitter vroeg aan hem hoeveel kinderen hij had. Hij antwoordde: "Wij hebben er negen." Dat de tiende werd verwacht durfde hij niet te zeggen. Doch ze konden hem niet weigeren, omdat dit van de Heere was. Toen hij vroeg hoeveel huishuur hij dan wel betalen moest, zeiden ze: "Je hoeft niets te betalen. Alleen zouden we wel graag willen dat je in de winter catechisatie houdt."

Zo is hij dan in september met zijn grote gezin in die mooie pastorie getrokken. Hij

kon maar niet begrijpen dat hij daarin mocht wonen. De wonderlijke wegen en uitredingen die hij toen heeft meegemaakt zijn niet alle te noemen. U kunt er iets van lezen in zijn brieven die hij in die tijd geschreven heeft aan zijn geliefde tante. Ook aangaande dat kind.

Hij geloofde zo vast dat het een tweeling zou zijn, want de Heere had in zijn hart gesproken: "En zie, tweelingen zijn in haar buik." Het was voor hem onbegrijpelijk, dat het er maar ééntje was. Dat heeft geduurd van januari (toen is het kindje geboren) tot kort na Pasen. Toen kwam een predikant in Werkendam, die preekte over Thomas. Hij zei: "Thomas was een tweeling in het natuurlijke leven. Maar Thomas was ook een tweeling uit de baarmoeder van vrije genade." Toen was voor hem dat raadsel verklaard en mocht hij vast geloven dat ook dat kind een tweeling zou zijn in de genade.

Het kind is echter maar anderhalf jaar oud geworden, dus heeft er zelf niet van kunnen getuigen. Het is gestorven door een gasontploffing. Dat is een zware weg voor hem geweest. Op een zondagmorgen, hij was in Groningen om te preken, werd hij naar huis geroepen omdat er thuis iets ergs gebeurd was. Zijn kind in het ziekenhuis met ernstige brandwonden en zijn vrouw met grote brandwonden op bed, het huis, ramen en deuren aan de achterkant kapot. Na een week is dat kindje gestorven, maar er is bij velen van Gods volk getuigenis gegeven, dat dit kind geboren was om wedergeboren te worden. Een ouderling waar hij innig aan verbonden was, kwam condoleren. Hij zei: "Het kind is niet dood, maar het leeft eeuwig."

Zelf mocht hij getuigen: "Ik zal wel tot haar gaan, maar zij zal tot mij niet wederkomen." Maar er waren ook ogenblikken dat hij er niet onder kon komen en hij de Heere als het ware wel ter verantwoording had willen roepen. Toen hij later bij het grafje stond was het van binnen: "En dat dit vlees heerlijk verrijzen zal." (Symb. Apost.)

Maar nu nog even terug naar de tijd toen hij pas in Werkendam was. De eerste zondagmorgen dat hij daar in de kerk zat en naar de kansel keek, zag hij de gemeente als schapen zonder herder. Er kwam toen een begeerte in zijn ziel en een innerlijke vraag of dit straks zijn gemeente zou mogen worden. En meteen kwam er met kracht in zijn hart: "En Hij vervulle al uw begeerten." Dat heeft de Heere dan ook na veel bange strijd en vreze vervuld. Want beriepen ze in Werkendam altijd twee keer in een jaar een predikant, nu werd dat vier keer in een jaar. Dus het werd gedurig op de proef gesteld. Maar ook een ouderling had toen al tegen zijn vrouw gezegd: "Dat wordt onze dominee " Eerst wisten ze niets van elkander af, maar kort daarna hebben ze hun gehele hart aan elkander verklaard. Dus ook die ouderling werd daarin beproefd. Als er een predikant beroepen was, bad hij altijd op de kansel of de Heere op Zijn tijd en op Zijn wijze een knecht wilde geven.

Toen hij voor het eerst mocht gaan prediken was Werkendam de eerste gemeente waar hij mocht voorgaan. De kerkenraad had het wel verzocht, maar dat wist hij niet.

Ds. Rijksen vroeg of hij daar met de kerkenraad over gepraat had. Hij kon eerlijk zeggen dat het niet zo was. "Maar," zei hij: "Ik heb er wel met de Heere over gepraat, want het was de begeerte van mijn ziel." Hij kreeg toestemming om in Werkendam voor te gaan. Toen hij eindelijk kandidaat was, kwam het laatste beroep uit Werkendam. Dat was dus een vervulling. Maar eer hij het kon aannemen werd hij nog vreselijk aangevallen of het wel waar geweest was.

Ds. Rijksen vroeg aan hem: "Moet jij naar Werkendam?"

Hij antwoordde: "Ik heb het altijd gemeend, maar nu weet ik het niet meer."

Hij zei: "Je moet het maar dadelijk aannemen, want de satan wil dat nog verhinderen."

Zelf wist hij niet dat het van de satan was. Hij heeft het toen toch aangenomen en daarop kreeg hij vrede in zijn ziel. Er was grote blijdschap in de gemeente.

Predikant in Werkendam

Op 24 augustus 1965 is hij bevestigd door ds. L. Rijksen, zijn leermeester. De tekst was 2 Korinthe 5: 18. "En al deze dingen zijn uit God, Die ons met Zichzelf verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediening der verzoening gegeven heeft." De handoplegging geschiedde door ds. Van Dam, ds. De Gier, ds. Hakkenberg en ouderling Kornet.

Als intree-tekst nam ds. Hoogerland Kolossenzen 4: 3. "Biddende meteen ook voor ons, dat God ons de deur des Woords opene, om te spreken de verborgenheid van Christus, om welke ik ook gebonden ben." In zijn predikatie drong hij sterk aan op de voorbede van de gemeente, want hij gevoelde dat hij zonder de hulp des Heeren niet tot dat werk in staat zou zijn.

Na het beëindigen van de dienst en de toespraken verzocht ouderling De Boef de gemeente, om hem staande toe te zingen het 3e vers van psalm 122.

Nu was de gemeente van Werkendam weer begunstigd met een eigen herder en leraar, na veertien jaar vacant te zijn geweest.

Het werd reeds zeer gauw duidelijk dat het kerkgebouw niet meer voldeed en veel te klein was om de gemeenteleden die opkwamen plaats te geven. De kerkenraad heeft toen besloten tot verbouwing over te gaan. En mede door de grote offervaardigheid der gemeente werd dat spoedig werkelijkheid. De 400 zitplaatsen werden er 600. Bij het in gebruik nemen van de geheel vernieuwde kerk opende ds. Hoogerland de kanselbijbel (die bij de laatste dienst in de oude kerk gesloten was) waarbij de gemeente staande het 65e vers van psalm 119 zong. Als tekst had hij gekozen Psalm 93: 5. "Uwe getuigenissen zijn zeer getrouw, de heiligheid is Uwen Huize sierlijk Heere, tot lange dagen."

Ook aan het tot stand komen van een eigen school heeft hij mogen meewerken. Dat lag teer op zijn hart. Toen hij eens met enkele bestuursleden naar het ministerie van onderwijs was geweest, was hij zeer moedeloos, want ze hadden de boodschap meegekregen dat het wel eens vele jaren kon duren eer zij toezegging zouden verkrijgen tot het stichten van een school. In zijn moedeloosheid sloeg hij de Bijbel open en zijn blik viel op deze tekst: "Ik weet dat Gij alles vermoogt en dat geen van Uw gedachten kan afgesneden worden." Job 42 : 2.

Dat gaf zo'n indruk in zijn hart dat hij hoop kreeg dat de Heere alle hindernissen opzij zou zetten. En na verloop van zeer korte tijd, die men aanvankelijk niet voor mogelijk had gehouden, mocht hij de eerste steen leggen voor de Ds. Johannes Groenewegen school, die 8 augustus 1970 in gebruik werd genomen.

Ondanks veel strijd (vooral inwendig) was het toch een aangename tijd in Werkendam. Hij was zeer hecht verbonden aan ouderling De Boef Dat was een godzalige man, met oefeningen, waar hij veel steun aan had. Ook veel wijze lessen heeft hij van De Boef gekregen in zijn ambtelijke loopbaan. Maar, aan alles komt een eind, en alles wisselt. Zo ook aan zijn verblijf in Werkendam.

Veel beroepen heeft hij gekregen waarvoor hij moest en mocht bedanken. Maar toen het beroep uit Krabbendijke kwam werd het anders. Ds. Hage belde hem op Goede Vrijdag 1972 met de mededeling dat hij tijdens de gehouden ledenvergadering met grote meerderheid van stemmen was beroepen tot leraar van Krabbendijke. En dat liet hem niet ledig. Toen hij in de nacht van zaterdag op zondag op zijn bed er mee

worstelde (want hij kon Werkendam zomaar niet loslaten) heeft de Heere hem er lieflijk voor ingewonnen met de vraag uit Exodus 33: 14. "Hij dan zeide: Zou Mijn aangezicht moeten medegaan, om u gerust te stellen?" En hij mocht zeggen in verbrokenheid des harten: "Indien Uw aangezicht niet medegaan zal, doe ons van hier niet optrekken!" Hij gevoelde toen reeds dat het vastelijk besloten was. Maar hij moest toen nog aan de gemeente bekend maken dat hij een beroep had ontvangen van de gemeente van Krabbendijke. En uit die bekendmaking voelde de gemeente dat ze hun leraar zouden moeten afstaan aan de gemeente van Krabbendijke.

Iemand in de kerk zei hardop: "Nou gaat hij." Na nog een week van strijd en slingeringen heeft hij 's vrijdags daarop de beslissing genomen om naar Krabbendijke te vertrekken. De Boef, met wie hij er in het begin van de week over gesproken had, kon het maar niet geloven. Hij zei: "Zolang ik nog voor je bidden kan, geloof ik niet datje weg moet."

Maar na enkele dagen zei hij: "Ik weet dat je naar Krabbendijke moet, want het gebed wordt afgesneden. Ik bad wel of je hier mocht blijven, maar dat was maar omdat ikje niet wil en kan missen. Maar nu weet ik dat je weg naar Krabbendijke loopt." Hij vatte zijn hand en zei: "Je bent hier met vrede gekomen, je bent met vrede hier geweest en je mag ook met vrede vertrekken."

Hij mocht het aanvaarden, hoewel het hem zeer smartte. Hij is nog jaren bij ds. Hoogerland te gast geweest met de bid- en dankdagen. En dat waren voor hem hoogtijdagen, zoals hij het uitdrukte.

Zo groot de blijdschap was bij zijn komst, zo groot was de droefheid bij het afscheid. Als tekst had hij hiervoor gekozen Hand. 20 : 32. "En nu, broeders, ik bevele u Gode, en den woerde Zijner genade, Die machtig is u op te bouwen, en u een erfdeel te geven onder al de geheiligden."

5. Predikant te Krabbendijke

Op 25 juli 1972 is hij te Krabbendijke bevestigd door ds. Hage, die deze gemeente 6 jaar heeft mogen dienen en daar nog maar enkele weken geleden afscheid had genomen. Deze nam tot tekst Markus 6 : 37. Alleen deze woorden "Geeft gij hun te eten." 's Avonds heeft hij zijn intree gedaan uit Psalm 51: 14b en 15. "En de vrijmoedige Geest ondersteune mij. Zo zal ik den overtreders Uw wegen leren; en de zondaars zullen zich tot U bekeren."

Velen uit het Zeeuwse gewest waren gekomen om deze dienst bij te wonen. Hij was nu weer Zeeuw onder de Zeeuwen. Veel heeft hij gearbeid in die grote gemeente van Krabbendijke.

Eén van de gewichtigste diensten in deze gemeente was wel dat hij een zijner kinderen in het ambt van ouderling heeft mogen bevestigen. Hij mocht getuigen van een driedubbele band. Ten eerste was er een natuurlijke band, ten tweede naar hij mocht geloven een geestelijke band, en nu ook nog een ambtelijke band. (G. Hoogerland, 24-06-1952, is later predikant geworden) Verschillende kinderen zijn in deze periode getrouwd en in Krabbendijke blijven wonen.

In de tijd dat hij in Krabbendijke was, is hij twee keer drie weken naar Randburg in Zuid Afrika geweest. op last van de Deputaten van buitenlandse kerken. Eén keer in 1977 en een keer in 1979. Dat was een hele belevenis, zo'n grote reis met een vliegtuig. In de laatste dienst voor zijn vertrek is hij toegesproken door een ouderling en toegezongen door de gemeente. Dat was op eerste Pinksterdag, en op tweede Pinksterdag 's morgens in een consulente gemeente, na beëindigen van de dienst werd hij ook toegesproken en toegezongen. Het was toen in zijn hart: *de genade Gods van*

de broederen bevolen zijnde. Dat gaf hem rust in de ziel. De reis werd gemaakt samen met zijn vrouw en een ouderling uit Krabbendijke ook met zijn vrouw. De heenreis is dan ook voorspoedig verlopen. Hij heeft in Randburg drie zondagen het Woord en de sacramenten mogen bedienen. Hij heeft daar wel een aangename tijd gehad, ook onderling met de kerkenraad. Een ouderling heeft zelfs mogen ervaren een stapje verder te worden geleid op de weg des levens. Daardoor is er een onvergetelijke band tussen hen gevallen. Verder heeft hij er enkele vergaderingen geleid en huisbezoeken afgelegd. Daar de gemeenteleden ver uit de omgeving van Randburg woonden, werd het nuttige met het aangename verbonden, en mocht hij zodoende veel van het mooie natuurschoon zien. Hij zag het als een land wijd van begrip en mocht in de schoonheid van de schepping, de Schepper bewonderen, zodat hij uitriep met de dichter van Psalm 8: "O Heere, onze Heere, hoe heerlijk is Uw naam op de ganse aarde."

Ook kwam weer terug wat hij jaren geleden had mogen zeggen: "Ik zal niet sterven, noch vergaan. Maar leven en in alle landen, van Gods weldaden doen vermaan." Eer hij weer naar huis zou vertrekken heeft hij nog een bidstond gehouden voor kerk en staat. Hij had tot tekst gekozen 2 Kronieken 20 : 12. "Want in ons is geen kracht tegen deze grote menigte, die tegen ons komt, en wij weten niet, wat wij doen zullen; maar onze ogen zijn op U." Bij het uitgaan van de kerk heeft een ouderling hem nog enkele hartelijke woorden tot afscheid toegesproken, en heeft de gemeente hem toegezongen psalm 91 : 5 en 6. Dat was heel gepast in het Afrikaans met het oog op die grote reis. Op het vliegveld zei die ouderling nog: "Je hoeft niet bevreesd te zijn hoor, er zal niets gebeuren." Dat mocht hij vast geloven.

De reis was ook zeer voorspoedig. Het grootste gedeelte werd in de nacht gevlogen, en dan draaiden ze altijd een film in het vliegtuig. Ze wilden dat weer doen, maar het lukte niet. Na verschillende keren geprobeerd te hebben, hebben ze het maar opgegeven. Ze wisten natuurlijk niet dat er iemand in het vliegtuig zat te zuchten of de Heere het verhinderen wilde.

Ook de tweede reis is voorspoedig verlopen. Het was toen voorjaar. Hij heeft toen letterlijk het gras op de bergen zien uitspruiten. Dat is onvoorstelbaar, als de regens komen, hoe vlug dat gaat.

Negen jaar heeft hij met aangenaamheid in Krabbendijke mogen verkeren. Maar ook hier kwam het ogenblik van scheiden. Hij gevoelde reeds geruime tijd dat zijn werk daar ten einde liep. En toen Dirksland vacant werd liet hem dat niet ledig. Hij kon echter niet onderscheiden of het van de Heere was. Op zekere avond las hij aan tafel het vervolg, Numeri 10, waar in het elfde vers staat: "En het geschiedde..., in de tweede maand, op de twintigste van de maand, dat de wolk verheven werd van boven den tabernakel der getuigenis." Toen hield hij even op en zei: "De twintigste van de tweede maand werd de wolk opgeheven en dan moesten de kinderen Israëls optrekken."

Enkele weken daarna kreeg hij een beroep van Dirksland. En op de twintigste van de tweede maand is de beslissing gevallen en heeft hij het beroep naar Dirksland aangenomen. Op het aannemen van dat beroep is veel strijd gevolgd over de vraag of het toch wel in Gods gunst was. Toen hij op een middag zo moedeloos was dat hij nergens meer bij kon, vroeg hij aan de Heere of hij bij het lezen aan tafel eens mocht weten of de Heere mee op zou trekken. Hij las 1 Kronieken 28. Toen hij kwam bij vers 20, werd hij zeer bemoedigd. Daar staat: "Hij zal u niet begeven, en Hij zal u niet verlaten, totdat gij al het werk tot den dienst van het huis des HEEREN zult volbracht hebben." Op zondag 3 mei in de avonddienst heeft hij afscheid genomen van Krabbendijke met de woorden uit Mattheüs 28 : 20 "En ziet, Ik ben met ulieden al de

dagen tot de voleinding der wereld. Amen."

Gods belofte aan Zijn achterblijvende gemeente, was zijn thema. Ten eerste "De Belover", ten tweede "De inhoud", en ten derde "De zekerheid der belofte".

6. Predikant te Dirksland

In Dirksland werd hij bevestigd op woensdag 13 mei door de consulent ds. H. Ligtenberg, met de woorden uit Johannes 9 : 4. "Ik moet werken de werken Desgenen, Die Mij gezonden heeft, zolang het dag is."

Zijn hoofdgedachte was: "De arbeid van 's Vaders gezonden knecht". Ten eerste "De inhoud van Zijn arbeid" en ten tweede "De noodzaak van Zijn arbeid".

's Avonds vond de intreedienst plaats. Ds. Hoogerland had tot tekst gekozen 2 Korinthe 5 : 18. "En al deze dingen zijn uit God, Die ons met Zichzelf verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediening der verzoening gegeven heeft."

"De verzoening met God door Christus", was zijn uitgangspunt.

Ten eerste "De oorzaak der verzoening", ten tweede "De daad der verzoening" en ten 3e "De bediening der verzoening".

Tijdens zijn verblijf in Dirksland heeft hij veel bezoeken mogen afleggen bij de **dames Ruit**. Hoewel ze door hun hoge ouderdom en daaraan verbonden lichaamsgebreken niet meer naar de kerk konden komen, leefden ze toch nog in alles met de gemeente en met de predikant mee. En naar hun eigen getuigenis mochten ze de predikant elke zondag in hun gebed aanbevelen aan Gods genadetroon. Veel aangename uren heeft hij er mogen doorbrengen en mogen meeleven in hun verschillende op- en neergetijden. De prediking hebben ze niet meer van hem mogen horen, maar toch mochten de harten menigmaal ineens smelten.

Ook heeft hij daar het wonderlijke ziek- en sterfbed meegemaakt van **Anton van den Bergh**. Dat heeft hem veel werkzaamheden gegeven, omdat het gedurig op zijn hart gebonden lag. En na veel strijd en worstelingen heeft hij hem mogen horen getuigen van de verlossing die er is in Jezus, die de Heere hem heeft willen openbaren. Dat te mogen horen van een jongen van 17 jaar was voor hem een groot wonder. Hij heeft er een verslag van in de kerkbode geplaatst. Dat heeft allerwege veel indruk gemaakt, ook onder de jonge mensen. Later is het in verschillende kerkbodes overgenomen, zodat het door het gehele land bekend werd. Toen is vervuld wat hij zo dikwijls begeerd had:

"Dies vertelt men in ons land;

Al de wonderen Uwer hand."

Anton is nog bij hem op de catechisatie geweest, en was altijd een ijverige en aandachtige jongen.

De inwendige bestrijdingen van satan, die hem wijsmaakte, dat hij in Dirksland niet moest zijn, en daarin zijn eigen weg gegaan was, zijn hem ook daar niet gespaard gebleven. Ze waren soms hevig, zodat het waar werd, wat de Heere, toen hij nog in Krabbendijke was in zijn ziel had gedrukt, n.l. "Er is niemand, die verlaten heeft huis, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, of kinderen, of akkers, om Mijnentwil en des Evangelies wil, of hij ontvangt honderdvoud, nu in deze tijd, huizen, en broeders, en zusters, en moeders, en kinderen, en akkers, met de vervolgingen, en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven." (Markus 10 : 29 en 30). En juist dat "met de vervolgingen" moest hij hier zo diep inleven.

Vele malen als hij gereed stond om Gods Woord te prediken, viel de satan hem aan,

dat hij uit Gods weg was gegaan, zodat hij de Heere smeekte nog éénmaal in de opening van Zijn Woord te betonen, dat hij toch in Dirksland moest wezen. De Heere gaf dan zulk een opening en vrijmoedigheid, dat hij in verwondering moest zeggen: "Nu geloof ik het weer."

Doch slechts korte tijd later was hij weer in dezelfde strijd gewikkeld. De strijd werd nog zwaarder toen zich in lichamelijke, tijdelijke en gezinsomstandigheden allerlei zorgen openbaarden. De satan maakte hiervan listig gebruik, doch had er geen erg in, dat door deze ervaringen juist de prediking verdiepte en rijker werd. Want daardoor bond de Heere Zijn knecht steeds meer aan Zijn genadetroon.

Ook ambtelijk deden zich teleurstellende en moedbenemende omstandigheden voor, die hem menigmaal deden vrezen, dat nog zijn ambt ontheilgd, zijn mond gesnoerd, en wat het ergste was, Gods Naam gelasterd zou worden. Ook hierin betoonde de Heere van hem af te weten en bepaalde hem kennelijk bij Handelingen 18 : 9 en 10. "Zijt niet bevreesd, maar spreek en zwijg niet. Want Ik ben met u, en niemand zal de hand aan u leggen om u kwaad te doen." Ook dit heeft de Heere waar gemaakt, zodat de vijand in- en uitwendig beschaamd moest staan.

Toen hij een beroep ontvangen had naar een bepaalde gemeente, meende hij dat hij dat beroep aan mocht nemen. Maar omdat hij graag wilde weten of de Heere mee op zou trekken, vroeg hij aan de Heere of Hij bij het lezen van Gods Woord dat eens wilde betonen. Hij las Spreuken 20. Toen hij kwam bij vers 22, wist hij het. Er staat "Wacht op de Heere, en Hij zal u verlossen." Dat echter de verlossing uit het lichaam der zonde en des doods reeds zo dichtbij was, kon hij toen nog niet vermoeden. Kort daarna werd de gemeente van Borssele op zijn hart gebonden en hij geloofde dat hij daarvan een beroep zou ontvangen. Hij moest echter wachten tot het Gods tijd hiervoor zou zijn. En ook die wachtestijd was een tijd van strijd en moedeloosheid, maar soms ook van gelovig uitzien naar de vervulling van Gods toezeggingen.

Toen in april 1985 het beroep van Borssele kwam, kon hij dit toch niet aannemen zonder te weten of de Heere met hem zou optrekken. De Heere kwam hem toen opnieuw te bepalen bij hetgeen reeds zo krachtig in zijn hart gedrukt was bij het vertrek uit Wolfaartsdijk naar Werkendam, n.l. Genesis 46 : 3 en 4. Toen lag echter de nadruk op het aftrekken naar Egypte. Nu werden inzonderheid deze woorden toegepast: "Ik zal u doen wederoptrekken, mede-optrekkende, en Jozef zal Zijn hand op uw ogen leggen."

De Heere boog toen zijn hart over om het beroep aan te nemen en herhaalde liefderijk Zijn belofte, dat de meerdere Jozef de hand op zijn ogen leggen zou, hetgeen zag op zijn sterven. Hij dacht toen wel dat Borssele zijn laatste gemeente zou worden, maar dat dit zo spoedig gebeuren zou, heeft hij toen ook niet kunnen denken. Hij dacht dat hij in Borssele te midden van het Zeeuwse volk een rustiger tijd zou mogen hebben. Maar al spoedig na het aannemen van het beroep kwam duidelijk openbaar dat hij lichamelijk niet meer was die hij geweest was. Dit werd echter toegeschreven aan de vele spanningen die doormaakt waren. Niemand vermoedde dat hij toen reeds een dodelijke kwaal omdroeg, die zijn lichaamskrachten sloopten.

Op 19 juni 1985 nam hij afscheid van Dirksland. Hij predikte over Filippensen 4 : 19 "Doch mijn God zal naar Zijn rijkdom vervullen al uw nooddrift, in heerlijkheid, door Christus Jezus." "Genadige vervulling toegewent bij het scheiden" was zijn uitgangspunt. Ten eerste "De God die vervult", ten tweede "De volheid waarmee Hij vervult" en ten derde "De wijze waarop Hij vervult".

7. Borssele, de laatste legerplaats

Op 26 juni was de dag aangebroken dat hij in Borssele zijn intrede mocht doen. Het was wonderlijk dat bleek, toen hij dat beroep had aangenomen, dat er vele van Gods volk werkzaamheden mee hebben gehad, hetgeen voor hem een bevestiging was. Velen waren dan ook opgekomen om deze dienst bij te wonen.

Zijn bevestiger was ds. J.C. Weststrate, de consulent van Borssele. Hij nam als tekst 1 Korinthe 3 : 9: "Want wij zijn Gods medearbeiders; Gods akkerwerk, Gods gebouw zijt gij." Het thema was "Gods werk met Zijn kerk" Achtereenvolgens stond dominee stil bij ten eerste "De gemeente, welke is Gods akker" en ten tweede "De dienaren, welke zijn Gods medearbeiders". Dominee riep hem een hartelijk welkom toe in Zeeland waar hij nu zijn dienst mocht aanvangen.

's Avonds waren de hallen van Garage De Muynck geheel gevuld, toen hij als herder en leraar zijn intrede deed in Borssele. Tot tekst nam hij Eféze 6 : 19: "En voor mij, opdat mij het Woord gegeven worde in de opening mijns monds met vrijmoedigheid, om de verborgenheid van het Evangelie bekend te maken." Zijn hoofdgedachte was: "De opdracht aan de gemeente bij de woordverkondiging".

Ten eerste "De inhoud van die opdracht" en ten tweede "Het doel van die opdracht". Hij wees de gemeente er op dat het gebed zo noodzakelijk is voor de dienaars des Woords en ook voor de gemeenten onderling. En omdat er staat "en voor mij" vragen wij dat ook aan u, gemeente van Borssele, opdat God de deur Zijns Woords zou willen openen.

Een hartelijk welkom werd hem toegeroepen door ouderling A. Witte, die sprak: "De Heere heeft grote dingen bij ons gedaan, dies zijn wij verblijd." Op diens verzoek werd nog staande gezongen psalm 119 : 37.

Men had toen nog geen vermoeden dat de blijdschap zo kort van duur zou zijn. In de tijd tussen het aannemen van het beroep en de intree, kreeg hij maagklachten. Doch men dacht dat het door allerlei spanningen kwam. Want in de bijna twintig jaar die hij heeft mogen dienen als predikant, is hij zeer zelden ziek geweest. Hij heeft maar een enkele keer een dienst moeten verzuimen. Doch de eerste weken in Borssele namen de klachten snel toe. En na een onderzoek bleek dat zijn maag door de zo gevreesde ziekte was aangetast. Grote raadsels vervulden toen zijn hart. Hij kon maar niet begrijpen dat dit Gods weg was, nu hij nog maar zo kort in Borssele was. Het zou alles wel van hemzelf geweest zijn. Ondanks dit, kreeg hij veel opening in het preken, zodat menigeen zich verwonderde, en sommigen zeiden "Als dat maar lang duurt" Het was voor hem zelf ook zeer gemakkelijk, temeer omdat op de preekstoel de klachten meestal verdwenen, en het was zijn grootste vermaak Gods Woord te verkondigen. Vijf weken heeft hij het Woord mogen bedienen. Toen ging het niet meer. In diezelfde week is hij in het ziekenhuis opgenomen. Na verschillende voorbereidingen is hij de andere week geopereerd. Na enkele moeilijke dagen is hij daarna snel weer wat opgeknapt, zodat hij op 26 augustus weer uit het ziekenhuis werd ontslagen.

Maar de zorgen bleven, want een groot gedeelte van zijn maag was weggenomen. Of hij ooit zijn werk nog zou kunnen doen wisten we niet. Er was wel hoop dat dit nog eens gebeuren zou, want in het ziekenhuis was hij reeds vóór zijn operatie door de Heere bemoedigd uit deze woorden: "Nochtans zal ik de tempel Uwer heiligheid weder aanschouwen."

Daaruit kreeg hij hoop dat hij nog eens op de kansel komen zou. Doch soms kwam er zoveel tegenop dat hij het niet meer durfde geloven. Vooral de eerste dagen na de operatie, toen zijn lichaam geheel verzwakt was. Ook is hij in het ziekenhuis bemoedigd uit Zondag één van de catechismus. Toen enkele zusters hem vroegen, hoe

hij zo kalm kon zijn, terwijl hij toch zo ernstig ziek was, mocht hij zeggen dat zijn leven verklaard lag in Zondag 1. "Want," zei hij, "ik mag geloven het eigendom te zijn van mijn getrouwe Zaligmaker, Jezus Christus. Alles wat de Heere doet is goed."

Dikwijls was hij echter in grote diepten omtrent de weg die hij moest gaan, en de bestrijdingen van satan, die hij doormaakte. Toch heeft hij later mogen zeggen wat Ledeboer eens zei van het gevangenhuis. "Ziekenhuis, mijn zoetste kruis."

Ook uit Psalm 91 is hij dikwijls verkwikt, n.l. deze woorden: "In de benauwdheid zal Ik bij hem zijn; Ik zal er hem uittrekken en zal hem verheerlijken."

Hoewel hij na zijn thuiskomst uit het ziekenhuis snel herstelde en zijn krachten toenamen, bleven er toch grote zorgen voor de toekomst wat het lichaam betreft. Ongeveer zes weken na de operatie kon hij weer voor het eerst voorgaan in de gemeente. Zondag 22 september sprak hij uit Psalm 91 : 15. De tekst waar hij zozeer door bemoedigd was in het ziekenhuis. Dat ging erg gemakkelijk, want hij preekte wat hij beleefde en beleefde wat hij preekte. Daarna ging het steeds beter, en kregen we hoop dat hij nog herstellen zou. Maar Gods wegen en gedachten waren anders.

Eind januari moest hij zijn werk neerleggen omdat hij niet meer kon. De laatste preek die hij heeft gedaan was over Zondag 4.

De week daarop leidde hij nog een ledenvergadering, maar de zondag die volgde kon hij niet preken, wat hem erg smartte, want het was zijn liefste werk. Hij voelde zich steeds minder worden, en sprak er over dat de tijd zijner ontbinding wel eens aanstaande zou kunnen zijn. Ondoorgroendelijk zijn toch Gods wegen. Veel raadsels waren er, ook in verband met de woorden uit Psalm 91. En dan nog maar zo kort in Borssele. Maar hij had Gods raad uitgediend. Steeds meer werd het lichaam afgebroken. Doch het behaagde de Heere hem in te winnen voor de weg die hij gaan moest. Van zichzelf kon hij nooit ergens komen, maar toen de Heere Zelf overkwam, en hij zien mocht op die grote Hogepriester, Die in alles verzocht is geweest, dan was het goed wat God deed. Zo werd hij na een nacht van zorg en smart eens bemoedigd uit psalm 43 : 5.

Mijn ziel hoe treurt ge dus verslagen;

Wat zijt g'onrustig in uw lot.

Berust in 's Heeren welbehagen

Hij doet welhaast uw heilzon dagen.

Maar als hij dacht aan vrouw en kinderen, en aan de gemeente, die hij nog zo kort had mogen dienen, dan kon hij moeilijk loslaten en was er grote strijd. De satan maakte daar ook gebruik van, en riep hem toe: "Waar is nu uw God?" Dan weer probeerde hij hem wijs te maken dat er geen God is, of dat alles van hemzelf was geweest. Ook zag hij heel erg tegen de dood op. Het is toch de laatste vijand en hij wist niet hoe hij het dan maken zou. Maar als hij bij tijden eens over de dood heen mocht zien, in het Vaderland daarboven, dan was het:

O Heere, wanneer komt die dag,

Dat ik toch bij U mag wezen,

En zien Uw aanschijn geprezen.

Dikwijls heeft hij gevraagd om Psalm 23 nog eens te lezen. Daar had hij meestal veel sterkte uit. De Heere liet Zijn kind en knecht niet in de steek, maar schonk hem bij ogenblikken de troost van een Drieënig God. Dan zag hij dat het de Vader was Die hem van eeuwigheid verkoren had, dat God de Zoon Zijn bloed voor hem gestort had en dat de Heilige Geest hiervoor plaats maakt en dit toepast, en dat voor zulk één. En

dat hij daar nu in begrepen mocht zijn, geschreven in het Boek des Levens. O wonder van genade, nooit naar God gevraagd of gezocht. Waarom was het op mij gemunt. Smartelijk was het lijden naar het lichaam, en soms zag hij erg tegen de dood op, zodat hij uitriep: "O, die dood." Maar wanneer de vreze wegviel, en hij er overheen mocht zien, dan was het maar een lichte verdrukking die zeer haast voorbijgaat. Dan was er een hijgend verlangen om verlost te worden uit het lichaam der zonde en des doods, en in te gaan in de rust. Zo ging het op en neer, totdat hij niet meer van zijn bed af kon. Dat was begin maart. Men kon toen zien dat het einde naderde.

Van verschillenden van Gods volk en medeambtsbroeders mocht hij nog afscheid nemen, op ontroerende wijze.

Ook van zijn geliefde tante, die ondanks haar zwakheid nog één dag voor zijn sterven de kracht kreeg om afscheid te nemen.

Maar ondanks de liefde tot zijn vrouw, kinderen en nabestaanden wenste hij niet meer beter te worden. Hij had maar één verlangen om te mogen opgaan tot Gods altaren. Tot God zijn God, de Bron van vreugd.

De vervulling van de belofte dat Jozef Zijn hand op zijn ogen zou leggen, was dichtbij. Toch duurde het wachten soms lang, zodat hij eens zei: "Zou Jozef mij vergeten? Zijn wagens wachten zo lang."

Meer en meer werd hij losgemaakt van alles wat hier op aarde is. Zijn stem kon hij niet meer gebruiken, alleen wat fluisterende woorden zo nu en dan. Maar hij had genoeg gesproken in zijn leven. Iemand merkte eens op, dat hij dan die kroon zou mogen ontvangen, waarop hij antwoordde: "O ja, maar dan moet eerst mijn kroon er af."

Zwaar was het lijden naar het lichaam, maar ook daarin was bij ogenblikken een berusten, zodat hij menigmaal zei: "Mijn God wil dat ik zal lijden." (Ps. 77, Dath.)

Zo gingen nog enkele dagen voorbij, tot hij in de avond van 11 maart 1986, in het bijzijn van al zijn kinderen, mocht ingaan in de eeuwige rust. Zonder strijd of benauwdheid, zodat hij de dood niet heeft gezien, is hij ontslapen.

Ze zullen rusten op hun slaapsteden, een iegelijk die in zijn oprechtheid gewandeld heeft. Afgelost van zijn post, Gods raad uitgediend; al het werk tot de dienst van het huis des Heeren volbracht. Om nu eeuwig bij de Heere te zijn, *zonder te scheiden meer.*

Door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen.

"BIJ JOZEFS LEVEN IN VREDE STERVEN"

Ter nagedachtenis aan Ds. A. Hoogerland

UITGEVERIJ BOEKHANDEL GEBR. KOSTER – BARNEVELD 1987

VERSLAG VAN ZIJN VERBLIJF IN KRABBENDIJKJE

Reeds enkele dagen na het vertrek van Ds. W. Hage zondag 9 juli 1972 nam **Ds. A. Hoogerland** met zijn gezin intrek in de pastorie.

In 1965 werd kandidaat Hoogerland beroepbaar gesteld en uit de vele beroepen, die hij ontving, mocht hij dat van Werkendam aannemen. Op 24 augustus werd hij aldaar door Ds. L. Rijkssen van Rotterdam-West bevestigd met de woorden uit 2 Korinthe 5 : 18 : "En al deze dingen zijn uit God, Die ons met Zichzelfen verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediening der verzoening gegeven heeft".

In 1972 vertrok Ds. Hoogerland naar Krabbendijke en in 1981 nam hij het beroep aan naar de gemeente van Dirksland.

Het was op 25 juli 1972, dat Ds. A. Hoogerland zich aan de gemeente van Krabbendijke mocht verbinden. 's Middags vond de bevestiging plaats door Ds. W. Hage van Oosterland. In zijn inleidend woord merkte de bevestiger op, dat de gemeente grotelijks was bevoorrecht en dat er thans blijdschap heerste. "Echter", aldus Ds. Hage, "verblijdt u in God met ootmoed". Als tekst had Ds. Hage genomen Markus 6 : 37a : "Geeft gij hun te eten". Aan de hand van "het wonder der broden" werd stilgestaan bij :

1. de gegeven opdracht;
2. de verlegen vraag ;
3. de zegenende hand ;
4. de voortreffelijke uitwerking.

Hierna werd het formulier ter bevestiging van de dienaren des Woords gelezen en verbond Ds. Hoogerland zich met "Ja ik, van ganser harte" aan de gemeente van Krabbendijke.

Vervolgens sprak Ds. Hage zijn ambtsbroeder, die het werk in deze grote gemeente van hem overnam, in hartelijke bewoordingen toe, en werd de plechtigheid met dankgebed besloten.

Hoewel het kerkgebouw 's middags goed was bezet, zo was het in de avonduren tot in alle hoeken gevuld. De nieuwe predikant gewaagde in zijn voorafpraak van het grote wonder, dat de Heere hem naar Krabbendijke had gezonden.

"Wij zien het", aldus Ds. Hoogerland, "maar doorgronden het niet. In mij is geen wijsheid ; ik ben slechts een klein jongske, doch de Heere moge de broden vermenigvuldigen".

Als tekst had de nieuwe leraar genomen Psalm 51: 14b en 15 : "En de vrijmoedige geest ondersteune mij. Zo zal ik den overtreders Uw wegen leren ; en de zondaars zullen zich tot U bekeren".

Het thema luidde: "Een ernstige bede om hulp voor de ambtelijke bediening". Een drietal hoofdgedachten werd daarbij nader ontvouwd:

1. wat er wordt begeerd in die bede;
2. wat er wordt beoogd in die bede;
3. wat er wordt verwacht in die bede.

Na de predicatie werd Psalm 51 :7 gezongen en richtte Ds. Hoogerland zich tot zijn bevestiger, de kerkenraad, gemeente, catechisanten, koster en organisten, het schoolbestuur met het personeel en zijn familie.

Vervolgens voerde Ds. Chr. van der Poel het woord namens de classis Goes en de Particuliere Synode Zuid. Ouderling C. den Boef sprak namens de gemeente van Werkendam. En ouderling M. de Jager sprak woorden van welkom namens de kerkenraad en gemeente van Krabbendijke. Hij verzocht de aanwezigen om de nieuwe predikant staande toe te zingen Psalm 119: 9 :

*Stort Uwe gaven op mij Uwen knecht,
Opdat ik, HEER, eeuwig daardoor mag leven,
En onderhouden Uw gebod oprecht.
Reinig mijn duister oogen, wil mij geven
Een rein gezicht, opdat ik merken kan
De wonderen Uwer wet hoog verheven.*

Na de sprekers te hebben bedankt, legde Ds. Hoogerland voor het eerst als eigen herder en leraar de zegen op de gemeente. Meermalen merkten we reeds op, dat blijdschap en droefheid elkaar in dit leven afwisselen. Op alle terreinen van het leven is dit waar te nemen.

Ds. Hoogerland was nog maar nauwelijks zes weken aan de gemeente verbonden, of één van de ouderlingen, Marinus de Jager, kwam geheel onverwachts te overlijden. Daar hij 's morgens niet in de kerk was, ging men op onderzoek uit en toen bleek, dat hij 's nachts in zijn slaap was overleden. (Omdat zijn vrouw in het ziekenhuis lag, werd hij niet eerder gevonden). De Jager, die bescheiden zijn weg ging, had vele malen de zieken en bejaarden bezocht. Bijna tien jaar lang was hij ouderling geweest. Op donderdag 14 september had onder grote belangstelling de begrafenis plaats in zijn geboortedorp Waarde. Vooraf werd er in het kerkgebouw te Krabbendijke een rouwdienst gehouden, waarbij Ds. Hoogerland sprak naar aanleiding van Psalm 37 : 37 : "Let op den vrome, en zie naar den oprechte, want het einde van dien man zal vrede zijn".

Op de begraafplaats te Waarde werd eerst het woord gevoerd door Ds. W. Hage, die do overledene zes jaar als ouderling had meegemaakt. Ds. Hage tekende de overledene als een man van weinig woorden, maar uit een nauwe omgang met hem was toch gebleken, waar zijn hart naar uitging. Ds. Hoogerland sprak daarna nog enkele woorden namens de kerkenraad.

Tenslotte sprak de enige schoonzoon van de overledene, A. Waterman, woorden van dank tot allen, die in deze droeve dagen van hun medeleven hadden blijk gegeven.

Op de eerste jaarvergadering onder leiding van Ds. Hoogerland, gehouden op 13 december 1972, werd in de vacature van ouderling M. de Jager voorzien door J. Visser.

Op 19 oktober 1973, overleed oud- ouderling Albertus Jacobus Busch, op de leeftijd van 74 jaar. Zowel te Krabbendijke als te Borssele heeft hij vele jaren kerk en school mogen dienen. Zijn begrafenis vond plaats op 22 oktober 1980. Ds. Hoogerland had daarbij de leiding.

Het jaar 1981 was nog maar enkele weken oud, toen Ds. Hoogerland een beroep kreeg van de gemeente te Dirksland. Tijdens zijn verblijf op Krabbendijke had hij reeds meer dan 100 beroepen gehad en menigeen was bevreesd, dat hij de gemeente wel eens zou kunnen gaan verlaten. Op 22 februari werd deze vrees werkelijkheid, want toen nam Ds. Hoogerland het beroep naar Dirksland aan.

Op zondagavond 3 mei 1981 nam hij afscheid van de gemeente van Krabbendijke, die hij bijna negen jaar had mogen dienen. Als tekst had de scheidende predikant genomen Matthéüs 28 : 20 : "En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld. Amen". Het thema van de predicatie was: "Gods beloften aan Zijn achterblijvende gemeente". Achtereenvolgens werd stilgestaan bij :

1. de Belover der belofte;
2. de inhoud der belofte;
3. de zekerheid der belofte.

Na het zingen van Psalm 74 : 12 richtte Ds. Hoogerland enkele woorden van afscheid tot de gemeente. Hij sprak daarbij van de ondervonden liefde en de banden, die er waren gelegd. Het volk des Heeren werd opgewekt, om niet te treuren alsof God er niet meer was. Hij leeft en Hij heeft beloofd : "En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld".

Toegesproken werden de catechisanten, de verenigingen, het schoolbestuur en het personeel der scholen, de koster, de organisten, burgemeester Boer en wethouder Lindenberg, de kerkenraden van Dirksland en Krabbendijke, de weduwen, weduwnaren en bedroefden en tenslotte de eigen familie.

Hierna werd het woord gevoerd door burgemeester H. Boer van de gemeente Reimerswaal.

Ouderling Blik sprak een afscheidswoord namens kerkenraad en gemeente van Krabbendijke. Hij dankte voor de vele arbeid door de scheidende predikant verricht en hoopte, dat de Heere ook in Dirksland bij het klimmen der jaren kracht zou geven. Tenslotte wenste hij, dat vervuld zou worden, wat de scheidende herder en leraar staande werd toegezongen uit Psalm 121: 4 :

*De HEER' zal u steeds gadeslaan,
Opdat Hij in gevaar
Uw ziel voor ramp bewaar';
De HEER', 't zij g' in of uit moogt gaan,
En waar g' u heen moogt spoeden,
Zal eeuwig u behoeden.*

Zo vertrok Ds. Hoogerland. De wolkkolom werd hem opgeheven en hij moest, maar mocht ook verreizen met de woorden, dat de Heere hem niet zou begeven en niet zou verlaten, totdat hij al het werk tot de dienst van het huis des Heeren zou hebben volbracht. Goedsmoeds mocht hij toen naar zijn nieuwe standplaats vertrekken.

Na het vertrek van Ds. Hoogerland werd ouderling Blik tot praeses van de kerkenraad benoemd en kwam het scribaat in handen van ouderling G. Hoogerland, zoon van de predikant.

Vergeet Zijn grote daden niet

Schets uit het kerkelijk leven en geschiedenis van de Gereformeerde Gemeente te Krabbendijke. Samengesteld door M. Jr. Goud en J. P. Sinke

2e druk. Drij. van Velzen BV Krabbendijke 1984

R.D. 15 mei 1981. Ds. Hoogerland deed intrede te Dirksland

Ds. A. Hoogerland heeft woensdag intrede gedaan in de Gereformeerde Gemeente van Dirksland.

In de middagdienst was de nieuwe dominee, bevestigd door ds. H. Ligtenberg te Middelharnis. Deze predikant had als tekst voor de bevestigingsdienst gekozen Johannes 9 vers 4a. Onder het thema van de arbeid van Vaders gezonden Knecht kwam hij tot twee hoofdgedachten namelijk: de inhoud van Zijn arbeid en de noodzaak van de arbeid.

In de avonddienst deed ds. Hoogerland intrede. De uit Krabbendijke gekomen predikant had als tekst voor de prediking het achttiende vers uit het vijfde hoofdstuk van de tweede brief van Paulus aan de gemeente van Korinthe: En al deze dingen zijn uit God, Die ons met Zichzelfen verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediening der verzoening gegeven heeft.

Het thema luidde: De verzoening met God door Christus. De prediking was onderverdeeld in drie punten te weten: De oorzaak der verzoening, de daad der verzoening en de bediening der verzoening.

Na de intrede-prediking werd ds. Hoogerland toegesproken door ds. Ligtenberg namens classis en particuliere synode zuid-west. Ds. Dekker sprak namens de Nederlands Hervormde Kerk te Dirksland terwijl burgemeester Bos namens de gemeente Dirksland het woord voerde.

Namens zijn oude gemeente Krabbendijke werd ds. Hoogerland door ouderling Blik toegesproken. Ouderling Struik heette de nieuwe predikant welkom namens de gemeente Dirksland.

R.D. 4 juli 1985, Afscheid Ds. A. Hoogerland van Dirksland

Woensdagavond 19 juni j.l. heeft Ds. A. Hoogerland afscheid genomen van Dirkslands gemeente. De tekst waarmee Ds. afscheid genomen heeft was Filippenzen 4 : 19 "Doch mijn God zal naar Zijn rijkdom vervullen al uwe nooddrift, in heerlijkheid door Christus Jezus". In zijn voorwoord sprak Ds. over de wolkkolom die het volk van Israël geleidde door de woestijn. De wolkkolom bleef op de ene plaats langer dan op de andere. Zo ook Gods knechten: als de wolkkolom zich verheft, moeten zij mede optrekken.

Het thema van de tekst was: *Genadige vervulling toegewent bij het scheiden;*

1e. de God die vervult

2e. de volheid, waarmee Hij vervult

3e. de wijze, waarop Hij vervult.

In het bijzonder wees Ds. er op, dat nooddrift betekent alles wat we nodig hebben, maar waar we geen recht op hebben. Vele jaren heeft de gemeente een leraar gehad, maar de Heere is daarin ook niets verplicht. De onderherder gaat weg, maar de Herder blijft. Hij zorgt voor de kudde, en kan weer spoedig een onderherder geven. "Op uw noodgeschrei deed Ik grote wonderen".

Namens het gemeentebestuur van Dirksland werd Ds. toegesproken door wethouder H. H. Grootenboer. Met de burgerlijke gemeente waren weinig kontakten, maar hij was er van overtuigd dat Ds. zijn tijd niet in ledigheid heeft doorgebracht.

Ook dankte hij Ds. voor de wekelijkse voorbedding in de gemeente.

Ds. J. Koster sprak namens de Part. Synode, Classis en als Consulent. De Heere heeft

het in de achterliggende tijd welgemaakt, daarom: "Die roemt, roeme in de Heere". Hier kan veel veranderen, maar wat niet verandert is het Woord van God.

Ds. Koster wees ook op de nood in de Classis, die nu zonder leraar achterblijft. Ook hierin mocht de Heere genadiglijk vervullen.

Tot slot werd er nog gesproken door ouderling J.A. Struijk. Hij dankte Ds. en Mevrouw voor het zeer vele werk dat Ds. in de gemeente verricht heeft. In het bijzonder de vele bezoeken bij zieken en oudere mensen. De Heere gaf een open deur in het Woord. Hij wenste Ds. de nabijheid des Heeren toe op zijn verdere levensweg en besloot met het toewensen van de Hogepriesterlijke zegen.

Tenslotte werd Ds. staande toegezongen Ps. 119: 7 en 9.

Na een kort dankwoord legde Ds. de zegen op de gemeente.

Na afloop werd gelegenheid gegeven om de scheidende predikant en zijn echtgenote de hand te drukken. Namens de gemeente en de verenigingen werden enkele fraaie geschenken aangeboden.

De afscheidsdienst werd bijgewoond door Ds. J. Koster, Ds. P. Blok, Ds. A. Moerkerken, Ds. J. Beens, Ds. H. Ligtenberg, Student G. J. van Aalst en Evangelist J. A. Segers. Namens de Herv. gemeente door Ds. I. Hoornaar, en de beide wethouders van de gemeente Dirksland.

Ds. A. Hoogerland te Borssele (1985)

1. Afkomst

Op 10 februari 1918 werd in Nieuwdorp, gemeente 's-Heer Arendskerke, Adriaan Hoogerland geboren. Zijn vader heette Cornelis, de naam van zijn moeder was Elisabeth Murre. Beiden waren afkomstig uit een geslacht, waarin de Heere rijk heeft willen werken. Zijn overgrootvader, Cornelis Hoogerland, diende vele jaren in het ambt van ouderling de Ledeboeriaanse gemeente van Borssele. Adriaan werd op het erf van deze gemeenten geboren.

Toen hij van school kwam stelde het schoolhoofd voor om Adriaan verder te laten leren. Daar was echter geen sprake van. In het ouderlijk gezin moest de kost worden verdiend voor acht kinderen en daarbij was de hulp van Adriaan broodnodig. Hij kreeg een baantje als koewachter bij de Nieuwdorpse ouderling Johannes de Kok. Vaak kwamen daar Gods kinderen samen en als de mogelijkheid zich voordeed, luisterde Adriaan met jaloersheid in zijn hart naar de geestelijke gesprekken. Er waren in zijn hart al jong diepe indrukken van dood en eeuwigheid. Daarnaast was hij veel bezig met het onderzoek van Gods Woord. De Kok had schik in zijn jonge knecht en geloofde vast, dat de Heere hem nog eens zou gebruiken in Zijn kerk.

Toen hij achttien jaar was verhuisde Hoogerland naar Wolphaartsdijk, waar hij bij een boer in dienst trad. Op 14 april 1943 huwde hij met Maria Vermeulen, die op 14 april 1920 te Wolphaartsdijk geboren was. Na hun huwelijk gingen ze in Rilland-Bath wonen, waar hij werkte op het landbouwbedrijf van N.V. De Bathpolders. Reeds na anderhalf jaar keerde het gezin Hoogerland terug naar Wolphaartsdijk. Daar bleven hem de beproevingen niet bespaard.

2. Door God bewaard

Tijdens de rampnacht van 1 februari 1953 werd het gezin op wonderlijke wijze bewaard. Hoogerland, zijn vrouw, hun vijf kinderen en vader Hoogerland, die bij hen inwoonde, brachten in doodsgevaar die nacht door op de zolder. Het oudste kind was toen negen jaar, het jongste zeven maanden. De gebeden om behoud werden verhoord. Toen het de volgende ochtend licht werd, bleek dat er rondom de woning door drijvende pakken stro als het ware een ringmuur was gevormd die de kracht van de golven had gebroken.

Toen er een maand later biddag werd gehouden, preekte ds. M. Blok over Lukas 21:25. In deze preek sprak hij, mede naar aanleiding van de watersnood, over de rechtvaardige oordelen Gods, die gekomen zijn en nog zullen komen. Die preek raakte Hoogerland niet meer kwijt. De ernst van het onbekeerd zijn als de oordeelsdag zou aanbreeken dreef hem uit, totdat de Heere hem te sterk werd.

In 1947 werd hij diaken en tien jaar later werd hij tot ouderling gekozen. Daar waren veel geestelijke worstelingen en zware overtuigingen aan voorafgegaan. Ook toen hij ouderling was geworden, bleef een diep besef van zijn eigen onbekwaamheid hem bij. Het behaagde de Heere na korte tijd hem de Middelaar aan zijn hart te openbaren. Toen werd hem ook de roeping tot het predikambt opgebonden. De woorden uit Johannes 1:51, 'Gij zult groter dingen zien dan deze', kwamen regelmatig terug in zijn hart, wanneer hij verwonderd stond over het feit dat de Heere hem als ouderling in Zijn dienst wilde gebruiken.

Na veel strijd meldde hij zich tenslotte in 1961 bij het curatorium van de 'Theologische School van de Gereformeerde Gemeenten te Rotterdam, om te worden toegelaten tot het volgen van de opleiding tot predikant.

3. Naar Werkendam, Krabbendijke, Dirksland en Borssele

In 1965 werd Hoogerland beroepbaar gesteld en uit de vele beroepen werd het laatst ontvangen beroep, dat van de gemeente Werkendam, aangenomen.

In 1972 werd Werkendam verwisseld voor Krabbendijke. Ds. Hoogerland werd opnieuw Zeeuw onder de Zeeuwen. Hij heeft in deze gemeente een goede tijd mogen hebben. Negen jaar heeft hij in deze plaats het woord van vrije genade mogen bedienen. Eens werd hij aan tafel onder het lezen van een vervolgedeelte uit Numeri 10 bij het elfde vers bepaald: 'En het geschiedde in het tweede jaar, in de tweede maand, op de twintigste van de maand, dat de wolk verheven werd van boven de tabernakel der getuigenis'.

Kort daarna ontving hij een beroep uit Dirksland, dat hij op de twintigste van de maand moest aannemen. Aan dit beroep waren er gedurende zijn verblijf te Krabbendijke meer dan honderd voorafgegaan. Na veel wederwaardigheden leidde de weg naar Borssele, zijn laatste gemeente.'

Op 11 april 1985 was de Borssele kerkenraad bijeengekomen om onder andere twee kandidaten te stellen waaruit de leden op 16 april 1985 zouden kunnen kiezen teneinde opnieuw een beroep uit te brengen op één van de predikanten. Na stemming werden ds. W. Hage te Kruiningen en ds. A. Hoogerland te Dirksland kandidaat gesteld.

De notulen van 11 april kennen nog een naschrift waarin staat: 'In aansluiting op deze notulen zij nog vermeld, dat in verband met het beroep dat Ds. A. Hoogerland naar onze gemeente heeft mogen aannemen, de kerkenraad in bijzijn van Ds. A. Hoogerland, nogmaals vergaderd heeft op dinsdag 21 mei 1985 om te spreken over de a.s. Intrede-dienst.

Deze vergadering werd door de voorzitter van de kerkenraad ouderling A. Witte met gebed geopend, waarna hij allen hartelijk welkom heet, inzonderheid Ds. A. Hoogerland alsook Dhr. H. Maljaars welke ook zitting heeft in de regelingscommissie voor de intrededienst.

Hierna wordt een korte bespreking gehouden betreffende bovengenoemde intrede, de voorzitter van de regelingscommissie, Ouderling J. Taal zegt reeds een lijst te hebben opgemaakt van 150 genodigden, doch gezien de te verwachten grote belangstelling zal zelfs ons eigen kerkgebouw nog geen onderdak kunnen verschaffen aan alle eigen leden en doopleden, en genodigden, zodat naar een uitwijkmogelijkheid gezocht werd. De kerkenraad van de plaatselijke Hervormde gemeente werd hierover benaderd, om hun kerkgebouw ter beschikking te willen stellen, hetgeen werd toegestaan, dit wordt uitvoerig besproken. Doch om teleurstelling te voorkomen werd dit van de hand bewezen, vanwege dat niet allen in een gebouw kunnen worden saamgebracht.

Als tweede uitwijkmogelijkheid noemt Ds. A. Hoogerland het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Goes of 's-Gravenpolder welke ook beiden hun kerkgebouw ter beschikking willen stellen, doch ook dit voorstel stuit op bezwaren.

Hierna werd voorgesteld om een hal van de A.M.Z.-garage hier ter plaatse in te richten. Dit voorstel vindt gehoor bij de kerkenraad.'

Direct werd de directie van de fa. De Muynck verzocht of hiervoor een hal ter beschikking kon worden gesteld, 'hetgeen werd toegezegd'. 'De regelingscommissie hoopt nu zo spoedig mogelijk alles te kunnen realiseren, zodat D.V. 26 juni a.s. de bevestigings- en intrededienst in goede orde zou mogen verlopen.

Diaken J. Moens deelt nog mee dat voor de genodigden een broodmaaltijd gebruikt kan worden in het dorpshuis "Vijverzicht" en eventueel bij ruimte tekort in de zaal achter de kerk.

Hierna overhandigt Ds. A. Hoogerland aan de kerkenraad de akte van losmaking van de Geref. Gemeente te Dirksland, alsmede de akte van ontslag van de classis Middelharnis, en deelt mee deze stukken ook te hebben overhandigd aan de commissie van in- en uitgaande predikanten van de classis Goes.

Tenslotte deelt de voorzitter van de bouwcommissie, Ouderling C. de Muynck nog mee, dat het werk in de pastorie naar wens en goede orde verloopt, zodat alles nog op de geplande tijd klaar kan zijn.

Verder niets meer te verhandelen zijnde dankt de voorzitter de vergadering voor hun medewerking, en waarna Ds. A. Hoogerland sluit met dankgebed.'

De bevestigings- en intredediensten van ds. A. Hoogerland, Borssele's zesde voorganger, had zodoende plaats op de grond waar de gemeente later zondag aan zondag zou samenkomen. Wie had dat kunnen vermoeden!

4. Bevestiging Borssele

Op woensdagmiddag 26 juni 1985 was het een blijde dag voor de Geref. Gemeente te Borssele. Immers na 25 jaar vakant te zijn geweest, mocht deze gemeente een nieuwe herder en leraar ontvangen in de persoon van ds. A. Hoogerland uit Dirksland. Velen waren opgekomen om getuigen te zijn van de bevestiging van ds. Hoogerland. De bevestigingsdienst, die werd geleid door de consulent ds. J.C. Weststrate, werd begonnen met votum en groet en Psalm 122 : 1 en 2.

Borssele is nog een van de gemeenten, waar de berijming van Datheen wordt gezongen. Na het lezen van 1 Korinthe 3 : 1 t/m 23 ging ds. Weststrate voor in gebed en werd gezongen Psalm 65 : 1 en 3.

Gemeente van Borssele, zo sprak ds. Weststrate, deze bijzondere samenkomst geldt in de eerste plaats u als gemeente. Dan geloven we van harte, dat het een dag van blijdschap is, daar ds. Hoogerland het beroep heeft aangenomen. De Heere heeft nu de tijd doen aanbreken, dat ds. Hoogerland staat bevestigd te worden als uw herder en leraar. Ook voor de classis Goes is het een dag van blijdschap, als hij ook in onze classis zijn dienst mag aanvangen. Hoeveel beroepen zijn er niet uitgebracht in die 25 jaar dat u vacant was. Soms was er wel eens verwachting, maar steeds werd het een teleurstelling. Maar heeft de grote Opperherder u dan in die 25 jaar niet gespaard en over u gewaakt? Stormen zijn er over u heengegaan, maar de Heere heeft u bewaard en gespaard. Dan moeten we zeggen, dat is van de Heere geschied. Nu mag u uit Gods hand een medereiziger ontvangen op wiens schouder de taak is gelegd om te arbeiden in Zijn Woord. Wie is toch tot deze dingen bekwaam. Dat de Heere u bekwaamheid zou willen geven om dit werk te mogen doen. Dan zal in Hem worden geëindigd. Ds. Weststrate bepaalde de gemeente bij 1 Korinthe 3 : 9: "Want wij zijn Gods medearbeiders; Gods akkerwerk, Gods gebouw zijt gij".

Het thema was: "Gods werk met Zijn Kerk".

Achtereenvolgens stond ds. Weststrate stil. 1. Bij de gemeente, welke is Gods akker en 2. bij de dienaren, welke zijn Gods medearbeiders.

Nadat ds. Weststrate deze punten had verklaard, werd gezongen Psalm 119: 10 en las de bevestiger het formulier van bevestiging. Op de gestelde vragen antwoordde ds. Hoogerland, "Ja ik, van ganser harte".

Staande werd ds. Hoogerland toegezongen:

*"U zal de Heer", die eeuwig leeft,
Die hemel en aard gemaakt heeft,*

*Uit Sion met groot overvloed
Zegenen met allerlei goed".*

In een korte toespraak tot ds. Hoogerland memoreerde ds. Weststrate enkele persoonlijke herinneringen. Er is een band gegroeid. De Heere stelle u tot een rijke zegen. Gemeente, draag hem op de vleugels van het gebed. Komt trouw op onder de middelen der genade.

Kerkenraad, dat u in eerlijkheid en oprecht met onze broeder mag omgaan. Staat hem trouw terzijde, opdat ge met elkaar het goede voor Jeruzalem zou mogen zoeken tot Gods eer. De bevestigingsdienst werd besloten met het zingen van Psalm 69 : 14.

5. De intrede

De hallen van garage de Muynck waren geheel gevuld, toen ds. Hoogerland voor de eerste maal als herder en leraar van de Geref. Gemeente te Borssele votum en groet uitsprak, waarna werd gezongen Psalm 138 : 2. Gelezen werd Efeze 6 vanaf vers 10 tot het einde, waarna ds. Hoogerland voorging in gebed. Na het zingen van Psalm 119 : 45 en 52 sprak ds. Hoogerland: Geliefden, als wij nu hier staan en zitten, betaamt ons verootmoediging en vernedering voor het Aangezicht des Heeren.

In de middagdienst zijn we bevestigd tot uw herder en leraar. Gemeente van Borssele en allen die hier tegenwoordig zijn, dat we de Heere af zouden smeken, *geen meerder goed Heer' Gij mij geven meugt, dan dat Gij mij vernedert en maakt kleine*. Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uwe Naam geef eer, om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil.

We zijn verwonderd, dat de Heere ons nog een plaatsje gaf. De Heere heeft ons kennelijk de weg gewezen naar Borssele. Toen we het beroep van Borssele ontvingen, wisten we reeds dat we het beroep zouden mogen en moeten opvolgen. Als we op onszelf zien, dan is het, Heere neem de moeite niet, we zijn niet waardig, dat Ge onder ons dak inkomt, maar zegt Gij het met één Woord.

Tot tekst nam ds. Hoogerland Eféze 6: 19: "En voor mij, opdat mij het Woord gegeven worde in de opening mijns monds met vrijmoedigheid, om de verborgenheid van het Evangelie bekend te maken".

Het thema was: "De opdracht aan de gemeente bij de woordverkondiging". Achtereenvolgens stond ds. Hoogerland stil bij

1. de inhoud van die opdracht en 2. het doel van die opdracht.

Gemeente van Borssele, zo sprak ds. Hoogerland o.a. Gebed is noodzakelijk voor de dienaars des Woords en voor de gemeenten onderling. Het gebed is de ademtocht van de ziel, het is de thermometer van het geloof, de sleutel waarmee het heilgeheim geopend wordt. Niet om, maar op het gebed deed de Heere grote wonderen. Er staat "en voor mij". Gemeente van Borssele, wij vragen dat ook aan u, opdat God de deur van Zijn Woord zou willen openen.

Kerkenraad, ik hoop, dat u me draagt aan de troon van Gods genade en we ook elkaar mogen opdragen. De Heere geve ons gebedsgenade. Een biddende gemeente heeft een geopende deur tot de troon der genade. We hebben het Woord Gods onder ons. Het Woord is de Wet en het Evangelie. God geve ons dat Woord met ernst en liefde te mogen prediken. We reizen allen naar het graf. God geve ons vrijmoedigheid om de zonde te bestraffen, om eerlijk met elkaar om te gaan en om verslagen harten te onderwijzen. Zijn er in Borssele van die verslagen harten? Maar God geve ons ook vrijmoedigheid om Christus voor te stellen, Christus en Die gekruisigd. Adam en

Christus. In Adam ligt de dood en in Christus de eeuwige zaligheid. Gemeente van Borssele, draag mij in de gebeden. God heeft onze weg hierheen geleid. Ik hoop dat er nog zullen toegebracht tot de Gemeente die zalig zal worden.

Na het zingen van Psalm 19 : 5 dankte ds. Hoogerland ds. Weststrate voor zijn bevestiging deze middag. Vervolgens werden door ds. Hoogerland toegesproken, burgemeester G. C. G. v. d. Heuvel en zijn vrouw, predikanten, studenten en kandidaat Gunst, de classisafgevaardigden, de afgevaardigden van de plaatselijke kerken, de catechisanten, de verenigingen en schoolvereniging, het hoofd der school, bestuur en personeel, de bouw- en regelingscommissie.

De kerkenraad en gemeente werden hartelijk dank gezegd voor de goede ontvangst in Borssele. De Heere vergelde u wat u aan ons hebt gedaan, aldus ds. Hoogerland.

De vele belangstellenden en kerkenraad van Dirksland en uit Krabbendijke werden dank gezegd voor hun aanwezigheid.

Namens kerkenraad en gemeente dankte ds. Hoogerland de directie van garage de Muynck voor de beschikbaarstelling van de hallen, en de kerkenraad van Goes voor het beschikbaar stellen van de preekstoel en kapstokken.

Kerkenraad en gemeente, u krijgt een mensenkind in uw midden. Wij hopen, dat de Heere Zelf uit genade wone en werke in ons midden.

Hartelijk sprak ds. Hoogerland tot slot zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen toe. Hierna eindigde hij met dankgebed en werd nog gezongen Psalm 106: 1.

Toespraken werden gehouden door burgemeester G. C. G. v. d. Heuvel namens de gemeente Borssele, ds. W. Hage, namens de classis Goes, de Particuliere Synode Zuid en het Curatorium, ds. A.M. Roest namens de Ned. Hervormde kerk, ouderling Van Westen namens de Geref. kerk, ouderling Struik uit Dirksland.

Laatste spreker was ouderling A. Witte, namens kerkenraad en gemeente van Borssele, die ds. Hoogerland en zijn vrouw een hartelijk welkom toeriep. De Heere mocht u en ons die Geest der genade en der gebeden willen schenken, aldus ouderling Witte; de Heere geve u kracht, opdat u in het klimmen der jaren groen en fris zou mogen zijn, om te verkondigen, dat de Heere recht is. Gemeente we zijn 25 jaar vacant geweest. *De Heere heeft grote dingen bij ons gedaan, dies zijn wij verblijd.* Op verzoek van ouderling Witte werd ds. Hoogerland staande toegezongen Psalm 119:37.

Ds. Hoogerland dankte de sprekers voor hun woorden en besloot de intrededienst, die door meer dan 1000 personen werd bezocht, voor de eerste maal als herder en leraar van de gemeente van Borssele met de zegen.

Op 18 juli 1985 woonde ds. Hoogerland voor het eerst als predikant van Borssele een kerkenraadsvergadering bij. De notulen vermelden: 'Als Voorzitter opent Ds. A. Hoogerland voor de eerste maal deze kerkenraadsvergadering met het laten zingen van Psalm 119: 3, waarna hij leest Psalm 37, en daarna voorgeat in Gebed.

De voltallige kerkenraad wordt hartelijk welkom geheten, het is voor de eerste maal (aldus Ds. A. Hoogerland) dat we deze kerkenraadsvergadering mogen openen, de Heere schenke ons broederlijke liefde, opdat we eerlijk met elkander zouden mogen omgaan, elkander verdragende in de gebreken; maar dat we elkander ook gedurig zouden mogen opdragen aan de troon van Gods genade, opdat God aan zijn Eer zou komen, en de zondaar aan de zaligheid. Moge de Heere ook deze avond Zijn zegen schenken naar Zijn Welbehagen.'

6. Afgelost van zijn post

Borssele zou haar predikant - opnieuw - niet lang bezitten. Binnen een jaar zou God Zijn dienstknecht aflossen van zijn aardse werk. Kort na zijn intrede kreeg ds. Hoogerland maagklachten. Onderzoeken wezen uit dat zijn kwaal ongeneeslijk was. Grote raadsels vervulden toen zijn hart. Hij kon maar niet begrijpen dat dit Gods weg was, nu hij nog maar zo kort in Borssele was. Ondanks aanvallen van de boze kreeg hij veel opening in het preken. Meestal was het zelfs zo, dat op de preekstoel de klachten verdwenen waren. Slechts vijf weken mocht hij de gemeente in de prediking voorgaan. Toen ging het niet meer en volgden er een ziekenhuisopname en een operatie. Na enkele moeilijke dagen knapte hij wel snel weer op. Onvergetelijke ogenblikken heeft hij in het ziekenhuis doorleefd toen de Heere hem bemoedigde. Met een variant op een bekende uitspraak van ds. L.G.C. Ledeboer mocht hij zeggen: 'Het ziekenhuis, mijn zoetste kruis'.

Nog enkele maanden daarna was hij opnieuw in staat om voor te gaan in de gemeente.

In *De Saambinder van 10 oktober 1985* schreef ds. Hoogerland onder de noemer 'Door Gods goedertierenheid' iets over de weg die de Heere met hem hield.

'Door des Heeren goedheid mochten we weer enig werk verrichten na de zware operatie die we moesten ondergaan. De Heere heeft ons uit grote diepten uitgehaald en betoond *dat Zijn weg in het heiligdom is en Zijn pad in grote wateren*. Wij kunnen Gods doen niet begrijpen en Gods daden niet berekenen. De weg der verdrukking is een weg tegen vlees en bloed. Ons vlees onderwerpt zich der wet Gods niet, en het kan ook niet. Het zijn alleen dan maar zalige ogenblikken, ook in de verdrukking, als we aan de zijde Gods mogen vallen. Zulke ogenblikken waren er in het ziekenhuis en daarna, dat ervaren werd: *Het lijden des tegenwoordigen tijds is niet te waarden tegen de heerlijkheid die aanstaande is*.

Dan kan God ons geen kwaad doen, dan is Zijn doen enkel majesteit en aanbiddelijke heerlijkheid. Als het vlees redeneert en murmureert, dan wil het God tot verantwoording roepen en dan verbergt de Heere Zich. Eén ding is wel zeker, als we de dood in ogen kijken, dan ontvalt ons alles van onszelf, alleen Gods werk blijft over, en dan moeten we het nog door het geloof zien anders hebben we de bate er niet van. Gods goedertierenheid is groot en dat over zulken die alles hebben verzondigd en met Mefiboseth moeten zeggen: 'Wij zijn niet anders dan lieden des doods voor mijn heer, de koning'.

In Christus ligt het vast voor al Zijn gunstgenoten en het is alleen vrije genade. We willen allen hartelijk dank zeggen voor de enorme belangstelling en voor het warme medeleven bij onze ziekte ondervonden. We hebben ervaren dat er toch nog liefde is in het midden van ons. De Heere gaf nog gebed, doch dat ligt ook in de biddende Hoge priester. Zondag 22 september j.l. mochten we in de morgendienst weer voorgaan. De Heere wone met Zijn Geest in het midden van ons tot Zijn eer en onze zaligheid.'

Zijn laatste preek die ds. Hoogerland te Borssele hield was op 26 januari 1986. Deze handelde over de vierde zondagsafdeling van de Heidelbergse Catechismus. Heel opmerkelijk zei hij aan het eind van deze preek: 'De laatste vijand die tenietgedaan moet worden, is de dood. Ik kan er als een berg tegenop zien, mensen, als ik daaraan denk, aan sterven. Maar bij ogenblikken zeg ik: ik hoef niet altijd te blijven leven. Nee, niet altijd hoef ik te blijven zondigen, want Gods barmhartigheid is door recht verworven, en in die barmhartigheid schenkt God uit goedheid zonder peil het eeuwig zalig leven.'

Ds. Hoogerland heeft niet geweten dat deze preek zijn laatste zou zijn. Enkele dagen later leidde hij nog een ledenvergadering van de kerk. Maar zijn ziekte belette hem de daaropvolgende zondag voor te gaan. Hij was zeer begaan met zijn vrouw en kinderen. Hij beseftte alles te moeten loslaten. Zijn toestand verergerde snel. Begin maart kon hij zijn bed niet meer verlaten. Hij leed veel pijn en zag soms erg tegen het einde op. Maar hij kende ook ogenblikken waarop hij reikhalzend uitzag naar de eeuwige rust. Hij mocht geloven dat de meerdere Jozef Zijn hand op zijn ogen zou leggen. Dat ogenblik verbeidde hij met groot verlangen en eens zei hij: 'Zou Jozef mij vergeten? Zijn wagens wachten zo lang!'

Op zondag 9 maart 1986 werd een door ds. Hoogerland opgestelde laatste groet voorgelezen in de gemeente. Daarin sprak hij over zijn krachteloosheid en moedeloosheid, maar ook over het verlangen naar de gezegende Bloedbruidegom. Deze laatste groet luidde:

'Geliefde gemeente.

Aangezien ik niet in staat ben het Woord te bedienen, wil ik langs deze weg, u toch iets laten weten. Mijn krachten gaan achteruit en de gedachte is dikwijls in mijn ziel dat de tijd mijner ontbinding aanstaande is. De Heere is een God van wonderen en wij weten niet wat Hij doen zal. Het is genade om aan de zijde Gods te vallen en uit te roepen: "Uw wil geschiede". Enerzijds zou ik nog gaarne het Woord willen uitdragen in het midden van u, maar ik gevoel mij krachteloos en tevens moedeloos. De Heere doet geen onrecht.

We hebben nog maar kort het Woord in het midden van u mogen uitdragen, wij weten niet welke vrucht het heeft voortgebracht. De Heere zal zorg dragen voor de gemeente. Als de Heere mijn leven ten einde doet spoeden, heeft hij Zijn Woord bevestigd: 'En Jozef zal Zijn hand op uw ogen leggen'. De ziel kan soms uitgaan met verlangen naar Hem die is de gezegende Bloedbruidegom. alles was en is te kort, een arme zondaar wordt zalig en God Drie-enig krijgt er de eer van.

Jong en oud, buigt u onder het Woord. Acht de tijd des levens kostelijk.

Volk des Heeren, door veel verdrukkingen moet en mag de kerk ingaan, door het bloed des Verbonds. Vergeef het verkeerde wat ons ook aankleefde in het midden van u. De broeders kerkenraad geve de Heere genade om standvastig voort te gaan. Hij is getrouw, Die het ook doen zal. De Heere zegene u uit Sion, naar Zijn welbehagen.'

7. Begrafenis en rouwpreek

Op zaterdag 15 maart vond onder zeer grote belangstelling de begrafenis plaats op de algemene begraafplaats te Borssele. Vooraf werd in de kerk van de Ger. Gem. te Goes een rouwdienst gehouden. Uit het gehele land was men daar samengekomen, zodat het kerkgebouw geheel gevuld was.

De leiding van de rouwdienst berustte bij de consulent van Borssele ds. J.C. Weststrate, welke de aanwezigen verzocht te zingen Psalm 103 : 8 en 9 naar de berijming van Datheen.

*Als gras en hooi is hier des mensen leven
Die heerlijk bloeit, zijnd' een wijle verheven,
Als een schone bloeme staand' op dat veld;
Maar als de wind eenmaal daarover drijvet,
Zij vergaat haast, zodat niet langer blijvet
Haar plaatse waar zij voormaals was gesteld.*

*Maar Gods barmhartigheid zal eeuwig duren
Hen, die Hem vrezen, en tot elke uren,
Over kinds-kind blijft Zijn gerechtigheid;
Dien die Zijn bond houden zonder afwijken
Die Zijnen wille steeds doen desgelijke,
Uit 's harten grond met alle vlijtigheid.*

Daarna las hij uit Gods Woord Openbaring 7 van vers 9-17.

Na het gebed sprak ds. Weststrate het volgende:

Geliefde mevrouw Hoogerland, met uw kinderen en kleinkinderen, en verdere familiebetrekkingen, hier aanwezig. Wat een zware slag heeft u getroffen. De Heere heeft onder u een scheur gescheurd. Want een zorgzame lieve man, vader en grootvader en familielid is uit uw midden weggenomen door de dood. En nu worden wij geroepen om het stoffelijk overschot aan de schoot der aarde toe te betrouwen. Familie, dan heeft de Heere een bidder voor u, u doen ontvallen. Het verlies is groot, en er is droefheid en treuren over de ledige plaats. Maar u mag treuren, doch niet als degenen die geen hoop hebben. Voor u is het een groot verlies, wat straks steeds meer zal moeten worden ingeleefd. Maar voor hem, naar we hartelijk geloven is het een eeuwig groot gewin.

De Heere gedenke u in uw weduwschap, met de vele weduwen, misschien ook hier wel tegenwoordig, van onze broeders predikanten. Dan is het aardse huwelijk verbroken. U hebt meer dan veertig jaar samen in de band des huwelijks met hem mogen leven.

Maar al is dan het aardse huwelijk verbroken er is een huwelijk dat nooit verbroken wordt. Dat is dat hemelse, geestelijke huwelijk, van die geheel enige Bruidegom, die Zijn zwarte bruid in gerechtigheid heeft ondertrouwd en ten huwelijk genomen. Die hen toeroept: "Al het Mij is het uwe."

De Heere gedenke u in uw weduwschap en geve bovenal Hem te kennen als uw Man, en als die Bruidegom. Want dan zijt ge wel een ogenblik van uw aardse bruidegom gescheiden, maar dan zou die scheiding niet voor eeuwig zijn. Dan zal het ook niet meer gaan om uw man, maar om Hem te eren voor de genade aan u bewezen.

En kinderen, en kleinkinderen, u hebt een biddende vader verloren. De Heere geve u,

dat de vreze Gods en de genade van uw vader, uit soevereine genade geschonken, ook de uwe mag zijn of worden. Dat ge in de voetstappen van uw vader zoudt mogen wandelen. Dan zijt u ook wel een ogenblik, maar niet eeuwig van hem gescheiden.

En niet alleen voor de familie is de slag zo groot, maar ook voor onze gemeenten. Waar de Heere hem Zelf geroepen heeft tot dat wondere ambt, en hij altijd zo verwonderd was, hetgeen hem in bescheidenheid deed wandelen, dat nietig stof werd geroepen om de boodschap des Heeren in het midden der gemeente te brengen. En dan hoeven wij niet te zeggen wat de inhoud was van die boodschap. De weg wijzen en dat uit de eigen beleving, aan armen, schuldigen en verlorenen, naar dat Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt.

Ook onder ons broeders predikanten en ambtsdraggers is er een verlies. De één heeft hem meer van nabij gekend dan de ander, maar wat was het een echte broeder. We denken ook terug aan de tijd dat we samen met hem op de theologische school waren. Wat was het een aangenaam en oprecht omgaan met elkander. De Heere geve niet in moedeloosheid ter neer te zitten, waartoe we wel eens genegen zouden zijn. Maar dat we maar mochten zien op Hem die Zich nog nooit heeft vergist. Dat ook wij door genade de tijd zouden mogen uitdienen die de Heere Zelf ons heeft toegemeten.

Maar zeer zeker een groot verlies voor de gemeente van Borssele en haar kerkenraad. Wat waren we verblijd vorig jaar dat hij aan u verbonden werd. Door de Heere Zelf gestuurd, niet wetend dat het maar zulk een korte tijd, tenminste in onze ogen, zou duren. En nu zijt ge hem kwijt. Maar weet u wat blijft? De boodschap die hij heeft gebracht. De boodschapper is weggevallen, maar die boodschap blijft. En allen die hem gehoord hebben, laat ons onszelf onderzoeken wat wij met die boodschap hebben gedaan. Want dan zal ook straks de eeuwigheid gewagen wat de vruchten daarvan zijn geweest, voor elk persoonlijk.

En gemeente van Borssele, de Heere heeft Zich niet vergist. Maar Hij heeft gezegd: "Het is genoeg." Hij heeft tot hem gesproken: "Over weinig zijt gij getrouw geweest, maar over veel zal Ik u zetten. Gaat in, in de vreugde uws Heeren."

Waarvan ook dit tekstgedeelte wat wij lezen zo duidelijk spreekt. En dat wel in het bijzonder waar wij u kortelijk willen bepalen bij het vijftiende vers van het zevende hoofdstuk van het boek der Openbaringen, waar Gods Woord zegt:

"Daarom zijn ze voor de troon van God, en dienen Hem dag en nacht in Zijn Tempel. En Die op de troon zit zal hen overschaduwen."

Hier in het boek der Openbaringen, aan Johannes getoond, mag hij blikken in de hemel der hemelen. En daar wordt zijn oog gevestigd op die troon van majesteit en heerlijkheid. Waar de Heere Zichzelf bijzonder openbaart in al Zijn deugden, majesteit en macht. Hoewel overalontegenwoordig, ook hier op de aarde, is. dat de troon Zijner heiligheid, waarvoor de heilige Cerafs bij het naderen tot die troon het aangezicht met hun vleugelen bedekken, en uitroepen: "Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen." Waar niets kan inkomen dat onrein, onheilig en zondig is.

En nu staat hier: *Daarom zijn zij voor de troon.*

En wie dat zijn, dat wordt ons in dit hoofdstuk zo duidelijk getekend. Dat zijn al de uitverkorenen, dat zijn al Gods kinderen. Dat zal straks zijn een schare die niemand tellen kan, uit alle taal, natie, geslacht en volk. Dat zijn zij, die hun klederen hebben gewassen en die hun klederen hebben wit gemaakt in het bloed des Lams. En daarom zijn ze voor de troon. Hier op aarde met alle mensen in zonden ontvangen en geboren, dood in zonden en in misdaden. Maar dat "daarom" spreekt van dat Goddelijke

welbehagen, dat de Heere in de tijd heeft geopenbaard in het zenden van Zijn Zoon. Daarom dat Hij van eeuwigheid gedachten des vredes heeft gekoesterd en niet des kwaads, en uit eeuwige liefde tot Zichzelf en Zijn Goddelijke deugden Zijn Zoon gezonden heeft naar de aarde, om te zoeken en zalig te maken dat verloren was. O, al Gods kinderen, de uitverkorenen hier getekend en ook van deze tijd, zullen weten dat het alleen door Hem is.

Waar wij ook mogen weten (die een weinig met onze vriend en broeder hebben omgegaan), dat wonder van die opzoekende liefde. En dan in de verdrukking gekomen. Niet zoals hier getekend staat in het bijzonder van de martelaren in die tijd. Maar elk kind van God zal moeten delen in dat testament dat de Heere Zelf Zijn kerk heeft nagelaten.

De inhoud van dat testament is: *in de wereld zult gij verdrukking hebben, maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen.* O, dat zijn zij, door God opgezocht, getrokken uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht. Die komen in de verdrukking. En die verdrukking kan zo verschillend zijn. Maar daarin zullen ze één zijn, dat ze verdrukt worden, door de droefheid over de zonde. Vanwege de smart over de zonde, wetend en meer en meer lerend dat ze in zichzelf niet één zonde kunnen overwinnen. En dat maakt de strijd uit, tot het de Heere behaagt om hetgeen Hij verworven heeft, reeds met Zijn heilige ontvangenis, van het begin Zijns levens tot aan het eind, waar Hij alle gerechtigheid heeft vervuld, aan hun harten toe te passen. Om dan onder die heiligende kracht te leren leven, en elk ogenblik tot afwijken te zijn genegen. O, wat kan de zonde hen dan drukken en in de banden brengen. Maar één straal van Zijn Licht, doet hen als arme zondaren gereinigd en geheiligd worden. Zoals het in onze tekst staat, dat ze hun lange klederen gewassen en wit gemaakt hebben in het bloed des Lams. *Daarom zijn ze voor de troon.*

En dan is het dat ze daar mogen komen *om Hem te dienen, nacht en dag in Zijn Tempel.*

Dag en nacht. Dan is toch de eeuwigheid gekomen? Dan is er toch geen tijd meer? En er is dan toch ook geen tempel meer, want God Zelf zal hen een tempel zijn. Maar er wordt hier gesproken op menselijke wijze en in menselijke beelden. En dan voor de troon Hem dienen van eeuwigheid tot in eeuwigheid. Dat is nu de wens die hier in hun hart is gelegd, om Hem te dienen al de dagen huns levens in gerechtigheid en heiligheid, zonder vreze, dat hier maar ten dele is.

Ach geliefden, wij kunnen met onze arme mond niet uitspreken wat het voorrecht is van Gods kinderen reeds hier op aarde. Waar ze bij ogenblikken ook die vreugde, welke is in Jezus Christus, in hun hart mogen genieten. Maar dat is niet te vergelijken met hetgeen de Heere hen zal schenken, wanneer hier het lichaam sterven gaat. Wanneer dat lichaam der zonde tot het stof is wedergekeerd en de ziel van stonde aan met haar heilig Hoofd Christus Jezus in de hemel wordt opgenomen. En die op de troon zit zal hen overschaduwten. Nooit en nimmer is dit uit te spreken. Soms een weinig heimwee, een weinig verlangen hier in de ziel van Gods kinderen. O Heer' wanneer komt die dag, dat ik toch bij U zal wezen, en zien Uw aanschijn geprezen. O, dan is alle leed geleden, dan is alle strijd gestreden en alle gebed gebeden. Dan is het een eeuwige volheid, die hier geen oog heeft gezien, geen oor heeft gehoord, noch in 's mensen hart ooit is opgeklimmen, wat God bereid heeft degenen die Hem liefhebben. En we mogen ook zo van harte geloven dat onze broeder bij zijn sterven, van stonde aan dat is deelachtig geworden.

En nu wordt ons nog de boodschap gebracht, zijnde nog in het heden der genade. Want dat bloed van Jezus Christus is van oneindige en eeuwige waarde. Moge de

Heere ook dit sterven gebruiken, opdat we zouden worden opgeschrikt en ons zouden leren haasten en spoeden om onzes levens wil. Want dan zijn we nog in het heden der genade. De Heere heilige dan ook deze woorden aan onze harten.

En kinderen Gods, dan is hij ons voorgegaan. En het zal zijn zoals hij zelf heeft getuigd: geen dominee zal in de hemel komen, maar een arme, arme zondaar, gewassen en gereinigd in het bloed van dat Lam, Dat is in het midden van de troon en hen zal weiden en tot een Leidsman zijn tot de levende fonteinen der wateren. En God zal alle tranen van hun ogen afwissen. Dat zij zo.

Vervolgens sprak *ds. Chr. van der Poel* namens classis Goes en particuliere synode Zuid:

Geachte aanwezigen, familie, het was de wens van onze ontslapen vriend en medebroeder dat wij ook bij zijn begrafenis een enkel woord zouden spreken namens onze classis en de particuliere synode Zuid.

In de eerste plaats mevr. Hoogerland, wij hebben elkander al gesproken en opgemerkt, en het is ook zo even opgemerkt: het verlies, het gemis dat er is in uw hart, dat is groot Hij was uw man en hij was ook uw steun. Maar wij weten dat wederzijds ge uw man ook tot steun en tot hulp mocht zijn. Daarom laat het zich verstaan dat de smart groot is. God, die een Man der weduwen is moge dit genadiglijk in uw leven willen bevestigen, opdat de ledige plaats in uw harten huis ontstaan, door de Heere Zelf mocht worden ingenomen.

Dat is ook onze wens voor u als kinderen. Wij hebben 25 jaar met uw vader van nabij geleefd. Sinds wij in 1961 met hem toegelaten werden om de lessen te volgen aan de theologische school, is de vriendschap gevallen en die is mogen blijven tot het einde. Daarom weten wij de zorgen die hij ook over u had als kinderen en ook over de kleinkinderen. Hij zei menigmaal: 'wat zou het een zorg minder zijn als ik mocht geloven dat mijn kinderen tot God bekeerd waren.'

Dat was hem menigmaal een last die drukte op zijn ziel. Maar hij is niet meer. De Heere gedenke u ook als familie

Een ledige plaats is er ook in onze classis en particuliere synode. Wij zeggen niet teveel als we zeggen dat hij een ruime plaats in ons midden had. Maar ook in het midden van al onze gemeenten. Hij was een man die niets van zichzelf dacht. Hij had geringe gedachten van zichzelf. Het werk waartoe God hem geroepen had dat kon hij van zichzelf niet, en daar heeft de Heere in zijn leven getuigenis aan gegeven. Neen, hij had niets van zichzelf, hij was een Adamskind. Daarom zijn wij hier niet bijeen om de mens te verheffen, maar we wensen wel een ogenblik stil te staan bij het werk Gods in zijn ziel verheerlijkt.

Het was op hem van toepassing wat wij lezen in Jesaja 54 : 13. ***"En al uwe kinderen zullen van de Heere geleerd zijn."***

Hij was van God geleerd. En de belofte ***"en de vrede Uwer kinderen zal groot zijn"*** is zijn deel geweest.

Die vrede die wij uit het paradijs niet hebben meegebracht, maar die zijn oorsprong vindt in God Zelf. In de eeuwige vredegedachten der eeuwige Vrederaad. Waar de Vredevorst Zichzelven gaf. En gekomen zijnde, door het bloed Zijns kruises, vrede gemaakt heeft, beide die, die verre en die nabij waren. Jesaja zegt ervan: De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem en door Zijn striemen is ons genezing geworden. Die vrede Gods, die er alleen maar is door de verzoening met God, was door genade zijn deel geworden. God had hem ook door de Heilige Geest uit de dood levend gemaakt. Hij had kennis gekregen in zijn leven aan hetgeen de dichter getuigt in de zesde psalm:

*Rust noch vrede wordt gevonden
om mijn zonden,
in mijn beend'ren dag of nacht.*

De onvrede vanwege het uitwonen van de Heere, de woelingen der zonde. Maar hij had ook kennis gekregen aan de vrede Gods die alle verstand te boven gaat en die het hart en de zinnen doet bewaren, in Christus Jezus. Dat was de inhoud van zijn prediking Het werk van een Drieënig God, zonder de mens, in de mens verheerlijkt, opdat geen vlees voor God zou roemen. Maar opdat het zou zijn: *Alle roem is uitgesloten, het is een onverdiende zaligheid.* Want, wie vraagt er van zichzelf naar God? U niet en ik ook niet. Maar nu dat eeuwige wonder van Goddelijke ontferming, die eeuwige gedachten des vredes in Christus geopenbaard, dat nu verloren Adamszonen en -dochteren op grond van Hem met God verzoend en bevredigd kunnen worden.

En dan staat er: *En de vrede Uwer kinderen zal groot zijn.* Het woord "groot" betekent daar: zal menigvuldig zijn, veelvuldig zijn. En dat wijst ook op de uiterlijke levensomstandigheden. Wij hebben hem menigmaal ontmoet ook in moedeloosheid, als hij zich bevond in een weg van tegenheden, druk en kruis. En dan was het zo groot dat wij elkander daarin mochten verstaan. Maar ook als God uitredding gaf, verlossing gaf, Zijn gunst wilde tonen en openbaren. Dan mocht hij ook met de dichter wel eens instemmen, wat hij zingt in de 4e psalm:

*Ik zal gerust in vrede slapen,
En liggen ongestoord terneer.
Want Gij alleen, mijn Schild en Wapen,
schoon 't onheil schijnt voor mij geschapen,
Zult mij doen zeker wonen Heere.*

En wie zal dan nu uit kunnen drukken, dat de eeuwige vrede zijn deel mag zijn. Dat aan hem vervuld is, wat Christus getuigde: "Mijn vrede geef Ik u, Mijn vrede laat Ik u. Niet gelijk de wereld die geeft geef Ik hem u. Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij. In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen, anderszins Ik zou het u gezegd hebben. Ik ga heen om u plaats te bereiden." Dan mogen we geloven dat ook voor hem een plaats bereid was. En dat hij de wens van zijn hart heeft verkregen.

Wij hebben hem kort geleden nog bezocht. Hij zei: "Het is wat om afscheid te nemen van vrouw, kinderen en kleinkinderen, van de gemeente. Om alles los te laten. En dan die dood, ik zie er tegenop, want het is toch de koning der verschrikking "

Maar zei hij ook: "Bij ogenblikken mag ik er wel eens overheen blikken. Want, na de dood is het leven mij bereid." Welgelukzalig zijn zij die door de Heere mogen worden opgezocht en geleerd. Die iets van die vrede Gods in hun leven mogen ondervinden.

De Heere heilige deze sprake, die door het overlijden van onze vriend en broeder tot ons komt. Leven we nog zoals we geboren zijn, medezondaar, reizende naar de eeuwigheid, zoek de Heere, Hij is te vinden; roep Hem aan terwijl Hij nabij is. Eer dat het te laat is. Want ook voor ons zullen éénmaal de rouwklagers door de straat omgaan. De Heere staat nog als op de hoogte van de tinne der stad. Hij roept het ons nog toe: "Wie is slecht, hij kere zich herwaarts."

En volk van God, de Heere geve ook ons als broeders in de bediening dat we houvast mochten krijgen aan de woorden die opgetekend staan in Hebreeën 12, waar de apostel zegt: Daarom dan ook" alzo wij zo groot een wolk der getuigen rondom ons hebben liggende, laat ons afleggen alle last en de zonde, die ons lichtelijk omringd; om met lijdzaamheid te lopen, de loopbaan die ons voorgesteld is, ziende op de

overste Leidsman en Voleinder des geloofs Jezus. O, was Jezus er niet, onze ziel zij mocht wel beven. Maar, Hij is gezeten aan des Vaders rechterhand. Aan de rechterhand des troons van God. Hij zal éénmaal tot al Zijn kinderen zeggen: "Over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u zetten. Ga in in, de vreugde des Heeren."

De Heere zegene dit sterven en ook de gesproken woorden op deze dag. Kon het zijn tot ons aller zieleheil. Dan zou het ook zijn tot de verheerlijking van Gods grote, nooit naar waarde volprezen Naam. Dat zij zo.

Daarna nam *ds. A.F. Honkoop* het woord. Deze sprak namens het curatorium.

Geliefde familie Hoogerland en verdere aanwezigen. Het heeft God behaagt uw geliefde man, uw vader, uw grootvader, maar ook Zijn dienstknecht en onze geliefde broeder uit ons midden weg te nemen.

Zijn plaats zal hier leeg zijn aan uw zijde, mevrouw Hoogerland. Ik weet hoe nauw u aan elkander verbonden waart en welk een liefde er tussen u beiden is geweest. De plaats ook in het gezin, uw vader en uw grootvader is heengegaan.

De plaats ook in de familiekring waar hij ook geliefd en gewaardeerd was.

Er is een lege plaats gekomen ook in de gemeente van Borssele, maar ook in het geheel van onze gemeenten.

En ook een lege plaats in ons curatorium, waar hij werd geacht om zijn werk, om zijn eerlijkheid en om zijn oprechtheid. Zonder enige bijbedoelingen, alleen het welzijn van Gods Kerk en, de gemeenten zoekende, heeft hij daar zijn werk mogen verrichten. Er zal ook een ledige plaats zijn in het bestuur van de cursus Godsdienstonderwijs. Want ook dat werk heeft hij met liefde mogen verrichten, overtuigd zijnde van de noodzakelijkheid en de wenselijkheid dat er kennis van de waarheid is en dat daarin ook onderwijs wordt gegeven.

Een lege plaats ook in het Deputaatschap voor de evangelisatie. Ook daar heeft hij de lasten meegedragen, overtuigd zijnde dat Gods Woord ook aan hen moet gebracht worden, aan hen die van dat Woord vervreemd zijn en van God geen kennis dragen. Wij zullen hem hier niet meer ontmoeten.

Zijn plaats ook in onze vergaderingen zal leeg zijn.

Hij had ook een plaats in het hart van Gods volk. En wat is het belangrijk als we als dienaars des Woords een plaats mogen hebben in de harten van Gods kinderen, als het Woord daar weerklank mag vinden. En als in de prediking de gangen van die God en Vorst verklaard mogen worden, en als Gods kinderen daarmee mogen instemmen Hij was geliefd om zijn prediking.

Maar, wat het belangrijkste van alles is, hij had een plaats bij God.

We lezen in Exodus 33 : 21 dat de Heere zo vertroostend tot Mozes spreekt: "**Zie, er is een plaats bij Mij.**"

"Zie." We worden opgewekt om daar acht op te geven, om daar aandacht aan te schenken. "Zie," zo zegt de Heere, die hoge, die heilige God, "er is een plaats bij Mij." En voor wie dan? Daar was een plaats voor Mozes. Maar niet alleen voor Mozes. Een plaats waar hij schuilen kon, waar hij troost en sterkte mocht vinden, waar hij Gods zalige gunst en gemeenschap ervaren mocht. Maar daar is een plaats voor al Gods volk, en voor al Gods kinderen. Voor al degenen die hier gasten en vreemdelingen op de aarde worden. Die zich hier niet meer thuis gevoelen. In wier hart God dat heimwee heeft gelegd naar Hem en naar Zijn zalige gemeenschap. Een plaats bij God. Dat is een wonder van Gods liefde en van Gods welbehagen. De Heere zegt Zelf: "Maar Ik zal genadig zijn, die Ik zal genadig zijn, en Ik zal mij ontfermen over die Ik Mij ontfermen zal. O, bij God vandaan, uit Zijn eeuwige liefde, uit Zijn vrijmachtig

welbehagen is er plaats voor dezulken, die met God gebroken hebben, die God verlaten hebben en Hem moedwillig vaarwel hebben gezegd. O, voor dezulken die zich krachtens hun in-zijn in Adam een plaats hebben waardig gemaakt in een eeuwige rampzaligheid, waar ze eeuwig van God gescheiden zijn. O, voor zulken, die niet anders hebben verdiend dan om er voor eeuwig buiten te vallen.

En onze broeder Hoogerland is zich dat zo klaar bewust geweest. We hebben veel met hem geleefd en hebben ook veel van hem gehoord.

Ik zou haast zeggen, de beste jaren van zijn leven, dat zijn die jaren geweest dat God bijzondere bemoeienissen heeft gemaakt, daar zijn we van nabij getuige van geweest. O, innerlijk doorleefd van God vervreemd te zijn, zonder God in de wereld te staan, maait- ook schuldig te zijn aan Gods recht en gerechtigheid, leerde hij zich een plaats waardig keuren waar hij eeuwig van God gescheiden zou zijn.

En nu: *er is een plaats bij Mij*. Dat is die plaats welke Jezus heeft bereid. Door Hem, waar geen plaats voor was op de aarde, voor Wie geen plaats was in Bethlehem. Door Hem, Die werd uitgeworpen, Die aan het vloekhout tussen hemel en aarde heeft gehangen. O, geen plaats in deze wereld voor Hem Die Zelf de wereld heeft gemaakt. O, Christus Jezus, door Zijn bitter lijden, door de weg Die Hij bewandeld heeft en door Zijn offer aan het vloekhout, heeft voor Zijn Kerk een plaats bereid. Een plaats bij God, in Gods zalige gemeenschap. Door Zijn offer heeft Hij de schuld betaald, de ongerechtigheid verzoend. Ja, de straf heeft Hij weggedragen. Door Zijn opstanding waarin de vrede verklaard ligt, heeft Hij Zijn volk die vrede verworven. En Hij is voorgegaan.

Ik ga heen om u een plaats te bereiden. Een plaats in dat eeuwige Vaderhuis. O, een plaats bij God en in Gods zalige gemeenschap. En zie, die plaats heeft onze broeder nu ontvangen. Welnu, laat zijn plaats hier dan leeg zijn, maar die plaats bij God mocht Hij innemen.

Mevrouw Hoogerland, naast u zal het een lege plaats zijn. Maar zullen wij hem die plaats dan misgunnen? Die plaats in de eeuwige heerlijkheid.

Kinderen en kleinkinderen, een smartelijke en een lege plaats is er hier. Maar een plaats is er boven, waar hij eeuwig zijn God en zijn Koning zal mogen grootmaken. Waar hij eeuwig de Heere zal mogen dienen, wat de wens van zijn hart is geweest.

En nu wil ik met u eindigen en besluiten met een gedeelte voor u te lezen, uit *de ziekentrost*, die zo weinig bekend is:

"Dit nu zekerlijk wetende, dat wij door Christus met God verzoend zijn, zo behoren wij (volgens Gods Woord) een volkomen begeerte te hebben, om ontslagen te zijn van dit sterfelijk lichaam, waardoor wij moeten komen tot de heerlijke erfenis van alle kinderen Gods, welke ons in de hemelen bereid is. Dit heeft ook Paulus, dat door God uitverkoren vat, begeerd, als hij zegt: *Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods en der zonde?*

Voorts zegt hij nog: Want wij weten, dat, zo ons aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, dat eeuwig in de hemelen is. En wij verlangen daarmede overkleed te worden. En wij hebben altijd goede moed, en weten, dat wij, inwonende in het lichaam, uitwonen van de Heere, daarom hebben wij meer behagen om uit het lichaam uit te wonen, en bij de Heere in te wonen.

Nog zegt Paulus: Want wij weten, dat het ganse schepsel met ons zucht; en niet alleen dit, maar ook wij zelf, die de eerstelingen des Geestes hebben, zuchten in onszelf, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams. En dewijl wij gasten en vreemdelingen zijn op de aarde, wie zou niet te huis in zijn vaderland begeren te wezen? Want wij wandelen hier door het geloof en niet door

aanschouwen; want wij zien nu door een spiegel in een duistere rede, maar alsdan zullen wij zien aangezicht tot aangezicht; wij zullen Hem zien, gelijk Hij is. Wie zou niet verlangen naar deze aanschouwing, dewijl wij zien, dat de heilige mannen Gods daarnaar verlangd hebben? Gelijk wij in de psalm aldus lezen: Gelijk een hert, dat gejaagd is, schreeuwt naar de waterstromen, also schreeuwt mijn ziel tot U, o God! Mijn ziel dorst naar de levende God; wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen? Mijn tranen zijn mij tot spijs dag en nacht; omdat zij den gansen dag tot mij zeggen: Waar is uw God?

Deze onuitsprekelijke heerlijke aanschouwing van God is zo groot (gelijk de profeet getuigt), dat geen oog gezien, en geen oor heeft gehoord en in het hart van geen mens is opgeklimmen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben. Wederom zegt David: Want één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders; ik koos liever aan de dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid. Hoe lieflijk zijn Uwe woningen, o Heere der heirscharen!

Welgelukzalig zijn zij die in Uw huis wonen; zij prijzen U gestadig. En zij worden dronken van de vettigheid Uws huizes; en Gij drenkt hen uit de beek Uwer wellusten. Want bij U is de fontein des levens; in Uw licht zien wij het licht. Dit is de heerlijke woning, waar Christus bij Johannes van zegt: In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen, anderszins zou Ik het u gezegd hebben; *Ik ga heen om u plaats te bereiden*; Ik kom weder, en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben; te weten, in dat nieuwe Jeruzalem, dat geen zon of maan behoeft; want de heerlijkheid Gods verlicht haar, en het Lam is haar kaars Daar zal God alle tranen van hun ogen afwissen; en de dood zal niet meer zijn, die de laatste vijand is, welke de Heere aan Zijn voeten onderwerpen zal. Daar heeft God een heerlijke bruiloft bereid, waar wij met Abraham, Izak en Jacob zullen aanzitten aan de tafel des Heeren. En zalig zijn zij, die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams." Tot zo ver.

Tenslotte sprak ouderling Witte namens de gemeente van Borssele.

Geachte mevrouw Hoogerland, kinderen, kleinkinderen, verdere familie en aanwezigen.

Het is een droeve gelegenheid, waarvoor we vanmorgen bij elkander zijn. En dan leeft er in onze gedachten meer dan we in woorden kunnen uitspreken. Uw geliefde man heeft zo menigmaal in zijn gebed uitgedrukt: "Heere, wees Gij ons tot een Rotssteen om daarin te wonen, om geduriglijk daarin te gaan."

En wanneer ik nu spreek namens kerkenraad en gemeente van Borssele, dan is dat onze hartelijke wens, dat deze bede ook uw aller bede bij de gedurigheid zou mogen zijn. Want daar alleen is veiligheid. Wat daar ook tegenaan komt, daar alleen is beschutting. Dat mocht uw man en vader ook voor eigen hart en zieleleven weten. De strijd was menigmaal zo hoog. Het was zulk een onbegrepen weg voor hem, maar ook voor ons. De tijd was zo kort.

Maar wanneer hij aan het prediken ging, dan heeft het ons menigmaal doen stilstaan met verwondering hoe de Heere de tijd dat hij in Borssele stond toch zulk een opening gaf. Zulk een opening in het Woord, dat we wel eens tegen elkander zeiden: "Hoe lang zou hij bij ons mogen verkeren?" Want het was bijzonder. En hoewel bange vrees menigmaal zijn hart vervulde; onder het prediken waren bergen vlak en zeeën droog. Dan mocht hij zich in zijn God verheugen. Dat was zijn blijdschap. Want zijn grootste smart, vrienden, dat was niet zijn ziekte, maar zijn grootste smart was dat hij zijn arbeid niet meer kon verrichten. Dan zei hij: "Wat doe ik dan nog op de aarde, wanneer ik dat niet meer kan." Dat was zijn lust en zijn leven. En wanneer hij dan 's zondags de mensen naar de kerk zag gaan, dan vervulde droefheid zijn hart. Maar de

Heere heeft hem toch ook lieflijk willen vertroosten.

Wij weten het, hij was geliefd bij u, mevrouw Hoogerland, het was uw steun.

Kinderen, een lieve vader. Veel liefde ontvangen. Hij mocht er zelf van getuigen. Gelukkig is er zulk een band der liefde in uw familie. Maar hij was ook geliefd in de kerkenraad, en ook zeer geliefd in de gemeente. Het heeft ons verwonderd op de huisbezoeken, dat in zulk een korte tijd een predikant zo geliefd kan zijn. Maar nu zou dat onze troost niet kunnen zijn. Maar de troost voor u, en de troost voor ons is toch dat Hij een geliefde van God was. Daarom is reeds opgemerkt: wij mogen treuren, maar niet als degenen die geen hoop hebben. De Heere mocht u willen sterken, in al het verdriet en in alle smart de toevlucht tot Hem doen nemen.

De tijd dat hij in Borssele was is kort geweest. Och, toen zo-even onze consulent, ds. Weststrate het aanhaalde, het was zo kort en zo onbegrepen, toen dacht ik bij mezelf: "Ja de tijd was wel kort, maar de prediking van Jona was nog korter, dat ging slechts over dagen." En de vrucht?

Wij weten de geschiedenis. Zullen de mensen van Ninevé, gemeente van Borssele, straks tegen ons opstaan in die dag? Zij hebben zich bekeerd. En wat hebben wij gedaan met de prediking van ds. Hoogerland. Dat de vruchten van zijn prediking straks nog zouden openbaar komen. Hij heeft er naar uitgezien. Maar de eeuwigheid zal het openbaren.

De Heere mocht ook de ledige plaats in de pastorie aan uw zijde met zichzelf willen vervullen. Kinderen en kleinkinderen, denk aan uw moeder. U hebt uw man tot het laatste toe liefdevol mogen verzorgen. Wij hebben het van nabij meegemaakt. Maar kinderen, uw moeder is er nog. Omringt ze met liefde, sta haar bij in alles.

Het is een week geleden dat we nog bij uw man kwamen en zeiden tot hem: "Dominee nog in de strijdende kerk?"

Hij zei: "Ja, maar de dagen gaan voorbij, nog een enkele stonde."

's Zondagsavonds zei ik tot hem: "Dominee, waar Paulus van getuigde, van die kroon der rechtvaardigheid voor allen die Zijn verschijning hebben liefgehad, ik denk toch dat die voor u gereed ligt."

En daar hij haast niet meer kon spreken, deed hij het met gebaren. Zijn kroon er af, maar dat Lam Gods moest gekroond worden. En zijn kroon aan de voeten van het Lam Gods. Dat was zijn enige troost. En dat dit ook uw en ons aller troost zou mogen zijn in leven en in sterven te weten het eigendom van Christus te zijn.

Na deze woorden eindigde ouderling Witte met gebed en liet daarna nog zingen Psalm 140 : 13 uit de berijming van Datheen.

*De vromen zullen Uwen Name,
Die heerlijk is prijzen o Heer'
d' Oprechten zullen eeuwig t' same
Bij U wonen in alle eer.*

Nadat, op de begraafplaats te Borssele, het stoffelijk overschot in het graf was neergelaten sprak **ds. J. Koster** als persoonlijke vriend en voldeed daarmee aan de wens van de overledene.

Het is in de kerk reeds opgemerkt dat het niet mag gaan om de mens in het middelpunt te stellen. Dat zou ook geheel in tegenstelling zijn met het laatste gesprek dat ik met hem mocht hebben. Want toen heeft hij niet anders gedaan dan zichzelf afgekeurd, met deze woorden: "Er is van mij nooit iets uitgegaan." Daar heb ik iets in geproefd van de genade die hij heeft ontvangen, en wat al Gods volk leert in dit leven, om zichzelf af te keuren, omdat God hen ook afkeurt. Want er deugt van ons ten enen

male niets. Daarom zou het ook geheel tegenstrijdig zijn als wij het anders zouden zeggen.

Maar toen heeft hij wel gevraagd of ik dan iets wilde zeggen wat die meerdere Jozef heeft gedaan. Dat heeft wel een enkel woord van toelichting nodig.

Toen hij de gemeente van Dirksland heeft mogen verlaten en het beroep naar Borssele aannemen, heeft hij veel vrijmoedigheid daarin gekregen uit Genesis 46 : 4. Toen Jacob te Ber-seba was en daar ging offeren, en de Heere vroeg of hij op verzoek van Jozef naar Egypte mocht gaan, toen heeft God daar gesproken: "Vreest niet om af te trekken." Zo heeft hij toen met vrijmoedigheid het beroep naar Borssele mogen aannemen. Maar in diezelfde tekst staat ook: "*En Jozef zal zijn hand op uwe ogen leggen.*"

Op de laatste classisvergadering in Flakkee, die we daar ook met hem hebben meegemaakt is dat reeds openbaar gekomen en met een enkel woord daarop geweest. *En Jozef zal zijn hand op uwe ogen leggen.*

Het was de gewoonte ook in die tijd van de aartsvaders, dat degene die met veel liefde verbonden was aan de overledene, hem de ogen dichtdrukte als iemand gestorven was. Zo kreeg Jacob de belofte dat Jozef aan zijn sterfbed zou staan, en dat die zijn ogen dicht zou drukken. En dan zeggen onze Kanttekenaren daar zo schoon bij, ***dat hij bij Jozefs leven in vrede zou sterven.*** En dan weten we dat Jozef een type was van die meerdere Jozef. Daarom was zijn verzoek of ik dan iets van Jozef wilde zeggen; van die meerdere Jozef.

Daarom, van Jozef die de handen op de ogen zijns vaders zou leggen en die dicht drukken, een ogenblik heengewezen naar die meerdere Jozef, Die ook belooft aan de zijde van zijn kinderen te zijn als het sterven wordt. Wat heeft hij daarop mogen hopen en het daar alleen van mogen verwachten.

"Bij Jozefs leven in vrede sterven," zeggen onze kanttekenaars.

Wat is hij ook nog bevreesd geweest voor de dood. Niet zozeer voor hetgeen na de dood kwam, maar voor de dood zelf. En toch, wat heeft de Heere het waar gemaakt en de belofte vervuld, zodat die meerdere Jozef aan zijn zijde is geweest. Want wij hebben hem ook horen spreken uit dat verlangen dat in zijn ziel gewerkt was om bij Zijn Heere te mogen zijn. *En Jozef zal Zijn hand op uw ogen leggen. Bij Jozefs leven in vrede sterven.*

Sterven, dat weten we, dat is de straf op de zonde. Ten dage als ge daarvan eet zult gij de dood sterven. Door onze zonden hebben wij de toorn Gods opgewekt, en kan God niet anders vanuit Zijn Goddelijk Wezen dan die gruwelijke zonden straffen in Zijn toorn, en dat met een eeuwige rampzaligheid. En hoe kunnen onze Kanttekenaren dan zeggen: *bij Jozefs leven in vrede sterven.*

Dan is het bij het leven van die meerdere Jozef, dat er toch een volk is dat in vrede mag sterven. En dat bij Jozefs leven. Hij is gekomen vanuit die nooitbegonnen eeuwigheid, waar Hij Zichzelf al gegeven heeft. "Zie Ik kom." Op de vraag des Vaders: "Hoe zal Ik ze onder de kinderen zetten en geven het gewenste land? Wie zal er met zijn hart Borg worden om tot Mij te genaken?"

Toen heeft Hij als die meerdere Jozef Zichzelf al gegeven. "Zie Ik kom, in de rol des Boeks is van Mij geschreven; Ik heb lust o Mijn God om Uw welbehagen te doen, Uw wet is in het midden Mijns ingewands." Hij is ook gekomen in de volheid des tijds in de kribbe van Bethlehem. Daar hebben de engelen reeds gezongen: "Vrede op aarde, in de mensen een welbehagen."

O, bij Jozefs leven in vrede sterven. Hij is gekomen niet alleen om in de kribbe te blijven, neen, maar om te lijden en te sterven. Om die rechtvaardige straf te dragen voor dat volk, waarvoor Hij in de eeuwigheid is Borg geworden. Hij is de dood

ingegaan, stervend aan het vloekhout der schande, de vloek voor Zijn Kerk voor eeuwig wegnemend. Waar Paulus ook van getuigt: Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons. Wat heeft Hij in Zijn dierbaar lijden en sterven dan toch ook die straf gedragen, die dat volk tot in der eeuwigheid had moeten dragen. Hij is de dood ingegaan om ook het graf uit te gaan.

Zoals de Kanttekenaren daarop wijzen: *bij Jozefs leven, in vrede sterven*. Het had niet gekund om in vrede te sterven, als die Christus, als die Borg in het graf gebleven was. Daarom moest Hij krachtens het Goddelijke recht niet alleen sterven, maar ook opstaan. Hij is dan ook opgestaan ten derden dage, opdat Hij de vrede die Hij verworven heeft zou kunnen toepassen. En om dat nu te mogen leren door waarachtige wedergeboorte, Hem te leren kennen door de bediening van Gods Geest. Om met Hem te leren leven en met Hem te leren sterven en ook met Hem te leren opstaan. Opdat wanneer de tijdelijke dood komt, de scheiding van ziel en lichaam, te zien op Jozefs leven, waar Jozef recht op had, en waar al Gods volk ook in Christus een geheiligd recht op krijgt.

Ziet, daarom is het nu mogelijk om in vrede te sterven, bij Jozefs leven, Die de dood heeft verslonden tot eeuwige overwinning. In vrede sterven, in vrede met die God, Die de God des vredes is. En dat in het aangezicht van Hem, die dood is geweest en eeuwig leeft.

Als de Heere in het leven van Zijn volk begint dan krijgen ze ook met de dood te doen, dan gaan ze geloven dat ze sterven moeten vanwege hun zonden. Dat het een rechtvaardige straf is. Ze leren er onder bukken en buigen. O, wat kan die dood hen achtervolgen en wat leren ze die dood kennen als een straf op de zonde, als een vijand die recht op hen heeft. Maar anderzijds is het ook waar, als de Heere een weinig oefeningen gaat schenken in de Persoonskennis van Hem, dan mogen ze er wel eens een ogenblik overheen blikken. Over dood, graf en hel heen, ziende op Hem en op Zijn Borgwerk en op dat dierbare bloed, dat bloed des vredes. Want alleen daardoor is er vrede gemaakt, en dat met een heilig en rechtvaardig God, Die vertoornd was over onze zonden, maar tevreden in en door dat volkomen offer, dat gebracht is op die kruisheuvel Golgótha. En wat zijn ze nu gelukkig als de Heere nog een weinig verder gaat in het leven, opdat ze hier met Hem mogen leren sterven. Dan wordt de dood een overwonnen vijand. "Verslonden tot eeuwige overwinning", zo lezen wij in Gods Woord. En dan is de prikkel er uit. Dan kan de kerk des Heeren bij Jozefs leven in vrede sterven. Dan is het: "Dood waar is uw prikkel en hel waar is uw overwinning." Wat is het een eeuwig wonder dat de Heere dat nu geschonken heeft in het laatst van zijn leven. Wel enerzijds de vrees voor de dood zelf, maar ook in het laatste dat uitzien om in vrede te mogen sterven. In die vrede God te mogen ontmoeten waarvan ze hier de beginselen hebben mogen smaken in het leven. De beginselen van die vrede, die alle verstand te boven gaat. Waarvan Hij getuigt: "Mijn vrede geef Ik u, Mijn vrede laat Ik u. Niet gelijkerwijs de wereld het geeft geef Ik hem u." Daarom, in die Vredevorst zoals Hij aangekondigd is door Jesaja: "Men noemt Zijn Naam: Vredevorst."

Bij Jozefs leven, in vrede sterven. Dat zal het deel zijn van al Gods kinderen, al is het dat de één er meer van mag leren dan de ander, en het ene sterfbed van Gods kinderen en knechten verschilt van het andere. De Heere is daar eeuwig vrij in. In het wezen van de zaak zullen ze het allemaal ervaren. Maar wat is het een troost als we in de dadelijkheid bij het leven van Jozef op ons ziekbed en ons sterfbed komen te liggen, met het geloofsoog op Hem, die nu eeuwig leeft, Die tot Zijn kerk getuigt: "Ik ben dood geweest, en Ik leef en gij zult leven."

Bij Jozefs leven in vrede sterven. Om dan die heilige en rechtvaardige God te

ontmoeten als een God Wiens deugden zijn verheerlijkt, en Die volkomen bevredigd is in het offer van Hem. Wat is dat een wonder voor de Kerk des Heeren die dat mag leren.

En zo is het nu ook dat onze geliefde broeder dit van Godswege heeft verkregen. Daarom hebben we u daarop ook mogen wijzen. Het is zijn verzoek geweest om iets te zeggen wat Jozef heeft gedaan. Maar u voelt wel, wij kunnen maar met een enkel woord hier en daar iets aanstippen. Wat heeft deze meerdere Jozef niet alleen voorwerpelijk voor hem verdiend, maar ook onderwerpelijk toegepast. Wie is die meerdere Jozef voor hem geweest, als hij met ledige zakken komen mocht, hetzij geld bij zich, ja dan neen, dan heeft die Jozef die ledige zakken altijd vervuld in de strijd van het persoonlijk zieleleven en van het ambtelijk leven. Die meerdere Jozef heeft altijd betoond van hem af te weten, want hij is het Die trouwe houdt tot in der eeuwigheid. Hij zal nooit laten varen de werken Zijner handen. Daarom geldt het ook alleen maar: *Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen.*

Hier mogen ze bij ogenblikken iets van die vrede proeven en smaken.

Maar nu mag hij wat de ziel betreft volkomen hebben verkregen, in en door het bloed des Lams om bij het leven van Jozef in vrede te leven. Dat houdt in dat ze in dat bloed meer dan overwinnaars zijn. Want ze zullen overwinnen door het bloed des Lams. Dan kunnen ze hier wel eens denken dat het een verloren zaak is, omdat het lichaam in het graf gelegd wordt, maar dat is er ver vandaan. Want dat lichaam dat rust tot op de jongste dag. En wat zijn ziel betreft mag hij nu huppelen van zielevreugd, waar hij zijn wens heeft verkregen. Want het was toch zijn wens om eeuwig bij de Heere te mogen zijn om Hem te dienen dag en nacht in Zijn tempel, met volmaaktheid, in volkomenheid, zonder gebrek. Nooit meer de kroon op eigen hoofd, maar eeuwig bloeit de gloriekroon, op het hoofd van Davids grote Zoon. Omdat Hij dood, graf, hel, zonde en wereld overwonnen heeft, en volkomen de deugden Zijns Vaders verheerlijkt. Zodat God een God van zaligheid is op grond van recht en dat voor al Zijn volk.

En nu komt het er voor u en voor mij op aan of wij deze God des vredes in ons leven als die God van zaligheid hebben mogen leren kennen, door de waarachtige wedergeboorte. Met minder kan het niet. Daarom, de Heere schenke dat wij niet zouden kunnen rusten voor en aler wij het zouden weten in deze Rustaanbrenger geborgen te zijn op weg naar een nimmer-eindigende eeuwigheid. Wat is het een wonder van Gods genade als er zo rijk gesproken mag worden aan het graf van een zondaar die in Adam verdoemelijk ligt voor God. Omdat de Heere nu dat genadewerk verheerlijkt heeft vanuit die nooit begonnen eeuwigheid, vanuit het Goddelijke welbehagen en eeuwige liefde. *Want Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, en daarom getrokken met koorden van goedertierenheid.*

Nu geliefden, Hij heilige dit sterven van deze beminde persoon aan ons aller hart, opdat er voor ons ook een eeuwige winst uit voort zou mogen vloeien.

En geachte weduwe, nu zult u verder moeten leven, zoals u nog nooit hebt geleefd. Een leven wat u niet hebt gekend. Het is in de kerk reeds aangehaald dat het een zeer hechte huwelijksband was die er was tussen u en uw geliefde man. Dat hebben wij ook zelf meegemaakt en samen mogen ervaren, dat dit inderdaad de waarheid is. Daarom zal het nog des te moeilijker zijn om verder zonder uw man door het leven te gaan. Maar nu is dit mijn hartelijke wens, dat u de Heere als uw geestelijke en hemelse Man zou leren kennen, om op Hem te leren steunen. Zoals Hij ook betuigt in Zijn Woord: "Laat uw weduwen op Mij betrouwen." Zoveel aan zijn zijde gestaan en hem bijgestaan, zoveel als u kon. Daar is nu een einde aan gekomen. Maar de Heere schenke u genade om bij Hem te leren schuilen en ook die vrede te mogen ontvangen,

die uw man heeft verkregen. Het is loutere genade wat hij verkregen heeft, daarom kan het voor u ook nog. De Heere schenke u een haasten en spoeden om uws levens wil, en doe u ervaren dat Hij zal zijn een Richter van de weduwen.

En kinderen, een vader te moeten missen, dat valt niet mee, ik weet wat het is. Maar nu is er ook onderscheid welk een vader. In zichzelf was hij iemand die nergens toe deugde. Maar door het werk wat God in hem verheerlijkt heeft, was hij een vader geworden, die zichzelf wel afkeurde, maar die het niet kon laten om de binnenkamer in te gaan voor vrouw en kinderen en kleinkinderen, voor zijn geslacht. Daarom, wat zijn jullie dan een biddende vader en grootvader kwijtgeraakt. Maar ik wens u dit toe, als je het leven van je vader nog niet kent, dat je het krijgen mag. En zou je het wel mogen kennen, dat de Heere het maar bij de gedurigheid zou willen bevestigen. Maar kinderen en kleinkinderen, als er gebeden liggen van een godvrezende vader en grootvader, dan zijn wij ook zoveel verantwoording schuldig. Want hoe zullen wij leven tegenover het gebedsleven van uw geliefde vader en grootvader. Zullen wij met ons leven tegen dat gebedsleven wat hij heeft mogen beoefenen, ingaan of zullen wij ook de binnenkamers in leren gaan, vragend: "Heere, zou U die gebeden van man, vader of grootvader nog eens willen verhoren." Opdat ook die gouden draad in uw geslacht nog zou worden doorgetrokken tot verheerlijking van Zijn driemaal heilige Naam en tot, zaligheid van uw zielen.

Een ledige plaats is er ontstaan, dat is zeker waar. Maar als de Heere die zou willen vervullen met Zichzelf, dan krijgt u meer terug dan dat ge nu zijt verloren. Zo breide de Heere Zijn vleugelen over u genadiglijk uit.

Daar kunnen wel eens vragen zijn. Waarom zo kort? Ook in de gemeente van Borssele. Waarom nog moeten verhuizen naar deze plaats? Dat we ons niet zouden verkijken op deze vraag. Want de Heere is niet verplicht om daarop een antwoord te geven. Maar gemeente van Borssele, wat is het ook voor u opmerkelijk dat de Heere deze dienstknecht ulieden nog een kort poosje heeft geschonken om het Woord uit te dragen. Maar ook, dat hij bij het leven van die meerdere Jozef in vrede heeft mogen sterven, in het midden van de gemeente van Borssele. Dat het de Heere behaagd heeft om dat te doen. Dan hoeven we niet te vragen: "Zou ds. Hoogerland verkeerd zijn geweest in de beslissing." Want daar twijfel ik geen ogenblik aan. Hij is naar Gods raad naar de gemeente van Borssele gekomen om nog een korte tijd het Woord te bedienen, maar ook om in vrede te sterven. De Heere schenke ons allen samen die genade om deze God straks te mogen en te kunnen ontmoeten in dat bloed dat reinigt van alle zonden. Zo zij het.

Daarna werd door *een zoon* van de overledene nog een dankwoord gesproken.

Het is ook op het verzoek van onze geliefde vader, om aan dit moeilijke werk toch gehoor te geven, om een ieder die heeft meegewerkt aan deze dag hartelijk te bedanken.

Het is ook namens moeder en de familie, dat we de consulent, ds. Weststrate hartelijk danken voor de woorden gesproken en voor de leiding tijdens de rouwdienst. Dominee hartelijk bedankt voor alle steun die u ons hebt gegeven.

Dan ds. Van der Poel, die heeft gesproken namens classis en particuliere Synode. Ook u hartelijk dank voor de woorden die u hebt gesproken.

Ds. Honkoop namens het curatorium. Het waren alle welgemeende woorden die u hebt gesproken. We hopen dat de Heere ook ons die plaats zou mogen geven die hij heeft ontvangen uit genade.

Ook ouderling Witte die sprak namens de kerkenraad en de gemeente van Borssele, hartelijk dank voor de gesproken woorden, en ook voor hetgeen u hebt gedaan in de

laatste weken.

Ds. Koster, die als vriend het woord heeft gevoerd aan deze plaats, ook hartelijk dank voor de welgemeende woorden. U was een speciale vriend, vooral de laatste jaren. Daar is een band gegroeid, waarvan ik dacht, het is een verbond zoals David en Jonathan hadden.

De kerkenraad van de gemeente Goes voor het afstaan van het kerkgebouw, en de regelingen die zijn getroffen door alle personen die daaraan hebben meegewerkt. Ook degenen van Borssele die daarin zitting hadden. De vrouwenvereniging en de koster, allen die hebben medegewerkt om alles te doen verlopen zoals het nu gegaan is, allen hartelijk dank daarvoor.

Ook nog een woord van dank aan dokter Peene (ik weet niet of hij hier tegenwoordig is), voor de medische bijstand ook tijdens de ziekte van onze geliefde vader. Niets hebt u ontzien. U was altijd bereid te komen. Dat de Heere het u vergelden mocht. Hij heeft ook tegen u nog getuigd hoe het bij hem was, en wat er nodig is op weg en reis naar de eeuwigheid. Dat de gedachtenis van de rechtvaardige ook bij u nog tot zegening zou mogen zijn.

Ook de begrafenisondernemer, Hoekman, hartelijk dank voor al het werk dat u hebt verricht. Ik geloof dat het tot op dit ogenblik alles ordelijk is verlopen. Daar zijn we u erkentelijk voor.

Dan verder alle belangstellenden die hier tegenwoordig zijn, hartelijk dank voor uw komst naar deze plaats. We zouden wel kunnen zeggen als we dit allemaal zien: *ziet hoe lief ze hem hadden.*

Het verbreekt bij ogenblikken ons hart, dat hij zo'n grote plaats in de gemeenten heeft ingenomen. Niet alleen in onze familiekring, maar ook door het hele land. En wanneer we dan zien wat er gebeurd is, dan komen er zoveel "waaroms". Och, dat de Heere ons maar geve om onderworpen te zijn aan Zijn Goddelijke wil. Dat we geen harde gedachten van Hem zouden koesteren, maar dat we zouden buigen en zien dat Zijn weg in het heiligdom is.

Geliefde moeder, ook tot u nog een woord.

Wij staan hier rondom het graf van uw geliefde man en onze zo geliefde vader. Wat zullen we dan voor woorden spreken. Ik weet het niet. Het is alles zo moeilijk en zo onmogelijk. Geve de Heere u maar sterkte. Dat Hij u mocht ondersteunen ter rechter- en ter linkerzijde als van onder eeuwige armen. Wij zijn zulke moeilijke vertroosters. Wij kunnen u niet troosten. Al zullen wij proberen als kinderen om er alles aan te doen. Maar de ledige plaats die kunnen wij niet vervullen. Dat kan God alleen. Zie dan maar op naar die God van uw man, opdat ge Hem ook zou mogen leren kennen in uw leven. Wij wensen u dat van harte toe. Geve de Heere u sterkte, ook wanneer straks de eenzaamheid komen zal. Mocht Hij u dan tot een Hulp en tot een Leidsman zijn.

Broers en zusters.

Wij staan hier bij het graf van onze geliefde vader. Welk een band is er nu verbroken. Och, dat de Heere ons maar geve die God van onze geliefde vader te zoeken. We zijn nog in dit leven, nog in het heden der genade. Hij heeft ons zo dikwijls gewaarschuwd en gezegd: "Zoekt de Heere terwijl Hij te vinden is." Op U hebben onze vaders vertrouwd en ze zijn niet beschaamd of schaamrood geworden. Dat hebben we menigmaal gezien. Veel wederwaardigheden heeft hij moeten meemaken en wij met hem. En dat staat ook in Gods Woord geschreven van Zijn volk. Dat ze door vele verdrukkingen zullen moeten ingaan in het koninkrijk Gods. Maar ook heeft hij mogen zien de menigvuldige verlossingen Zijns aangezichts. Want uit alle nood heeft de Heere hem ook willen verlossen. Ook in zijn laatste dagen hebben we als kinderen

hem mogen bijstaan. Het is geen zware taak geweest. Want er zijn toch wel uurtjes bij geweest dat het nog goed was, bij 'zijn ziekbed te zijn. Dat hij mocht spreken van het verlangen dat in hem was, wanneer hij zei: "Ik wil niet meer beter worden, maar ik heb maar één verlangen om op te mogen gaan tot Gods altaren. En om ontbonden te zijn en met Christus te wezen."

Want dat was hem zeer verre weg het beste. Dat de Heere ons geven mocht terwijl de toekomst donker is en de tijden benauwd zijn de God van onze vader te mogen zoeken met ingespannen krachten. Hij heeft in de zorgen die er waren in onze gezinnen, ons bijgestaan. Want als er één was die heeft meegeleefd, dan was hij het wel. We konden hem altijd alles zeggen. Ja hij zei dikwijls zelf: "Wanneer er zorgen zijn, laat het mij weten. Want als ik het niet weet, dan kan ik ook niet voor je bidden." Maar dat is er nu niet meer. Doch de God van onze vader die leeft nog wel. Dat weet ik zeker, Die leeft tot in alle eeuwigheid. Dat we maar zouden zoeken die God tot ons deel te krijgen.

Ook de broers en zusters van de overledene, nog een enkel woord.

Ook in de familie is een ledige plaats gekomen. Wij weten hoe lief ge hem ook had. Want er was in onze familie altijd een hechte band. Dat de Heere de ledige plaats ook met Zichzelf vervullen mocht en dat ge jaloers mocht zijn op zulk een sterven. Maar met dit alles dat we niet in vader zouden eindigen. Want dat zou zijn wens niet geweest zijn, maar dat we mochten eindigen in de God van onze vader. Ik dank u.

Teruggekomen in het kerkgebouw las ds. Koster een gedeelte uit Gods Woord, en wel Psalm 43.

Daarna beëindigde hij de droeve plechtigheid met dankzegging.

Gij alleen de eer

Historie van de Gereformeerde Gemeente van Borssele, F.J. de Kok.

Uitgave: Kerkenraad Gereformeerde Gemeente – Borssele, 2010

Preken overgenomen uit de mooie uitgave: "BIJ JOZEFS LEVEN IN VREDE STERVEN."

Ter nagedachtenis aan Ds. A. Hoogerland.

UITGEVERIJ BOEKHANDEL GEBR. KOSTER – BARNEVELD 1987.

Hartelijk aanbevolen bij de uitgever!

8. In Memoriam ds. A. Hoogerland 1918-1986

Saambinder 20 maart 1986, Ds. A.F. Honkoop

Vorige week woensdag in de vroege morgen werden we opgeschrikt door het bericht, dat onze geliefde broeder A. Hoogerland het tijdelijke met het eeuwige had verwisseld.

Wel wisten we, en dit was algemeen bekend, dat broeder Hoogerland ernstig ziek was. Na zijn operatie, vorig jaar augustus, had de chirurg eerlijk gezegd dat hij niet alleen een dodelijke kwaal had, maar dat hij ook bij de operatie niet alles had kunnen wegnemen en het kwaad was uitgezaaid. 't Was toen nog slechts de vraag hoelang het nog zou duren. Op die vraag weten we thans het antwoord. God heeft hem thuisgehaald in Zijn eeuwige heerlijkheid.

We hebben broeder Hoogerland van nabij gekend en zouden veel kunnen schrijven van zaken die we met hem hebben meegemaakt. Ook in hem is bewaarheid: *Niet vele edelen, niet vele machtigen, maar het onedele en hetgeen niets is heeft de Heere uitverkoren.* Van afkomst was hij een eenvoudige jongen, die echter van God gezegend was met een helder verstand. Voor het eerst maakten we kennis met hem in Wolphaartsdijk waar ik kwam als consulent en broeder Hoogerland diaken was. Zijn ootmoed en onwaardigheid trok ons aan.

Het was dan ook een goede keuze van de kerkenraad hem bij het ontstaan van een vacature kandidaat te zetten voor ouderling. Algemeen was hij geacht in de gemeente en de vreze des Heeren was in hem openbaar. Gekozen zijnde, werd ons gevraagd hem in het ambt te bevestigen. Bij deze bevestiging heb ik hem de vraag gesteld wanneer hij nu eens een arme zondaar zou ontmoeten, die geen weg meer wist of hij hem of haar dan de weg zou kunnen wijzen, want er is immers maar één weg en één Naam tot zaligheid. God heeft deze woorden wonderlijk willen gebruiken om broeder Hoogerland aan zijn gemis te ontdekken.

Dag en nacht heeft hij geworsteld om die Zaligmaker toch te mogen kennen. Het was aangenaam hem te horen vertellen hoe hij, op het land aan het werk zijnde, het voor God mocht verliezen en als een doemwaardig zondaar onder God mocht buigen en hoe toen de van God gegeven Zaligmaker aan zijn ziel werd geopenbaard. Sindsdien was zijn leven anders en waren er levende uitgangen naar de persoon van de Middelaar. Het werd de strijd zijns harten om die Zaligmaker, die hij zo hartelijk liefhad, nader te leren kennen en hierin is hij niet beschaamd.

In die tijd was het dikwijls aangenaam een avond of zondag in Wolphaartsdijk te preken, want er was altijd één afnemer die de woorden als water indronk en wiens ziel naar Jezus en naar Zijn aangebrachte gerechtigheid dorste.

Zijn bediening als ouderling drukte iets af in de gemeente en spoedig zou blijken dat de Heere iets anders voor hem had weggelegd.

In 1961 vroeg hij de kerkenraad om een attest voor het onderzoek door het Curatorium van de Theologische School. Samen met mijn vader waren wij tegenwoordig om de kerkenraad te adviseren en met algemene stemmen werd het attest verleend. De Heere gaf getuigenis en zo was het ook in Rotterdam bij het onderzoek door het Curatorium. Broeder Hoogerland... werd toegelaten; hij was een ernstige en vlijtige student die met zijn talenten woekerde.

In 1965 werd hij beroepbaar gesteld en nam het beroep aan naar de gemeente Werkendam.

In 1972 vertrok hij naar Krabbendijke en in 1981 naar Dirksland. Na een viertal jaren

deze gemeente gediend te hebben, meende hij vorig jaar de roepstem van de gemeente Borssele te moeten opvolgen.

Op 26 juni 1985 werd hij in deze gemeente bevestigd en deed er zijn intrede. Zijn verblijf in Borssele is niet lang geweest; er waren ook verscheidene zondagen, waarop hij door ziekte niet kon voorgaan. Echter ook in Borssele heeft hij Gods raad uitgediend en de Heere heeft niet veel preken nodig om Zijn raad te volbrengen en Zijn welbehagen te doen, dan kan één preek reeds genoeg zijn.

Het gemis van broeder Hoogerland zal groot zijn, want hij was zeer ijverig in de dienst van zijn Koning. Het welzijn der gemeenten lag hem zeer na aan het hart en dikwijls was hij zeer bezorgd over allerlei ontwikkelingen.

Op de Generale Synode van 3 december 1980 werd hij benoemd in het Curatorium en ook hier zal hij node gemist worden. Hij had een helder en eerlijk oordeel en wist het kostelijke van het snode te onderscheiden. Ook heeft hij een aantal jaren zitting gehad in het bestuur van de Stichting Godsdienst Onderwijs en het Deputaatschap voor de Evangelisatie.

Thans is dit alles voorbij, de Heere heeft hem thuisgehaald. Terwijl ik dit schrijf denk ik terug aan een begrafenis in Goes, vele jaren geleden. De overledene was een tante van broeder Hoogerland en zodoende was hij daar aanwezig. Naar aanleiding van de gelijkenis van de verloren zoon heb ik daar gesproken over het thuiskomen van een verloren zondaar bij God. Wat heeft hij zich daar uitgeweend en wat leefde in zijn hart een hunkerend verlangen. En nu, ... hij is thuisgekomen en voor eeuwig. Nu nooit weer zondigen en geen scheiding meer, hij heeft zijn wens verkregen. De Heere gedenke zijn vrouw en kinderen en trooste hen in dit smartelijk verlies.

We denken ook aan de gemeente van Borssele. Hoe groot was vorig jaar de blijdschap toen ze, na 25 jaar vacant te zijn geweest, weer een eigen leraar ontvingen. En nu, na zo'n korte tijd weer herderloos. De Heere moge in die gemeente de roepstem nog zegenen en heiligen en de ledige plaats genadiglijk willen vervullen.

9. Interview met Weduwe Hoogerland

28 maart 1997, Door J. M. D. de Heer

"Hij kwam in zijn preken naar je toe"

Op zijn knieën moet de boer als hij wil weten of het zaad op zijn land al ontkiemt. Als hij blijft staan, ziet hij niets. Maar op zijn knieën, dan ziet hij een groene waas over het land en is hij blij. Het zaad komt op! Zo moet een predikant veel op zijn knieën om het tere beginnende leven der genade te kunnen onderscheiden.

Het is een van de voorbeelden uit het boerenleven die ds. A. Hoogerland op de kansel graag aanhaalde. De predikant van de Gereformeerde Gemeenten gaf zo de lessen door die hij uit de natuur leerde. Van vroeger, toen hij zelf op het land werkte. Of wanneer hij als predikant een gemeentelid opzocht.

Ds. Hoogerland overleed in 1986. Hij diende de gemeenten van Werkendam, Krabbendijke, Dirksland en Borssele. De laatste nog geen jaar. Een ernstige ziekte maakte een einde aan zijn leven.

Al tijdens zijn leven zagen verschillende prekenbundels van ds. Hoogerland het licht. Over Jona. Over Esther, Samuël en Simson.

Zijn echtgenote, mevrouw M. Hoogerland-Vermeulen, typte de preken van de band. Ruim 25 jaar geleden begon zij daarmee. "De gemeente van Breda nam een nieuwe kerk in gebruik. Mijn man was er toen consulent en hield een preek. De gemeente wilde deze graag uitgeven. Ook zijn er nog een paar preken bijgevoegd. Lettertje voor lettertje tikte ik de preken uit".

Bevindelijke lessen

"Vader zag er wel tegen op zijn eigen preken uit te geven. Hij dacht gering over zijn werk", vertelt zijn zoon, C. Hoogerland uit Goes. "Dat kun je lezen in het woord vooraf van verschillende boeken. In de Bijbellezingen over Jona schrijft hij: "Het was niet uit zucht om iets nieuws te brengen, maar de Heere mocht de eenvoudige Bijbellezingen willen zegenen, tot zaligheid van zondaren en tot onderwijs voor Zijn volk". Het waren vooral de gemeenteleden uit Werkendam die erop aandrongen de preken over Jona uit te geven".

"Mijn man wilde in zijn preken de bevindelijke lessen uit Gods Woord naar voren brengen", zegt mevrouw Hoogerland. "Enerzijds de ernst van de doodsstaat. Aan de andere kant het werk van Christus in al Zijn heerlijkheid. Maar dan ook wat Gods kinderen ondervinden als zij deel krijgen aan de bediening van de Middelaar".

"Hij preekte separerend", zegt C. Hoogerland. "Liefdevol, maar ernstig waarschuwde hij voor het nabijkomende werk. Hij wilde het kleinste van het ware werk der genade niet wegstoten. Maar veel mensen denken een kleine in de genade te zijn, zei vader wel eens, terwijl zij niet bouwen op het enige fundament van de zaligheid, Christus".

Gezelschap

"Mijn man wist ook veel van Gods volk. Na de lagere school was hij koewachter bij ouderling Joh. de Kok in Nieuworp. Als hij onder koffietijd over het leven der genade hoorde spreken, zat hij jaloers te luisteren. Als predikant haalde hij dat wel eens aan op de kansel. Ook Jane Welleman noemde hij regelmatig. En ouderling Bart Roest uit Scherpenzeel".

"Mijn vader kreeg in zijn Werkendamse tijd ook veel onderwijs van ouderling De Boef", herinnert C. Hoogerland zich. "s Zondags was er na de avonddienst gezelschap.

Vader wist vaak niet wat hij zeggen moest. Hij werd in deze tijd veel door de satan bestreden. Vooral als hij gepreekt had. Maar dan begon De Boef te spreken. Je hing aan zijn lippen. Als kind hoorde je het: Dat was echt. Als de ouderling vertelde wat hij uit de preek geleerd had, werd mijn vader vaak ook weer levendig gesteld".

Ds. Hoogerland probeerde zijn preken voor alle kerkgangers begrijpelijk te maken. "Hij kwam in zijn preken naar je toe", hoorde mevrouw Hoogerland eens iemand zeggen. "Mijn man haalde ook veel voorbeelden uit de Bijbel aan. Dit deed hij vooral voor de kinderen en de jeugd. Die waren op zijn hart gebonden. De bangheid van de tijd waarin ze opgroeien, drukte vaak op hem. Toch had hij ook hoop voor het nageslacht. Tijdens doopdiensten sprak hij daarvan".

Tarwe en bieten

De voorbeelden uit het dagelijks leven waren vooral bedoeld om bevindelijke lessen duidelijk te maken, licht C. Hoogerland toe. "Hij hoorde eens van een boer die bang was dat er niets van de wintertarwe zou terechtkomen. Het had in de herfst veel geregend en toen ging het streng vriezen. De boer hakte een stuk uit de stijfbevoren aarde en legde het in een teil bij de kachel. En ja hoor, er kwamen sprietjes tevoorschijn. Zo is het nu ook bij Gods volk, zei mijn vader 's zondags op de preekstoel. Alles kan verstorven lijken, maar toch is het leven er niet uit".

Mevrouw Hoogerland vervolgt: "Het was 's zomers eens heel droog. Het bietenblad hing slap naar beneden. Tot het ging regenen. Kijk, zei mijn man toen, nu rollen de druppels over die slappe bladeren van de ene plant naar de andere. Zo gaat het ook bij Gods kinderen. Als de Heere Zijn zegen geeft, steken ze elkaar aan".

De voorbereiding op de zondag kostte ds. Hoogerland veel tijd. Vooral toen hij in Krabbendijke stond. Elke zondag moesten er drie preken gereed zijn. Een vrije stof, een Bijbellezing en een catechismuspreek. "Mijn man zat veel in zijn studeerkamer. Of hij ging de gemeente in. Voor de voorbereiding van zijn preken gebruikte hij vaak gereformeerde predikanten van het begin van deze eeuw. Ds. H. Hoekstra bijvoorbeeld. Die hebben zo'n mooie exegese, zei hij dan altijd. De bevindelijke lessen haalde hij dan ergens anders vandaan. Bij Comrie. Bij Rutherford en Smytegelt. En uit wat hij hoorde en zelf ondervond".

Catechismusverklaring

"Op zaterdagavond zat vader altijd met zijn preekschets voor zich", weet C. Hoogerland nog. "En als hij bijvoorbeeld bij een van de kinderen op bezoek ging, zei hij: "Ik blijf niet lang hoor". Je merkte dat hij dan ongedurig was. De zondag trok en de verantwoordelijkheid voor een gedegen preek drukte".

Van de catechismusverklaring van ds. Hoogerland zijn er inmiddels 3000 verkocht. Ook buiten de Gereformeerde Gemeenten wordt deze in leesdiensten gebruikt. Vorig jaar verscheen het eerste deel van "Verbondsgeschieden", een vijfdelige serie met gelegenhedspreken.

Mevrouw Hoogerland typt nog altijd preken vanaf de band uit. "Na het overlijden van mijn man heeft het twee jaar geduurd voordat ik weer een preek uittikte. Ik vond het moeilijk om zijn stem weer te horen. Maar nu hoor ik die graag".

VIER PREKEN

1. Intrepredicatie van ds. A. Hoogerland te Borssele op 26 juni 1985

Zingen: Psalm 138: 2

Lezen: Eféze 6: 10 - 24

Zingen: Psalm 119:45, 52

Zingen: Psalm 19: 5

Zingen: Psalm 106: 1

Geliefden,

Als wij staan en zitten aan deze plaats, betaamt het ons, verootmoedigd en vernederd te zijn voor het aangezicht des Heeren. In dit middaguur werden wij bevestigd als herder en leraar van de gemeente Borssele zo lang het de Heere nog behaagt ons te geven Zijn Woord te mogen uitdragen.

Gemeente van Borssele, en wij allen, die aan deze plaats zijn, het zou ons betamen om uit te roepen met de dichter:

Geen meerder goed, Heere, Gij mij geven meugt

Dan dat Gij mij vernedert en maakt kleine.

Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uwen Naam alleen zij de eer, om Uwer goedertierenheid en om Uwer waarheid wil.

We zijn verwonderd, gemeente, dat God ons nog een plaatsje gaf op deze aarde, en ook in het midden der gemeenten, om de herdersstaf in het midden van u te mogen opnemen. De Heere heeft ons duidelijk en kennelijk de weg gewezen naar Borssele en de Heere geve ons, dat wij voor Zijn aangezicht zouden mogen buigen in waarheid en oprechtheid des harten. Als wij dan saámvergaderd zijn rondom Gods Woord, geve ons de Heere gebed aan de Troon van Gods genade.

Voor u staat een man, die onbekwaam is tot dat werk, als hij de bekwaamheid uit God niet kan en mag ontvangen. En daarom: het gebed is zo noodzakelijk aan de Troon van Gods genade, opdat én herder en leraar én gemeente samen voor Gods aangezicht verootmoedigd zouden mogen zijn en smeken mochten, of het God behagen mocht, in het midden van ons te willen wonen en te willen werken met de dure werking van Zijn eeuwige Geest. Vandaar, dat het zo nodig is, dat wij smeken, of die Geest Zelf ons ware wijsheid lere, en we ervaren zouden, dat de Heere is de nimmer beschamende Rotssteen, Wiens werk volkomen is.

Toen wij dat beroep naar Borssele ontvingen, wisten wij reeds, dat wij de roepstem zouden moeten en mogen opvolgen, en dat wij de gemeente van Dirksland zouden moeten achterlaten. En daarom, geliefde toehoorders, als wij saámvergaderd zijn rondom de kandelaar van Gods Woord, zou ik heden wel willen zeggen: "Heere, neem de moeite niet. We zijn niet waardig, dat U onder ons dak inkomt, maar zeg het met één woord, en wij zullen genezen zijn."

We kunnen de tegenwoordigheid van die grote God des eeds en des verbonds niet missen, want als we God missen, missen we alles, en als we Hem hebben, hebben we alles. Hij geve dat ook in dit avonduur ervaren worde, dat Hij uit genade werkt naar Zijn welbehagen, want het welbehagen des Vaders zal door de hand van Christus gelukkig voortgaan tot aan het einde van de eeuwen. En God krijgt daarvan de eer en de zondaar de zaligheid.

Als we nu in het midden van u ons mogen verbinden met een gedeelte uit het Woord des Heeren, zouden wij stil willen staan bij hetgeen u voorgelezen is uit de zendbrief

van de apostel Paulus aan de Efeziërs, het zesde hoofdstuk, en daarvan nader het negentiende vers. Wij noemden u: Eféze 6: 19, waar Gods Woord en onze tekst aldus luidt:

"En voor mij, opdat mij het Woord gegeven worde in de opening mijns monds met vrijmoedigheid, om de verborgenheid des Evangelies bekend te maken."

De tekstwoorden spreken ons van: *De opdracht aan de gemeente bij de woordverkondiging.*

Een tweetal hoofdgedachten vraagt kort onze aandacht.

1. De inhoud van die opdracht. Dat ligt in de woorden "En voor mij."
2. Het doel van die opdracht. Dat ligt in deze woorden "Opdat mij het Woord gegeven worde in de opening mijns monds met vrijmoedigheid, om de verborgenheid des Evangelies bekend te maken."

De Heere Zelf geve ons in spreken en in luisteren Zijn zegen ten leven, om Zijns Zelfs wil, uit genade.

De apostel Paulus heeft deze gemeente gesticht en was aan de gemeente van Efeze verbonden. Drie jaar lang heeft hij daar het Evangelie van vrije genade mogen prediken. U kunt dat lezen in Handelingen 20: 31. Als Paulus weg is uit Efeze, schrijft hij vanuit de gevangenis te Rome een brief naar Efeze. En dan weten wij dat de brief werd gezonden door Tychicus, een medearbeider van Paulus. Als wij de brief in zijn geheel lezen, zien wij, dat Paulus schrijft over de rijkdom van Gods genade. Gemeente, de rijkdom van Gods genade ligt in deze woorden: "Maar God, Die rijk is in barmhartigheid, door Zijn grote liefde, waarmede Hij ons liefgehad heeft, ook toen wij dood waren in de misdaden en de zonden, heeft ons mede levend gemaakt met Christus; uit genade zijt gij zalig geworden."

Paulus sluit zijn brief met verschillende vermaningen, maar gaat ook schrijven over de geestelijke wapenrusting. U weet wel, om in de strijd, in de krijg te worden aangenomen hebben wij een wapenrusting nodig. En nu brengt niemand zijn wapenrusting mee, maar de wapenrusting wordt gegeven van de Koning. Alzo is het ook geestelijk. Als we aangenomen worden in de krijg, dus in de geestelijke krijg, brengt niemand zijn wapenrusting mee. Onze wapens zijn niet vóór God, onze wapenen zijn tégen God. Maar God slaat Zijn volk de wapenen uit de hand, en Hij zal ze bewapenen met de wapenrusting, verworven door de eeuwige Middelaar, en die wapenrusting schenkt God Zijn Kerk, en ook Zijn knechten in het strijdperk van dit leven. Ze hebben nodig, om die wapenrusting te hanteren.

Als hij dat gezegd heeft, vermaant hij tot een gedurig gebed. De gemeente wekt hij op, om gedurig te bidden voor elkander, maar ook zegt hij: "Voor mij."

Het gebed, geliefden, is noodzakelijk voor de dienaar des Woords, en het gebed is noodzakelijk, ook voor de gemeente onderling, opdat God door de Geest des gebeds, werke dat Goddelijk genadewerk zonder ons in ons, en dat uit loutere genade. Vandaar de opdracht aan de gemeente bij de woordverkondiging.

1. Onze eerste gedachte: ***De inhoud van die opdracht.***

Het gaat dus over het gebed. "En voor mij."

Van het gebed zou ik eerst vier dingen willen zeggen:

1. Het gebed is de ademtocht der ziel. Gelijk iemand in het natuurlijke leven ademt, zijn adem uitademt in het uitspansel van Gods heerlijkheid, also ademt een kind van God naar boven, want hier beneden is het niet. Als God ons genade schenkt, dan leren wij, wat we nooit geleerd hebben, en wat we van onszelf ook niet kunnen. Dan leren wij de noodkreten opheffen naar de hemel, en is het gebed de ademtocht der ziel.
2. Het gebed is de thermometer des geloofs. Het gebed in het hart van Gods gunstgenoten wijst het peil van het geestelijke leven aan. Als er veel gebedsgenade is, is er veel leven en dikwijls veel strijd. En als er geen gebedsgenade is, is er gebedsdodigheid, of gebedsmoeheid. Welgelukzalig zijn zij, die ervaren mogen door de oefeningen des geloofs het gebed aan de Troon van Gods genade.
3. Het gebed is de sleutel, waarmee het heilgeheim geopend wordt, het kabinet van Gods verborgenheden.
Geliefde toehoorders, velen hebben door de rollen van de eeuwen heen, ervaren dat God op hun noodgeschrei grote wonderen deed, en dat de heilgeheimen der zaligheid geleerd werden door degenen, die veel het gebed aan de Troon van Gods genade mochten beoefenen.
4. Het gebed is de schakel in Gods raadsvervulling. God wil door het gebed Zijn raad vervullen. Nooit óm het gebed, maar óp uw noodgeschrei deed Ik grote wonderen. De ganse Kerk van het begin tot het einde van de wereld is een biddende Kerk, opdat het gebed vervuld worde naar Gods eeuwig en vrijmachtig welbehagen.

Wat doet Paulus nu? Gemeente van Borssele, ik ben geen Paulus, een klein nachtpitje in vergelijking met Paulus. Maar Paulus zegt: "En ook voor mij." Dat betekent: hij vraagt de voorbede van de gemeente. En wij vragen dat ook aan u, opdat God door die voorbede de deur des Woords opene, en Hij de ere Zijns Naams verheerlijke, en dat tot in der eeuwigheid. Paulus had een Voorbidder, een Voorbidder in de hemel aan de rechterhand des Vaders.

O, broeders in de bediening, een Voorbidder in de hemel heeft de ganse Kerk des Heeren. Nadat Hij de reinigmaking der zonden van Zijn Kerk heeft teweeggebracht, staat er in Gods Woord, Romeinen 8: 34: "Die ook voor ons bidt." Als zij niet bidden kunnen, als zij niet bidden willen, en als zij niet bidden durven, zet Hij altijd Zijn voorbede voort, en Hij zal nooit laten varen de werken van Zijne handen.

Paulus had ook een Voorbidder in de ziel. Dat kunt u lezen in Romeinen 8: 26: "De Geest der genade en der gebeden, de Geest der zuchtingen, Die naar God voor de heiligen bidt." Als wij die Voorbidder in onze ziel hebben, dan bidt Hij niet naar ons vlees, maar dan bidt Hij naar God, en zal Hij betonen, dat Hij van Zijn Kerk niet wijken zal. 't Kan waar zijn, dat er veel verbergingen zijn, en veel duisternissen, en donkerheden. Maar nooit zal de Geest des gebeds geheel wijken, omdat God Zijn Kerk in stand houdt, hoe fel de hel woeden moge.

Nu vraagt Paulus hier om de voorbede der gemeente. Voorbidders waren er en zullen er blijven. Ik denk bij voorbeeld aan Abraham in zijn voorbede voor Sodom. Hij stond daar en hij bleef voor het aangezicht des Heeren.

Gemeente van Borssele, dat wij blijven mochten voor het aangezicht des Heeren in de binnenkamer, God smekend, of het Hem behagen mocht, zondaren te redden en te verlossen uit de geestelijke dood naar Zijn vrijmachtig en eeuwig welbehagen. Ik denk aan Mozes. De Heere zeide: "Ik ga niet mee met het volk van Israël. Ik geef een Engel." Mozes komt in de voorbede voor het aangezicht des Heeren, en stort zijn hart uit voor de Heere. Hij staat tussen God en tussen het volk.

Alzo staat die grote Voorbidder Christus tussen God en tussen het volk, en Zijn

voorbede zal nooit afgewezen worden, omdat Hij de eeuwige Fontein des heils is. Hij pleit niet, maar eist op grond van Zijn gerechtigheid: "Zie, Vader, Ik wil, dat die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt." Ook Samuël was voorbidder.

*Ook was Samuël,
op Gods hoog bevel
biddend voor Zijn volk
als een hemeltolk.
Hij en and'ren meer
riepen tot den Heer',
Die met gunstig oren
hun geroep wou horen.*

Paulus had bidden geleerd. Geliefde toehoorders, hebt ge bidden geleerd? Waar had Paulus bidden geleerd? Zijn eerste gebed klonk in Handelingen 9, waar hij neergeveld werd op de brede weg des verderfs. Hij werd niet in de hel geworpen, maar werd hellewicht voor God, en als een hellewicht voor God leerde hij zijn eerste gebed, en zijn eerste gebed was: "Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal?"

O, geliefden, al het volk des Heeren is een biddend volk, en zij leren het bij aanvang, maar zij leren het ook bij voortgang, en komen nooit boven het bidden uit.

Paulus was onderwezen in het bidden. Wij bidden zo menigmaal naar onszelf toe. Ons vlees willen wij strelen. Wij zijn snode eigenbedoelers. Maar als God door genade de Kerk geeft te bidden naar God, dan valt het vlees er tussen uit, en werkt God door het afgesnedene, en Zijn Naam is Heere der heirscharen. Paulus bleef mensenkind, en daarom had hij Aärons en Hurs nodig. Er waren er maar twee bij Mozes, en die gehele menigte werd bestreden door Amalekieten. Maar er waren er twee, die Mozes ondersteunden. Als er maar twee zijn, dan zijn ze als ondersteuners. Ik hoop, dat er meerderen mogen zijn, die de voorbiede voor de dienaar des Woords mogen opheffen naar de Troon van Gods genade.

Paulus was de minste van de heiligen. O, geliefde toehoorders, hier staat de minste voor u, die een plaats ontvangen mag in het erfdeel van de vaderen, want één onzer vaderen heeft hier geleefd en gewandeld, en heeft hier het Woord ook mogen lezen. Hij is ingegaan in de rust, die overblijft voor het volk van God, waar geen inwoner meer zal zeggen: "Ik ben ziek", want Hij blijft tot in der eeuwigheid.

Het is een verantwoordelijk en een heerlijk werk, en daarom vraagt hij: "En voor ons." De vraag wijst op de afhankelijkheid van God. Geliefden, afhankelijk zijn wij.

Hier staat uw leraar, gemeente van Borssele, afhankelijk van de bediening en van de leiding van Gods eeuwige Geest. Als de Geest het niet werkt, dan kunnen wij niet. Een gebroken instrument zijn we, maar die wil God uit genade nog gebruiken.

Paulus had begeerte tot het gebed, en daarom zegt hij niet: "Ik kan zo goed bidden, ik heb de gebeden van Gods volk en van de gemeente niet nodig." Nee, hij had de gemeente nodig, en hij beval hen: "En ook voor mij."

Ook voor ons, geliefde toehoorders, o, wij hebben begeerte, dat het gebed mag uitgaan tot de troon van Gods genade.

Het wijst op ootmoed. Hij stond niet boven anderen, maar hij stond onder anderen.

Broeders, als we onder elkaar mogen staan, kunnen we elkanders voeten wassen, en anders, dan wassen we elkanders oren. Dan willen wij niet buigen. Maar als we ootmoedig, door genade geleerd mogen worden, door de bediening van Gods Geest, dan komt God aan Zijn eer en buigt de zondaar aan de troon van Gods genade. Leraars hebben een gewichtig ambt. Zij moeten met zielen omgaan. Het wordt wel eens zo uitgedrukt: "Een schoenmaker kan maar een paar zolen bederven, maar een leraar kan

zielen bederven op weg en reis naar de grote eeuwigheid. Daarom eist God van ons getrouwheid, maar ook ootmoedigheid en vernedering aan de troon van Gods genade. Vele bestrijders hebben zij, uitwendig en inwendig. David zegt: "Ik heb vele bestrijders, o Allerhoogste." En de Kerk leert dat door genade, want ze moeten in de strijd geoefend worden, juist hoe meer strijd, hoe meer leven, maar hoe meer ze ook geoefend worden, om Gods Woord te mogen verkondigen, en dat den volke, uit genade.

Vele verdrukkingen hebben ze. Door vele verdrukkingen zullen ze moeten, ja mogen ingaan, want de Kerk gaat zeker in. Waarom? Niet om de verdrukking, maar (het is vanmiddag door onze bevestiger aangehaald), omdat zij gewassen zijn in het bloed des eeuwigen Verbonds, in dat zoete bloed, dat afwast van alle ongerechtigheid, en dat uit genade.

Vele verleidingen zijn er. Ook Gods knechten staan aan vele verleidingen bloot. Vandaar dat het gebed der gemeente zo noodzakelijk is, of God ze beware en behoede, beschutte en bescherm. Onderwijs hebben zij nodig, en juist omdat zij onderwijs nodig hebben, hebben ze ook gebed nodig.

Gemeente van Borssele, kerkenraad, ik hoop, dat ge me draagt in de gebeden aan de troon van Gods genade, en God geve, om ook u te mogen dragen aan de troon van Gods genade. Hij bevestigte Zijn Woord, dat Hij gesproken heeft: "Ik zal u wederom doen optrekken, mede optrekkende, en Jozef zal zijn hand op uwe ogen leggen." Als we door genade elkander mogen opdragen aan de troon van Gods genade, komt God aan Zijn eer en de zondaar aan de zaligheid.

Jong en oud, reizende naar de grote eeuwigheid. De Heere Zelf geve ons gebedsgenade, en doe ons ervaren: "En ook voor ons." Het is alsof Paulus zeggen wil: "Ik kan het gebed niet missen. Ik kan de gebeden van Gods knechten en de gebeden van de gemeente niet missen. Al is het, dat er geen waarde ligt in hun gebed, maar de waarde ligt in het werk van de eeuwige Middelaar."

Geliefde toehoorders, in ons is geen kracht, maar in God ligt de eeuwige zaligheid, en dat uit loutere genade.

De inhoud van die opdracht is: "En ook voor ons." Te bidden voor de dienaar des Woords. Deze dienaren des Woords hebben het nodig. Een biddende gemeente geeft een open deur aan de troon van Gods genade, en in die open deur ligt het heil en de zaligheid. troon van Gods genade, en in die open deur ligt het heil en de zaligheid.

Er zouden Lydia's kunnen zijn, wier harten God opende, opdat ze acht namen op hetgeen van Paulus of van ons zou worden gesproken. Maar de Heere krijgt er altijd de eer van, en Zijn Naam is Heere der heerschen.

2. Het doel nu (onze tweede gedachte) van die opdracht is: ***opdat mij het Woord gegeven worde in de opening mijns monds, met vrijmoedigheid, om de verborgenheid des Evangelies bekend te maken.***

Ik zal proberen om het woord voor woord te verklaren: Eerst gaat het over het Woord. Het Woord, dat is het gehele Woord. Gemeente, het Woord hebben wij onder ons. Het Woord hebben wij bij ons, en de dichter zeide: "Uw Woord kan mij, ofschoon ik alles mis, door zijnen smaak, mijn hart en mijn zinnen strelen." Het Woord is de Wet en het Evangelie, dus niet alleen de Wet. Nee mensen, de Wet slaat ons dood, en laat ons dood liggen. Moet dan de Wet niet gepredikt worden? Gewis, want door de Wet en uit de Wet is de kennis der zonde. God zal de zondaar neerslaan door het vonnis van de Wet, maar Hij zal ze oprichten door de balsem van het Evangelie. Dus ook niet alleen het Evangelie: aannemen en geloven. Nee.

"Wet én Evangelie", zegt Erskine, "houden altijd in het leven van de zondaar gelijke tred." Dus de Wet slaat de zondaar neer en het Evangelie richt de zondaar op, opdat de zondaar ervaren zou, dat God door Wet en Evangelie leidt naar de eeuwige zaligheid. Het Woord. 't Wordt wel eens zo gezegd: de zaken in het hart en de woorden in de mond. Stel je voor, dat de dienaar des Woords de zaken in het hart had, en geen woorden in de mond, er zou niets uitkomen. Maar God geeft zaken in het hart en woorden in de mond. En als het Woord in de mond gelegd wordt, dan geeft de bazuin een zeker geluid. Als God door genade het in het hart van de knechten des Heeren legt, dan geeft de bazuin een zuiver geluid. Het zijn wel gebroken instrumenten, maar toch zal God er gebruik van maken. Het Woord maakt mij bekwaam, wil Paulus zeggen, om het Woord uit te dragen. Onze bekwaamheid is niet van onszelf, onze bekwaamheid is uit God. David bad om de opening van zijn lippen. (Psalm 51: 17): Heere, open Gij mijn lippen door Uw kracht. Daar staat David. David, die zoveel had ervaren en genoten. Hij was afhankelijk en klein.

Kijk, als we daar door genade, studenten, kandidaat en broeders, mogen komen met David: "Open Gij mijn lippen door Uw kracht," dan kunnen we zelf onze lippen niet openen, maar dan opent God onze lippen, en laat Hij ons het Woord spreken zoals het betaamt. Jezus beloofde het: Mattheus 10: 19: "In de ure, dat u het nodig hebt, zal het u gegeven worden." En dan denk ik ook aan de knecht des Heeren, dat is Jesaja. Hij staat daar. Hij ziet God zitten op een hoge en verheven troon, en Zijn zomen vervullen de tempel. Hij zegt: "O, Heere, ik ben onrein, ik woon in het midden eens volks, dat onrein is en ik ben onrein van lippen. Wat doet God? Hij raakt de lippen aan. "Ik heb Uw lippen aangeroerd." God deed dat niet voor één keer. Als God Zijn knechten de lippen aanroert, dan doet Hij dat voor de ganse bediening, de ganse bediening tot aan het einde.

Dat betekent niet, dat ze altijd gemakkelijk spreken. 't Is wel eens nodig, dat het een keertje niet gaat. Weet je, waar we dan terecht komen? In de binnenkamer. Dan zeggen we: "Ik ga nooit meer naar de kansel." En als ze op de kansel staan, zeggen ze: "Heere, nog één keer. Als U het nog één keertje wilt doen." Maar 't is gedurig nodig: "Heere, nog één keer." Waarom? Omdat ze van zichzelf de deur des Woords niet open krijgen kunnen.

Het Woord spreken met wijsheid en met zout besprengd. Het Woord spreken met bedachtzaamheid, opdat onze lippen niet iets zouden voortbrengen, wat niet is tot Gods eer. Met ernst en ook met liefde. Gemeente van Borssele, God geve ons, met ernst en met liefde het Woord te mogen spreken, en in de opening des monds te mogen hebben. Kostelijke zielen voor een eeuwigheid geschapen, we reizen allen naar het graf en naar de eeuwigheid! En nu weten wij, dat we geen zondaar kunnen levend maken. Vanmiddag hoorden we dat nog. We begeren wel, dat het gebeuren zal, maar we kunnen het niet. Ik vond het zo mooi vanmiddag: Een landbouwer kruipt op zijn knieën op het land en geliefde toehoorders, als hij dan wat op ziet komen, denkt hij: "Er komt zaad op." Maar onkruid komt ook op. Dus het kan ook tegenvallen. Zaad en onkruid kunnen soms van elkaar niet onderscheiden worden in den beginne, want God geeft onderscheid daar, waar de Heere de aren bindt in de vrucht, daarin zal het gezien worden, of het onkruid is of dat het tarwe is.

Met ernst en met liefde, maar ook met vrijmoedigheid. Het woordje "vrijmoedigheid". David vraagt aan de Heere, om met vrijmoedigheid het Woord te mogen spreken. Hij zegt: "Heere, geef mij de geest der vrijmoedigheid." Als de Heere dat niet geeft, kunnen wij het niet. We zijn zo vrijmoedig niet. Of u wel? Petrus dacht alles te kunnen. Toen keek een vrouw op hem, en toen kon hij niets meer, als verloochenen.

Geliefde toehoorders, als God ons geen vrijmoedigheid geeft, durven wij niet

uitkomen voor de Naam en de zaak des Heeren. Vandaar dat de Geest der vrijmoedigheid zo noodzakelijk is, want door die Geest der vrijmoedigheid spreekt de knecht des Heeren het Woord des Heeren met vrijmoedigheid.

De discipelen baden er ook om. (Handelingen 4: 29). Zij waren in bange omstandigheden. Zover zijn we nu nog niet, gemeente. Ze werden vervolgd. Ze werden te vuur en te zwaard vervolgd. Zij moesten gevangenis en banden ondervinden.

En toen zeiden zij: "Heere, geef ons met vrijmoedigheid Uw Woord te spreken." God geve ons vrijmoedigheid:

- In de eerste plaats om de zonden te bestraffen, als dat noodzakelijk is. En het is altijd noodzakelijk, dat de zonde wordt bestraft te midden van een wereld, die in het boze ligt.
- Ten tweede: om eerlijk te getuigen in het midden van u, en eerlijk met elkander te mogen omgaan in dit benedenrond, in het midden der gemeente.
- Ten derde: om verslagen harten te onderwijzen.

Kom, zijn er in Borssele en in het midden van ons verslagenen, nooddruftigen en ellendigen, die water zoeken, en die zeggen: "Ik ben door onweder voortgedreven, ongetroost?" De Heere zegt: "Ik zal uw stenen gans sierlijk leggen." Als hier verslagenen zijn, die er buiten staan, voor God niet kunnen bestaan, en die uitroepen:

*"Zo Gij in 't recht wilt treden;
O Heere en gadeslaan,
Onze ongerechtigheden,
Ach, wie zal dan bestaan?"*

Zulke, door onweder voortgedreven zielen zullen met vrijmoedigheid mogen gewezen worden op dat heil, dat God uit genade werkt in de harten van Zijn gunstgenoten.

- En dan tenslotte: In het voorstellen van Christus, zoals Paulus dat deed. Geliefde toehoorders, ik hoop dat God ons geve te prediken: Christus, en Dien gekruisigd voor verloren zondaren en zondaressen. Die Middelaar, Die gekomen is om te zoeken en zalig te maken, wat verloren was. Adam en Christus. In Adam liggen we in de dood, in Christus ligt de eeuwige zaligheid en dat uit genade, en de Heere zal er de eer van ontvangen tot in der eeuwigheid.

Met licht. Van onszelf hebben we geen licht, maar zijn we duisternis. God schenkt het licht van boven door de werking van Zijn Geest.

Met eerbied. Het Woord des Heeren met eerbied te mogen spreken in het midden van u, ook in het midden van dit gewest, opdat God aan Zijn eer kome en de zondaar aan de zaligheid.

Met wijsheid. Het Woord te mogen spreken, om met de moeden een woord ter rechter tijd te mogen spreken, en voor Gods aangezicht de noden te mogen openbaren.

Om de verborgenheid des Evangelies bekend te maken.

Geliefde toehoorders, Evangelie is blijde boodschap. Die blijde boodschap wordt u verkondigd. Maar voor wie is die blijde boodschap nu? Laten we eerlijk zijn. Dag aan dag horen wij dat verkondigen, zondag aan zondag, maar velen blijven verhard onder de verkondiging van het Evangelie. Nu zegt Jezus iets in Mattheüs 11, waar ik even de aandacht op vestigen wil. Hij spreekt daar tegen de nooddruftige, ellendige Johannes.

Johannes wist het niet meer. Hij zat in de gevangenis. Hij had de Middelaar aangewezen, en nu wist hij het niet meer. Hij zegt: "Zijt Gij Degene, Die komen zou of verwachten wij een anderen?" Jezus zegt niet: "Johannes, je mag uit de gevangenis, je krijgt de vrijheid of Ik zal je wel vertroosten met dit of dat." Nee, Hij zegt: "Zeg tegen Johannes wat ge hoort en wat ge ziet." En wat hoorden ze? En den armen wordt het Evangelie verkondigd.

Toehoorders,
nooddruftigen zal Hij verschonen,
aan armen uit gená
Zijn hulpe ter verlossing tonen,
Hij slaat hun zielen ga.

Als hier van die armen zijn, die arm gemaakt zijn door de Geest, zal de Heere betonen, dat Hij verkondigt het Evangelie van vrije genade, en dat is een kracht Gods tot zaligheid, en dat uit loutere genade.

De verborgenheid van het Evangelie. Ik zou daar vier dingen van kunnen zeggen:

1. Het Evangelie was verborgen voor de tijden der eeuwen. Toen nog geen fonteynen waren, zwaar van water, was het Evangelie niet bekend, en nog niet nodig.
2. Verborgen voor de wereld. Ach, geliefde toehoorders, allen die hier zijn, jong en oud, verborgen is dat Evangelie voor u. Als u rijk en verrijkt bent, en geen dings gebrek hebt is het verborgen voor uw ogen.
3. Het is geopenbaard aan de kinderkens. Kan ik dat bewijzen? Mattheus 11: 25. Daar staat de Middelaar. Hij dankt de Vader, en zegt: "Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, maar hebt ze den kinderkens geopenbaard. Ja, Vader, alzo is geweest het welbehagen voor U."
4. Geopenbaard door God Zelf. Wanneer? Wel, toen Adam was gevallen in die rampstaat van ellende, die schrikkelijke staat, waar we allen van nature in liggen, dood door de misdaden en de zonden. Toen kroop Adam weg. Waar? In de hof van Eden. En toen? Eerst sprak God de oordelen uit. En toen ging God openbaren het Verbond der genade, het Evangelie van vrije genade, dat van voor de tijden der eeuwen is verborgen geweest, en de Heere ging openbaren, dat mensen zouden zalig worden, verkoren door de Vader, gekocht door het bloed des Verbonds, en dat uit loutere genade.

Is het u al eens geopenbaard? Waar?

Ach, geliefden, daar, waar God de zondaar neervelt. Daar wordt het al een wonder, dat ze niet in de hel geworpen worden, maar dat God zulken nog draagt en spaart, nog met hen te doen wil hebben. Zij leren de Rechter kennen, ook hun Rechter om genade bidden. Als God dan nog bemoeienissen maakt met zulk een zondaar, laat Hij ze zien bij voortgang, dat er hulp besteld is bij een Held, Die verlossen kan. Reeds de bemoedigingen uit het Woord zijn al zo groot. Hoe groot is het dan, als de verborgenheid van het Evangelie bekend gemaakt wordt in het Aangezicht van Jezus Christus.

Daarbij: *de omschrijving van die verborgenheid.* Ik kan slechts enkele dingen noemen om des tijds wil. Ik denk aan:

- Ten eerste: Gods Wezen, Gods deugden en Gods volmaaktheden. Geliefden,

als God een zondaar wederbaart, gaat Hij Zijn deugden in het hart indrukken, en leren zij: "Door al Uw deugden aangespoord, Hebt Gij Uw woord en trouw verheven." Gods deugden, Gods Wezen leren zij dan kennen, en voor Gods deugden en Wezen kunnen zij niet bestaan, en toch gaan zij uit naar de troon van Gods genade.

- Ten tweede: Gods eeuwig welbehagen in het zaligen van zondaren en van zondaressen. De engelen zongen daarvan: "Ere zij God, in de hoogste hemelen, vrede op aarde, in mensen een welbehagen." Ik heb wel eens gezegd: "Wat een wonder, dat ik geen dier geworden ben, geen duivel ben geworden, maar dat waar is: In mensen een welbehagen." In mensen des welbehagens heeft God Zijn eer verheerlijkt, en is Hij bewogen geweest in Zichzelf, om zalig te maken en dat uit genade.
- Ten derde: Gods verlossingsraad. Gemeente, er is een volk, dat is hier ook in het midden van ons, ik weet het, die hebben wel eens in mogen blikken in de Verlossingsraad des Heeren tussen de Vader en tussen de Zoon. En zij zagen, dat zij daarin begrepen waren. Als dat gebeurt, blijft er van de zondaar niets anders over dan verwondering en aanbidding. Dan leren ze: Daar kan ik nooit meer uitvallen. Ik weet, hoe het vast gebouw van Uwe gunstbewijzen naar Uw gemaakt bestek in eeuwigheid zal rijzen. Dan ligt alles in Christus, omdat God de Vader hen aan Christus heeft gegeven, in die eeuwige Vrederaad, en dan zullen ze zalig worden, omdat God het wil, uit loutere genade.
- Ten vierde: de toerekening van Adams zonde. Gemeente, Adam viel en wij in hem, maar denk er om, dat wil zeggen: de bondsbreuk van Adam wordt ons toegerekend. Als dat niet waar was, zou het leven of de zaligheid in Christus ons ook niet toegerekend kunnen worden.

Dus tweërlei toerekening: de toerekening van Adams bondsbreuk geldt ons allen, hoofd voor hoofd. En de toerekening van Christus' gerechtigheid geldt de gegebenen van de Vader aan de Zoon. Om dat aan de weet te mogen komen zal de Heere betonen, dat Hij door Zijn Geest de zondaar ontkracht, ontgrondt en ontbloot, en brengt aan Zijn gezegende voeten.

- Ten vijfde: de verlossingsdaad in de tijd. Het gaat over de verborgenheid. Denk eens, wat geschiedde in de tijd. De ganse Borgtocht van de Middelaar. Geliefde toehoorders, Hij kwam op deze aarde, Hij leefde op deze aarde, Hij stierf boven de aarde, werd gelegd onder de aarde, en door Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid heeft Hij de ganse zaligheid volbracht, de verzoening door voldoening aan het Goddelijke recht. Vandaar, dat Gods eer verhoogd zal worden en dat tot in der eeuwigheid.

Ik denk aan Zijn opstanding uit de doden. Hij bleef niet in het graf, anders zou er geen zaligheid geweest zijn, maar Hij stond op uit het graf, Hij voer ten hemel. Hij is Voorbidder aan de rechterhand Zijns Vaders. En de Kerk merkt dat. Waaraan? De Hogepriester in het Oude Testament had schelletjes, als hij wandelde in de voorhof.

Welnu: ik geloof, dat Gods knechten en Gods kinderen de schelletjes van die grote Hogepriester wel eens mogen horen in de beloften, die Hij schenkt aan Zijn gunstgenoten, uit genade. En als het ingedrukt wordt in het hart, dan horen zij de voorbede van die grote Hogepriester over het Huis Gods en liggen ze verklaard in het Vaderhart door de voorbeding van de gezegende Middelaar.

'De bekendmaking.' Wat moet bekend gemaakt worden?

Ten eerste: waartoe Hij is gegeven.

Tot twee dingen, tot voldoening en tot verzoening. Ik heb wel eens gezegd: God de Vader had ook een Borg nodig. Zonder Borg kon God de Vader de zondaar nooit aanschouwen. Welnu, van God de Vader ging de zaligheid uit, en de grond van zaligheid is de Zoon. Hij is de oorzaak, dat de zondaar weer terug kan komen in Gods gemeenschap.

Vandaar, toen Hij voldoening aanbracht aan Gods recht en Gods Wet, gaf dat verzoening van God met de zondaar, en dat uit loutere genade. Dus de verzoening door voldoening. Die dierbare verzoening, dat Verzoeningsmiddel staat en stond in deze ondergaande wereld.

Ten tweede: *voor wie Hij is gegeven.*

De Remonstranten zeggen: voor alle mensen. Nee, wij zeggen: Zijn lijden en sterven strekt zich niet verder uit dan Zijn voorbede. Johannes 17: "Vader, Ik wil, dat die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt. Ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen, die Gij Mij gegeven hebt uit de wereld." Dus de uitverkorenen worden zalig, en hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden. Wij weten niet, wie uitverkoren zijn.

Daarom, gemeente van Borssele, wij prediken u Christus, de Gekruisigde, en wij roepen u toe: "Haast u, om uws levens wil." Ik hoop, dat God ons geeft, met liefde u toe te mogen roepen sabbat aan sabbat: "Haast u om uws levens wil." De verantwoordelijkheid ligt op ons, en God werkt het om Zijns Zelfs wil, dat is tot Zijn heerlijkheid, maar de uitverkorenen hebben het verkregen.

Nu zegt u misschien: "Als u daarmee stopt, zijt ge toch ,nog niet waar ge wezen moet." Nee, dat is waar. Hoe komen die twee partijen, een verloren zondaar en een rechtvaardig God nu bij elkaar? Hoe wordt Hij nu gegeven?

Wel, God gaat de zondaar levend maken. Het gaat over de levendmakende daad, die God uit genade werkt in het hart van de zondaar. Dat moet ook bekend gemaakt worden. Vandaar, *dat de knechten des Heeren moeten zijn muzieklazers*, zegt Hugo Binning. Hij zegt: "Muziek blazen. Ze moeten blazen de Wet, maar ook het Evangelie, tokkelen op de harp en spelen op de fluit." Inderdaad, opdat die twee partijen bij elkaar gebracht zouden worden door de bediening van de Geest. De Vader gaf de Zoon, de Zoon gaf Zichzelf, en de Geest werkt in het hart van de zondaar. Vandaar, dat een Drieënig God nodig is tot de eeuwige zaligheid. En het gaat dus niet alleen om de verdienste, maar ook om de toepassing van de zaligheid.

Ten derde. *Om de verborgenheid van het Evangelie bekend te maken.*

Om bekend te maken, dat God de zondaar trekt. Jonge mensen, kennen jullie je vragenboekje? Hoe gaat de zondaar over in dat verbond? God nadert eerst tot de zondaar, die Hij vriendelijk nodigt en bidt. Dan zegt die zondaar zeker: "Hier hebt U mijn hand?" Neen: "Ik trok ze me mensenzelen, met touwen der liefde." Dus de daden gaan van God uit. En wat doet die zondaar dan van zijn kant? Hij komt in dat verbond, armoedig, gelovig en oprecht, met toestemming aan al de eisen, voorwaarden en beloften van het verbond, want de voorwaarden zijn voldaan door de eeuwige Middelaar.

Bekend maken, dat de Kerk uit genade, uit genade alleen zalig wordt, en ze leren dat door de oefeningen des geloofs. Ze hebben er altijd hun leven voor nodig om te leren: *Uit genade zijt gij zalig geworden.*

Ik hoorde pas nog van iemand, die oud en grijs geworden was, geoefend in het leven der genade, die zei: "Ik kan niet meer praten, ik kan niet meer bidden, ik kan niet meer schreien, ik kan niet meer geloven, ik kan niets meer." Maar God leerde hem juist

door zulk een weg: *Uit genade zijt gij zalig geworden, en dat niet uit u, maar het is Gods gave.*

Bekend maken de vereniging van de twee partijen met elkaar door de Geest der genade en der gebeden. Dat betekent dus: openbaring van Christus, en het is vanmiddag ook reeds gezegd: rechtvaardigmaking en heiligmaking, twee onlosmakelijke delen, met elkaar verbonden, wel onderscheiden, maar niet te scheiden. Dus niet andersom, eerst heiligmaking en dan rechtvaardigmaking, neen, eerst rechtvaardigmaking, en daaraan verbonden de heiligmaking. Dat betekent dus, dat de verborgenheid van het Evangelie uit genade geschonken wordt in de harten van Gods gunstgenoten naar Gods welbehagen.

Bekend maken die verborgenheid, hoe het mogelijk is, dat een arme zondaar leeft uit Hem, Die dood geweest is en weder levend is geworden, en Die leeft tot in alle eeuwigheid. De Kerk leeft zichzelf niet, maar leeft uit Hem.

Geliefde toehoorders, een zware les om dat te leren: Uit u geen vrucht meer in der eeuwigheid, maar uw vrucht is uit Mij gevonden. En dat is een vrucht, die Gode welbehagelijk is, en zielzaligend.

Bekend maken de verborgenheden Gods.

*Gods verborgen omgang vinden Zielen,
waar Zijn vrees in woont
't Heilgeheim wordt aan Zijn vrinden
Naar Zijn vreeverbond getoond.*

Bekend maken de leiding Gods, niet vooruit, maar achteruit in hun leven. De regering Gods. Uit genade zijt gij zalig geworden, en dat is het stervende leven.

Ach geliefden, sterven aan alles, wat geen God en Christus is. Om die verborgenheid te leren bij aanvang, maar ook bij de verdere voortgang. Te leren, dat het één stervensweg is, en dan zal ik het zo maar zeggen: Hier zitten mensen, die bekend zijn met de landbouw. De tarwekorrel sterft in de aarde, en dan brengt hij vrucht voort, en dan komt de spruit, tenslotte komt de aar, en dat is het ganse stervensproces.

Ik denk aan de stengel, die overblijft, en de aar, die naar beneden buigt. Het sterft in de aarde, het sterft boven de aarde, en als het gestorven is, is het goed voor de sikkel. Dan komt de sikkel en maait het graan af. Het kaf stuift weg, en de tarwe brengt God in Zijn schuur, en juist Hij krijgt daarvan de eer, en dat tot in der eeuwigheid.

Bekend maken, dat er hulp besteld is bij een Held, Die verlossen kan uit genade.

Ik ga eindigen, anders wordt het te lang.

Gemeente van Borssele, draagt mij in de gebeden. God heeft onze weg hierheen geleid. En de Heere zal werk hebben, anders zou Hij mij niet hierheen geleid hebben. Ik hoop dat God uit genade geve gebed aan de troon van Zijn genade en dat Hij ook geve:

*Biddende werden zij van druk bevrijd
Zij hoopten op Uw goedheid t' allen tijd
En Gij beweest hun vroeg ende spade.
Uwe genade.*

Ik hoop, dat God nog toebrengt tot de gemeente, die zalig zal worden. Jonge mensen, ouderen! En dat de allerhoogste Majesteit Zijn gunstgenoten door genade lere het stervende leven. Hij make bekend de verborgenheden der godzaligheid, de verborgenheden van het Woord en de verborgenheden van het Evangelie van vrije

genade, om niets te zijn in onszelf. Alles uit Hem, zo gaat het naar Jeruzalem. God zegene Zijn Woord en gedenke ons ten goede, Zijn Naam tot eer en onze zielen tot de eeuwige zaligheid. Amen.

We zingen nu van Psalm 19 en daarvan het vijfde vers.

*De vreze Gods allein
Is zuiver ende rein
En zal eeuwig bestaan.
Zijn rechten allegaar
Zijn oprecht ende waar,
Die niet zullen vergaan.
Zij zijn beter dan goud,
In 't getal menigvoud,
Ja, dan goud uitgelezen.
Honing is niet zo zoet
Noch honingraten goed
Als Uw Woord, Heer, geprezen.*

Wij hebben nu nog de gebruikelijke **toespraken** en willen dan beginnen bij onze bevestiger, onze geliefde broeder, ds. Weststrate, die tevens consulent was van de gemeente Borssele.

Ik wil u van deze plaats hartelijk dank zeggen voor de wijze, waarop u ons bevestigd hebt en ook de liefdevolle wijze, waarop u ons toegesproken hebt. Ik denk aan Paulus, die zei: "En de broeders gezien hebbende, greep hij moed."

Welnu, vanmiddag heb ik ook moed gegrepen, als we denken aan de liefde, die er toch nog zijn mag tussen de broeders predikanten ook van dit gewest. We hopen, dat de grote Koning van de Kerk ons vele jaren nog, nu ja, veel zal het wel niet meer zijn, maar de jaren die ons nog resten, geve met elkander op te trekken in de vreze van Zijn Naam, en dat wij het goede voor Jeruzalem zouden mogen zoeken. En het is waar, we hebben menigmaal met elkaar dingen beleefd, die de Heere Zelf in onze harten gaf, en dat blijft voor de eeuwigheid bewaard.

Ook hartelijk dank, broeder, voor het vele werk, gedaan in de gemeente Borssele als consulent. De kerkenraad en de gemeente is u daar zeer erkentelijk voor en we hopen dat de grote Koning van de Kerk, nu u gaat naar Canada, om daar een bezoek te brengen aan de kerk en aan uw kinderen, u begeleide, *en waar g' u ook heen moogt spoeden, Hij zal eeuwig u behoeden.* Dat schenke Hij, om Zijnszelfs wil, uit genade.

In de tweede plaats, de burgemeester met zijn vrouw, als afgevaardigde van de plaatselijke overheid.

Burgemeester, wij willen u het goede toewensen vanaf deze plaats als hoofd van de burgerlijke gemeente en we weten, u weet dat ook, we leven in een bange tijd van verharding en van allerlei boze handel. We hopen, dat u wijsheid en kracht moogt ontvangen, om ook deze gemeente te besturen naar den Woorde Gods en naar Zijn getuigenis, want dan zullen wij leven en vrede van Hem ontvangen. We hopen, dat de Heere geve, dat we nog eens nader kennis mogen maken met elkander, maar dan niet in ongunstige zin, hoop ik.

In de derde plaats de predikanten en studenten, die aan deze plaats zijn. Broeders, het

doet ons goed, dat we u mogen zien aan deze plaats, en dat we een plaatsje mogen hebben in het midden van u. We zijn allemaal van die gebroken, ongelukkige instrumenten, en ik hoor het wel eens van deze en gene, (als je in nood zit, dan bel je elkaar wel eens op), en dan denk ik: "Ach, dezelfde strijd, en dezelfde ellende soms, maar ook dezelfde uitgangen naar boven, en dezelfde hoop." Het geloof wordt gewerkt, het gaat over in aanschouwen, de hoop in bezit, maar broeders, de liefde vergaat nimmermeer. Ik hoop, dat God uit genade ons binde aan elkander en bovenal aan God, aan de grote Koning van Zijn Kerk, dat Hij ons geve, schuiling te vinden in Zijn bloedgerechtigheid. En ds. Koster, nog hartelijk dank ook voor de wijze, waarop u ons toegesproken hebt in Dirksland. Dat ben ik ook nog niet vergeten.

Ds. Karens, namens de kerkenraad, hartelijk dank voor de veertien jaar, dat u hier in de gemeente dankdag hebt gehouden. Ik hoop dat het Woord des Heeren Zijn kracht heeft mogen doen tot zaligheid, want we zien het meestal niet in ons leven, maar daarna. Onze arbeid, broeders, zal niet ledig zijn in den Heere, ook niet ijdel. En God schenke naar Zijn welbehagen aan u nog vele jaren.

Studenten, en ook kandidaat, de Heere zegene u naar Zijn welbehagen, en geve bij Hem schuiling te zoeken, om de verborgenheid van dat Evangelie bekend te maken. De rijkdom ligt in Christus, en dat uit loutere genade.

De classisafgevaardigden, die ik ook zie zitten, we hopen dat de Heere ons weer een plaatsje geve in het midden van u. Het is vier jaar geleden, dat we in het midden van u weggegaan zijn. Ach, broeders, ik ben niets veranderd, wat dat betreft, nog dezelfde ellendige man, en dat zal ik wel blijven tot mijn dood toe. U zult aan mij verder niets hebben, maar ik hoop, dat de grote Koning van Zijn Kerk uit genade geve, dat we elkander mogen opdragen aan de troon van Gods genade, en Hij er de eer van ontvangen moge tot in der eeuwigheid.

De plaatselijke kerken, vertegenwoordigd door een predikant en een ouderling. We hopen dat ook in uw gemeenten dit ene maar gepredikt worden mocht: *De dood in Adam en het leven in Christus*, want dat wil God zegenen met Zijn Goddelijke zegen, en dan komt Hij aan Zijn eer en de zondaar komt daar aan de zaligheid. We wensen u ook het goede toe naar Gods welbehagen.

Catechisanten, ik hoop nader met u kennis te maken. Jonge mensen, ik hoop, dat God u geve, in je jonge leven, wat je nodig hebt en uit te roepen met de dichter:

*Ik ben een vriend, ik ben een metgezel
Van allen, die Uw Naam ootmoedig vrezen
En leven naar Uw Goddelijk bevel.*

De verenigingen, waaronder zang, kinderkoor, jeugdvereniging, de vrouwenvereniging, en de schoolvereniging, het hoofd der school, het bestuur en personeel. In de school zijn we al twee keer geweest. De kinderen hebben we al gezien en ook het personeel hebben we zo terloops even gesproken. We wensen ook de verenigingen toe te buigen voor de allerhoogste Majesteit, de zegen des Heeren te midden van alles, wat zich roert en beweegt op deze aarde. En dan wil ik er bijvoegen de bouw- en regelingscommissies, en allen die hebben meegewerkt aan de pastorie als ook aan deze dag.

Gemeente van Borssele enkerkenraad.

Met verbazing zijn wij in het midden van u gekomen. Wij hadden nooit kunnen denken, mijn vrouw en ik, dat we zo'n mooie woning zouden krijgen. Weet je, wat ik dacht, toen ik in Borssele in de pastorie kwam? Aan Paulus en Silas, die waren ook gekomen aan een plaats en die hadden geen pastorie en geen kerkenraad ontving ze. Die stonden daar. Die kwamen in de gevangenis terecht, maar daar hadden ze het goed in de gevangenis. Zij zongen in de gevangenis Gode lofzangen. Welnu, de Heere geve u en vergelde u, wat ge aan ons, aan mijn vrouw en mij gedaan hebt, en hoe ge ons ontvangen hebt. We zijn daar zeer klein onder geworden. De ontvangst die we hier hebben mogen krijgen met alles wat er aan verbonden is.

Ik denk aan de zangvereniging en de jeugdvereniging, en alle anderen, die meegewerkt hebben. De vrouwen van de vrouwenvereniging inzonderheid, die de pastorie schoon gemaakt hebben. Allen die meegewerkt hebben, ook aan deze dag. Het is een grote zaal, er zitten zeer veel mensen in, maar God heeft ervoor gezorgd, dat de dienst ongehinderd kon doorgaan. God zegene u, niet om verdienste, mensen, maar God zegene u uit genade. En we wensen dit, gemeente: Uw volmaking Dat wensen wij van die grote God des eeds en des verbonds, en dat de bede uitgaan mocht voor u als gemeente van Borssele: *Heere, werk nog in de geslachten, en wil Uw Naam groot maken en verheerlijken tot in der eeuwigheid.*

Ik denk ook aan de vele Dirkslanders, die aan deze plaats zijn. Dirkslanders met de kerkenraad: Wij wensen u het goede toe, ook als ge vacant geworden zijt. De Heere zij met u in alle omstandigheden van dit moeitevolle leven, en schikke u weer een man des raads toe, die voor uw aangezicht uit- en ingaan kan. Ik kan ook niet nalaten om de vele Krabbendijkenaars, die ik zie zitten, nog een woord van dank toe te spreken. U zijt ook aan deze plaats in zo grote getale aanwezig. De Heere Zelf geve u datgene, wat nodig is om welgetroost te leven en eenmaal zalig te kunnen sterven. En alsmede al de mensen, die aan deze plaats met ons zijn, God gedenke u ten goede.

De directie van garage De Munck voor de beschikbaarstelling van hun gebouw. Ik kan die mensen daar erkentelijk voor zijn namens de kerkenraad, dat zij deze gebouwen zo spontaan hebben gegeven om deze dienst erin te houden, en daarom verblijdt het ons, dat we hier in zo groten getale aanwezig konden zijn. God gedenke ook hen ten goede naar Zijn welbehagen.

Tenslotte: de kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Goes voor de beschikbaarstelling van deze preekstoel en ook de kapstukken, die welwillend werden afgestaan, en die goede diensten hebben mogen doen. We waren daar goed mee geholpen. Ook hartelijk dank daarvoor.

En dan krijg ik tenslotte de kerkenraad van de gemeente Borssele.

Broeders, wij hebben kennis gemaakt met elkander. U krijgt een mensenkind. Dat moet u echt wel bedenken, en ik weet ook, dat jullie mensenkinderen zijn, maar ik hoop, dat de Heere Zelf uit genade wone en werke in het midden van ons. Hartelijk dank voor de ontvangst, die wij in het midden van u hebben mogen ontvangen, en ik weet het, ik kan geen namen noemen, dat is ons verboden, maar allen, die meegewerkt hebben daaraan, van harte willen wij u daarvoor dank zeggen.

En ik hoop, broeders, dat u mij draagt in het gebed aan de troon van Gods genade. Dat we niet elkaars oren, maar elkaars voeten zouden wassen. Dan zouden we onder elkander kunnen staan en zou God meegaan, om Zijn Naam te verhogen. En dan weten we, God zond ons naar deze plaats.

Ik kon niet anders, en geliefde toehoorders, ik hoop, dat God ook uit genade geve, dat Hij betone in alles, wat Hij doet, dat wij aan deze plaats moeten zijn en mogen zijn, om Gods Woord en Getuigenis uit te dragen. God zegene u allen, naar Zijn welbehagen.

Dan denk ik aan mijn vrouw. Zij moet overal mee naar toe, maar ze is weer gewillig meegegaan. Vrouw, we zijn nog samen, al zijn we in het klimmen van onze jaren, en je bent ook tot grote steun geweest in de achterliggende jaren, en tot heden toe. Ik hoop, dat God uit genade in je hart dat heil werke, dat nimmermeer vergaat. Dat is het grootste, wat ik u toewensen wil, en alleen maar toewensen kan. En dat die grote Koning van de Kerk uit genade de grootheid van Zijn Naam verheerlijke.

Kinderen en kleinkinderen, jullie zijn er ook getuige van. Ik hoop, dat jullie je vader in het gebed mogen opdragen, en mijn grootste wens en bede zou zijn, dat de Heere Zelf in ons hart werke en in jullie harten, want als God in de harten van onze kinderen werkt, hebben wij een zorg minder. De zorgen zijn toch al zoveel. Dan zijn ze voor rekening van die God, Die uit genade werkt, en Die Zichzelf verheerlijkt in de werken van Zijn handen.

Broer, zusters en familie. De Heere zij met u, en blijve met u, en denk eraan, dat heb ik ook in Dirksland gezegd, God heeft in onze voorgeslachten rijkelijk gewerkt. Als ik daaraan denk, zeg ik wel eens: We zijn het niet waardig, maar God werkt ook in de nageslachten, opdat het nageslacht de grootheid van Zijn Naam zinge:

*Uit hen zal altijd iemand komen voort
Om de nakomers te leren Uw Woord*

Dat schenke de Heere u en mij, om Zijnszelfs wil, dat is tot Zijne heerlijkheid. Amen.

Slotzang Psalm 106: 1

*Dankt God, want Hij is vriendelijk
En Zijn goedheid duurt eeuwiglijk.
Waar is hij, die toch kan uitspreken
Des Heeren wonderwerken al
En Zijn groot daden, klaar gebleken
Genoegzaam kunnen prijzen zal?*

Ik zou nu nog enkele sprekers het woord willen geven.

En dan in de eerste plaats de **burgemeester** als de vertegenwoordiger van de plaatselijke overheid.

Ds. Hoogerland, mevrouw Hoogerland en familie, u hebt een groot gezin en veel kleinkinderen, heb ik begrepen, allemaal hartelijk welkom in Borssele, en dominee, zoals u dat noemt, ik ben hier namens de burgerlijke, de profane overheid en ik heet u ook graag welkom in het dorp Borssele met twee "essen" en in de gemeente Borsele met één "s", want ik denk dat het hier vanavond een grootse avond is. Immers, in dat Borssele met twee "essen" bij de Gereformeerde Gemeente is het, heb ik begrepen, 25 jaar geleden, dat er een eigen predikant, een eigen dominee was, en er is een franse spreuk, die zegt: Dieu a besoin des hommes. Dat betekent: *God heeft de mensen nodig*. Maar de Fransman bedoelt: De mensen hebben God nodig. En tussen God en

de mensen, daar tussenin staat de predikant.

Als men zo lang een predikant heeft moeten missen, dan weet men soms toch denk ik, als kerkvolk, hoe moeilijk het is, om de verbinding te leggen, hoewel, en ik weet dat al een beetje uit de eigen omgeving, is de laatste tijd het consulentschap waargenomen door ds. Weststrate uit 's-Gravenpolder, en ik had het idee, en ik heb het ook gehoord, dat dat een goed consulentschap is geweest, en dat er veel dankbaarheid is voor het werk, dat hij vanuit het 's-Gravenpolderse in het Borsselse heeft gedaan.

Dominee, er zijn hier 539 kerkleden en gelet op de gunstige leeftijd (er is toch veel jeugd), doet dat het beste vermoeden.

De kerkgemeenschap van Borssele zal ongetwijfeld in de toekomst groeien en bloeien.

Ds. Hoogerland, dat doet mij denken aan een reliëf, dat we in het gemeentehuis hebben. We hebben, niet zo lang geleden, in het dorp Heinkenszand, een nieuw gemeentehuis gebouwd, en zoals u weet, in een gemeentehuis daar hoort nu eenmaal thuis een raadszaal en een trouwzaal, en om het nu niet helemaal een kale ruimte te maken, hebben wij aan iemand gevraagd, om dat wat op te sieren met een ornament, met iets, wat zinvol was in die ruimtes, en degene, die dat gemaakt heeft, die vroeg: "Zeg u mij, wat moet ik maken?"

Ik zeg: "Ja, dat weten wij ook niet."

Hij zegt: "Wel, ik zal bij jullie in de gemeente rondrijden, en dan kom ik wel met iets te voorschijn."

En op een zeker moment kwam hij met iets te voorschijn, en dat heeft zeer velen in de gemeenteraad, bij het ambtelijk personeel, ook bij mijzelf goed gedaan. Wat zijn keuze is geweest?

In de trouwzaal hangt eigenlijk een allegorische voorstelling van het *Hooglied*, een geschikte plaats om dat te doen. En in de raadszaal, daar hangt een voorstelling van twee mannen, die aan een stok een druiventros dragen; twee mannen uit Kanaän, die in tegenstelling van de anderen, die weggezonden werden, met een positieve boodschap kwamen, namelijk dat het een bloeiend en gezond en goed land was hier in Borssele.

Dominee, u bent gekomen in Borssele in het land, waarvan ik dat ook zou kunnen zeggen. Twee mannen met tussen zich in een druiventros ten teken van vruchtbaarheid, van groei, van een goed land, van goede mensen, en daar bent u gekomen.

En ik moge u daarbij hartelijk welkom heten namens de profane gemeenschap, en ik moge de kerkgemeenschap van Borssele van harte feliciteren met de dominee

Ik denk, dominee, dat u de nood van de mensen in uw kerkgemeente, zult moeten aanvaarden en tegemoet zult moeten treden, en ik denk, dat de mensen in Borssele met nederigheid u tegemoet zullen moeten treden, en als dat lukt, dan zal het u gegeven zijn, om samen een kerkelijke gemeenschap te vormen, wat de intentie van het kerkelijk samenzijn is.

U bent 67 jaar, en zoals u weet, de meeste mensen eindigen hun actieve levensfase al op 65-jarige leeftijd. Bij u is er kennelijk vitaliteit en élan en geestdrift heel duidelijk van Boven geïnspireerd, om over die scheidslijn toch heen te gaan. U komt, weliswaar uit iets grotere kerken in Dirksland en Krabbendijke en zo, maar hier deze 539 mensen zijn bijzonder blij, dat u hier bent. Ik wens u een gezegend domineeschap, en mevrouw, u wens ik een zeer goed verblijf in het dorp Borssele.

We zijn het als burgerlijke gemeente nog extra aan het opfleuren, om daar ook als gemeenschap prettig te kunnen wonen, niet alleen voor u, maar het is fijn dat u hier nu bent gekomen. Ik wens u een goed verblijf en veel zegen in Borssele.

Ds. Hage zal spreken namens de classis, Particuliere Synode en Curatorium.

Geachte vriend en broeder, ds. Hoogerland,

Ik dacht vanavond - en een mens zijn gedachten staan nooit stil - hoe dat we samen 45 jaar geleden in de strijd geweest zijn. U hebt misschien meer van die strijd meegemaakt als ik. We waren samen in dienst van het land in de oorlog van 40-45. Toen was het ook strijd. Nu staan we samen enkele jaren in een andere strijd. U hebt vanavond naar voren gebracht, waar we verblijd mee waren, om te verkondigen de verborgenheid van het Evangelie. U hebt aangehaald, dat het dikwijls gebeurt met het preken, dat men er voor staat: "Hoe moet dat gaan?" En als het gegaan is, en we komen de preekstoel af, dan zijn de bestrijders ook dikwijls al erbij. 'k Herinner mij nog een keer uit het leven, toen mijn vrouw nog leefde, dat ik van de preekstoel kwam, en ze mij een goede raad, tevens scherp, tot mij sprak. Ik zeg tegen mijn vrouw: "Daar ben je niet de eerste mee."

Ze zegt: "Hebben ze in de kerkenraad wat gezegd?"

Ik zeg: "Nee, want ik ging de preekstoel maar af, en daar begon het al."

Dat was een goede remedie, want toen zweeg ze, en anders zou ze misschien meer gezegd hebben, ten goede. Maar goed.

Wij hopen, dat u in deze gewesten en de particuliere Synode en de classes vele jaren dat mag verkondigen, wat u ook vanavond hebt neergelegd. En als het gaat over die verborgenheid van het Evangelie, dan zeggen ze dikwijls: "Je raakt t' enden gepreekt en uitgepreekt," maar als je daarin komen mag, dan ligt er ruimte. En al zouden wij dan nog vele jaren, wat vanzelf de leeftijd betreft, niet is, al zou dat nog zijn, dan komen we nog over die verborgenheid niet uitgepreekt; daar is de eeuwigheid voor nodig.

De Heere geve u ook, waar uw jaren ook gaan klimmen, lust en liefde en kracht en moed om vol te mogen houden, om die leer van vrije genâ, waar God op het hoogst verheerlijkt en de mens op het diepst vernederd wordt, te mogen verkondigen en dat Hij u in deze gemeente en in deze gewesten nog stelle tot een rijke zegen, opdat de vruchten van die arbeid die nooit ijdel zullen zijn, maar mogen gezien worden in het waarachtige werk van de wedergeboorte. De Heere geve u een plaatsje in de gemeente van Borssele.

We kennen een weinig de gemeente. De laatste paar jaar, vroeger was dat niet zo veel, maar de laatste paar jaar, dan hebben ze me nog al eens gevraagd in Borssele, en dan heb ik er een enkele maal het Woord mogen verkondigen, en dan geloof ik, dat er een volk is, dat uitziende is en verlangende is om die verborgenheid van het Evangelie meer en meer te mogen leren kennen. Ik geloof, dat er een volk is, dat nog zuchtende is aan de troon der genade. De Heere geve, dat u als middel dienstbaar mag zijn, opdat de verborgenheid van het Evangelie in de toepassing door Gods lieve Geest van die tweede Persoon in de heilige Drieëenheid daartoe dienstbaar mag zijn, en Hij geve u ook in het midden van dit volk uw wandelingen te mogen ervaren, en dat de verzuchtingen aan de troon der genade mogen bevonden worden.

Ik zou de broeders kerkenraad willen feliciteren met hun dienaar. Ze waren in Kruiningen wel eens van gedachten, dat ik nog een keer naar Borssele zou gaan. En toen ze het hoorden, dat ds. Hoogerland het beroep had aangenomen, toen werd mij meegedeeld: "Dat gevaar is ook geweken."

Ik zou zeggen: Ik wil u feliciteren met de dominee. Hij geve u, dat u samen ook daar iets van mag ervaren, wat ook vanavond naar voren gebracht is. En niet te vergeten: U mag nog met uw vrouw samen zijn.

Ik zou zeggen: Mevrouw Hoogerland, de Heere geve ook u een plaats in dit dorp en ik heb het al vernomen van u, dat het geen moeite was, om naar hier te komen. U was

weer blij, dat u mocht naar uw eigen gewesten, waar u ook geboren bent en u ook geleefd hebt, en Hij geve u met uw kinderen en uw man samen, dat ook datgene uw deel mag worden, wat vanavond is naar voren gebracht, en God zegene u met de zegeningen van Zijn eeuwig Verbond. Zo zij het.

De derde spreker is *ds. H. M. Roest* van de Nederlands Hervormde Kerk.

Collega Hoogerland en echtgenote, zuster en broeder in Christus,

Toen ik hier een kleine twee jaar geleden bevestigd werd als Hervormd predikant, had de Hervormde gemeente van Borssele een vacatureperiode van zo'n twee en een half jaar achter de rug. Dat was voor haar een haast onoverzienbare periode. Nu het dan na 25 jaar vacant geweest te zijn zover is, dat de Gereformeerde Gemeente ook weer een nieuwe herder en leraar ontvangt, is dat een gelukwens waard, allereerst namens de Hervormde Gemeente aan de Gereformeerde Gemeente.

U hebt het al jaren opgeknapt zonder de steun en toerusting van een eigen dienaar des Woords. En nu is dan het moment daar, dat de verantwoordelijkheid van het wel en wee van uw gemeente megedragen gaat worden door uw nieuwe predikant, ds. Hoogerland. Wij verheugen ons met u in zijn komst en zijn blij, dat ook wij hier vandaag ds. Hoogerland en zijn echtgenote welkom mogen heten in ons midden.

Ds. Hoogerland, er mag dan veel zijn, dat ons gescheiden houdt, als het goed is, is er veel meer, dat ons bindt; de ene, algemene, Christelijke Kerk, de Geest, die één maakt, wat verdeeld is, ons geloof in de ene God van Abraham, Izak en Jacob, de God, Die mensen bevrijdt van hun banden en zelfgenoegzaamheid; het zijn even zo vele redenen om in verbondenheid, boven de verdeeldheid uit, u hartelijk welkom te heten in het dorp als collega met de hoop, dat collegialiteit en wederzijds respect de basis mogen vormen voor onze contacten, en dat ook moge zijn als Hervormde en Gereformeerde Gemeentemensen met elkaar in contact komen.

Moge ons gedeelde geloof en onze gemeenschappelijke geschiedenis daar borg voor staan, en de zegen van de Heere, onze God, Uw werk vruchtbaar maken in de tijd, dat u hier in Borssele mag werken. Een goede tijd voor u en uw echtgenote in ons dorp, en mocht u het nog niet weten, en dat lijkt me heel aannemelijk, want het is ook nog maar erg kort: De Hervormde pastorie staat aan de Monsterweg no. 22. U en uw echtgenote zijn daar van harte welkom. Ik hoop u daar met mijn echtgenote dan ook eens te mogen begroeten binnenkort. Een goede tijd toegewenst.

De vierde spreker is *ouderling Van Westen* van de Gereformeerde Kerk.

Namens de Gereformeerde Kerk mag ik u als kerkenraad van harte feliciteren en dat na een heel stel jaren, nu u weer een eigen predikant in uw midden mag hebben.

Ds. en mevrouw Hoogerland, welkom in Borssele.

Dominee, wij hopen dat u vruchtbare en zegenrijke arbeid mag verrichten in dit deel van Gods wijngaard, waartoe u geroepen bent, en dat u ook ten zegen gesteld mag worden voor de hele gemeenschap hier in Borssele. Ik dank u.

Nu krijgen we de zesde spreker, ouderling *Struick* uit Dirksland:

Geliefde leraar,

Er wordt gezongen in Gods Woord, in de hoogtijd van de Kerk: "Heilig zijn o God, Uw wegen, en niemand spreek' Uw hoogheid tegen." En nu wordt dat makkelijker gezongen in het vóór als in het tégen in hét leven. Maar de Heere, Die helpt, Die bringe ons maar aan Zijn kant, want dan doet de Heere het altijd goed. En nu hebt u een nieuwe plaats gekregen, en een nieuwe gemeente, waar u werken mag in Gods wijngaard.

We hopen, dat de Heere u geve een open deur, zoals u vier jaar in de gemeente van Dirksland hebt mogen hebben. De Heere heeft de verborgenheden van Zijn Woord en van de Schrift voor u willen openen. Dan mogen we toch getuigen, dat de tijd, dat u in Dirksland geweest bent, niet ijdel is geweest, maar dat er de vruchten van gezien werden van geloof en van waarachtige bekering, want daar gaat het toch over, dominee.

We zijn allen op weg naar de grote en nimmer eindigende eeuwigheid en sterven, dat is God ontmoeten. En nu hebben we uw strijd gezien met het beroep van Borssele, en u hebt het mogen aannemen. De Heere heeft u de weg gewezen en u onderwezen in het beroep naar Borssele. En bovenal, we weten, dat u ging met Mozes' bede: "Laat ons van hier niet optrekken, tenzij dat U met ons medegaat".

En de Heere heeft het willen bevestigen met u mede te willen gaan, waar U ook heengaat. Hier wordt ook weer bijzonder gewezen op de afhankelijkheid van God. De Heere leidt ieder mens, of dat we het zien of niet zien, ieder mens tot het einde toe. Ons leven is in Zijn handen, inzonderheid toch wel van de predikanten, want dat komt ook in het bijzonder uit, omdat Hij de predikanten zendt, waarheen Hij wil, want Hij zegt tot den enen: "Gaaf" en tot de ander zegt Hij: "Kom."

En daarom zien we, dat ons leven in Gods handen is. En nu bent u uw nieuwe gemeente ingegaan. U bent vanmiddag bevestigd, en u hebt deze avond uw intrede gedaan. We hopen, dat de God van alle genade het Woord opnieuw weer voor u opene. De Heere heeft het beloofd, *dat Hij een dorsende os niet zal muilbanden*.

En de Heere geve u in de prediking een open toegang en ook in het gebed voor de gemeente. Dat hoop ik. U hebt gezegd in uw prediking, dat het goed is voor een mens, als hij vastloopt. En dat is ook zo, maar dat wensen wij u op deze avond niet toe. Het werkt wel uit en het drijft wel uit naar de levende God, maar wij hopen, dat de Heere u ruimte, inzicht in de prediking en in Zijn Woord mag geven, en dat u voor eigen hart en leven ook mocht ervaren:

*Gods verborgen omgang vinden
Zielen, waar Zijn vrees in woont.*

Dominee, wij wensen u het beste, en dat de God van alle genade u hier wil bijstaan met allen, opdat in uw prediking de doden zouden horen de stemme des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben, die zullen leven.

Dat u veel inkomsten mag hebben van Boven, want dan kan u ook veel uitdelen. En dat met alles de zegen des Heeren rijkelijk in deze gemeente zou mogen zijn. Maar bovenal, dat die God van alle genade al de eer zou mogen krijgen, en dat u een uitdeler zou mogen zijn van velerlei genade Gods. De Heere zij met u en met de uwen, en met uw nieuwe gemeente, en ook met mevrouw Ze heeft bij ons in de gemeente zo'n hoge plaats gehad, zoals ik reeds in Dirksland gezegd heb, ook met de gastvrijheid in de pastorie. Zij krijgje ook een plaats in deze gemeente, en ook in de vereniging.

De Heere zij met u en met de uwen en wij wensen u het goede toe in Borssele en wij hopen u ook nog eens, als we nog vacant zijn, enkele zondagen te horen in Dirksland.

De laatste spreker is *ouderling Witte* van de gemeente Borssele:

Zeer geachte dominee Hoogerland,

Namens de kerkenraad en gemeente slechts nog een kort woord. En dan in de eerste plaats een hartelijk welkom in Borssele met uw vrouw en we hopen, dat u de jaren die nog resten een goede tijd mag hebben in Borssele. We hopen dat de Heere uw arbeid wil zegenen. U hebt een taak als herder en leraar, maar u hebt ook vanavond ons als kerkenraad en gemeente een taak gegeven, die u uit Gods Woord ons hebt

voorgehouden. En nu is uw taak onmogelijk in eigen kracht, maar ook de taak, die u ons voorgehouden hebt is een onmogelijke zaak van onszelf. De Heere mocht èn u èn ons maar willen schenken die Geest der genade en der gebeden, en dat we Zijn eer zouden bedoelen. En dan denken we aan uw woorden, gesproken in Dirksland, dat u daar mocht getuigen, dat u niet uw eigen naam op de voorgrond gesteld hebt, maar dan hebt u daar die enige Naam mogen verkondigen, en hebt u als wens uitgesproken ook niet anders te willen weten straks in de gemeente van Borssele.

Dominee, de Heere mocht u veel sterkte en kracht willen schenken, ook in Borssele, we hebben het van eerst af aan ook u gezegd: 't Zijn hier ook mensen, en u zult dezelfde dingen tegenkomen die u overal tegenkomt, maar wanneer de Heere erin mee mag komen, dan kunnen we alles doorstaan.

De Heere mocht u willen sterken, opdat u ook in het klimmen der jaren nog groen en fris zou mogen zijn om de werken des Heeren te mogen verkondigen, en we zouden u willen toewensen, dat u veel in de beleving des harten zou mogen hebben met de dichter van de 48ste Psalm, die het mocht uitroepen in het laatste vers: *Want deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos, Hij zal ons geleiden tot de dood toe.*

Deze God, dat is die God, waarvan u al zovele jaren mag preken. Het is de Getrouwe, Die beloofd heeft: "Ik zal raad geven, Mijn oog zal op u zijn."

Niet te rade met vlees en bloed of met vele raden die de mensen u aanraden, maar dat u maar veel mocht nodig hebben wat Hij beloofd heeft.

En dan, gemeente, ook een enkel woord tot u.

Vijfentwintig jaar lang vacant geweest. En dan heeft het ons wel eens ontroerd, wanneer we toch de kerk gevuld mochten zien onder de leesdiensten. U zijt trouw opgekomen. We hopen dat u ook straks dit zult mogen doen, en ook hetgeen ons vanavond is voorgehouden, hoewel een onmogelijke taak van onszelf, dat het ons maar in de nood mocht brengen om op onze knieën neer te vallen, maar gedurig met smeking en geweent gevoerd te mogen worden aan Gods genadetroon. De Heere heeft grote dingen aan ons gedaan, en dies zijn wij verblijd. Hij mocht de blijdschap bestendigen, en Zijn Woord willen bevestigen. Dat Hij van kind tot kind en van geslacht tot geslacht zou willen toedoen tot de gemeente, die zal zalig worden. En dan verzoeken wij als slotzang onze dominee nog staande toe te zingen: Psalm 119: 37:

*Uwe handen hebben mij toebereid
Ende gemaakt, wil mij Uwen Geest geven
Dat ik mag houden Uw wet met bescheid
Dan zullen zij, die in Uw vreze leven
Als zij mij zien vast staan op Uw Woord klaar
En ook verblijden in Uw woord verheven.*

2. Predicatie van ds. A. Hoogerland op 22 september 1985

Na ziekenhuisopname

Zingen: Psalm 42: 5

Lezen: Psalm 91

Zingen: Psalm 118:3 en 7

Zingen: Psalm 68:11

Zingen: Psalm 138: 4

Gemeente, wij wilden u met de hulp des Heeren in dit morgenuur een ogenblik bepalen bij de woorden van onze tekst, die u vinden kunt in het boek der Psalmen, Psalm 91 en daarvan vers 15. Wij noemden u Psalm 91 vers 15, waar Gods Woord en onze tekst aldus luidt:

"Hij zal Mij aanroepen en Ik zal hem verhoren. In de benauwdheid zal Ik bij hem zijn; Ik zal er hem uittrekken en zal hem verheerlijken."

Tot zo ver.

Deze tekstwoorden spreken ons van Gods belofte voor een Hem aanroepend volk. Een drietal hoofdgedachten vraagt kort onze aandacht:

1. Een verhorend God: "Hij zal Mij aanroepen en Ik zal hem verhoren.
2. Een bewarend God: "In de benauwdheid zal Ik bij hem zijn."
3. Een verlossend God: "Ik zal hem er uittrekken en zal hem verheerlijken."

De Heere Zelf geve ons in spreken en in luisteren Zijn zegen ten leven om Zijns Zelfs wil, uit genade.

Geliefden,

Als wij saámvergaderd zijn rondom Gods Woord, is het voor mij een wonder en ook voor u. Te midden van teleurstellingen van uw zijde en ook in mijn hart, heeft de Heere het alles nog zo wel gemaakt. Toen we in het ziekenhuis moesten worden opgenomen zei satan: "Alles is bedrog; ge komt nooit meer op de kansel."

Toen we in het ziekenhuis lagen was het gedurig: "En nochtans zal ik de tempel Uwer heiligheid weder aanschouwen."

En ziedaar: wij mogen in dit morgenuur in het midden van u een ogenblik het Woord uitdragen, als God ons krachten geeft.

Gemeente, rechten hebben we niet en aanspraken ook niet. God doet het nooit om onzentwil; Hij doet het om Zijns Zelfs wil, dat is tot Zijne heerlijkheid.

'k Heb twintig jaar gepreekt, dat Gods beloften door het onmogelijke en afgesnedene gaan. Maar nu heb ik het moeten beleven. En het verschil tussen beleven en belijden is: Als wij het beleven moeten weten wij het niet meer; dan gaat het om de ere van Gods Naam. Hij regeert en Hij zal Zijn almacht tonen. En dan roemt de kerk uit genade: "Mijn Zaligmaker in de nood."

Jong en oud, wij staan hier weer als een wonderteken van Gods almacht, Gods eeuwige trouw, in het midden van u. En gij zit nog rond de kandelaar van Gods eeuwig blijvend Woord. Dan is er maar begeerte in mijn hart om die God, Die zo waardig is om geëerd en gediend te worden, groot te maken en zelf te mogen verdwijnen, want God werkt door het afgesnedene en Zijn Naam is Heere der

heirscharen.

Geliefde toehoorders, de dichter van Psalm 91 is een onbekende dichter. Zijn naam staat niet in de boekrollen, maar zijn naam is bekend bij de Drieënige Verbonds-Jehova; de Vader, Die verloor, de Zoon, Die Zich Borg stelde, en de Geest, Die toebrengt. En dan zal God Drieënig de eer ontvangen van de zaligheid en dat tot in der eeuwigheid. Wat ons opvalt in deze psalm is, dat de dichter het geloofsvertrouwen hebben mocht in tijden van benauwdheid en schuiling zoeken en vinden mocht in de bloedgerechtigheid van de eeuwige Zoon des Vaders.

Gemeente van Borssele, jong en oud, wat een gelukkige dichter is dit, die zeggen mag: "Hij is mijn Schuilplaats en mijn Schild; op Zijn Woord heb ik gehoopt." Dan kan zware nood ons leven overspoelen, maar in God alleen ligt de zaligheid en dat voor tijd en voor eeuwigheid beide.

Deze psalm is wellicht gedicht in een zeer bange tijd, want we lezen *van pestilentie, die in de donkerheid wandelt, het verderf dat op de middag verwoest, aan uwe zijde zullen er duizend vallen en tienduizend aan uw rechterhand; tot u zal het niet genaken.*

Gemeente, de Kerk is te midden van de oordelen en de gerichten op deze wereld. Ze kunnen wel omkomen in de gerichten naar het lichaam, maar ontkomen zullen zij in de gerechtigheid van de Middelaar, omdat God nooit laat varen de werken van Zijn handen. Immers Hij heeft beloofd: "Ziet Ik ben met ulieden, al de dagen tot aan de voleinding der wereld." Ook als bange nood hun leven overspoeld zal Hij betonen dat Hij God is boven alles te prijzen in der eeuwigheid en dat Hij Zijn almacht zal tonen te midden van alles wat zich roert en beweegt op deze aarde. In vers 14 tot 16 wordt God sprekende ingevoerd en dan zegt Hij in vers 15: "Hij zal Mij aanroepen en Ik zal hem verhoren."

Wie is het, die Hem aanroepen zal? Wel, de van God beminde en de God-beminnende zondaar. Dat is een wonder! Gemeente, dat ligt niet in de zondaar, maar dat ligt buiten de zondaar en het wordt in de zondaar uitgewerkt. God bemint de zondaar eerst en als God genade werkt in het hart van een zondaar, gaat de zondaar God beminnen. Al zou die zondaar voor eeuwig weggedaan worden; bij God is heil en zaligheid en dat tot in der eeuwigheid; zij kunnen God dan niet missen en zeggen: "Mijn ziel en mijn lichaam hijgen en dorsten naar U in een land, dat dor en mat van droogte brandt, waar niemand lavenis kan krijgen."

God aanroepen, dat doen wij van nature niet. Ik kan u dat bewijzen. Luister goed, jong en oud! In Psalm 14 en Psalm 53 lezen wij: "God heeft uit de hemel neergezien, of iemand verstandig ware, die God zocht." En wat zei God? "Ik heb er niet één gevonden. Allen zijn zij onnut en stinkende geworden. Zij zoeken de Heere niet en roepen de Heere ook niet aan."

Misschien zegt ge wel: "Ja, maar ik roep God wel aan. Als ik ga eten of als ik naar bed ga of als ik in nood ben."

't Is waar, wij weten, dat er velen vormelijk de Heere aanroepen; dat er velen uit plicht de Heere aanroepen en zelfs ook in tijdelijke noden. Maar als de nood over is, is ook het gebed over. Geliefde toehoorders, nood leert niet bidden, maar de Geest der genade en der gebeden, Die leert bidden. Als de Geest inwendig in onze harten komt, dan leren wij de noodkreten opheffen naar den hemel en zal God betonen, dat Hij de banden geweldig zal ontbinden, naar Zijn welbehagen.

Velen bidden ook in algemene overtuiging. Jongens en meisjes en vaders en moeders, hebt ge wel eens een algemene overtuiging gehad? Dan kunt ge tijdelijk tot God roepen en tijdelijk kan het lijken of u genade ontvangen hebt. Maar als geen liefde

ingestort is in het harten de droefheid naar God niet geboren wordt in ons hart gaat het over, mensen! Er zijn er duizenden en nog eens duizenden, die God aangeroepen hebben in algemene overtuigingen of in de nood en het is over gegaan en ze zijn wedergekeerd met de gewassen zeug tot de wenteling in het slijk.

Wie wordt hier dan wel bedoeld?

Wel, inwendig bewerkten door de Heilige Geest. Geliefde toehoorders, als God innerlijke nood in onze harten werkt en we uit de innerlijke nood in onze ziel tot God de toevlucht mogen nemen, zal God betonen, dat Hij is de Hoorder en Verhoorder der gebeden. Ik zal u twee voorbeelden noemen. Manasse was een grootmoordenaar. Misschien hebt ge het zó zwaar wel niet verzondigd als Manasse. Manasse moordde en sloeg dood. Manasse toverde en deed alles om God tot toorn te verwekken. En wat gebeurde? Hij kwam in banden en gevangenis. En dan lezen wij: "En hij bad het aangezicht des Heeren, zijns Gods ernstiglijk aan, en God liet Zich van hem verbidde." Uit de bange nood van zijn ziel door de werking van de Geest mocht hij ervaren dat God het gebed werkte in zijn hart.

En Paulus? Hij blies dreiging en moord tegen de discipelen des Heeren. En wat lezen we van Paulus? Als Paulus op de weg naar Damaskus neergeveld wordt, dan leert hij zijn eerste gebedje bidden. Kennen wij dat ook, gemeente? Ons eerste gebed bidden: "O God, wat wilt Gij, dat ik doen zal?"

Wat zijn zij gelukkig, die God aanroepen mogen in innerlijke nood, in heilige begeerte, maar ook in een heilig moeten, een heilige vanzelfheid, omdat ze God niet meer kunnen missen en uitgedreven worden naar de troon van Gods genade om door Hem geholpen te worden ter bekwamer tijd.

Waarom roepen zij God aan? Om genade en ontferming. Gemeente, toen we in het ziekenhuis lagen hebben we enerzijds om genade geroepen en om ontferming Maar anderzijds God bewonderd: *God de Vader, Die verkoor, God de Zoon, Die Zich Borg stelde en de Geest, Die het toepaste in het hart. Drieënig God, U zij al de ere.*

Aanroepen in de nood om genade en ontferming. Zijn er dezulken in het midden van ons? Ik denk aan de tollenaar. Die stond niet vooraan in de tempel, maar die stond achteraan in de tempel en kreet het uit, slaande op zijn borst: "O, God, wees mij dé zondaar genadig. Er was er maar één, en dat was hij, de tollenaar, die achteraan in de tempel stond.

Aanroepen om ontdekking. "Ontdek mijn ogen, opdat ze zien mogen, de wonderen van uw wet." Als een jongen of een meisje of een kind, God eens ging aanroepen in Geest en in waarheid; heel Borssele zou er van gewagen en van getuigen. O, gemeente, niemand gaf ooit te hoog van deze Koning op, verhef Hem dan maar vrij tot in de hoogste top. Het is mijn begeerte, zolang God het mij nog geeft om die Koning groot te maken, Die waardig is om geëerd, gediend en gevreesd te worden tot in der eeuwigheid. Al was er geen hemel tot beloning en geen hel tot straf, Hij is het waardig, mensen! En slecht te spreken van de mens, die uit genade zalig wordt, en dat naar Gods welbehagen.

Aanroepen om openbaring van de Middelaar. Als God bij aanvang ons levend maakt kunnen wij daar niet blijven. Gemeente, rusten op bekering, rusten op een tekst en een versje is gevaarlijk. Hoe noodzakelijk is het om die enige grond van zaligheid, Christus en Die gekruisigd te leren kennen om in Hem het leven te mogen vinden, Die tot in alle eeuwen eeuwigheid de Zelfde is en dat blijven zal, omdat Hij het gedaan heeft.

Aanroepen om toepassing van het bloed van de Middelaar. Ik denk dat Thomas zó de Heere in stilte aangeroepen heeft, toen hij niet meer was bij de andere

discipelen, maar de eenzaamheid zocht. Hij kon God niet missen; de Middelaar niet missen. Hij had wel een bedekte schuld, maar geen vergeven schuld en daarom stond hij er buiten met alles wat hij ervaren had. En toen de toepassing kwam zei hij: "Mijn Heere en mijn God." Toen was God alles en hij niets en mocht hij buigen aan de voetbank van Gods voeten.

Aanroepen om ontdekking van Gods welbehagen. Gemeente, het welbehagen des Vaders zal door de hand van Christus gelukkig voortgaan. Ze bidden ook om bewaring en eenswillendheid in bange omstandigheden van het leven. Als we in het ziekenhuis moeten nederliggen gaan de noodkreten op naar de hemel. En dan is Hij de grote Hoorder en Verhoorder der gebeden.

Gemeente, ik denk dat er ook in het midden van u gebeden en smekingen opgegaan zijn naar de hemel. Rechten hebben we niet en aanspraken ook niet, maar God doet het om Zijns Zelfs wil. Hij wil er om aangeroepen en om aanbeden worden en zegt: "Op uw noodgeschrei, deed Ik grote wonderen."

"Ik zal hem verhoren."

Tussen horen en vérhoren is verschil. Ik zal u een voorbeeld noemen. Ik lees in Exodus 2: 24 en 25 dat Israël in bange nood is en dat het gekerm van Israël opgaat naar de hemel. En wat lezen we dan? God hoorde hun gekerm, God gedacht aan Zijn verbond, God zag de kinderen Israëls aan en God kende hen. Kijk, als hier nu van die kermende Israëlieten zijn, die in de bange nood van hun ziel liggen tussen twee rijen van stenen: God hoort hun gekerm en God gedenkt aan Zijn verbond, God ziet de kinderen Israëls aan en God kent hen.

Gemeente, ik zal u wat zeggen. Toen zij kermden uit de bange nood, werd Mozes geboren. Maar tussen horen en vérhoren lag een bange tijd, want het duurde 80 jaar voordat Mozes als verlosser optrad en zij uit hun gevangenis uitgeleid werden. Daarom: God verhoort de gewerkte gebeden. Neen, niet alle gebeden. Mozes' gebed werd niet verhoord, toen hij Kanaän wilde binnengaan.

En Paulus' gebed ook niet. Hij vroeg of die engel des satans weg gaan mocht. "Nee," zegt de Heere, "Paulus, die moet je houden, want Mijn genade is u genoeg en Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht." Gemeente, als wij maar ontkracht, ontgrond mogen worden en ontbloot dan wordt de kracht des Heeren volmaakt en zal de Heere betonen, dat Hij gebroken instrumenten gebruikt en Zich verheerlijkt in de werken van Zijn handen, in het zaligen van zondaren en van zondaressen.

God werkt en hoort op Zijn tijd en op Zijn wijze. Geliefde toehoorders, tussen horen en verhoren ligt de wachtenstijd, maar ook de strijd van de Kerk.

Ik zal u een voorbeeld noemen. Zacharias is in het heiligdom. Kinderen luisteren jullie ook mee? Jaren hadden zij gebeden om een kind, een zoon, en het gebeurde niet. Het gebed was opgehouden, want het kon niet meer. En wat gebeurde er toen? Toen de gebeden opgehouden waren en het niet meer kon verscheen die Engel en zeide: "Zacharias, uw gebed is verhoord geworden. Elisabeth zal een zoon baren." Hij geloofde het niet. Ik kan het begrijpen. Ongeloof is menigmaal in de ziel, maar toch ging de Heere door, ondanks ongeloof, ondanks twijfelzucht, ondanks alles in het hart van de zondaar. God gaat door en zal Zijn werk en Zijn Kerk vermenigvuldigen, Zijn Naam groot maken en verheerlijken.

God verhoort soms op een wonderlijke wijze. Ik moet toch eens iets zeggen tegen de kinderen. Ik heb eens gelezen van een jongen en een meisje; twee kinderen, die waren in een wei. En wat gebeurde in die wei? Er kwam een dolle stier op hen aangerend. En

die kinderen waren zeer bang. Toen zei die jongen tegen dat meisje: "Laten we maar bidden." Maar ze konden niet zo gemakkelijk bidden. Ze zonken neer op de knieën en zeiden het gebedje op, dat ze aan tafel altijd opzeiden. En wat gebeurde?

De stier keerde om. Al was het dan een kreupel gebedje, God hoorde die kinderen in de bange nood. Zou God dan niet horen een kinderstem, die tot Hem roept, in waarheid en oprechtheid des harten? We lezen het zo weinig. O, jeugd in het midden van ons: *als hij zal aanroepen, Ik zal hem verhoren*. Als we in waarheid aanroepen mochten en God niet los konden laten en schuiling leerden zoeken bij Hem, zou Hij ons horen en verhoren op Zijn tijd en op Zijn wijze. Soms anders dan wij verwachten. God geeft niet altijd waar zijn kinderen om vragen. Wij geven geen schaar en geen mes aan een kind. Nee, daar verwonden ze zichzelf mee. Maar wij geven wat ze nodig hebben. Alzo geeft de Heere aan Zijn aanroepend volk wat zij nodig hebben, opdat Zijn Naam verhoogd en Zijn eer verheerlijkt worden zou, en dat tot in der eeuwigheid.

2. Ik kom nu tot mijn tweede gedachte: ***Een bewarend God.***

In de benauwdheid zal Ik bij hem zijn; Ik zal hem er uittrekken en zal hem verheerlijken.

Gemeente, deze woorden waren enkele maanden geleden in mijn ziel. Ik was toen nog niet in Borssele. In de benauwdheid zal Ik bij hem zijn; Ik zal er hem uittrekken en zal hem verheerlijken. Ik dacht: "Wat zal de Heere gaan doen?" Wij wilden dat maar wegwerpen en verre stellen, maar de Heere ging door. In het ziekenhuis kwamen deze woorden terug. *In de benauwdheid zal Ik bij hem zijn. Ik zal er hem uittrekken.*

Gemeente, benauwdheid is er geweest. Als we de dood in de ogen kijken mensen, dan ontvalt ons alles wat van ons is. Dan kan het met geen zucht en met geen traan, geen tekst en geen versje. Dan is het nodig dat wij vast liggen in dat eeuwige welbehagen van de Vader, in dat dierbare werk van de Zoon Gods, door de bediening van de eeuwige Geest. Als we daar iets van mogen ervaren in de benauwdheid, zal Hij betonen, dat Hij van Zijn Kerk af weet en nooit laat varen het werk van Zijn handen.

Benauwdheid! Er is velerlei benauwdheid. Benauwdheid is er onder de volken. Als ik denk aan kernwapens en aan kern-energie; als ik denk aan de benauwdheid der tijden, dan is er benauwdheid onder de volken; benauwdheid in ons vaderland en benauwdheid in de gezinnen

Ach, ik denk weleens: "Wat zal er van die kleine kinderen terecht komen?"

Jeugd, in het midden van ons, stel de dag des doods niet verre en ook de oordelen, stelt ze toch niet verre. Ons land en volk verzondigt het en wij hebben het verzondigt voor Gods aangezicht. Wij zijn hellewaardig; alles doorgebracht en God kan niet anders dan bezoeking doen over de zonde, met de roede en met de bittere tegenheden. Benauwdheid onder de volken. Maar ook benauwdheid in slaafse vreze als we denken aan sterven.

Gemeente als we sterven moeten en God ontmoeten zijn er velen geweest, die lagen voor de poorten van de dood en die schreeuwden: "Dat is te laat." Ik heb ze wel zien sterven, die hun handen naar boven ophieven en zeiden: "Wat moet ik toch doen?" Toen was het te laat. Maar als God ons nog gezondheid geeft en we nog zijn in het heden der genade, is het nog niet te laat mensen! God roept ons nog van de hemel toe: "Wendt u naar Mij toe en wordt behouden, o alle gij einden der aarde, want Ik ben God, en niemand meer."

Judas en ook Saul hadden benauwdheid. U weet het: Saul was zo benauwd, dat hij languit op de aarde viel. En Judas? De zilveren penningen wierp hij in de tempel en zeide in wanhoop van zijn ziel: "Ik heb verraden, onschuldig bloed."

Hier wordt bedoeld de benauwdheid van een Godvrezende. Zielsbenauwdheid. In

zielsbenauwdheid en gevaar is God de God des eeds en des verbonds en des menigvuldigen ontfermens. Waarvoor zijn zij dan benauwd?

- Ten eerste: Het recht Gods. Ik hoor het ds. Heerschap nog zeggen op deze kansel: "Sion wordt door recht verlost en haar wederkerenden door gerechtigheid." Mensen, houdt dat vast. Zeg niet: "Ach aan dat recht hoeven wij niet te tillen, dat is volbracht." Ja, het is wel volbracht, maar als God Zijn recht gaat uitvoeren in het hart van de zondaar, dan kunnen wij voor God niet bestaan en roepen wij: "Ik werd benauwd aan alle zijden." God komt om Zijn recht en God zal de zondaar dagen voor Zijn rechterstoel.
- Ten tweede: benauwdheid vanwege de wet Gods. Comrie zegt: "De wet grijpt de zondaar bij de keel en zegt: betaal mij wat gij schuldig zijt." En de zondaar heeft geprobeerd om te betalen. O, ja. Tranen geschreid, voornemens gehad, gebeden. Maar ze komen aan de weet, dat ze geen kwadrantpenning hebben om te betalen. Ze hebben niets, dan een hemelhoge schuld en kunnen voor de wet Gods niet bestaan. En die wet Gods grijpt ze bij de keel.
- Ten derde: benauwdheid vanwege de schuldenlast. Gemeente, hebt u wel eens benauwdheid en droefheid over uw zonden? Dat gaat voorop, hoor! Denk erom, God gaat de zondaar maken wat hij is: zondaar of zondares. En als wij dat worden voor Zijn aangezicht, dan komen wij in de benauwdheid terecht. Denk aan Psalm 6 en Psalm 38. De zondelast, die ons drukt. Met alles wat gebeurd is kunnen wij toch niet voor God bestaan. We hebben nodig gedurig de Middelaarsbediening van Sions eeuwige Koning.
- Ten vierde: Benauwdheid vanwege het oordeel des rechtvaardigen Gods. Daardoor kunnen wij voor God niet bestaan, is er grote benauwdheid. Zelfs ook na de openbaring van de Middelaar. Ik weet wel, ze zijn gelukkig, die de Middelaar hebben leren kennen bij aanvang. Maar daarna kunnen satans aanvallen nog zo groot en zo vele zijn. Daarna kan er zoveel vreeze zijn voor bedrog en denkt de zondaar menigmaal, dat hij omkomen zal. Duisternis en verberging kunnen groot en vele zijn. Als ik denk aan de benauwdheid als God de vierschaar gaat spannen in de consciëntie: een vertoorned Rechter van boven, een geopende afgrond beneden, aan weerszijden beschuldigers en te moeten inleven, geen bestaan te hebben voor God. Hoe benauwd wordt het dan aan alle zijden. Maar in die benauwdheid zal de Heere betonen, dat Hij de nooit beschamende Rotssteen is, Wiens werk volkomen is.
- Ten vijfde: benauwdheid vanwege een dreigend kwaad. Ik denk aan Jacob toen Ezau kwam. Wat was Jacob benauwd aan alle zijden. Ik denk ook aan Hizkia, die op zijn ziekbed lag. Gemeente, hij kirde als een duif en hij piepte als een zwaluw. Hij zeide: "Wees Gij mijn Borg, ik wordt onderdrukt." Die man had genade. Met al de genade, die God hem gegeven had kon hij voor God niet bestaan. Een bedekte schuld is nog geen vergeven schuld. Een geopenbaarde Jezus is nog geen toegepaste Jezus, mensen! Denk erom. Het is wel groot als Hij geopenbaard is, maar als Hij toegepast wordt, dan mag de ziel ervaren: Hij is mijn heil, mijn hulp, mijn zaligheid en dat tot in der eeuwigheid. En anders schreeuwen zij in honger van de ziel:
 "Geef mij Jezus, of ik sterf;
 buiten Jezus is geen leven,
 maar een eeuwig zielsverderf."
 In de benauwdheid, als kwaad ons dreigt, als de vijanden ons omringen, gelijk David bij Ziklag, dan zien wij menigmaal Gods heil en Gods hulp niet. Dan

denken we om te zullen komen. Maar hun zullen als op Mozes' bee, wanneer hun pad gaat door de zee, geen golven overstromen.

"Ik zal bij hem zijn."

Dat is een dierbare, kostelijke belofte. Gemeente, een paar woorden daarover. Toen we in het ziekenhuis lagen, hadden we rust. Er kwamen drie verpleegsters naar ons toe. Die zeiden: "Man, waarom heb je toch zoveel rust? Weet je wel wat je scheelt?" Geliefde toehoorders, toen heb ik toch een ogenblik God mogen groot maken en zeggen: "Mijn leven ligt verklaart in Zondag één: Wat is uw enige troost beide in leven en in sterven? Dat ik niet mijns zelf eigen ben, maar van Hem, die mij gekocht heeft met de dure prijs van Zijn dierbaar hartebloed. Geen haar kan er van mijn hoofd vallen, zonder de wil van die hemelse Vader."

O, geliefde toehoorders, wat is er dan rust, te midden van dreigend gevaar. Zij werden steeds Zijn hulp gewaar, in zielsbenauwdheid en gevaar. Daarom, volk des Heeren, wordt ge aangevallen met de toom Gods, het recht Gods en satans aanvallen? God zal voor Zijn Kerk zorgen. Hij zal ze in benauwdheid en in vreze doen ervaren, dat Hij een God is, die nooit laat varen het werk van Zijn handen, Die trouwe houdt en Die eeuwig leeft.

Ziedaar, een dierbare belofte: "Ik zal met hem zijn." Maar..., dat zien ze in de benauwdheid niet.

Ik zal enkele voorbeelden noemen.

- Jozef was in de gevangenis. Hij was er niet, omdat hij zoveel kwaad gedaan had. Hij kwam in de gevangenis, om zijn godsvrucht. Weet u wat Ledeboer zei? "Gevangenis, mijn zoetste kruis." Een ander zegt: "Ziekenhuis, mijn zoetste kruis." Als God uit genade Zich verheerlijkt in de werken van Zijn handen en in de benauwdheid laat zien, dat Hij bij ons is, kunnen we met God in de gevangenis zijn, in het ziekenhuis zijn en overal zijn, omdat Hij beloofd heeft: In de benauwdheid zal Ik bij hem zijn.
- David was in Ziklag. Kinderen, jullie weten dat wel. Dat ging daar niet best. Zijn vrienden werden zijn vijanden. Ik zie het al gebeuren, ze nemen stenen op van de grond en ze staan gereed om David te stenigen. David kijkt naar links en naar rechts, naar voren en naar achter. Er is geen hulp. Maar toen ging David eens naar boven kijken; en David sterkte zich in de Heere, Zijn God. O, geliefden, als de Kerk naar boven ziet, te midden van alles wat ze ervaren moeten, dan ligt alles er onder. Naar boven zien! Hij sterkte zich in de Heere zijn God. Dan kunnen ze in de diepste noden en de bangste omstandigheden zeggen: "En nochtans zal ik de tempel Uwer heiligheid weder aanschouwen." Want Hij is een waarmaker van Zijn Woord. Al gaat het door de diepte en door het afgesnedene heen, God blijft dezelfde en de Kerk zingt ervan:

*"Gij, evenwel, Gij blijft dezelfde, o Heer',
Gij zijt van ouds mijn Toeverlaat, mijn Koning,
Die uitkomst geeft en uit Uw hemelwoning,
voor ieders oog Uw haat'ren ging te keer."*
- En Daniël in de leeuwenkuil? Daar gaat Daniël, en de steen gaat erop. De kuil is dicht. We zouden zeggen: "Nu is het gebeurd met Daniël." Maar God sloot de muilen der leeuwen toe en Daniël ervoer, dat God met hem was in de leeuwenkuil.
- En Paulus op het schip? U weet het. Allen waren zij benauwd en Paulus was ook bevreesd. "Vreest niet, Paulus; Ik ben met u." Het schip moesten zij verlaten en alles verloren ze. Maar de één zwemmende, de ander op een plank,

allen kwamen ze behouden aan land.

Gemeente, de Kerk komt er wel. De één zwemmende, een ander op een plank. Maar God kan van Zijn Kerk niet af en van Zijn werk niet af. Hij zal betonen, dat Hij nooit laat varen het werk van Zijne handen. Ondersteuning geeft Hij, bemoedigingen en Zijn oog is op de zeef als ze op de zeef liggen. De bruid zegt: "Hij staat achter onze muur; Hij kijkt door de vensters en blinkt door de traliën. Er was nog wel een muur dikte tussen, maar toch zocht ze Hem en mocht ze Hem uit genade aanschouwen.

En hoe komt dat nu? Dat moet ik ook erbij zeggen. Omdat Hij, de Koning van de Kerk, in alles is benauwd geweest, doch zonder zonde. Gemeente, als het oog op die Middelaar geslagen mag zijn, Die in Zijn benauwdheid en in Zijn vreze zeide: "Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker aan Mij voorbij gaan; niet Mijn wil, maar Uw wil geschiede."

Als het oog des geloofs op die grote Koning van de Kerk mag geslagen zijn, Die in de drie-urige duisternis zeide: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?", Die in alles is verzocht geweest, doch zonder zonde, omdat Hij degenen, die benauwd zijn zou kunnen te hulp komen, dan ligt alles er ook onder. Dan mogen ze zien, dat Hij vóórgedaan is; dat ze kruisdragers mogen zijn achter Hem. In 't kruis geeft Hij hun goede moed, zonder troost zij niet sterven. Het ligt in Hem, Die Zichzelf gegeven heeft tot een zoenoffer voor de schuld en beloofd heeft: "Ziet Ik ben met ulieden, al de dagen, tot aan de voleinding der wereld."

3. Nu krijg ik mijn derde gedachte: *Een verlossend God.*

Doch we zingen eerst psalm 68 het 11e vers:

*Het is God, Die in stukken breekt
Den kop, ja in den grond versteekt
't Getal onzer vijanden,
Hij zal gansch breken en verslaan
Dat hoofd dergenen, die voortgaan
In haar zonden en schanden.
God spreekt: Mijn uitverkoren al
Uit Basan Ik verlossen zal
(Die nu is zeer hoogmoedig);
Ik wil ze fraai ende gezond
Uit des meers allerdiepsten grond
Trekken met mijn hand goedig.*

Onze derde gedachte gaat over *het uittrekken en verheerlijken.*

Gemeente, als we in grote benauwdheid zijn en iemand redt ons uit, wat een voorrecht is dat. Maar als we in grote geestelijke benauwdheid zijn en in bange wederwaardigheden en God redt ons uit en verheerlijkt ons, wat een voorrecht en wat een eeuwig wonder is dat.

Wat betekend dat? Wij zongen het uit psalm 68: Ik zal ze uit grote diepten uithalen.

*Ik wil ze fraai ende gezond,
uit des meers aller-diepste grond,
trekken met Mijn hand goedig.*

Geliefde toehoorders, deze woorden waren ook in mijn ziel in het ziekenhuis. Toen

dacht ik: "Ik zal toch nog een keer op de kansel mogen komen, want de gemeente, die U mij toebetrouwd hebt, Heere, is mij lief." Al had ik nog maar een paar keer in het midden van u gepreekt, wij wisten, dat we hier heen moesten.

Gemeente, al zou ik dan niet zo lang (ik weet het niet, God weet het alleen) in het midden van u zijn, dan hoop ik toch met de liefde van mijn ziel u te wijzen op dat ene nodige om welgetroost te leven en eenmaal zalig te kunnen sterven.

Jongens en meisjes en vaders en moeders, oude mensen, de God aller genade geve ons geen rust. Hij drijve ons uit naar de troon van Gods genade, Die uit benauwdheden uithaalt. Zelfs vanmorgen nog. Satan zei: "Je zult geen stem hebben op de kansel."

En hij probeerde het ook wel om te verhinderen, dat ik sprak. Maar God zei: "Ik zal je wel een stem geven." God staat boven alle dingen; Zijn Naam is Heere der heerscharen. Ik heb alleen maar behoefte om goed te spreken van die God en slecht van de mens. Van ons deugt er totaal niets. En hoe meer we dat leren en hoe meer we zien, dat we in Adam ons verbondshoofd verloren liggen, hoe minder er van ons over blijft. Hoe meer de genade zich verheerlijkt, hoe meer het een wonder wordt. God is getrouw en blijft dat tot in der eeuwigheid.

Ophalen uit grote diepten.

Weet u, wie dat ervoer? De kinderen weten dat wel. Jeremia lag in die kuil. En dan staat er: "En hij zonk in de modder en stenen werden hem nageworpen." Het staat in de klaagliederen. Hij dacht: "Daar kom ik nooit meer uit." In de benauwdheid heeft hij tot God geroepen. En gemeente, wat gebeurde? In de benauwdheid heeft God hem uitgetrokken. Want met mensenzelen, met touwen der liefde werd hij uit die kuil uitgethaald. Alzo trekt God de zondaar uit de diepte der ellende. Dan kan de nood groot zijn en dan kan de bangheid zeer zwaar zijn, maar God helpt in noden, angst en pijn, die Hij daarin aanschouwt.

Geliefde toehoorders, het ligt in de Middelaar, Christus, Die Zichzelf gegeven heeft tot in de dood, ja tot in de dood des kruises en Zich verheerlijkt in de werken van Zijn handen. Niemand is zo diep in de ellende geweest, dan die Middelaar. En dat, om zondaren zalig te maken en het recht Zijns Vaders te verheerlijken. O, geliefden, kon ik Hem omhoog verheffen. Ik denk aan ds. Dieleman, die zo dikwijls zei, ook in het midden van u: "Niemand geeft ooit te hoog van deze Koning op, verhef Hem dan maar vrij, tot in de hoogste top." En de kleinste aanraking met Hem is al zo eeuwig, eeuwig groot. Dan zegt de ziel: "In Hem ligt al mijn heil, mijn eer, mijn sterke Rots, mijn Tegenweer."

Uithalen uit de put mistrouwen en uithalen uit kasteel wanhoop.

Dat doet de Heere gedurig Zijn Kerk, en leidt ze door het aardse tranendal naar de eeuwige zaligheid.

Gemeente, dat zal eeuwig groot zijn, als Hij uit de grootste benauwdheid uithalen zal, als ze de dood naderen. Dan mag de Kerk wel eens zingen:

*"Hij kan, en wil en zal in nood,
zelfs bij het naad'ren van de dood,
volkomen uitkomst geven."*

Als die laatste vijand teniet gedaan zal zijn, dat is de dood, dan zal Hij komen om uit die benauwdheid uit te halen, want de dood heeft Hij ook overwonnen. De dood is Hij ingegaan, en daarom kon Hij zeggen: "Ik heb de sleutels van de hel en van de dood." En Hij zal blijven de God aller genade tot in der eeuwigheid.

Uittrekken. Acht dingen kan ik daarvan zeggen. Kort, om des tijds wil.

1e. Hij trekt uit, als Hij Zijn beloften gaat vervullen. Abraham, die man heeft meegewerkt aan de vervulling der belofte. Maar het kwam verkeerd uit. Nee, de ónvruchtbare, die zou juichen en vruchtbaar gemaakt worden. Toen de belofte werd vervuld ging Abraham lachen en ook Sara zeide: "De Heere heeft mij een lachen gemaakt."

2e. Uittrekken doet Hij, als Hij vertroosting geeft en zegt: "Troost, troost mijn volk, zal ulieder God zeggen, spreek naar het hart van Jeruzalem; roep haar toe, dat haar strijd vervuld is, dat haar ongerechtigheid verzoend is en dat zij van de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden."

3e. Als Hij ondersteuning geeft in de nood. Jacob was in bange nood bij Laban. De Heere zeide: "Ik ben die God van Bethel." God wijst wel eens terug naar die plaatsen waar Hij hen verschenen is en zegt: "Was Ik niet die God van Bethel? Ben Ik niet diezelfde God en blijf Ik dat niet?" En dan vat de Kerk moed in het strijdperk van dit leven en zegt: "Heere, Gij zijt het, Die ondersteunt, bewaart en kracht geeft in alle omstandigheden van dit moeitevolle leven."

4e. Uittrekken doet Hij, als Hij de oorzaken van het kwaad en de benauwdheid wegneemt. Als hij hen weer gezondheid en kracht geeft of als Hij geestelijk hen uit zware strijd uithaalt en de oorzaak ervan wegneemt. Dan roemen ze in de God des eeds en des verbonds.

5e. Als satan aan banden wordt gelegd. Dat gebeurde bij Job. Gemeente, Job had een ongeneeslijke ziekte. Ik kan van een ongeneselijke ziekte toch niet meer genezen worden? Dat kan wel, want de Heere zeide tot satan: "Tast zelfs zijn gebeente en zijn vlees aan, maar (en de vinger Gods gaat als het ware naar boven) verschoon zijn leven. En satan gaat altijd tot aan de grens. Ja, die komt tot aan de grens, maar hij kan er niet over.

*Hun zullen als op Mozes' bee,
wanneer hun pad gaat door de zee,
geen golven overstromen.*

Een zee van ramp moog' met haar golven slaan.

Ze raken hem zelfs niet aan.

De golven komen wel tot aan de lippen, maar satan ligt aan banden. En God zegt: "Doch verschoon zijn leven," en Job wordt genezen van een ongeneselijke ziekte.

6e. Als Hij de duisternissen wegneemt. Een heel eenvoudig voorbeeld. De Emmaüsgangers gaan van Jeruzalem naar Emmaüs en dan loopt de Middelaar naast hen. Wat zijn die mensen bedroefd. Nee, kinderen, jongens en meisjes, niet bedroefd vanwege de wereld; dat is een droefheid, daar zinken wij mee weg. Maar een droefheid, omdat de Trooster van hun ziel geweken was. Ze konden Hem niet missen. Ze kenden. wel een vernederde, maar geen verhoogde Middelaar. En Hij liep naast hen. Wat gebeurde er toen? De schellen vielen van de ogen en zij leerden Hem kennen als de verhoogde, eeuwige Middelaar. En Zijn verschijningen laten altijd wat na.

7e. Als Hij de zware kruisen wegneemt. Geliefde toehoorders, bij Job was dat zo. God wendde de gevangenis van Job. We kunnen inzwane kruiswegen zijn. Hier zijn misschien mensen die zeggen: "Het ene kruis op het andere overspoelt mijn leven." 't Is waar, om der zonde wil zijn we in zulk een ellendige staat terecht gekomen. Maar Gods kinderen moeten ook wel eens zeggen: "Het ene kruis na het andere overspoelt mijn leven." Als God dan de schouders meet voordat het kruis erop gelegd wordt, dan zeggen ze soms:

*"In het kruis geeft Hij hun goede moed,
zonder troost zij niet sterven."*

God neemt het kruis ook wel eens van hun schouders en doet ze vrolijk gaan.

8e. God gaat ook uittrekken door Zijn liefde te verklaren. "Dit heb Ik tegen u," zegt Hij, "dat ge uw eerste liefde hebt verlaten." Maar als Hij Zijn liefde gaat verklaren, dan zegt Hij: "Ik heb u lief gehad met een eeuwige liefde en daarom getrokken met goedertierenheid."

O, geliefde toehoorders, lief gehad met een eeuwige liefde! Getrokken met goedertierenheid! Als de Heere daar Zijn Kerk brengt, ook in het ziekenhuis of in andere bange omstandigheden, dan kan de ene golf na de andere golf komen, maar God zal betonen, dat Hij ze onderhoud met de rechterhand Zijner gerechtigheid. Als het geloof geoefend wordt, dan zingen ze in God verblijd, aan Hem gewijd, van 's Heeren wegen.

Ik zal hem verheerlijken.

Dat betekent: op een rotssteen stellen en Ik zal hem herstellen. Denk maar aan Abraham, nadat hij Izak heeft moeten offeren. Izaak lag reeds gebonden op het hout en het mes ging naar boven. Toen kwam de Heere en zei: "Abraham, Abraham, doe de jongen geen kwaad." Gemeente, Abraham werd wonderlijk vertroost en bemoedigd door de Heere, en verheerlijkt. "Nu weet Ik, dat gij godvrezende zijt." Ik denk aan Job, na zijn beproeving. Er staat zo uitdrukkelijk: "En de Heere wendde de gevangenis van Job." Job kreeg veel meer dan hij ooit gehad had. En Jozef werd na de beproeving onderkoning van Egypte. Waarom doet God dat dan, hen in benauwdheid brengen? 'k Heb maar één antwoord en dat ligt verklaart in psalm 68:

*"Gelijk een duif door 't zilverwit
en de glans die op haar vederen zit,
bij 't licht der zonnestrallen,
ver boven alle voog'len pronkt,
zult gij door 't goddelijk oog belonkt,
weer met uw schoonheid pralen."*

Gemeente, onze schoonheid hebben we radicaal en totaal verloren. We zijn mismaakt en walgelijk voor God en liggen op de vlakte van het veld. En wat doet God nu? Schoonheid en glans leggen op Zijn Kerk, gelijk een duif door het zilverwit. Ze zullen weer pronken met de schoonheid, niet van hen zelf, maar van een Ander. Hij trekt ze uit en Hij verheerlijkt hen. En Hij zal betonen, dat Hij is voor Zijn volk een nooit beschamende Rotssteen, Wiens werk volkomen is.

Gemeente, ik ga eindigen. Ik had me voorgenomen een uur, maar het is bijna anderhalf uur geworden. Als de Heere mee komt, gemeente, dan geeft het niet al zijn we wat moe. De Heere zal Zelf voor Zijn eigen werk in staan en Zijn Naam verheffen tot in der eeuwigheid.

Er staat in de tekst: "En hij zal Mij aanroepen en Ik zal hem verhoren. In de benauwdheid zal Ik bij hem zijn; Ik zal er hem uittrekken en zal hem verheerlijken."

Smytegelt zegt: "Wat zegt nu uw hart?"

Kinderen, in het midden van ons, ach, wat hangt er boven jullie kleine hoofd. Ik weet het niet. Eén ding weet ik wel: het zijn bange, kommervolle tijden. Als ik mijn zevenendertig kleinkinderen zie en de kinderen der gemeente, zeggen we: "Wat zal er nog gebeuren met die kleine kinderen?"

Ach, onderwijzend personeel, wijst ze er maar eenvoudig op, dat ze een nieuw hart nodig hebben. Ouders, doe dat ook. Want anders gaan wij verloren en we kunnen voor

God niet bestaan. Daarom, God geve die kleine kinderen de God aller genade aan te roepen, terwijl het nog is het heden der genade.

En dan denk ik aan onze jongens en meisjes. Kent ge dat aanroepen van God? Waar is de jeugd, die God niet missen kan, die voor Gods aangezicht bukt in het stof, Hem aanroept in de zielenoden en zegt: "Heere, al heb ik alles van de wereld, plezier en vermaak; als ik U niet heb, heb ik niets."

't Is waar, de jeugd zegt: "Laat ons eten en drinken en vrolijk zijn." De één zit in een bar, een ander zit in een soos en een derde zit in weer wat anders.

Maar gemeente, zijn er ook in Borssele, die wel eens zitten in het verborgene en zeggen: "Heere, kan ik nog bekeerd worden? Uw volk alleen is gelukkig. Ik ben diep ongelukkig en rampzalig."

Geliefden, die zijn gelukkig, die God aanroepen in geest en in waarheid en .die God niet los kunnen laten omdat God ze vast houdt en beloofd heeft, dat Hij niet laat varen de werken van Zijne handen.

Vaders en moeders, we staan nog in het midden van u. We hebben het Woord weer mogen uitdragen in dit voormiddaguur. Ach ik kan u ook de zaligheid niet geven, maar toch wijs ik er op. Er is een weg waardoor uit genade zalig gemaakt wordt in de gerechtigheid van de Middelaar.

Ach, vaders, moeders, indrukken van dood en eeuwigheid, tijdelijk tot God geroepen en terug gekeerd met de gewassen zeug tot de wenteling in het slijk? Het komt terug als ge sterft en op die grote doorluchte jongste dag. En daarom hoop ik, dat de rust u opgezegd wordt in de wereld. Dat ge geen rust zult kunnen vinden. Hebt ge indrukken van dood en eeuwigheid? Slaat ze niet op de mond. Ga er mee in het verborgene en zegt: "Heere, zou het ook voor mij nog kunnen?"

En oude mensen, het is maar een paar stapjes meer. We hebben de achterliggende weken de dood in de ogen gekeken.

Gemeente, één ding weet ik: als ik in mijn leven dat heil niet had leren kennen, zou ik geen raad en uitkomst hebben geweten. Alles ontvalt ons van onszelf als we het aangezicht van de dood zien. Maar wat God werkt blijft over. Dan gaat het niet om de veelheid ervan, want de kleinste in de genade, de gekrookte rieten en de rokende vlaswieken, die zullen ervaren: *Ik zal mijn hand tot de kleinen wenden.*

Hoe meer de Heere ontkracht, ontgrondt en ontbloot, hoe meer ze ook uitgaan zullen en soms schreeuwen in honger van de ziel:

*"Geef mij Jezus, of ik sterf,
want buiten Jezus is geen leven,
maar een eeuwig zielsverderf."*

Denk maar aan die bloed-vloeiende vrouw Toen ze wist, dat Hij er was, was ze nog niet genezen. Nee, met de kwaal naar Hem! En met de kwaal kwam ze tot Hem en greep de slip van Zijn kleed en toen voelde zij dat ze van die kwaal genezen was.

Geliefde toehoorders, we gaan eindigen. De God aller genade binde het op uw harten. Hij geve Zijn volk geen rust. *Die Mij aanroepen in de nood, zullen Mijn gunst ervaren, oneindig groot.*

God zal bij hen zijn, al zien ze het menigmaal niet. In de benauwdheid zien ze het niet. Dan denken ze: "Ik zal nog één der dagen door de hand van Saul omkomen." Dacht u, dat Jozef dat heeft gezien mensen? Hij zat in de gevangenis, omdat hij de zonde niet wilde doen, maar hij kon toen niet zien, dat God met hem was. Maar God was met hem en God was bij hem. Dat ervoer hij door genade. Dat ervaart de Kerk in alle wederwaardigheden van dit moeitevolle leven.

O volk, houdt dan toch goede moed. Hij zal het goede werk dat Hij begint,

voleindigen tot op de dag van Jezus Christus. Het is maar een verdrukking van tien dagen. 't Is waar, de verdrukkingen kunnen groot en vele zijn, mensen. Maar als ze eens over dood en graf heen mogen zien naar de eeuwige zaligheid, dat kan er ook wel eens een heimwee in de ziel zijn. Een heimwee om éénmaal daar te zijn, waar geen inwoner meer zal zeggen: "Ik ben ziek." Om God te loven en te prijzen.

Gemeente we gaan eindigen. God zij met u, ook in het verdere van deze dag. We houden het nu nog bij één keer, anders zou het misschien te veel worden. Ik ben blij, dat ik het heb mogen volbrengen.

En gemeente, ik weet zeker, dat er in den lande zuchters zijn geweest, ook vanmorgen. Dat heb ik gevoeld. En ook misschien in het midden van u. God is groot en wij begrijpen Hem niet. Hij is God, Die doet met het Zijne wat Hij wil, naar Zijn welbehagen.

Gemeente, ik hoop dat God me nog een weinig levens geeft om u te wijzen op dat ene nodige, op dat heil. Dat God door de prediking van het Woord nog zondaren mocht bekeren en zondaren zalig maken door de werking van Zijn eeuwige Geest. Dan komt God aan Zijn eer en de zondaar aan de zaligheid. Stel het toch niet uit, maar vraag of God u geven wil wat we niet missen kunnen om welgetroost te leven en eenmaal zalig te kunnen sterven. En Hij geve ook Zijn volk in de verzuchtingen ons te gedenken naar lichaam en naar ziel, voor tijd en eeuwigheid. Zijn Naam tot eer, onze zielen tot heil, om Zijns roems en Zijns verbonds wil. Amen.

Brief van Ds. Hoogerland in "De Saambinder"

Door Gods goedertierenheid

Door des Heeren goedheid mochten we weer enig werk verrichten na de zware operatie die we moesten ondergaan. De Heere heeft ons uit grote diepten uitgehaald en betoond dat Zijn weg in het heiligdom is en Zijn pad in grote wateren. Wij kunnen Gods doen niet begrijpen en Gods daden niet berekenen. De weg der verdrukking is een weg tegen vlees en bloed. Ons vlees onderwerpt zich der wet Gods niet, en het kan ook niet. Het zijn alleen dan maar zalige ogenblikken, ook in de verdrukking, als we aan de zijde Gods mogen vallen. Zulke ogenblikken waren er in het ziekenhuis en daarna, dat ervaren werd: *Het lijden des tegenwoordigen tijds is niet te waarden tegen de heerlijkheid die aanstaande is.*

Dan kan God ons geen kwaad doen, dan is Zijn doen enkel majesteit en aanbiddelijke heerlijkheid. Als het vlees redeneert en murmureert, dan wil het God tot verantwoording roepen en dan verbergt de Heere Zich. Eén ding is wel zeker, als we de dood in de ogen kijken dan ontvalt ons alles van onszelf, alleen Gods werk blijft over, en dan moeten we het nog door het geloof zien anders hebben we de bate er niet van. Gods goedertierenheid is groot en dat over zulken die alles hebben verzondigd en met Mefibóseth moeten zeggen "wij zijn niet anders dan lieden des doods voor mijn Heere, de Koning." In Christus ligt het vast voor al Zijn gunstgenoten en het is alleen vrije genade.

We willen allen hartelijk dank zeggen voor de enorme belangstelling en voor het warme medeleven bij onze ziekte ondervonden. We hebben ervaren dat er toch nog liefde is in het midden van ons.

De Heere gaf nog gebed, doch dat ligt ook in de biddende Hogepriester. Zondag 22 september j.l. mochten we in de morgendienst weer voorgaan.

De Heere wone met Zijn Geest in het midden van ons tot Zijn eer en onze zaligheid.

Ds. A. Hoogerland.

3. Predicatie van ds. A. Hoogerland op zondag 26 januari 1986

Zingen: Psalm 54: 1
 Lezen: Joh. 10: 1-21
 Zingen: Psalm 25: 4, 5
 Zingen: Psalm 23: 1
 Zingen: Psalm 79: 7

Geliefden,

Toen David vluchten moest voor Saul, kwam hij terecht in het land der Filistijnen. Daar moest David niet zijn. Daar mocht hij ook niet zijn, en wij weten, dat hij daar bange nood heeft moeten wedervaren, en vluchtte uit het land der Filistijnen naar de spelonk van Adullam, dus niet naar zijn huis. Daar was hij niet veilig. Ook niet naar Jonathan, zijn vriend, maar naar een spelonk in het gebergte van Judea, en daar was hij, om te ontvangen alle man, die benauwd was, alle man, die een schuldeiser had en alle man, wiens ziel bitterlijk bedroefd was.

David mocht dus in de spelonk zijn, en ontvangen:

1e. Benauwden en nooddruftigen, die bij Saul het leven niet meer konden vinden, en vervolgd werden door Saul.

2e. Die een schuldeiser hadden. Misschien zijn er wel in het midden van ons, die een schuldeiser hebben, ik bedoel niet in het natuurlijke leven, maar een hemelhoge schuld en geen kwadrant- penning om te betalen.

3e. Die bedroefden om der bijeenkomsten wil, die om genade smeken en geen recht en ervaren mogen: de droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid.

Al deze mensen kwamen bij David en David ontving ze en leefde met hen. Hij kon met die mensen spreken.

Geliefde toehoorders, als zij naar de spelonk vluchtten, dan weten wij uit het Woord, dat spelonken menigmaal een nauwe opening hadden, maar er was grote ruimte in de spelonk. Het aantal groeide tot 400 mannen. We weten ook uit Gods Woord: als een mens door genade zalig wordt, is dat een nauwe weg, maar als God ons geeft, de ruimte in de Middelaar te leren kennen, dan kan de grootste van de zondaren en de zondaressen zalig worden, omdat er ruimte is voor zondaren, die in alle nood en ellende tot God de toevlucht mogen nemen.

Hoe nodig is het dan, dat wij vluchten leren uit de stad Verderf naar de spelonk van Adullam, om bij die meerdere David genade te mogen ontvangen, de zaligheid te mogen genieten en te ervaren, wat David zeide tot Abjathar: "En uw ziel zal met mij in bewaring zijn."

Als heden in deze vergadering zulke mensen zijn, die benauwd zijn door het vonnis van de wet en door de bestrijding van de satan en de hemelhoge schuld, of die een schuldeiser hebben, die zij niet meer kunnen betalen, omdat zij zien, dat zij alles hebben doorgebracht in hun verbondshoofd Adam, en die daardoor bitterlijk bedroefd zijn, en uitgedreven worden naar de Troon van Gods genade, dan prediken wij u, dat er hulp besteld is bij een Held, Die verlossen kan, Die uit genade zalig maakt. En al is het dan, dat er een nauwe opening is (eng is de poort, en ook eng is de weg, die tot het leven leidt), maar de ruimte van zaligheid kent de Kerk, en dat uit vrije gunst, naar Gods eeuwig welbehagen.

En daarom, geliefde toehoorders, diezelfde spelonk van Adullam, dus de

gerechtigheid des volks, is de grote Middelaar, Die gekomen is op deze aarde, om te zoeken en zalig te maken, wat verloren was, en Die staat beschreven, ook in de woorden van onze tekst, als *de Deur*, Waardoor wij moeten ingaan.

Daarbij willen wij u in dit morgenuur met de hulp des Heeren een ogenblik bepalen. U kunt de tekstwoorden vinden in het u voorgelezen Schriftgedeelte, het evangelie van Johannes, daarvan het tiende hoofdstuk, daarvan nader het negende vers. Dus Johannes 10: 9, waar Gods Woord en onze tekst aldus luidt:

"Ik ben de Deur; indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden; en hij zal ingaan en uitgaan, en weide vinden."

Deze tekstwoorden spreken ons van: *Christus, de Deur der schapen*.

Een drietal hoofdgedachten vraagt kort onze aandacht:

1. De beschrijving van die Deur
2. Het ingaan door die Deur
3. De rijkdom in die Deur

De Heere Zelf geve ons in spreken en in luisteren Zijn zegen ten leven om Zijns Zelfs wil uit genade.

Geliefden, een aantrekkelijk hoofdstuk is het, hoofdstuk 10 van het Evangelie van Johannes. Daar staat de grote Middelaar, de Koning der koningen en de Heere der heren en spreekt deze liefderijke gelijkenis. De grote Herder van de kudde, Die de schapen voedt en weidt, een volk tot Zijnen dienst bereid.

Hij zegt: "Ik ben de goede Herder." Dat betekent: de volmaakte Herder. Een dierbaar beeld in de grijze oudheid. We weten, dat er grote schaapskudden waren in het land Israëls, en grote herdersvorsten. Er waren ook herders, die oog hadden voor hun kudde en hart hadden voor hun kudde. Maar nooit is er een herder geweest en nooit zal er één herder meer komen dan deze Herder, die zeide: "Ik ben de goede Herder en Ik ben de Herder van Mijn schapen."

Er waren velen voor Hem gegaan. Het waren dieven en moordenaars. Ze waren van elders ingeklommen, maar Hij is de schoonste van alle mensenkinderen. De grote Herder van Zijn kudde is niet van elders ingeklommen. Hij is gegeven van den Vader tot wijsheid, tot rechtvaardigheid, tot heiligmaking en tot volkomen verlossing.

Geliefde toehoorders, dit beeld begrepen de kinderen Israëls, de Joden, omdat er vele herdersvorsten en kudden waren.

Op twee dingen wil ik even wijzen:

1. Christus is de grote Herder van Zijn schapen, Zijn schapen, die Hij kreeg van Zijn Vader, en die Hij kocht met de dure prijs van Zijn dierbaar hartebloed.
2. Hij is de deur, waardoor de schapen ingaan en uitgaan zullen en weide vinden, en wij weten: een deur is een officiële toegang. Zonder deur kunnen wij niet in onze woning komen, anders zijn wij inbrekers en dieven en huurlingen en moordenaars. Vandaar, dat die grote Koning van Zijn Kerk zegt tot de Joden en ook tot de heidenen: "Ik ben de Deur, en indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden. Hij zal ingaan en hij zal uitgaan en hij zal weide vinden."

Het liefelijke beeld houdt toch dit in, dat een schaapskooi in de tijd der Joden een ommuurde ruimte was die een nauwe opening had. Eén schaap kon er maar tegelijk door en de herder stond meestal in de opening om de schapen te tellen, als ze ingingen

en als ze uitgingen. Er wordt ook wel eens gezegd, dat de schapen tussen de benen van de herder ingingen in de stal en uitgingen uit de stal. Daarom zegt Hij: "Ik ben de Deur der schapen. Indien iemand door Mij ingaat." Vandaar dat dit beeld ook voor ons spreekt. We weten, dat de schapen ingingen en de grote Herder hen telde, en niet één schaap werd gemist. Maar de herder telde niet alleen, maar bewaakte ook zijn schapen. En Christus zegt: "*Waar g'u ook heen moogt spoeden, Ik zal eeuwig u behoeden.* Ik ben de deur der schapen."

Gemeente, ik wil eerst drie dingen zeggen:

1. Hij is de grote Zone Gods, de Borg en de Middelaar, van de Vader gegeven reeds van eeuwigheid, maar ook door de bedding van de tijd en dat tot in der eeuwigheid. Eeuwig bloeit de gloriekroon op 't hoofd van Davids grote Zoon.
2. Ik ben de Deur, dat betekent: Ik ben de Toegang tot de stal der schapen. Ik ben de Toegang tot de Vader. Geliefden, in Johannes 14, hetzelfde evangelie, zegt Hij: "Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven, niemand komt tot den Vader dan door Mij."
3. Wij weten, dat Hij is het enige en volmaakte en eeuwige Zoenoffer, in de wereld gesteld. Geliefde toehoorders, het Zoenoffer staat in de wereld, het Zoenoffer is gegeven voor verloren zondaren en het Zoenoffer is een Zoenoffer, dat met één offerande in eeuwigheid volmaakt heeft degenen, die geheiligd worden. Vandaar, dat de Middelaar zegt tot woedende Joden en tot Farizeeën en schriftgeleerden, die Hem beschuldigden, dat Hij weinig discipelen had: "Ik ben de Deur." Hij staat daar als de eeuwige Deur, uit genade gegeven, opdat zondaren zouden zalig worden en door Hem zouden ingaan.

1. Het wijst ons in de eerste plaats op *een gesloten deur*.

Gemeente, eenmaal was de deur tot God geopend. Jong en oud, let er even op: een deur geopend, omdat wij geschapen waren naar Gods deugdenbeeld, in ware kennis, gerechtigheid en heiligheid, en zonder Middelaar konden wij naderen tot God, omdat wij geschapen waren, goed en volmaakt, naar Gods evenbeeld.

Maar deze deur is gesloten. Door de verbondsbreking en wetsovertreding in ons Verbondshoofd Adam kunnen wij door deze deur nooit meer terugkeren tot God. Door de werken der Wet zal geen vlees gerechtvaardigd worden, en daarom, als wij het zoeken in de werken van de Wet, als wij het zoeken in onze tranen en gebeden, als wij door werken proberen zalig te worden, zullen wij weggestoten worden door God, want Gods deugden dulden niet, dat zondaren terugkeren in Gods gunst en Gods gemeenschap door een verbroken werkverbond. Een vlammig lemmer eens zwaards staat daar, om te bewaren de weg naar de boom des levens. Vandaar, dat nodig is, dat wij leren: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in hetgeen geschreven is in het Boek der wet, om dat te doen."

En daar komt nog bij: wij hebben ook de deur van ons hart gesloten. Jong en oud, kinderen, jongens en meisjes, vaders en moeders, en oude mensen, de grendelboom is er voor, en we willen niet, dat Deze Koning over ons zou zijn. Wij kunnen ons hart niet openen. "Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke. En wij willen ook ons hart niet openen. "Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven hebben zoudt."

Onze onwil staat boven onze onmacht. Als wij leren, dat wij niet willen, dan weten wij ook, dat wij niet gewild hebben in ons Verbondshoofd Adam. Daarom kunnen wij nu niet meer, en zijn wij diep ongelukkig, rampzalig en ellendig, want voor alles ligt ons hart open: schep vreugde in het leven, laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij. Maar voor God en Goddelijke zaken is ons hart angstvallig gesloten, en

de grendelboom is er voor.

In de tweede plaats wijst ons dat op *een geopende deur*.

Denk eens aan Johannes op Patmos. Deze Godsgetuige was op Patmos om het getuigenis van Jezus Christus, en dan ziet hij een geopende deur in de hemel. Wat een wonder! Waar wij de deur dichtgedaan hebben, daar heeft God een deur geopend. Niet meer in het werkverbond, maar een deur geopend in het genadeverbond. Een geopende deur in het welbehagen des Vaders, in de verkiezing des Vaders en in het Verbond der genade. Als mijn verstand dit vatten wil, dan staat het hier vol eerbied stil. Dus voordat de deur gesloten was in Adam, was er reeds een deur geopend in de hemel in de stilte van de nooit-begonnen eeuwigheid.

God is altijd satan en de mens een slag voor, een eeuwigheidsseconde voor. En daarom: *een Deur geopend in de hemel*. En die Deur is ook geopend in de komst van de Middelaar in de kribbe van Bethlehem, geopend in het lijden, in het sterven, in de opstanding, en in de hemelvaart van de Middelaar. Want toen Hij inging in dat heiligdom, niet met handen gemaakt, ging Hij in door die verse en levende weg, en heeft die ingewijd door Zijn dierbaar bloed. Vandaar, dat een Deur geopend is in Christus' lijden, sterven en opstanding.

Ik heb gezegd: een deur is altijd een officiële toegang. We weten, dat een dief menigmaal niet door de deur komt, en komt hij door de deur, dan breekt hij de deur met een breekijzer open of forceert de deur. Dat is dus een dief, die er in komt. Maar het leven der genade forceert de Deur niet, is geen geestelijke inbreker, maar zal door de Deur geleid worden, en mogen ingaan door de Deur op grond van het Borgwerk van de eeuwige Middelaar en dat uit genade.

Van die Deur spraken de profeten. Ik denk aan Psalm 118:

*Dit is, dit is de poort des Heeren,
Daar zal 't rechtvaardig volk door treên,
Om hunnen God ootmoedig t' eren
Voor 't smaken van Zijn zaligheên.*

Van die Deur zongen de engelen, die maar niet begrijpen konden, dat een vloekende Wet zweeg. Eeuwen stonden zij op het verzoendeksel en keken op het verzoendeksel. Daaronder lag de Wet in de Ark. Maar het geheim werd opgelost, want de Deur werd geopend in de komst van de Middelaar en zij zongen: "Ere zij God, in de hoogste hemelen, vrede op aarde, in mensen des welbehagens, een welbehagen.

Een Deur is geopend, en de Apostelen hebben er van gesproken. Hier ligt de Bijbel voor mij. Wilt ge weten, of die Deur geopend is? Lees dan de brieven der Apostelen, lees de Evangeliën, lees het gehele Woord. God heeft Zelf Zijn arm heil beschikt. God heeft Zichzelf verheerlijkt door genade in de werken Zijner handen. Er was niemand, die hielp, en geen mens kon helpen. Toen heeft God Zelf van den hemel de genade daargesteld, God door God met God verzoend en zal betonen, dat de uitverkorenen zalig worden, omdat God het wil.

Een Deur geopend, waardoor de schapen ingebracht zullen worden, de verlorene, de verkorene, de gekochte en de verlostte schapen.

O, wat een eeuwig wonder! Ik hoop, dat ook in deze kudde, schapen van die grote Herder mogen zijn. Kleine schapen, en volwassen schapen, opdat de grootheid van Gods Naam verhoogd en verheerlijkt worden zal tot in der eeuwigheid, maar ze zullen ingaan door de Deur.

Door die Deur moeten wij in het leven ingaan. Paulus zegt: "Het leven is mij Christus en het sterven is mij gewin."

Gemeente, als u vandaag sterft en u bent onbekeerd, als u morgen sterft en u bent onbekeerd, kunt u niet meer ingaan door de Deur. Dat moet gebeuren in ons leven, terwijl we zijn aan deze zijde van het graf.

Als de grote Oordeelsdag komt, wordt de Deur voorgoed gesloten, en kan er geen zondaar ooit meer zalig worden. Daarom, nu we nog zijn in de mogelijkheid der bekering, zou ik u willen toeroepen: "Heden, indien gij de stem des Heeren hoort, verhardt Uwe harten niet, maar laat u leiden."

En daarbij, hoort het, ontwaakte zielen, neergebogenen, door onweder voortgedrevenen, die zien Gods algenoegzaamheid en eigen vloekwaardigheid, en die denken, eeuwig te zullen omkomen: *Een Deur is geopend in de hemel, en de zaligheid is in geen ander*. Er is geen andere Naam gegeven, door Welke wij moeten zalig worden en ook kunnen zalig worden dan de Naam van Jezus, en dat is een zalige, zoete en dierbare Naam. Daarom zegt Hij: "Ik ben de Deur, en indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden."

Velen willen door een *nooddeur* zalig worden. Ik denk aan de rijke jongeling. Een nooddeur wilde hij: de nooddeur van deugd en van plicht. Een ander wil door een achterdeur de hemel binnenglippen, en wij weten, dat er ook zijn, die over de muur klimmen. Die slaan het stuk der ellende over, en stappen zo in het stuk der verlossing. Gemeente, zij die klimmen over de muur, zullen van de hemelpoort verwezen worden naar de hel. Daarom is het nodig, dat wij die enige Deur door genade leren kennen. Het is wel een nauwe Deur, maar een ruimte van zaligheid is in de Middelaar.

Vraag het aan al Gods kinderen, die iets van die ruimte hebben mogen zien. Toen alle hoop hun gans ontviel, en niemand zorgde voor hun ziel, kregen zij de ruimte te zien van zaligheid in die enige Toegang tot de Vader. Dus niet door een nooddeur, ook niet door een achterdeur, ook niet klimmen over de muur, maar door de enige Deur en de enige Toegang, om welgetroost te leven en eenmaal zalig te kunnen sterven.

2. Vandaar komen wij tot onze tweede gedachte: ***Het ingaan door die Deur.***

Lees de tekst eens. Daar staat de Middelaar, Die zegt: "Ik ben de Deur." Stel u voor: een schaapskooi in de grijze oudheid, een ommuurde ruimte en een nauwe opening. Eén schaap tegelijk kon er maar door, en geen twee. Vandaar: *Ik zal ze onder de roede doen doorgaan. Ik zal ze brengen onder de band des verbonds*. Omdat de schapen één voor één uit de schaapskooi kwamen, werden ze getikt door de priester, die aan de zijde van de deur stond. Christus staat niet aan de zijde van de deur, maar Hij is de deur. Door Hem moeten wij ingaan en uitgaan. Door Hem alleen moeten wij behouden worden.

Gemeente, ik veronderstel, dat hier vele mensen zitten, die zeggen: "Ik weet verstandelijk, dat die Deur er is. Ik lees Gods Woord, ik lees dag aan dag in Gods Woord. Ik weet: die Deur is er." Door kracht van opvoeding weten wij dat.

Maar kracht van opvoeding brengt ons niet, waar we zijn moeten. Daarmee gaan we eeuwig verloren, als er niets méér in onze harten gaat gebeuren.

Er zijn er die zeggen: "De Deur is er, maar ik heb de Deur niet nodig." Ik denk aan Pilatus. Die zei: "Wat moet ik met Jezus doen?"

Gemeente, dat zegt Gods kind niet: "Wat moet ik met Jezus doen?" Zij weten, wat zij met Jezus doen moeten. Ze hebben Hem nodig tot verlossing van hun hemelhoge schuld. Hij is beminlijk. Hij is bovenal noodzakelijk.

Er zijn er ook, die zingen en spreken van een deur. Er worden wat liederen door het juichend christendom gezongen, van: *"Jezus neemt de zondaars aan;" "Wij hebben 's Vaders Zoon aan boord,"* enz., maar ze hebben Hem niet nodig, omdat ze nooit het stuk der ellende hebben beleefd, en doorleefd. En dat stuk der ellende is nodig beleefd

te worden bij aanvang, maar ook bij de verdere voortgang tot aan de jongste snik, opdat wij weten zouden, waarvoor wij en waarom wij die Deur nodig hebben.

Sommigen zijn niet verre van de Deur. Er was iemand in het Evangelie, die zei: "Zalig zijn de borsten, die U gezoogd hebben." Jezus zegt: "Vriend, gij zijt niet verre van het Koninkrijk Gods." Er kunnen mensen zijn, die zeggen: "Ik kan een bekerings-geschiedenis uit mijn hoofd vertellen. Ik kan horen, of het werkelijk goed is, als er gepreekt wordt, maar toch ben ik niet in het Koninkrijk Gods."

Dus er niet verre van zijn, is nog niet ingaan door de deur. Ik kan dus dicht bij de Deur zijn, tot aan de Deur gebracht worden, en toch niet ingaan door de Deur. Niet een iegelijk, die zegt: "Heere, Heere," zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen. Het moet een ingaan worden door de Deur. En wat is dat nu?

Het is het soevereine en vrijmachtige Godswerk in onze ziel. Niet in ons hoofd, niet in ons gemoed, maar in onze ziel. Als God genade schenkt, dan neemt Hij onze zielen in. Dat betekent, dat Hij dan intrek neemt in onze ziel, opdat ziel en lichaam beide Zijn eigendom zouden zijn voor tijd en eeuwigheid beide.

Als wij ingaan zullen door die Deur, moet er eerst wat gebeuren, namelijk:

Uitgaan uit de wereld.

Dus denk erom: uitgaan uit de wereld: Psalm 45: "Hoor, o dochter, vergeet uw volk en uws vaders huis, zo zal de Koning lust hebben aan uw schoonheid. Zo Hij uw Heere is, zo buig u voor Hem neder." Toen Abraham inging door die Deur, ging hij eerst uit Ur der Chaldeeën, en kwam in een land, dat hij niet kende. Dus: eerst uitgaan uit de zonde, uit de stad Verderf. Kent u de Christenreize van Bunyan? Welnu, christen loopt daar met dat zware pak op zijn rug.

Geliefde toehoorders, er zijn er, die denken dat ze uit de stad Verderf gevlucht zijn, maar ze hebben geen zwaar pak op hun rug. Het gaat om dat zware pak, dat hij op zijn rug had. Dat waren zijn zonden: erf- en dadelijke zonden. Schreiend, en lezend in zijn boek ging hij uit stad Verderf en liet alles achter. "Die vader en moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig." En lezend in dat Boek, zag hij, dat stad Verderf verdorven worden zou, en dat hij ook verdorven worden zou, als hij bleef in stad Verderf.

Uitgaan uit de zonde.

Wat betekent dat? De zonde haten, verlaten en vlieden.

'k Beleed voor U oprecht mijn zonden

'k Verborg geen kwaad, dat in mij werd gevonden

Maar ik beleed, na ernstig overleg

Mijn boze daán;

al durft hij niet te zeggen: "Gij naamt die gunstig weg."

Uitgaan uit de zonde.

Ik denk aan Efraïm, die zeide: "Henen uit, henen uit, wat heb ik meer met de afgoden te doen?" En diezelfde Efraïm klopte op zijn heup, en sloeg op zijn borst. Hij droeg de zonde van zijn jeugd. Hij was beschaamd en schaamrood, omdat hij tegen God gezondigd had.

Uitgaan uit onszelf.

Gemeente, er staat in de Bijbel: "Die zijn leven zal verliezen, zal het vinden." Er staat niet: "Die zijn leven zal willen verliezen." Dat wil niemand. We willen leven en ons leven behouden. Maar die zijn leven zal verliezen, die zal hetzelfde behouden, en als

wij ons leven verliezen mogen door genade, en alles vaarwel mogen zeggen, dat ons beminnenswaardig scheen, zal God betonen, dat Hij uit genade zaligt.

Uitgaan uit ons vorig leven.

Gemeente, de zonde wordt ons dan de dood. Dan kunnen wij niet meer mee met ons vorig gezelschap, niet meer mee met ons vorig leven, niet meer mee met de zonde. Dan vallen er scheidingen, soms tussen mannen en vrouwen, tussen ouders en kinderen, omdat zij niet aanvaardden willen, dat zo iemand de Heere vreest. Dan kunnen wij niet meer verder mee. Dan gaan we uit genade om genade smeken.

Ingaan door de Deur geeft strijd.

Geliefde toehoorders, ik denk bijvoorbeeld aan Matth. 7 vers 14. Daar staat: *En nauw is de weg, en eng is de poort, die tot het leven leidt.* Dat betekent: Als wij door die enge poort willen gaan, dan moeten we geen koffers meenemen, want die kunnen niet door die enge poort. Dan moeten we alles wat van de wereld is, vaarwel zeggen.

Gemeente, bij aanvang zegt de Kerk vaarwel tegen de wereld, maar de wereld zegt geen vaarwel tegen de Kerk. Nee, de wereld hangt hen aan, en de zonde hangt hen aan heel hun leven. Vaarwel zeggen ze voor eeuwig, als ze het tijdelijke met het eeuwige zullen moeten verwisselen.

"Strijdt om in te gaan door de enge poort." Dus de Heere zegt niet: "Werkt om in te gaan," maar "Strijdt om in te gaan door de enge poort, want breed is de weg en breed is ook de poort, die ten verderve leidt, en velen gaan door dezelve in, maar eng is de poort, en nauw is de weg, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er, die dezelve vinden."

Er is een strijd tegen boezem- en tegen hartzonden; de voornaamste zonden, die wij niet de baas kunnen menigmaal, die gedurig terugkomen, en die altijd stad Mensenziel bekampen. Daarom is het noodzakelijk, dat wij het leven leren verliezen, om het door genade in Hem te mogen vinden.

Hoe lang moet ik dan strijden, als ik ingaan wil?

Heel mijn leven. En gemeente, 'k stel er prijs op, om te zeggen dat dit niet minder wordt, als we ouder worden. Neen, zonden die we doodwaanden, komen met dubbele kracht te voorschijn, en zonden die we denken niet meer te zullen bedrijven, komen weer om de hoek kijken. 'k Heb eens gehoord van ds. Van Oord, een oude predikant, die al jaren juicht voor de troon, dat hij zei: "En als zij ouder worden, en bij het sterven, horen zij honden blaffen, die zij nog nooit hebben horen blaffen." Inderdaad, geliefden, strijdt om in te gaan door de enge poort.

Jezus zegt: "Ik ben de Deur." Wiens werk is dat dan, dat ingaan?

Ik noem u vier dingen:

1. 't Is het werk van Gods opzoekende liefde.

Kinderen, kennen jullie die gelijkenis van het verloren schaap? Het schaap dwaalt moedwillig en vrijwillig van de kudde af. Daar gaat dat schaap blatend weg. Het verwondt zich in prikkeldraad, het komt in doornen terecht, en het gaat blatend verder, steeds verder van de herder af. Wat gebeurt er nu? Dat schaap komt niet terug van zichzelf naar de herder. De herder gaat dat schaap achterna. Daar heb je het. De herder gaat dat schaap achterna, en hij vindt dat .schaap. En wat doet hij dan? Schoppen? Hij schopt dat schaap niet, maar hij neemt het op zijn schouders, laat het ook wel weer eens vallen, maar brengt het toch als een goede herder in de schaapskooi door de deur. Gods opzoekende liefde. O, gemeente, als ik daar alleen al een woord over zeggen moet, dan zeg ik: "Als mijn verstand dit vatten wil, dan staat het hier vol eerbied stil."

Die opzoekende en die dierbare liefde van die grote Herder van de schapen, waardoor de schapen ingaan, omdat Hij de Deur is, en omdat Hij de Deur blijft.

2. 't Is het werk van Gods trekkende liefde.

Ik hoop, jonge mensen, dat ge door dit woord eens naar huis zou mogen gaan, en zeggen: "Heere, trek mij, trek mij, trek mij, dan zullen wij U nalopen." Ik denk aan mijn eigen jeugd, dat deze woorden eens krachtig in mijn ziel kwamen: "Trek mij, Heere, trek mij, dan zullen wij U nalopen." Dagen lang roep je dan: "O, trek mij." Van onszelf komen wij immers niet. Die trekkende liefde is noodzakelijk. Het soevereine en vrijmachtige welbehagen Gods, dat maakt de zondaar uit genade zalig.

3. 't Is het werk van Gods onwederstandelijke liefde.

Ik kan dat niet tegenhouden. Een vader kan het niet tegenhouden bij zijn kind. Een kind kan het niet tegenhouden bij de vader. Een man niet bij de vrouw, en een vrouw niet bij de man. God werkt onwederstandelijk in de bekering. De wind blaast waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet vanwaar hij komt, noch waar hij henegaat. Alzo is een iegelijk, die uit de Geest geboren is. Het ingaan door de Deur is onwederstandelijk. De Herder drijft Zijn schapen niet. Dat doet satan. Die drijft de bokken naar de rampzaligheid. Maar de Heere leidt Zijn schapen. Hij leidt ze met zachte hand. Met Zijn stok en met Zijn staf, daarmee vertroost Hij door genade Zijn schapen.

4. 't Is het werk van Gods onveranderlijke liefde.

Pas heb ik nog een stuk geschreven in het Kerkblad: "Ik, de Heere, worde niet veranderd. Daarom zijt gij, o kinderen Jacobs, niet verteerd."

Als wij heden nog bokken zijn (dat zijn we van nature), dan kunnen we morgen of vandaag een schaap worden, want Hij maakt van bokken schapen. 'k Weet wel: Van eeuwigheid zijn ze schapen, maar met een bokkennatuur komen zij in de wereld, en God maakt ze uit genade schapen van Zijn kudde. Daarom zegt Hij: "Ik heb nog andere schapen, die van deze stal niet zijn, en deze zullen ook Mijn stem horen, en het zal worden één Herder en het zal worden één kudde.

O, geliefde toehoorders, als God uit genade door de Deur doet ingaan, is dat onwederstandelijk, maar ook onveranderlijk.

Ik zeg er even wat bij. Twee vrouwen waren eens op visite bij een andere vrouw, en het waren vrouwen met genade, zelfs met veel genade; de hele middag hadden ze gepraat over allerlei dingen, maar niet over het werk der genade in hun ziel; daar hadden ze niet over gepraat. 's Avonds gingen ze naar bed, en die ene vrouw deed voor die andere vrouw een gebed. Ze zei: "Heere, als er vergissing mogelijk was bij U, zou U Zich in mij hebben vergist, want we hebben heel de dag over niets anders gepraat dan over de dingen van de tijd. O, God, U zijt Dezelfde. Als U niet Dezelfde waart, was het eeuwig kwijt, was het eeuwig verloren." Maar al God Zich vergiste was het eeuwig kwijt, was het-eeuwig-verloren."

Maar God vergist Zich nooit, Zijn liefde is onveranderlijk, en onwederstandelijk, en de Kerk wordt uit genade zalig.

Toch zien hun ogen, als ze bij aanvang wedergeboren zijn, niet de Deur.

Geliefde toehoorders, hun ogen zijn gesloten aanvankelijk voor de Deur. Ze staan in hun waarneming voor een gesloten Deur. Het zijn die mensen, die zeggen: "Ik sta in mijn waarneming voor een gesloten Deur, maar toch ga ik van de Deur niet af. Ik kan van de Deur niet af. Als ik van de Deur af ga, dan is het zeker, dat het kwijt is. Maar nu zou het nog kunnen. Ik blijf liever liggen aan de Deur, al is Hij gesloten dan

teruggaan naar de open deur van de wereld, want dan weet ik zeker, dat ik verloren ga. En nu zou het nog kunnen. *Gená, o God, gená, hoor hoe een boet'ling pleit.*"
 Hoe staan ze dan aan die gesloten Deur? (Er ligt zoveel in deze tekst). Wel, ze staan daar, beladen met hun hemelhoge schuld: erf- en dadelijke schuld. Ze hebben soms verkwikking en bemoediging, en zingen soms met de Kerk:

God baande door de woeste baren

En brede stromen ons een pad.

Maar de Deur bleef gesloten. Ze komen terecht in de poel *Mistrouwen*. Kent u de Christenreize van Bunyan? Christen komt uit de stad Verderf en reist naar die enge poort, en hij weet de weg niet. En dan komt Evangelist. Die zegt: "Waar moet u naar toe?"

Hij zegt: "Ik reis uit de stad Verderf naar het hemelse Jeruzalem."

"O," hij zegt: "Dan moet u door die enge poort."

"En waar is die enge poort nu?"

Dan zegt Evangelist: "Kijk, daar bij dat licht. Ziet ge dat?"

Dat ziet Christen.

Bij dat licht is die enge poort. "En daar moet u door, met dat grote pak op uw rug, zo moet u door de enge poort."

Dan gaat Christen op stap. En dan dwaalt hij af. Hij komt in de poel *Mistrouwen* terecht. Hij zinkt in de modder.

Geliefde toehoorders, hij zou weggezonden zijn voor eeuwig in de modder, als Evangelist er niet bij geweest was, en hem uit die modder getrokken had. En dan komt hij tenslotte bij de enge poort. Ze worden ook zeer geslingerd tussen hoop en vrees.

Weet u, wat Gods kinderen hebben? Twee dingen. Ze hebben hoop en vreeze. Dat houden zij heel hun leven. De hoop, als die verlevendigd wordt, ligt de vreeze er onder. Als de vreeze boven ligt, ligt de hoop er onder. Maar vrees en hoop zitten beide op één wagen, ze zijn in een ziel, en toch zal de hoop het winnen van de vreeze, omdat God het onderhoudt. Ik zal het met een klein voorbeeld duidelijk maken.

Ik denk aan wat ik lees in de Christenreize van Bunyan: Er was een man bezig (het staat ook op een plaatje) om water in het vuur te gooien aan de ene kant van de schutting. Die man is bezig, om het licht der genade te doven, en toch dooft dat vuur niet uit. Hoe komt dat nu?

Aan de andere kant van de schutting staat iemand, en die gooit olie bij dat vuur.

Geliefden, 't is een schoon beeld. De satan probeert dat vuur uit te blussen, en de zonde ook, maar de Geest zal olie op dat vuur blijven werpen, zodat hoop het winnen zal van de vrees, en God aan Zijn eer komt en de zondaar aan de zaligheid.

Erskine zegt, en u kunt het lezen als u Erskine hebt, "Ik stel u een vraag ter beproeving. Zijt gij ingegaan door die poort?"

Dan zegt hij: "Ik wijs u twee poorten aan. De ene poort is de poort der Wet, en die poort der Wet is een tuchtmeester tot Christus, want het vonnis van de Wet tuchtigt de zondaar naar Christus.

En de tweede poort is de poort van het Evangelie, want Christus is het einde van de wet."

Eerst dus de eerste poort en dan de tweede poort.

Geliefde toehoorders, velen sneuvelen bij de eerste poort. Die willen door de Wet zalig worden, en komen nooit verder. Dat kan niet, want als we door genade de Evangeliepoort door mogen gaan, dan zien wij de ruimte van zaligheid en dat uit loutere genade. Vandaar het wonder dat de Heere de Poort of de Deur ontsluit voor het oog des geloofs. Hoe doet de Heere dat?

God doet dat zo: In de tiende ure ontsluit God de Deur van de Middelaar. Dan wordt

het oog geopend voor de Middelaar. Ik weet het: bij de één helderder dan bij de ander, maar toch zal iedereen die er iets van heeft in meerdere of in mindere mate, zeggen: "Toen heeft God die Deur ontsloten, en zag ik, dat er een Deur was, waardoor ik terugkeren kon tot God. Andreas en Johannes zagen het helder, want Johannes schreef: "Het was omtrent de tiende ure." Dat heeft hij nooit vergeten, nooit.

Dat zal de Kerk ook nooit vergeten, wat daar gebeurt. Dan zien ze, dat er een Deur geopend is van God vandaan, niet van hunne zijde, maar van God vandaan. Een dierbare Deur.

Dan komt de toespreking door die Deur, en ook de nodiging bij die Deur. Jezus zeide: "Kom en zie." Gemeente, weet u, wat het wonder was? Ze waren een dagje bij Jezus, want er staat: "En zij bleven die dag bij Hem."

Dus een dagje waren zij bij Jezus, na bang gevaar, na vele wederwaardigheden. Eerst een afgekeerde Jezus, toen een toegekeerde Jezus, en toen een dagje bij Jezus. En het was omtrent de tiende ure. Dus ze werden toegesproken en genodigd.

Wat nog meer?

Wel, ze krijgen omgang met die Deur, omgang met de Middelaar. Zij leren Zijn vernederde en Zijn dierbare gangen zien, waardoor Hij zondaren uit genade zaligt.

En toch, omgaan, 't is wel groot, vanzelf, maar nodig is ingaan door die Deur. Er staat in de tekst: "Indien iemand ingaat door die Deur, die zal behouden worden."

Ik kan de Deur zien, en mijn oog kan gericht zijn op die Deur, maar ik moet ingaan door die Deur. Geliefde toehoorders, de Deur kan zo weer uit het gezicht verdwenen zijn. Dan staan ze weer met hun hemelhoge schuld. Een voorbeeld van die doodslager. De bloedwreker zat hem op de hielen. Hij zag de Vrijstad, maar hij was er nog niet in. Dan was de Vrijstad in het gezicht. Ik neem nog een heel eenvoudig voorbeeld. Dat is Bijbels en ook praktisch.

In Afrika zijn wegen, die helemaal naar de diepte gaan, en helemaal naar boven. 'k Heb het meegemaakt, dat we Pretoria zagen liggen, helder en licht, want het was donker. En even later zagen we niets meer van Pretoria. 't Was weg, omdat het in de laagte lag.

Zo was het ook in Israël. Dan weer zagen zij de Vrijstad en dan weer niet, en dan de bloedwreker op de hielen!

Geliefde toehoorders, het gezicht op de Deur is heel groot. En hier zijn wel mensen, die zeggen: "Dat zal ik nooit vergeten, toen God mij het gezicht gaf op die Deur, maar ik moet ook door die deur ingaan." Met het gezicht op de Deur komen wij om in onszelf. Omkomen met een geopenbaarde Jezus. Kan dat? Jazeker. Daar komt de Kerk in zichzelf mee om. Met een geopenbaarde Jezus. Dat omkomen drijft uit naar de Troon van Gods genade en dat geeft een levendig gemis aan de Troon van Gods genade, om door die Deur te mogen ingaan. Dus zien is nog geen hebben.

Hoe gaan ze dan in door die Deur? Zij verliezen alles. Dat betekent; bukkend ingaan door die Deur en zich laten zaligen door de Middelaar door het zaligmakende geloof, als een middel dat hun gegeven is. Als een vijand met God verzoend, en als een goddeloze gerechtvaardigd.

Dat betekent dit: Het gezicht op de Deur (goed opletten hoor), het gezicht op de Deur geeft bedekking van de schuld, en dat is groot. De discipelen bijvoorbeeld: Zij dachten aan geen schuld, toen ze met de Middelaar omgingen, helemaal niet. Alles was bedekt. En het was of zij geen schuld hadden, en er geen eisend recht meer was. Maar dat veranderde toen ze ingaan moesten door de Deur. Toen stonden ze met hun hemelhoge schuld.

Geliefde toehoorders, wat gebeurde toen? De Middelaar leed en stierf en ze hadden geen bedekking meer. Dat was weg. De bruiloftskinderen kunnen niet vasten, als de

Bruidegom bij hen is. Maar de Bruidegom werd weggenomen, en toen vastten zij in die dagen. Maar toen kregen zij de vergeving van hun schuld. Dus ingaan door de Deur. Ik ben de Deur, die door Mij ingaan, die zullen behouden worden.

3. Onze derde gedachte: *De rijkdom in die Deur.*

We zingen eerst Psalm 23: 1.

Dus in die Deur ligt een grote rijkdom: *Die zal behouden worden.*

Dat betekent behouden worden van de toekomstige toom, behouden worden van de straf der zonde, en behouden worden naar ziel en lichaam beide, voor tijd en eeuwigheid, behouden worden als de grootste van de zondaren. Dus behoudenis van dwaze, dwaalzieke, zwakke en ellendige schapen, want de Herder waakt over zijn kudde. Wat is nu groter dan behouden worden?

Geliefde toehoorders, ik zie u allen zitten. U moet allen sterven en God ontmoeten. Er is één weg ter behoudenis. Dat is de weg, die God Zelf gebaad heeft. Anders is er geen weg, mensen!

Ik predik ook nooit een andere weg, en zal nooit anders prediken, zolang ik adem heb en preken mag, dan die enige Weg ter behoudenis: De Deur der schapen. Dáárdor moeten we ingaan en daardoor worden wij behouden.

"Ja maar," zegt u, "er zijn toch ook bekommerde zielen, die de vergeving der zonden niet ontvangen hebben in de waarneming van de ziel?"

Zeker. Dat is vanzelf. Ik zou me schamen, als ik de bekommerde Kerk wegsloeg. Dat mag ik niet en dat doe ik ook niet. Maar ik wijs de bekommerde Kerk naar het meerdere, dat te krijgen is, omdat er zoveel meer te krijgen is dan ze reeds hebben. Zij gaan in door de Poort en zij hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, om daarmee verzadigd te worden. De ganse Kerk wordt zalig omdat God het wil en de ganse Kerk wordt bewaakt door de grote Herder van de kudde.

Nu staat er nog wat achter: "Die zal ingaan en uitgaan en weide vinden."

Dat is heel eenvoudig, want de schapen gingen in de kooi, als het nacht werd, en ze gingen weer uit de kooi, als het dag werd. Nu moet u het zo zien: Dan stond de herder bij de deur en telde één voor één de schapen, als ze in de schaapskooi gingen, en als de schapen weer uit de schaapskooi gingen, telde de herder weer één voor één de schapen, dus door hem uitgaan en ingaan. Eerst ingaan in de schaapskooi en in de dageraad uitgaan.

Wat betekent nu dat ingaan en uitgaan?

Wel, als ik ergens thuis ben, mezelf thuis gevoel, ga ik uit en in. U hebt allemaal een huis, vaders en moeders, kinderen, en jullie gaan in dat huis uit en in. Jullie voelen jezelf daar thuis. 't Is een heel eenvoudig beeld.

Het spreekt ook van rust en van veiligheid. Waar gaan we naar toe, als we in nood zitten? Naar ons huis. Als het onweer opsteekt in de zomer en de luchten dreigen, dan zoeken we thuis te komen. Als er storm is, zoeken we thuis te komen. Als er grote regenvlagen komen, zoeken we thuis te komen. Dan gaan we uit en in dat huis. Dat ziet op rust en veiligheid en vrede. Dan hebben we een thuiskomen.

Welnu, er zijn weinig mensen, die geestelijk een thuiskomen hebben in de waarneming van de ziel. We zeggen dat maar met twee woorden.

Ten eerste hebben we nodig de rechterlijke daad, de rechtvaardigmaking, en ten tweede de Vaderlijke daad, dat is: de terugbrenging in Gods gunst en Gods

gemeenschap door de Geest, *Die in het hart zegt en met hun geest getuigt, dat ze kinderen Gods zijn.*

Dus: in- en uitgaan ziet op veiligheid en rust. Als ze in de schaapskooi waren, die schapen, dan lag de herder in de deur van de schaapskooi. Dus, als er iemand door de deur wilde dringen, moest hij over de herder heen, en als een schaap uit die schaapskooi wilde, moest hij ook over de herder heen. De roofdieren brulden buiten de schaapskooi; ze waren belust op roof om een schaapske te roven van de kudde, maar ze konden er niet komen, want de herder waakte. Die lag in de deur van die schaapskooi. Dus zij konden daar niet komen.

Welnu, buiten brullen de satan en alle wereldmachten om stad Mensenziel te verwoesten en te verstoren. Satan schiet zijn pijlen zelfs in de schaapskooi, maar geen schaapje kan hij roven, de kleinste niet, omdat de Herder waakt, want de Herder ligt in de deur van de schaapskooi. Dat betekent: Hij is de deur Zelf, en over Hem kunnen satan en wereld niet heen.

De Kerk kan sidderen. Ik neem een heel eenvoudig voorbeeld. Als de schapen in de schaapskooi waren, en ze hoorden het brullen van de leeuw, sidderden de schapen. Vanzelf. Maar de herder waakte, dus ze konden wel sidderen, maar verder ook niet. De Kerk siddert, als zij satan hoort brullen, als zij de wereldmachten ziet en inwendig de zonde waarneemt. Maar nooit kan een schaap verloren gaan, omdat de Herder de Deur der schapen is en uit genade zalig maakt. Dus ze zijn veilig. Hij verzekert hen van Zijn hartelijke liefde en trouw jegens hen.

Nu zegt u misschien: "Zo moet u niet eindigen."

Nee, dat doe ik ook niet. Het uitgaan uit de schaapskooi is er ook nog aan verbonden. 's Morgens gaat de kooideur open en gaan de schapen één voor één uit. Waar naar toe? Naar de weide. Ze moeten dus voedsel hebben. Daar zie ik de schapen één voor één komen uit de schaapskooi en de herder telt ze één voor één. Zijn ze er allemaal, dan gaat de herder met zijn schapen naar de weide. Hij leidt ze, hij voedt ze, hij onderhoudt ze. Denk er om: niet de schapen kiezen de weide, maar de Herder kiest de weide. Dus de Herder weet, welke weide de schapen nodig hebben.

Eén ding moet ik nog zeggen: Er zijn winter- en er zijn zomerweiden. Ik ben liever in de zomerweide, als ik eerlijk ben, want de winterweiden zijn niet zo makkelijk voor de schapen, maar de zomerweiden, het groene gras is daar en de dierbare waterbeken vlieten. Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid en aan zeer stille wateren, Hij verkwikt mijn ziel.

Er zijn ook winterweiden, waar het voedsel schaarser is, zodat ze meer en meer zien, dat ze de Herder in alles nodig hebben, want de Herder weidt ze in de weide, die Hij Zelf kiest, en als Hij die weide Zelf kiest, zijn het geen hongerweiden. Dat maken ze zelf. Maar het zijn weiden, die geschikt zijn voor de schapen. Dan weer hebben ze het jonge gras nodig, en dan weer het meer gegroeide gras, dat ouder geworden is. En dan zeg ik met Paulus: Eerst hebben zij melk van node, en daarna vaste spijs.

Kijk, zo leidt de Heere nu Zijn schapen. Hij leidt ze dus in en uit, en ze komen in de weiden. Hij verzadigt ook in de weiden. Hij leidt ze aan zeer stille wateren.

Maar Hij doet nog meer: Ook in de weiden bewaart Hij ze voor de leeuw en voor de beer. David deed dat ook. Hij zegt: "Ik heb een leeuw en een beer verslagen om de schapen te redden." Maar stel u eens voor mensen, als David eens om het leven was gekomen, doordat hij die beer wilde verslaan. Dan was de kudde hopeloos verloren gegaan. En nu komen we tot die Deur. Als die Deur Zijn leven geeft voor die schapen, is dat juist tot redding van de schapen, want juist Zijn dood is het leven van de

schapen. Vandaar dat Hij Zijn leven gaf en hun voeder reikt en de Deur blijft.

Ja. ook als ze sterven moeten ze door deze Deur ingaan. Bunyan zag een weg van de hemelpoort naar de hel. Maar er was ook een Deur geopend in de hemel. Dat betekent, dat zij die hier door het geloof mogen ingaan en hier door het geloof Hem mogen benodigen, eenmaal ook door die Deur mogen ingaan, om Zijn grootheid en majesteit tot in aller eeuwen eeuwigheid te loven.

Eén ding weet ik wel: als we genade ontvangen hebben, zijn we gelukkig voor tijd en eeuwigheid. Als we die Deur mogen zien, als we door die Deur mogen ingaan, is het een waarborg, dat we eenmaal door die grote Deur in de hemel ingaan zullen, en de ruimte zullen zien in de hemel, want in het Huis des Vaders zijn vele woningen. Daar zullen dan de blijde zangers staan, en binnen u al mijn fonteinen wezen.

Eén ding nog: Kinderen, ik hoop dat God u geve, door die Deur te mogen ingaan. Vraag het maar aan de Heere. Zeg maar: "Die predikant heeft het gezegd. De dominee zei het, dat we er om vragen mogen en om vragen moeten."

Jongens en meisjes, er is maar één Deur. Dat is de veilige, officiële Deur, en geen inbreker komt daar door. Neen, daar komt de Kerk door, die getrokken en geleid wordt.

En vaders, moeders en oude mensen, God schenke u geen rust. Zeg maar: "Heere, vanmorgen is er weer gepreekt over de Deur. Ach, dat U ons die Deur eens door genade zou willen openen. Dan moet ik eerst zien een gesloten deur, en dan zien, dat er een geopende Deur is bij God vandaan, uit loutere genade."

Bekommerd Sion, rust niet op hetgeen ge ontvangen hebt. Nee. Er is in deze tijd zoveel rust. Hoe komt het toch, dat er zo weinig oefeningen zijn? Omdat we in rust gezonken zijn, in slaap gezonken zijn, en zo weinig gebruik maken van Christus, volk des Heeren.

Vandaar, niet alleen *zien* de Deur, maar ook *ingaan* door de Deur, en daarbij: Het thuiskomen door de Deur: ingaan en uitgaan en weide vinden, eenmaal aan de grazige weiden en zeer stille wateren tot in der eeuwigheid.

De Heere schenke dat naar Zijn welbehagen, om Zijns roems en om Zijns verbonds wil. Amen.

4. Laatste predicatie van ds. A. Hoogerland op zondag 26 januari 1986

Zingen: Psalm 119: 38

Lezen: 2 Thessalonsenzen 1

Zingen: Psalm 90: 6, 7

Zingen: Psalm 130: 2

Zingen: Psalm 1: 4

Geliefden,

Jesus heeft veel door gelijkenissen geleerd en onderwezen. Gelijkenissen zijn beelden uit het dagelijks leven, en werden goed begrepen door de Joden en door de discipelen. Vandaar dat we denken aan de gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar in Lukas 18. Om het heel eenvoudig voor te stellen: twee mensen gaan op naar de tempel, een Farizeeër en een tollenaar. We zien die twee mensen gaan in de tempel. En wat gebeurt er dan? De Farizeeër komt tot vooraan in de tempel met opgerichten hoofde en is beter dan andere mensen. Ik denk aan het gebed van deze Farizeeër. Het begint met deze woorden: "O God." Hij gelooft dus wel in God en weet ook, dat God er is. In de tweede plaats lezen wij van die Farizeeër, dat hij dankt met de handen saámgevouwen: "Heere, ik ben niet gelijk aan andere mensen. Wat een wonder is dat! Ik geef tienden van alles, wat ik bezit, ik vast twee maal per week." En met een schuin oog kijkt hij naar die tollenaar. Die staat niet vooraan in de tempel, maar achteraan. En dan zegt hij: "En ook niet gelijk deze tollenaar." Gemeente, deze man was goed in zichzelf en had geen genade nodig en kreeg ook geen genade. Hij is jammerlijk en ellendig omgekomen.

De tweede ging ook naar de tempel. Het was de tollenaar. Hij bleef staan achter in de tempel en hij begon ook met dezelfde woorden: "O God," maar zijn gebed was zo anders: "O God, wees mij, zondaar, genadig."

Ik denk aan vier dingen:

1. Deze tollenaar wist, wie God was: heilig en rechtvaardig, barmhartig en genadig.
2. Hij wist ook, wie hij zelf was. Hij was een arme zondaar, had alles verzondigd en doorgebracht, en kon voor Gods aangezicht niet bestaan.
3. Hij wist ook, dat hij waardig was, om nooit meer aangezien te worden. Hij kon zeggen met de dichter: "Ik ben, o Heere, Uw gramschap dubbel waardig." Dat was geen lippentaal, dat was hartetaal. Met mijn lippen kan ik dat wel zeggen, maar God eist hartetaal uit het binnenste van het hart.
4. Hij wist, wat hij nodig had. Genade had hij nodig, genade bij de aanvang en genade bij de voortgang.

De Farizeeër ging naar huis, zoals hij was gekomen. Hij bleef een Farizeeër. Maar de tollenaar ging naar huis en bleef wel een tollenaar, maar had genade ontvangen. Gerechvaardigd ging hij af naar zijn huis. Nu kan het ook gebeuren, dat tollenaar en Farizeeër in één en dezelfde mens, opgaan naar de tempel. De Farizeeër is dus goed. Dat is ons bestaan. Maar de tollenaar gaat roepen: "*Gena, o God, gena, hoor hoe een boeteling pleit.*" Als genade in ons hart gegeven wordt, kunnen we voor God niet bestaan, want God is heilig en rechtvaardig, maar tevens barmhartig en genadig. En daarvan spreekt ons de Heidelbergse Catechismus in **Zondag 4**, die aan de beurt van behandelen is.

Vraag 9: Doet dan God den mens niet onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist, wat hij niet doen kan?

Antwoord: *Neen Hij; want God heeft den mens also geschapen, dat hij dat kon doen; maar de mens heeft zichzelf en al zijn nakomelingen, door het ingeven des duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid van deze gaven beroofd.*

Vraag 10: Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?

Antwoord: *Neen Hij, geenszins, maar Hij vertoornt Zich schrikkelijk beide over de aangeboren en werkelijke zonden, en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwiglijk straffen; gelijk Hij gesproken heeft: Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.*

Vraag 11: Is dan God ook niet barmhartig?

Antwoord *God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig; daarom zo eist Zijn gerechtigheid, dat de zonde, welke tegen de allerhoogste majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste, dat is, met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft worde.*

Deze zondagsafdeling bepaalt ons bij: *Gods gerechtigheid gehandhaafd.*

Een drietal hoofdgedachten vraagt onze aandacht:

1. Gods eis is rechtvaardig (vr. en antw. 9)
2. Gods toom is rechtvaardig (vr. en antw. 10)
3. Gods straf is rechtvaardig (vr. en antw. 11)

De Heere geve ons in spreken en in luisteren Zijn zegen ten leven, om Zijns Zelfs wil, uit genade.

Gemeente,

In dit avonduur hebben wij een zeer moeilijke, maar tevens harde zondag te behandelen en wij hopen, dat de grote God des hemels en der aarde u erbij bepale, wat we zijn geworden, opdat we uitgedreven worden tot de troon van Gods genade.

In zondag 3 ging het over de oorsprong der ellende. Deze oorsprong ligt niet in God, maar in de mens. We zijn gevallen in een rampstaat van ellende.

In zondag 4 vinden we een verdediging van Gods rechtvaardigheid.

Gemeente, ik ben blij, dat zondag 4 ook in de Catechismus staat, want Gods rechtvaardigheid moet verdedigd worden tegen allerlei dwaalgeesten. En de Kerk zegt Amen op Gods rechtvaardigheid, want Gods oordelen zijn waarachtig en getrouw.

Wat eist God nu? God eist in Zijn wet, wat wij niet meer kunnen. Mensen, luister met aandacht naar vraag 9. Doet dan God de mens geen onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist, wat hij niet doen kan?

Geliefde toehoorders, wat een wonderlijke vraag! God eist dus in Zijn wet, wat wij niet meer kunnen. Is dat nu wel rechtvaardig? Er is tweeërlei eisen: Ik kan eisen van iemand, dat hij doet, wat hij nooit gekund heeft. Stel u voor: een kind moet een zeer zwaar pak dragen, waaronder dat kind zou bezwijken. Dan mogen wij dat niet van dat kind eisen. Maar we kunnen ook iets van iemand eisen, wat hij heeft gekund, en door eigen schuld niet meer kan. Bij dit tweede moeten we dus stil staan.

Wij weten, dat wij het hebben gekund, maar nu niet meer kunnen, en daarom is de eis des Heeren recht en blijft die eis ook rechtvaardig. Door eigen schuld zijn wij gevallen in een rampstaat van diepe ellende.

In Lukas 16 lezen we dat een rentmeester werd verklaagd bij zijn heer, omdat hij al de

goederen had doorgebracht. Van de rentmeester werd geëist: "Geef rekenschap van uw rentmeesterschap." Doch hij kon dat niet geven. Het goed had hij doorgebracht. Toen ging hij listen verzinnen, om er toch onderuit te komen.

Gemeente, we kunnen allerlei listen verzinnen, we kunnen zeggen: "God is barmhartig en genadig, maar nooit ofte nimmer komen we onder Gods rechtvaardigheid en heiligheid uit. De Kerk des Heeren onderschrijft het: "Gij zijt rechtvaardig. Elk één Uwer oordelen is recht."

Velen betichten God van onrecht, ook in deze tijd, waarin wij leven. Velen zeggen: "Wat baat ons kerkgaan? Wat baat ons bidden? Wat baat ons ernstig leven?" Of: "Als ik toch verloren moet gaan, kan ik beter mij in de wereld spoeden."

O, geliefde toehoorders, spreek zo nooit. Maar vraag of God u geven wil, voor Zijn recht te mogen bukken. Als we daarvoor bukken mogen uit genade, zijn we toch gelukkig. Dan kan God ons geen kwaad meer doen, is alles goed, wat de Heere doet, komt God aan Zijn eer en de zondaar uit genade aan de zaligheid. In God is geen onrecht ooit gevonden.

Gemeente, ik sta hier voor uw aangezicht. Vele wederwaardigheden zijn over ons hoofd heengegaan, maar ik wil toch zeggen aan deze plaats: "Ik heb nooit bedrog of onrecht in de Naam van God gevonden. Zijn Woord is heilig, rechtvaardig en getrouw, en daarom, als wij bukken mogen voor de Heere, dan zullen wij ervaren dat in dat bukken de liefde mee komt. Dan krijgt God de eer en de zondaar buigt en roept uit: "Zalig, zalig, niets te wezen, in het eigen oog voor God."

We kunnen geen protestmarsen houden tegen de Heere. Als een regering iets doet, waarvan we zeggen: "Dat is onrecht," dan gaan de protestmarsen aan de gang. Dan gaan we proberen te protesteren.

Gemeente, ik kan niet protesteren tegen God, en toch is waar: Gods kinderen zijn het ook niet altijd eens met de leidingen des Heeren. *Asaf was als een kalf onwijs en bot, als hij zo morde tegen God.*

Weduwen en weduwnaren, misschien zegt ge wel: "God doet onrecht: mijn man is weggenomen of mijn vrouw is weggenomen."

Ouders, als uw kinderen weggenomen zijn, kunt u zeggen: "God is onrecht", maar God doet geen onrecht. God is heilig en rechtvaardig en die dierbare God des eeds en des verbonds gaat door de diepte van Adams val Zich verheerlijken in het zaligen van zondaren en van zondaresen, maar ook in het verdoemen van degenen, die niet bukken willen voor de Allerhoogste Majesteit. En dat aanvaardt de zondaar uit genade, als God genade schenkt.

Het antwoord is dan ook zo duidelijk: "Neen," zegt hij, *"want God heeft de mens alzo geschapen, dat hij dat konde doen."*

In de eerste plaats, God schiep de mens zo, dat hij kón leven voor Gods aangezicht, zoals God het eiste van de mens. O, dat dierbare deugdenbeeld, waarnaar de mens geschapen is! Hoe versierd stonden wij en hoe heerlijk waren wij in de staat der rechtheid!

Geliefde toehoorders, ik zou wel willen wenen, staande op deze plaats. Och, of mijn hoofd water ware en mijn oog een springbron van tranen, om dag en nacht te wenen over de rampzalige, ellendige val. We zijn gevallen in een rampstaat van ellende.

In de tweede plaats: De mens is met gaven schoon versierd in zijn schepping en zijn formering. God zag al wat Hij gemaakt had en ziet, het was zeer goed.

In de derde plaats: Wij weten, dat de mens met bekwaamheid was bedeed. Hij kon staande blijven. Dus hij was een edele wijnstok, en edele ranken zouden eruit gegroeid zijn. Doch onze wijnstok is verbasterd, en verbasterde ranken komen

tevoorschijn uit de wijnstok, daarom omdat de mens zichzelf van de gaven beroofd heeft in het paradijs.

Waar moeten wij dus heen, gemeente? O, volk des Heeren, luister even.

Wij moeten terug naar het paradijs. Waar gaat God beginnen met de zondaar? Bij de dadelijke zonden, daar begint de Heere, en daarna gaat de Heere dieper, en gaat terugleiden naar het verloren paradijs. Daar is ons domicilie verloren, daar liggen wij verloren, en daar gaan wij ook verloren, als wij blijven zoals wij geboren zijn. En toch doet de Heere ons, geen onrecht.

Door het ingeven des duivels (t staat er duidelijk) zijn wij van deze gaven beroofd, en door moedwillige en vrijwillige ongehoorzaamheid.

Geliefde toehoorders, ik wil er nog iets bij zeggen: Satan dwong ons niet om te eten van die boom der kennis, des goeds en des kwaads, maar moedwillig en vrijwillig zijn we gevallen van de top van eer, en stortten in een rampstaat van ellende. Als ik daaraan denk, en ik denk aan de grootheid en de macht en de majesteit van de Verbonds-Jehovah, dan zeg ik: "Heere, wat een wonder, dat U door de diepte van de val Uzelf verheerlijkt in Uw rechtvaardigheid, maar ook in Uw barmhartigheid en genade." De dichter zong ervan:

*Door al Uw deugden aangespoord
Hebt Gij Uw Woord
En trouw verheven.*

Geliefde toehoorders. De zonde heeft ons vergiftigd. Wil ik dat bewijzen? Denk aan Ezechiël 16. Daar ligt dat pas geboren kindeke op de vlakte van het veld, vertreden in haar geboortebloed, de navel niet afgesneden, met zout niet gewreven, en ze had geen medelijden met zichzelf, en niemand had ook medelijden met haar. Maar nu het wonder van genade, dat die grote Koning van de Kerk haar voorbijging, bij haar stilstond en zeide: "Leef, in uwen bloede, leef."

O, geliefden, dat de Heere Zelf uit genade in dit avonduur die gevallen mens eens oprichten mocht, dat jong en oud, klein en groot, eens noodkreten mochten opheffen naar de hemel en zeggen: "Heere, zou 't ook voor mij nog kunnen. Voor mij, de grootste der zondaren. Voor mij, die alles heb verzondigd en verbeurd en doorgebracht? Wil uit genade mij gedenken om Uws Zelfs wil."

We zijn verbasterde ranken, en weet u wat daarmee gebeurt? Met verbasterde ranken gaat God korte metten maken. Zij worden verbrand, omdat ze geen vruchten dragen. Geliefde toehoorders. Branden zonder ooit te verbranden. Dat wil zeggen: in de rampzaligheid geworpen te worden zonder ooit meer uitkomst te ontvangen. Dat is ons lot. Dat onderschrijft de Kerk, daar zeggen ze Amen op en ze getuigen: "Ik zal des Heeren gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd."

O, geliefden, zo komt God aan Zijn eer en de zondaar uit genade aan de zaligheid, want die verbasterde ranken gaan vruchten voortbrengen van geloof en bekering waardig, en dat op grond van het Borgwerk van de eeuwige Middelaar.

Nu de vraag (en dan gaan we naar onze tweede gedachte): Wat kunnen wij er nu aan doen, dat Adam is gevallen?

Wel, er staat in onze Catechismus: *Adam en al zijn nakomelingen hebben zich van deze gaven beroofd.*

En waarom al deze nakomelingen? Omdat we in Adam gerekend zijn. De toerekening van Adams bondsbreuk, dat betekent: wij hebben allen gezondigd en wij derven de heerlijkheid Gods. Wie kan God van onrecht beschuldigen? Wie zijt Gij, die tegen God antwoordt?

Geliefde toehoorders, ik weet het, zelfs degenen, die genade ontvangen hebben, kunnen het niet altijd eens zijn met God, en beschuldigen God soms van onrecht. Maar als zij komen mogen aan de voeten van de Middelaar, en alles mogen verliezen, is 't zalig, zalig, niets te wezen, in het eigen oog voor God. Dan liggen ze er onder als een blad, en roemen in vrije gunst, die eeuwig God bewoog. Gods eis is dus rechtvaardig, dat betekent dat God nooit onrecht doen kan, aan geen menskind.

Jongens en meisjes, als God mij en u laat liggen in de rampstaat van ellende, kan God ons geen onrecht doen. Dat is door onszelf gekozen en gewild. We hebben de duisternis liever gehad dan het licht en we hebben God de rug en de nek toegekeerd, en niet gewild dat Hij Koning over ons zal zijn. Als we daar mogen komen en dat aanvaarden en onderschrijven mogen: "Ik ben, o Heere, Uw gramschap dubbel waardig," dan betekent dat, dat God uit genade werkt.

Hier zien we duidelijk in deze vraag, dat de ganse wereld voor God verdoemelijk ligt, dat alle mond gestopt is en niemand van ons zal ooit kunnen zeggen: "Ik heb recht." Neen, we hebben geen recht. We hebben wel recht op de eeuwige dood. O, dat de schrik des Heeren ons bewegen mocht tot het geloof.

Gemeente van Borssele, ik weet niet hoe lang wij leven zullen, hoe lang wij het woord mogen uitdragen. Eén ding weet ik wel: dat wij het Woord mogen uitdragen met opening. Wij willen u wijzen daarop, dat er hulp besteld is bij een Held. Dat de schrik des Heeren ons bewegen mocht tot het geloof, en de rust ons opgezegd mocht worden in deze ondergaande wereld. We reizen door dit aardse tranendal naar onze eeuwige bestemming. Welgelukzalig zijn ze, die waken mogen, er onder mogen liggen, en zeggen: "Heere, Gij zijt rechtvaardig, Gij kunt ons geen kwaad doen. Als ik eeuwig verloren moet gaan, zijt U rechtvaardig. Maar ik kan U niet missen, en Uw gemeenschap niet missen. U te missen is erger dan de dood."

Dus de eis om te doen, wat we niet kunnen, is rechtvaardig, omdat we het hebben kunnen doen, en door eigen schuld het niet meer kunnen. Daarom blijft Gods eis rechtvaardig en getrouw.

2. Onze tweede gedachte luidt: Gods toorn is rechtvaardig. Vraag en antwoord 10. Er staat: ***Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?***

Geliefde toehoorders, wij weten dat de ongehoorzaamheid en afval die gepleegd is, niet ongestraft geschieden kan. Dan zou God geen God meer zijn, en zou God ook niet getrouw zijn in Zijn beloften en in Zijn bedreigingen. God zal ook Zijn bedreigingen getrouwelijk uitvoeren. Maar de waarborg is ook, dat Zijn beloften altijd uitgevoerd zullen worden. Zijn beloften zijn ja en amen, Gode tot heerlijkheid.

Het antwoord is: *God vertoorn Zich schrikkelijk, beide over de aangeboren en werkelijke zonden, en wil die naar Zijn rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig straffen, gelijk Hij gesproken heeft: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is, in het boek der wet, om dat te doen."*

God vertoorn Zich schrikkelijk. Geliefde toehoorders, we zitten onder het woord. Ik denk aan de wereld, die in het boze ligt. 't Is alles ellende. 't Is alles moeite, kommer en verdriet, ook in het leven van Gods kinderen. Hoe menigmaal zuchten zij in een lichaam der zonde en des doods, en zeggen:

*"Heere, ach, wanneer komt die dag,
dat ik toch bij U mag wezen,
en zien Uw aanschijn geprezen?"*

De grootste ellende is de zonde. Maar als God hen laat liggen in die rampstaat, is Hij rechtvaardig en ook als Hij toorn over hen brengt.

Ik zal u enkele dingen noemen:

1. Gods toorn is rechtvaardig.

Geliefde toehoorders, weet u wat dat is? Ga dan naar Golgotha. Daar hangt aan het kruis van Golgotha de Middelaar en een moordenaar aan elke zijde. De ene moordenaar krijgt genade. Op 't laatst van zijn leven krijgt hij nog genade. Kijkt hij naar de Middelaar, dan zegt hij: "O, Hij hangt daar en Hij heeft niets onbehoorlijks gedaan, maar wij hangen hier rechtvaardig." Die man valt voor de Heere in. Ik weet geen zoeter plaats dan Gods rechtvaardige toorn onderschrijven, *amen* zeggen op mijn verdoemenis, maar *ook amen* zeggen op de grootheid en de majesteit van Zijn genade. God komt aan Zijn eer en de zondaar uit genade aan de zaligheid.

2. Gods toorn is ook zeer zwaar.

Denk aan Mozes in Psalm 90. We hebben het gezongen. De toorn des Heeren doet ons kwijnend leven vergaan. Wij spoeden naar de eeuwigheid. Kinderen, jongens en meisjes, vaders en moeders, als we honderd jaar verder zijn, is er niemand meer van ons. Weet u dat? Waar zullen we dan zijn in de eeuwigheid? Gods toorn is zwaar. Gods toorn rust op de zondaar. God toorn van de hemel over alle ongerechtigheid en ongehoorzaamheid der mensen.

3. Gods toorn is ook onvermijdelijk buiten Christus.

Meent niet, gemeente, dat u Gods toorn kunt ontlopen, als u Christus door genade niet leert kennen. Wat zijn zij gelukkig, die iets van het heil mogen leren kennen. Ik wou dat ik de tong had van een serafijn, dat al de bomen pennen waren, en de zee inkt om de grootheid en de macht en de majesteit van Christus uit te schilderen tegenover de toorn des Heeren, die wij onvermijdelijk moeten aandoen, als wij niet in Christus zijn. Niet één onzer zal voor Gods aangezicht kunnen bestaan. De dichter zegt:

Zo Gij in 't recht wilt treden

O Heere, en gadeslaan

Onze ongerechtigheden

Ach, wie zal dan bestaan?

4. Gods toorn is over erfschuld en erfsmet.

Het gebeurt wel dat men zegt: "En die kleine kinderen dan." Een kind in de wieg is Gods toorn ree'ds onderworpen. Mensen, laten we het eerlijk tegen elkander zeggen, en duidelijk stellen, dat ook de kleine kinderen, voordat zij iets goeds of kwaads gedaan hebben, onder de toorn Gods geboren worden. David wist dat. Hij zeide: "Ik ben in zonden ontvangen, in ongerechtigheid geboren, en het voorwerp van Uw toorn, reeds van het uur van mijn ontvangenis af." Dat betekent, dat de kleine kinderen, die nog niet gezondigd hebben in de gelijkheid van Adams overtreding, toch de toerekening van Adams bondsbreuk moeten ervaren. Vandaar, dat zij genade nodig hebben. Weet u dat? Ook zij hebben genade nodig. God werkt dat zonder hen in hen, zonder het Woord, door de bediening van Gods Geest.

5. Gods toorn is ook over de werkelijke zonden.

Werkelijke zonden zijn zonden met gedachten, woorden en werken. Laten we nu eens eerlijk zijn, gemeente, kinderen, jong en oud. We weten dat we vele zonden hebben bedreven. Ik denk alleen maar aan de zonden van deze dag. Als de zonden eens hier achter op dit vlak stonden. Ik denk dat velen niet in de kerk durfden blijven zitten, als hun zonden, hun gedachten, hun woorden daarop geschreven stonden. Ze zouden van schaamte weggaan uit de kerk en zeggen: "O, wat heb ik toch gezondigd, staat dat nu alles levensgroot voor mij?" Er is een gedenboek voor Gods aangezicht. God onthoudt alle dingen. Onze gedachten, onze woorden en onze werken, Hij vertoort Zich daarover schrikkelijk, omdat het niet naar Gods heiligheid en niet naar Gods rechtvaardigheid is. Vandaar, dat wij voor God niet kunnen bestaan.

6. Gods toorn is geen gemoedsdrift gelijk bij ons.

Ik las eens, jaren geleden, dat iemand zeide: "Jezus Christus had woede aanvallen." Ik vind dat een verschrikkelijk zeggen. Van woede is geen sprake bij de Heere, want Zijn toorn is een heilige afkeer van de zonde. Gemeente, God is heilig en rechtvaardig. Hij haat en straft alle zonden, erfzonden en dadelijke zonden en daar Gods kinderen ook Gods heiligheid deelachtig worden, krijgen ze een heilige afkeer van alle zonden en roepen: "Henen uit, henen uit, wat heb ik meer met de afgoden te doen?"

7. Gods toorn is wraakvorderend en de Heere is ook wraakoefenend.

Wraakvorderend: God vordert wraak over de zonden en oefent ook wraak. Als u onbekeerd sterft, jong en oud, zult u ervaren, dat God niet alleen wraak vordert, maar ook wraak oefent. Waar zult gij u bergen, als de dag komt, dat gij staan zult voor de grote Rechter van hemel en van aarde, als ge uw hoofd neerlegt en sterven moet. 'k Heb er gezien die geen raad wisten, die hun handen naar boven staken en zeiden: "Wat moet ik doen?" Het was te laat, het was voor eeuwig te laat. God toorn, omdat Hij wraakvorderend is en ook Zijn wraak oefent. God kan van Zijn recht niet afstaan. Gods kinderen willen dat ook niet. Zij willen niet door een achterdeur. Zij willen niet over de muur klimmen Zij willen eerlijk zalig worden, en ze worden ook eerlijk zalig. Rechtvaardig liggen zij verloren en worden eerlijk zalig door de bediening van de eeuwige Middelaar.

Job zeide: "De pijlen des Almachtigen zijn in mij gedaald." Job 6: 4. En David zeide: "Straf mij niet in Uwen groten toorn, Heere," in Psalm 6. Mozes zegt: "Door Uwen toorn vergaat ons kwijnend leven." Dat waren drie kinderen van God, die hadden kennis gemaakt met de toorn des Heeren. Dacht u van niet? Ja zeker, zij wisten, wat die toorn was en ze wisten ook, dat ze voor die toorn niet konden bestaan. Zij besloegen onnuttelijk de aarde en waren waardig, om eeuwig weggeworpen te worden, maar God schonk genade uit de genadebron naar Zijn eeuwig welbehagen, om de Goddelijke toorn te ontgaan.

8. Gods toorn blijkt ook uit de uitvoering daarvan.

Doch ga eerst even met mij mee geliefden, naar Golgotha. Daar hangt de Uitblusser van de toorn des Heeren voor Zijn ganse Kerk. Doch ga eerst even met mij mee geliefden, naar Golgotha. Daar hangt de Uitblusser van de toorn des Heeren voor Zijn ganse Kerk. O, die dierbare Middelaar! Die schoonste van alle mensenkinderen! Hij heeft de toorn geblust.

"Gij hebt in gunst en niet in wraak Uw lust.

De hitte van Uw gramschap is geblust."

Ik roep dat Gods kinderen toe, opdat zij hoop hebben zouden en uit genade om genade gedurig zouden mogen smeken. Daar hangt de Middelaar tussen hemel en aarde. De hemel kon Hem niet ontvangen en de aarde wierp Hem uit. Hij moest Gods toorn blussen. Hij heeft de toorn Gods ook geblust. En wat kostte Hem dat? Dat kostte Hem Zijn leven en Zijn bloed. Dat kostte Hem alles. Geliefde toehoorders, als Hij geen God geweest was, zou Hij bezwaken zijn in Gethsémané en aan het kruis. Die dierbare Middelaar was God en mens in één persoon. Hij heeft de Goddelijke toorn gedragen, Hij heeft de pers alleen getreden, en niemand van de volkeren was met Hem. Als ik Hem zo zie door genade, zo aanvaarden mag door genade, zo door het geloof op Hem mag zien, is Hij schoner dan alle mensenkinderen. Gená is uitgestort op Zijne lippen. O, geliefden, ik zeg het u: "Dierbare, zoete Jezus, Die gekomen is om Zichzelf te geven tot een rantsoen voor velen." De Vader gaf Hem en de Zoon gaf Zichzelf. De Vader gaf Hem over tot in de dood, ja tot in de dood des kruises, en de Zoon heeft Zich overgegeven en zeide: "Kruis Mij," opdat de Heere Zijn recht zou volvoeren, en Zijn Naam verhogen tot in der eeuwigheid.

Volk des Heeren, o houd dan goede moed. Hij heeft de toorn geblust en doet ervaren van boven het kruis: Hier wordt genâ van waarheid blij ontmoet en de vrede met een kus van het recht begroet.

Maar, als dat niet zo is, blijkt dat uit tijdelijke en eeuwige straffen. *Dus, aangeboren en werkelijke zonden wil Hij naar Zijn rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig straffen.* We staan daar een ogenblik bij stil.

In de eerste plaats: Tijdelijke straffen.

Denk eens aan de wereld van 1986, en niet alleen aan de wereld van '86, maar van al de rollen van de eeuwen door: ziekten, rampen, onheilen, oorlogen, geruchten van oorlogen en aardbevingen, ze zijn gedurig op de wereld. Denk aan uw eigen leven, jong en oud. Zelfs de kleine kinderen hebben al ellende. Ze worden schreiend geboren, gaan schreiend over de wereld en ook schreiend weer uit de wereld. Ik denk aan weduwen en aan wezen, aan rouwenden, aan zieken, aan ellendigen. Wat een ellende is er niet op de wereld! De ellende komt, doordat wij tijdelijke straffen moeten ondergaan naar het lichaam. O, wat een ellende!

De een zegt: "Mijn man is gestorven."

De tweede zegt: "Mijn vrouw is er niet meer."

Een derde zegt: "Ach, mijn hoofd."

Een vierde zegt: "Ach, mijn arm."

Een vijfde zegt: "Ach, wat zal me overkomen?" Wat een ach en wat een wee is er op deze ondergaande wereld, omdat Gods toorn ons tijdelijk treft.

In de tweede plaats: Ik denk bij *tijdelijke* straffen aan onze zielen.

Geliefden, los van God zijn we, door onze val in ons verbondshoofd Adam. Verharding, gewetenswroeging en ongeloof. O jong en oud, ik weet het wel: ik kan u de genade niet geven, maar we zijn los van God, zonder God in de wereld, geen hoop hebbende, en vreemdelingen van God en vreemdelingen van de verbonden der belofte. Gemeente, moet dat nu zo? Stel u voor, dat u zo in de eeuwigheid komt, en straks sterven moet en God moet ontmoeten. Ik heb medelijden met u. Ik kan het u niet geven, maar als een herder dring ik aan achter de kudde en zeg: "Haast u, haast u om uws levens wil. De tijd is kort en de eeuwigheid is aanstaande."

Hoevelen zijn er niet met gewetenswroeging op de wereld en verharding en ongeloof! En in deze tijd, de tijd vóór de wederkomst van Christus neemt de verharding toe, de wereldgelijkvormigheid neemt toe en de liefde gaat verkouden. *Hij komt, Hij komt, om d' aard te richten, de wereld in gerechtigheid.* En dan zullen alle goddelozen weggedaan worden, maar de Kerk zal gaan erven. Waarom? Omdat ze 't verdiend hebben? O nee, gemeente. Dat zal het wonder uitmaken tot in alle eeuwigheid. Nooit verdiend, en nooit er om gevraagd, en nooit naar gezocht.

Maar God zoekt de zondaar Zelf, in de ure van Zijn welbehagen. O, dat gezegende ogenblik en dat gezegende genadegeschenk, dat God schenkt in het hart van verloren zondaren, die even verdorven liggen als een ander, maar uit genade het verkrijgen mogen.

Ten derde. *En dan eeuwige straf. Dat is de buitenste duisternis.*

Een paar woorden daarvan.

1e. De tijd.

Ik kan niet over een tijd spreken. Als wij verloren gaan, dan gaan we voor eeuwig verloren. Jongens en meisjes, toen ik zo oud was als jullie, 18 tot 20 jaar, heb ik daar

veel over nagedacht. Ik dacht: "Als ik eens 80 jaar word, of 100 jaar." Dan zei men altijd van binnen: "En dan?" Eeuwigheid, dan nooit meer genade kunnen ontvangen en nooit meer één druppel water tot verkoeling van de tong. Gods straf is tot in alle eeuwigheid.

2e. Ik denk ook aan *de plaats*.

Gemeente, ik denk aan de gelijkenis. We hebben in het kort al twee gelijkenissen behandeld op deze dag. Nu de derde gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus. Het was eigenlijk andersom: de arme, rijke man en de rijke Lazarus. Die arme, rijke man had niets dan het deel in dit leven. O geliefden, als we niets hebben dan ons deel in dit leven, wat zijn we dan diep ongelukkig en rampzalig! Die rijke man had zijn tafel vol spijzen en de arme Lazarus lag aan de poort. Hij keek naar hetgeen die rijke man at en hij kreeg er niets van. Maar die arme Lazarus, die had een kinderdeel ontvangen. De honden lekten zijn zweren en hij zat in de poort. Maar nu het einde. De rijke man lag in de rampzaligheid.

Gemeente, denk niet dat het daar zo gemakkelijk zal zijn. Neen, 't wordt wel eens zo voorgesteld, alsof dat niets is. Maar o, geliefde toehoorders, geen druppel water ter verkoeling van onze tong en Smytegelt zegt: "De leden waar wij het meest mee gezondigd hebben, zullen daar het meest moeten lijden en dat tot in der eeuwigheid. De rijke man zegt: "Ach, dat Lazarus kome, en het uiterste van zijn vinger in het water doepe en verkoele mijn tong. Ik lijd smarten in deze vlam."

En wat gebeurde er met Lazarus? Hij werd gedragen in de schoot van Abraham en mocht de Heere zien tot in alle eeuwigheid. O, geliefde toehoorders, wat gaat de kerk toch een heerlijke toekomst tegemoet! Als ze daar een ogenblik aan denken, dan willen ze het kooitje wel ontvluchten. Dan zeggen ze: "Heere, 'k ben nooit anders geweest dan een onnut op de wereld, maar uit genade gezaligd, in de gerechtigheid van Christus." Die plaats zal zijn in de eeuwige heerlijkheid. Dus de tijd is tot in alle eeuwigheid in de rampzaligheid en de tijd van de kinderen Gods tot in alle eeuwigheid in de zaligheid.

3e. *Het gezelschap*.

Hier zullen mensen zitten, die zeggen: "Ik zou niet graag bij dat gezelschap zijn, dat hele dagen huppelt en springt en allerlei ongerechtigheid uitvoert."

Maar gemeente, daar zult u toch mee verkeren straks, als ge onbekeerd sterft en onbekeerd geleefd hebt. Met dat gezelschap moet ge dan verkeren en God vloeken tot in alle eeuwigheid. Gods kinderen zeggen wel eens: "Heere, 't ergste in de rampzaligheid zal zijn, als ik God zal moeten vloeken tot in der eeuwigheid. Dat kan ik niet." Want ze houden veel van God, omdat God ze getrokken heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht. En als ze iets van die zaligheid mogen zien, dan zeggen ze: "Heere, bewaar mij daar toch voor, ik ben het wel waardig om weggedaan te worden, maar ik zal U niet kunnen vloeken tot in alle eeuwigheid. U hebt altijd goed gedaan."

Ook in verdrukking, ook in 't ziekenhuis, in bange wegen, bij 't sterven van geliefde panden is God goed voor een slecht mens, komt God aan Zijn eer, en de zondaar uit genade aan de zaligheid. Ons gezelschap zal zijn in busselen gebonden en tot in alle eeuwigheid in de poel des vuurs. Dat betekent dus, dat God tijdelijk, maar ook eeuwig straffen zal.

En dan *de scheiding!* Ik denk wel eens bij mezelf: "Twee op één bed, de één aangenomen, de ander verlaten. Een gezin met kinderen. Vader en moeder omringen ze met trouwe zorg en de ene aangenomen, de andere verlaten." Maar weet u, wat er

wel gebeuren zal? Gods kinderen zullen altijd aan de zijde Gods vallen en ze zullen het eens zijn met God. De hand op de mond en God aanbidden in Zijn heiligdom tot in eeuwigheid.

En daarom, o kleine kinderen, jongens en meisjes, vaders en moeders, oude mensen, ik kan niet anders, ik ben er predikant voor, ik ben er herder voor om u te wijzen op dat ene nodige. Wilt ge niet verkeren met dit gezelschap? "Wendt u," zegt de Heere, "naar Mij toe, en wordt behouden, o, alle gij einden der aarde."

U zegt: "Ik kan mezelf toch niet bekeren?"

Dat is waar, volkomen waar, maar we liggen toch moedwillig en vrijwillig van God afgekeerd en ik hoop, dat dit ons in de klemschroef brenge, opdat we geen rust kunnen vinden, voordat wij geborgen zijn in de Ark der behoudenis, Christus.

4e. *Het werk.*

God lasteren zonder ophouden. We kunnen het lezen in de Openbaring aan Johannes, *dat ze hun tong kauwden van pijn, dat zij God lasterden gedurig tot in alle eeuwigheid.*

En dan juist het wonder daartegenover: Die God hier genade schenkt, zullen God prijzen tot in alle eeuwigheid. Hier is 't zo gebrekkig, mensen. 't Is maar een ogenblikje hier en 't wordt steeds minder. Uurtjes van korte duurtjes.

Maar daar zullen we God prijzen tot in eeuwigheid. Bunyan zegt: "Alle hemelklokken zullen luiden, als ik binnenkom." Ik zeg: "Alle hemelklokken zullen luiden, als ik binnenkom, de grootste van de zondaren uit genade gezaligd."

5e. *Het lijden.*

Dat zal zijn tot in der eeuwigheid. Dezen gaan in de eeuwige pijn en anderen in het eeuwige leven. Het bewijs staat daarachter. *Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in hetgeen geschreven is in het boek der Wet om dat te doen.*

God drijve u uit naar boven en geve ons Gods toorn te leren kennen, geen rust te kunnen vinden voor dat we in Hem geborgen zijn, zoals er staat in Psalm 116.

*Ik lag gekneld in banden van de dood,
waar de angst der hel me alle troost deed missen,
ik was benauwd, omringd door droefenissen,
maar ik riep de Heer' dus aan in al mijn nood.*

Toen hoorde God en Hij zag op mij neder.

3. Nu onze derde gedachte. **Gods straf is rechtvaardig.**

Maar we zingen eerst van Psalm 130, het tweede vers.

Nu de laatste uitvlucht, voordat zondag 5 komt: *Is God dan ook niet barmhartig?* En het vraagteken staat erachter.

Het antwoord is: *God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig.*

Geliefden, God is barmhartig en bewijst dat jegens ellendigen. Daar zijt u allen getuige van. Hij riep uit voor het aangezicht van Mozes: "Barmhartig en genadig is de Heere, lankmoedig en groot van goedertierenheid."

Gemeente, als God niet barmhartig was, waren wij hier niet meer. Nee, dan waren wij reeds lange tijd vergaan en waren wij reeds lange tijd weggevaagd van de aardbodem. Maar God is barmhartig en lankmoedig en groot van goedertierenheid.

O, gemeente van Borssele, God is goedertieren en barmhartig. En Hij betoont dat ook in uw leven, oude mensen! Hoe lange tijd gedragen? 60 jaar? 70 jaar? 80 jaar? En wat

bent u daar tegenover? Moet ge niet zeggen: "Schuld met schuld vermeerderd?" Als onze schuld eens stond hier achter op die kansel, wij zouden wegvlieden, omdat wij tegen God gezondigd hebben.

Maar God is barmhartig tijdelijk en God is het ook eeuwig. God is barmhartig. Smytegelt zegt: "En dan komt men en plakt het brede pleister van Gods barmhartigheid op de wonde. Dan is hij genezen."

Nee, dan zijn het juist vuile en stinkende wonden. Er is maar één geneesmiddel, dat is de Deur, waarover wij vanmorgen hebben gesproken. Hét geneesmiddel: Hij heeft aan Gods rechtvaardigheid volkomen voldaan, en daarom kan de barmhartigheid alleen maar gegeven worden zonder krenking van Gods rechtvaardigheid. Hoe moet dat dan? Wel, Erskine zegt: "In de stille eeuwigheid waren Gods deugden met elkaar in strijd." Hij zegt dat symbolisch dus. Hoe kan dat?

Wel, Gods rechtvaardigheid en heiligheid gedoogden niet, dat God door de diepte van de val zondaren zaligen zou en Gods barmhartigheid en genade wilden dat wel. Hoe moet dat nu? Wel, *hier werd gená van waarheid blij ontmoet en de vrede met een kus van het recht begroet*. Aan het kruis van Golgotha heeft de Middelaar de gekrenkte deugden Gods opgeluisterd, en dan kan God barmhartigheid en genade bewijzen zonder krenking van Zijn rechtvaardigheid.

Geliefden, in het hart van de zondaar is dat ook zo. Als hier mensen zijn, die staan met een hemelhoge schuld en terug verwezen worden naar het paradijs, dan is het een hopeloze zaak. En daar moet het heen. God werkt een afgesneden zaak op deze aarde. Hoe kan God nu zo'n ellendige, verstokte zondaar genade bewijzen zonder krenking van Zijn rechtvaardigheid? Dan gaat God wijzen op de barmhartigheid in Christus, die eeuwig duren zal, ja tot in aller eeuwen eeuwigheid zijn zal.

Want Gods barmhartigheid zal eeuwig duren, over hen, die Hem vrezen, en tot elke uren gaat Hij Zijn barmhartigheid bewijzen over kindskinderen tot in der eeuwigheid.

God is barmhartig, maar ook rechtvaardig. En nu eist Zijn gerechtigheid, dat de zonde, welke tegen de Allerhoogste Majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste straf, dat is met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft worde.

Wij weten, dat God de allerhoogste Majesteit is. En nu, even een voorbeeld: Als je een bedelaar beledigt, ja dan krijg je misschien wel straf, tenminste vroeger wel, dat mocht niet, maar niet zo'n heel grote straf. Als ik onze koningin beledig, krijg ik veel groter straf. Hoe hoger persoon ik beledig, hoe zwaarder straf ik zal krijgen.

Welnu, de allerhoogste Majesteit is beledigd door ons, mensenkinderen. Zijn deugden zijn gekrenkt en wij moeten betalen aan de Goddelijke gerechtigheid. De oneindige Majesteit is beledigd. Dat zal een oneindige straf in zich houden naar *lichaam en naar ziel beide*.

Gemeente, niet alleen naar de ziel. Ik denk aan de geslachten, die gegaan zijn. O wat liggen er vele mensen en geslachten in de rampzaligheid! Maar nog niet naar het lichaam. Het lichaam ligt nog in het graf, maar de ziel is in de eeuwige rampzaligheid. Er komt eenmaal een jongste dag, waarop ziel en lichaam met elkaar verenigd zullen worden. En dan zullen zij naar lichaam en naar ziel tot in alle eeuwigheid de straf moeten ondergaan zonder ooit verkoeling te krijgen, en zonder ooit verlossing te ontvangen. Naar lichaam en naar ziel, omdat beide, lichaam en ziel gezondigd hebben. Daartegenover, als Gods barmhartigheid in Christus wordt gegeven, dan zal de Kerk naar lichaam en naar ziel God groot maken.

O geliefden, wat een heerlijkheid zal dat zijn! Eeuwig Gods Naam groot maken en het aardrijk beërven en God tot in alle eeuwigheid aanbidden in Zijn heilige woning naar lichaam en naar ziel beide.

God is barmhartig.

Ja, maar God moet eerst voldaan zijn in Zijn rechtvaardigheid. God verloochent Zijn rechtvaardigheid niet en verloochent ook Zijn barmhartigheid niet. Vandaar dat het nodig is, dat we het beide leren kennen.

*'k Zal van de deugd der milde goedheid zingen,
Van 't heilig recht der strenge rechtsgedingen.
Een psalmgezang, o hooggeduchte Heer',
Uw Naam ter eer.*

Dat leert de Kerk. Dus eerst rechtvaardigheid en dan ook barmhartigheid, opdat Gods Naam verhoogd en verheerlijkt worden zal tot in der eeuwigheid.

Nu weten we: velen schuilen achter die barmhartigheid en denken dat God de zonde door de vingers ziet. Dat kunnen een vader en een moeder wel eens doen. Als vader weet ik dat persoonlijk. 'k Had bedreigd en gezegd: "Als jullie dat doen, denk er om, dan zal ik dit of dat doen." Meestal werd de straf óf niet uitgevoerd, óf werd de straf verzacht. Dat doet God nooit. God ziet nooit één zonde door de vingers. Niet één gedachte en ook niet één woord en ook niet één daad. God zal getrouwelijk Zijn rechtvaardigheid uitvoeren.

Zondigen op Gods barmhartigheid kunnen we ook. Er zijn vele mensen, die zeggen: "God is barmhartig. Hij zal me wel in barmhartigheid aanschouwen."

Op het sterfbed grijpen velen Gods barmhartigheid aan.

Gemeente, maar dan moeten we ook denken aan Gods rechtvaardigheid. God is wel barmhartig, maar nooit buiten Zijn rechtvaardigheid om. Dat kan de Heere niet en de Kerk wil dat ook niet. Waarom niet? Omdat ze God liever krijgen dan hun eigen zaligheid. Dus Gods rechtvaardigheid en barmhartigheid kunnen niet gescheiden worden van elkander. Nodig is dus, Christus' gerechtigheid, Borggerechtigheid. In Hem strafte de Vader, de Rechter, de zonde van Zijn volk en daarom is die lijdende Borg, die dierbare Kruisborg aan het kruis van Golgotha álles voor de Kerk.

Nu is het niet zo, dat God van de troon van Zijn rechtvaardigheid afstapt en gaat zitten op de troon van Zijn barmhartigheid. Dat leerde Arminius. De Remonstranten leerden dat ook.

God houdt er geen twee tronen op na. Eén troon. Hij is rechtvaardig, maar op diezelfde troon gaat Hij barmhartigheid bewijzen in Christus, de Zoon van Zijn eeuwig welbehagen.

Dus God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig en zal tijdelijk en eeuwig straffen, hetzij in ons of in een Ander; dat is in de Middelaar Gods en der mensen.

Is deze leer nu niet te scherp? Mag ik een vraag stellen?

Hoe zat ge nu onder die prediking? Zegt u: "Maar zo erg is het toch niet?"

Geliefde toehoorders, ontnemt dat nu niet alle hoop om zalig te worden?

Van onze kant wel. Maar dat moet ook. Van onze kant kan het niet. En wij willen dat ook niet.

Maar van Gods kant zal het welbehagen des Vaders uitblinken, zelfs in de diepste noden. God komt zo aan Zijn eer en de zondaar uit genade aan de zaligheid. Is dat niet te scherp voor Gods bekommerde volk?

Dat vraagt ds. Kersten in deze zondag. Is dat niet te scherp voor Gods bekommerde volk? Gij slaat ze daarmee in het niet.

Nee mensen, Gods bekommerde volk, als het ware bekommerden zijn, onderschrijven dit woord en zeggen: " 't Is waar. God kan van Zijn recht niet afstaan en ik wil dat ook niet. Ik wil eerlijk zalig worden." En ze worden ook eerlijk zalig op grond van de

Borggerechtigheid van Christus. Dus zij beamen dat God rechtvaardig is, al zou Hij ze voor eeuwig verdoemen. Ja, maar dat is geen lippentaal, dat is hartetaal, dat is hartetaal mensen! En die hartetaal, daardoor komt God aan Zijn eer. En als wij God liever krijgen dan onze eigen zaligheid, kunnen wij niet meer verloren gaan. Waarom niet? verbonden. Als we dan eens zien mogen de Borggerechtigheid van Christus, dan ligt er een zee van zaligheid in Hem. Dat is nooit uit te spreken en nooit genoeg te bewonderen. De Heere zal betonen, dat Hij Zijn kerk dat geeft uit loutere genade.

Dus om het af te ronden: *We hebben onszelf moedwillig van die gaven beroofd.*

Dus van onze kant kan dat niet meer. Dat is duidelijk in deze zondagsafdeling. Ik denk nog aan wat. 't Is jaren geleden, dat ds. Fraanje zat onder de preek van ds. Kersten over deze Zondag. Hij was een man, die naar God niet vroeg en naar God niet zocht. Hij dacht: "Die wil ik ook weleens horen."

En wat gebeurde? God greep hem onder Zondag 4 in het hart. Het is een licht geworden in Gods Kerk op aarde.

Gemeente, stel je voor, als er zulke mensen ook eens zaten hier vanavond, die God in het hart greep door deze prediking en zeiden: "O Heere, dan kan het nooit meer. Hoe moet het nu? Dat is kwijt. Dat is voor eeuwig kwijt." Dan zou God betonen, dat Hij juist in zulk een weg zou verheerlijken de werken van Zijn handen.

Ik denk nog aan iets: Mijn moeder, die al zo vroeg gestorven is, 55 jaar oud, kwam eens een keer uit de kerk. Ik was nog een kleine jongen, zoals die kinderen daar, en ik hoor ze het nog zeggen. Ze kwam thuis. Zondag 4 was gelezen en ze zegt: "O wat was dat toch een harde preek!" Maar ze zegt: "Het was toch waarheid."

Geliefde toehoorders, een harde preek. 't Kan zijn, maar 't is de naakte waarheid. 'k Heb een harde preek moeten doen, maar tevens de barmhartigheid in Christus aangewezen en voorgesteld dat er hulp besteld is bij een Held, Die verlossen kan en dat uit genade.

Dus we liggen verloren op de vlakte van het veld, en we gaan ook verloren als we blijven, zoals we geboren zijn.

O, arme mensen, ik zie u allen zitten. Een onsterfelijke ziel voor een eeuwigheid geschapen.

Ik begin maar bij de kinderen. Kinderen, denken jullie daar toch wel eens om? Sterven is God ontmoeten, en dan tijdelijke en eeuwige straffen. Er komt nog iets bij. Als ik denk aan hetgeen God gezegd heeft in Zijn Woord, ook in deze zondag en ik zie de tekenen van de tijden, mensen, dan zeggen die ons genoeg. Als de vijgenboom teder wordt, haast u dan, want dan komt Hij om de aard' te richten.

En volk des Heeren, *hef dan Uw hoofden omhoog en weet... dat uw verlossing nabij is.* 't Is voor de deur, mensen, want tijdelijk straft God de wereld om de zonden en ongerechtigheden.

Denk eens kinderen, wat jullie nog meemaken zullen. Ik weet het niet. Eén ding weet ik wel: Veel ellenden, zorgen en noden in dit moeitevolle leven. Er zijn mensen, die zeggen als het avond is: "Och, dat het morgen ware," als het morgen is: "Ach, dat het avond ware." En dan geen Borg voor de schuld en geen God voor ons hart. Ik ben bewogen met het lot van de kinderen. O kinderen, vraagt naar de Heere en Zijne sterkte.

Komt, kinderen, hoort naar Mij.

Neemt Mijn getrouwe raad in acht.

Ik leer opdat g' uw plicht betracht,

wat 's Heeren vreze zij.

Jongens en meisjes wat verwachten wij van het leven? Ik kan het zo goed begrijpen: Alles verwachten wij ervan, tenminste veel.

De één zegt: "Ik ga trouwen straks."

Een ander zegt: "Ik ga daar naar toe."

Een derde zegt: "Ik heb dit nog voor de boeg."

Een vierde weer wat anders. Maar denk er om, jeugd, wij zijn oud, bijna 68 jaar, en we weten wat het leven is. Het leven op aarde is vol kommer, vol moeite en vol verdriet. Ik hoop, dat ge daar altijd om denken zult, opdat ge niet leeft zoals de wereld altijd leeft: Schep vreugde in het leven, laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij.

Dat ge maar uitgedreven werd naar de troon van Gods genade. Het is nog het heden der genade. Vraag of God je ook nog bekeren wil, zoals Hij al Zijn volk bekeert. Dat doet Hij uit genade.

Middelbare leeftijd. U zegt: 'k Heb dit al meegemaakt en dat al meegemaakt. Het is waar, veel zorgen zijn er in mijn leven, veel kruiswegen en verdrietelijkheden, maar ik heb geen troost." Geliefde toehoorders, dan zijt u eeuwig ongelukkig. Geen troost? Troosten kan een vrouw u niet, en een man kan u ook niet troosten, en kinderen kunnen niet troosten en ouders niet. Maar God alleen kan troosten. Als Hij die enige troost schenkt, dan is God rechtvaardig. Maar weet ook, dat God barmhartig en genadig is.

Oude mensen, 'k heb ze zien sterven in hoge ouderdom. Het kaarsje ging zomaar uit en het was afgelopen. Men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer. 'k Heb mensen zien sterven, die geen genade hadden. Dat betekent: eeuwige straffen te moeten ondergaan en nooit geen druppel water meer tot verkoeling van de tong. 'k Heb ook mensen zien sterven in ouderdom, die juichend als 't ware heengingen, toen God de strijd oploste, de zaligheid liet zien en ze mochten ervaren: *Op Uw zaligheid wacht ik, Heere.*

O, wat zijn ze gelukkig, die het ervaren mogen in hun leven. Wij vermanen u met liefde en wij vermanen u met aandrang: Haast u om uws levens wil. De tijd is kort en de eeuwigheid is aanstaande.

Bekommerde Sionieten. Is God niet rechtvaardig? Als dat gevraagd wordt, dan zeggen ze: "Ja."

Gemeente, en ze onderschrijven dat ook: God is rechtvaardig, als Hij toorn over mij brengt. Maar het wonderlijke is: hoe dieper zij ingedompeld worden in de ellende, hoe meer ze naar God uitgaan, en God nodig hebben. Ze zeggen: "Heere, ik laat U niet los, ik kan U niet loslaten, tenzij dat Gij mij zegent."

Hoe komt dat? Dat komt omdat God ze niet loslaat. Ze liggen aan de genadepoort te kermen en zitten in de poort, gelijk Mordechaï. Mordechaï had wel een kleed aangehad en op een paard gezeten en er was voor hem uitgeroepen, dat hij een hoge man was, maar zijn klederen gingen uit en zijn gewone klederen aan. Hij zat weer in de poort.

Gemeente, dat volk zit gedurig in de poort, heeft genade nodig om in de poort om genade te mogen roepen. Maar ze zullen toch onderschrijven: "Als Gij toorn over mij brengt, zijt Gij rechtvaardig, en elkeen Uwer oordelen is recht."

En Sionieten, die meer genade ontvangen hebben. Ook zij moeten ervaren: God is rechtvaardig, niet alleen bij aanvang, maar ook als God in de trein van ons leven,

allerlei wederwaardigheden over ons hoofd doet heengaan.

Ik weet het, we kunnen als een kalf onwijs en bot zijn, als wij zo morren tegen God. Maar er zijn ook ogenblikken, dat ze er onder mogen komen. O, dan is het zalig, om te liggen aan de poort van vrije genade. En te mogen zien, dat die grote Middelaar de toorn geblust heeft, de zaligheid verdiend heeft, en nu de zaligheid schenkt uit genade. Nee, ze komen nooit daar, waar de wereld komt, in de eeuwige rampzaligheid. Maar ze leren wat het zeggen wil, verloren te liggen. Eerst een hellevaart en dan een hemelvaart. En zo zal de Kerk reizen uit dit aardse tranendal naar de eeuwige zaligheid.

Tenslotte: straks komt het einde. Ik hoop niet, dat er één van u in deze week het tijdelijke met het eeuwige zal moeten verwisselen. Maar stel u voor, dat dit komt, dan komt het einde. Dat betekent: het einde van ons leven hier. Dan zult u óf ingaan in de rust, óf ingaan in de rampzaligheid. Wat zal het dan voor u zijn?

Gemeente, ik hoop dat God uit genade u brenge aan Zijn gezegende voeten. En als de Heere genade geschonken heeft, kunt u alleen maar zeggen: "Ik dank er God voor." Want u hebt het niet verdiend. Nee, God schonk het uit genade naar Zijn welbehagen.

Gemeente, de Kerk moet wel door dit aardse tranendal, en is ook tijdelijke ellenden veel onderworpen. Er zitten er hier wel, die zeggen: " 't Is waar. Veel ellenden, veel wederwaardigheden zijn des vromen lot, maar uit die alle redt hen God."

Wat zou nu de grootste ervaring zijn, denkt u? Als ze sterven!

Ja maar, de laatste vijand, die teniet gedaan moet worden is de dood. Sterven, dat is de vijand aandoen, de dood. Ik kan er als een berg tegen opzien mensen, als ik daaraan denk, aan sterven.

Maar bij ogenblikken zeg ik: "Ik hoef niet altijd te blijven leven." Nee, niet altijd hoef ik te blijven zondigen, want Gods barmhartigheid is door recht verworven, en in die barmhartigheid schenkt God uit goedheid zonder peil, het eeuwig zalig leven. O, de Kerk gaat erven wat de Middelaar verdiend heeft, en dat uit genade. En ze ontgaan de toekomende toorn.

Welnu dan, God zegene Zijn Woord, om Zijns roems en Zijns Verbonds wil, en geve te bukken voor Zijn aangezicht, om Zijnszelfs wil, en dat uit genade. Amen.

De laatste groet aan de gemeente te Borssele

Op zondag 9 maart jl. werd de laatste groet van ds. A. Hoogerland in de kerk van de Gereformeerde Gemeente te Borssele voorgelezen.

Geliefde gemeente,

Aangezien ik niet in staat ben het Woord te bedienen, wil ik langs deze weg, u toch iets laten weten. Mijn krachten gaan achteruit en de gedachte is dikwijls in mijn ziel *dat de tijd mijner ontbinding aanstaande is*. De Heere is een God van wonderen en wij weten niet wat Hij doen zal. Het is genade om aan de zijde Gods te vallen en uit te roepen: "Uw wil geschiede." Enerzijds zou ik nog gaarne het Woord willen uitdragen in het midden van u, maar ik gevoel mij krachteloos en tevens moedeloos. De Heere doet geen onrecht.

We hebben nog maar kort het Woord in het midden van u mogen uitdragen, wij weten niet welke vrucht het heeft voortgebracht. De Heere zal zorg dragen voor de gemeente.

Als de Heere mijn leven ten einde doet spoeden, heeft hij Zijn Woord bevestigd: "En Jozef zal Zijn hand op uw ogen leggen." De ziel kan soms uitgaan met verlangen naar Hem die is de gezegende Bloedbruidegom.

Alles was en is te kort, een arme zondaar wordt zalig en God Drie-enig krijgt er de eer van.

Jong en oud, buigt u onder het Woord. Acht de tijd des levens kostelijk.

Volk des Heeren, door veel verdrukkingen moet en mag de kerk ingaan, door het bloed des Verbonds. Vergeef het verkeerde wat ons ook aankleefde in het midden van u. De broeders kerkenraad geve de Heere genade om standvastig voort te gaan. Hij is getrouw, Die het ook doen zal.

De Heere zegene u uit Sion, naar Zijn welbehagen.

Ds. A. Hoogerland

VERSLAG VAN BEGRAFENIS 15 MAART 1986

Verslag rouwdienst en begrafenis

Op zaterdag **15 maart** vond onder zeer grote belangstelling de begrafenis plaats op de algemene begraafplaats te Borssele. Vooraf werd in de kerk van de Ger. Gem. te Goes een rouwdienst gehouden. Uit het gehele land was men daar samengekomen, zodat het kerkgebouw geheel gevuld was.

De leiding van de rouwdienst berustte bij de consulent van Borssele ds. J.C. Weststrate, welke de aanwezigen verzocht te zingen Psalm 103 : 8 en 9 naar de berijming van Datheen.

*Als gras en hooi is hier des mensen leven
Die heerlijk bloeit, zijnd' een wijle verheven,
Als een schone bloeme staand' op dat veld;
Maar als de wind eenmaal daarover drijvet,
Zij vergaat haast, zodat niet langer blijvet
Haar plaatse waar zij voormaals was gesteld.*

*Maar Gods barmhartigheid zal eeuwig duren
Hen, die Hem vrezen, en tot elke uren,
Over kinds-kind blijft Zijn gerechtigheid;
Dien die Zijn bond houden zonder afwijken
Die Zijnen wille steeds doen desgelijke,
Uit 's harten grond met alle vlijtigheid.*

Daarna las hij uit Gods Woord Openbaring 7 van vers 9-17.

Na het gebed sprak **ds. Weststrate** het volgende:

Geliefde mevrouw Hoogerland, met uw kinderen en kleinkinderen, en verdere familiebetrekkingen, hier aanwezig. Wat een zware slag heeft u getroffen. De Heere heeft onder u een scheur gescheurd. Want een zorgzame lieve man, vader en grootvader en familielid is uit uw midden weggenomen door de dood. En nu worden wij geroepen om het stoffelijk overschot aan de schoot der aarde toe te betrouwen. Familie, dan heeft de Heere een bidder voor u, u doen ontvallen. Het verlies is groot, en er is droefheid en treuren over de ledige plaats. Maar u mag treuren, doch niet als degenen die geen hoop hebben. Voor u is het een groot verlies, wat straks steeds meer zal moeten worden ingeleefd. Maar voor hem, naar we hartelijk geloven is het een eeuwig groot gewin.

De Heere gedenke u in uw weduwschap, met de vele weduwen, misschien ook hier wel tegenwoordig, van onze broeders predikanten. Dan is het aardse huwelijk verbroken. U hebt meer dan veertig jaar samen in de band des huwelijks met hem mogen leven. Maar al is dan het aardse huwelijk verbroken er is een huwelijk dat nooit verbroken wordt. Dat is dat hemelse, geestelijke huwelijk, van die geheel enige Bruidegom, die Zijn zwarte bruid in gerechtigheid heeft ondertrouwd en ten huwelijk genomen. Die hen toeroept: "Al het Mijne is het uwe." De Heere gedenke u in uw weduwschap en geve bovenal Hem te kennen als uw Man, en als die Bruidegom.

Want dan zijt ge wel een ogenblik van uw aardse bruidegom gescheiden, maar dan zou die scheiding niet voor eeuwig zijn. Dan zal het ook niet meer, gaan om uw man, maar om Hem te eren voor de genade aan u bewezen. En kinderen, en kleinkinderen, u hebt een biddende vader verloren. De Heere geve u, dat de vreze Gods en de genade van uw vader, uit soevereine genade geschonken, ook de uwe mag zijn of worden. Dat ge in de voetstappen van uw vader zoudt mogen wandelen. Dan zijt u ook wel een ogenblik, maar niet eeuwig van hem gescheiden.

En niet alleen voor de familie is de slag zo groot, maar ook voor onze gemeenten. Waar de Heere hem Zelf geroepen heeft tot dat wondere ambt, en hij altijd zo verwonderd was, hetgeen hem in bescheidenheid deed wandelen, dat nietig stof werd geroepen om de boodschap des Heeren in het midden der gemeente te brengen. En dan hoeven wij niet te zeggen wat de inhoud was van die boodschap. De weg wijzen en dat uit de eigen beleving, aan armen, schuldigen en verlorenen, naar dat Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt.

Ook onder ons broeders predikanten en ambtsdragers is er een verlies. De één heeft hem meer van nabij gekend dan de ander, maar wat was het een echte broeder. We denken ook terug aan de tijd dat we samen met hem op de theologische school waren. Wat was het een aangenaam en oprecht omgaan met elkander. De Heere geve niet in moedeloosheid ter neer te zitten, waartoe we wel eens genegen zouden zijn. Maar dat we maar mochten zien op Hem die Zich nog nooit heeft vergist. Dat ook wij door genade de tijd zouden mogen uitdienen die de Heere Zelf ons heeft toegemeten.

Maar zeer zeker een groot verlies voor de gemeente van Borssele en haar kerkeraad. Wat waren we verblijd vorig jaar dat hij aan u verbonden werd. Door de Heere Zelf gestuurd, niet wetend dat het maar zulk een korte tijd, tenminste in onze ogen, zou duren. En nu zijt ge hem kwijt. Maar weet u wat blijft? De boodschap die hij heeft gebracht. De boodschapper is weggefallen, maar die boodschap blijft. En allen die hem gehoord hebben, laat ons onszelf onderzoeken wat wij met die boodschap hebben gedaan. Want dan zal ook straks de eeuwigheid gewagen wat de vruchten daarvan zijn geweest, voor elk persoonlijk.

En gemeente van Borssele, de Heere heeft Zich niet vergist. Maar Hij heeft gezegd: "Het is genoeg." Hij heeft tot hem gesproken: "Over weinig zijt gij getrouw geweest, maar over veel zal Ik u zetten. Gaat in, in de vreugde uws Heeren."

Waarvan ook dit tekstgedeelte wat wij lezen zo duidelijk spreekt. En dat wel in het bijzonder waar wij u kortelijk willen bepalen bij het vijftiende vers van het zevende hoofdstuk van het boek der Openbaringen, waar Gods Woord zegt:

"Daarom zijn ze voor de troon van God, en dienen Hem dag en nacht in Zijn Tempel. En Die op de troon zit zal hen overschaduwten."

Hier in het boek der Openbaringen, aan Johannes getoond, mag hij blikken in de hemel der hemelen. En daar wordt zijn oog gevestigd op die troon van majesteit en heerlijkheid. Waar de Heere Zichzelf bijzonder openbaart in al Zijn deugden, majesteit en macht. Hoewel overalometgevoerdig, ook hier op de aarde, is dat de troon Zijner heiligheid, waarvoor de heilige Serafs bij het naderen tot die troon het aangezicht met hun vleugelen bedekken, en uitroepen: "Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen." Waar niets kan inkomen dat onrein, onheilig en zondig is.

En nu staat hier: Daarom zijn zij voor de troon. En wie dat zijn, dat wordt ons in dit hoofdstuk zo duidelijk getekend. Dat zijn al de uitverkorenen, dat zijn al Gods kinderen. Dat zal straks zijn een schare die niemand tellen kan, uit alle taal, natie, geslacht en volk. Dat zijn zij, die hun klederen hebben

gewassen en die hun klederen hebben wit gemaakt in het bloed des Lams. En daarom zijn ze voor de troon. Hier op aarde met alle mensen in zonden ontvangen en geboren, dood in zonden en in misdaden. Maar dat "daarom" spreekt van dat Goddelijke welbehagen, dat de Heere in de tijd heeft geopenbaard in het zenden van Zijn Zoon. Daarom dat Hij van eeuwigheid gedachten des vredes heeft gekoesterd en niet des kwaads, en uit eeuwige liefde tot Zichzelf en Zijn Goddelijke deugden Zijn Zoon gezonden heeft naar de aarde, om te zoeken en zalig te maken dat verloren was. O, al Gods kinderen, de uitverkorenen hier getekend en ook van deze tijd, zullen weten dat het alleen door Hem is. Waar wij ook mogen weten (die een weinig met onze vriend en broeder hebben omgegaan), dat wonder van die opzoekende liefde. En dan in de verdrukking gekomen. Niet zoals hier getekend staat in het bijzonder van de martelaren in die tijd. Maar elk kind van God zal moeten delen in dat testament dat de Heere Zelf Zijn kerk heeft nagelaten. De inhoud van dat testament is: in de wereld zult gij verdrukking hebben, maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen.

O, dat zijn zij, door God opgezocht, getrokken uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht. Die komen in de verdrukking. En die verdrukking kan zo verschillend zijn. Maar daarin zullen ze één zijn, dat ze verdrukt worden, door de droefheid over de zonde. Vanwege de smart over de zonde, wetend en meer en meer lerend dat ze in zichzelf niet één zonde kunnen overwinnen. En dat maakt de strijd uit, tot het de Heere behaagt om hetgeen Hij verworven heeft, reeds met Zijn heilige ontvangenis, van het begin Zijns levens tot aan het eind, waar Hij alle gerechtigheid heeft vervuld, aan hun harten toe te passen. Om dan onder die heiligende kracht te leren leven, en elk ogenblik tot afwijken te zijn genegen. O, wat kan de zonde hen dan drukken en in de banden brengen. Maar één straal van Zijn Licht, doet hen als arme zondaren gereinigd en geheiligd worden. Zoals het in onze tekst staat, dat ze hun lange klederen gewassen en wit gemaakt hebben in het bloed des Lams. Daarom zijn ze voor de troon.

En dan is het dat ze daar mogen komen om Hem te dienen, nacht en dag in Zijn Tempel. Dag en nacht. Dan is toch de eeuwigheid gekomen? Dan is er toch geen tijd meer? En er is dan toch ook geen tempel meer, want God Zelf zal hen een tempel zijn. Maar er wordt hier gesproken op menselijke wijze en in menselijke beelden. En dan voor de troon Hem dienen van eeuwigheid tot in eeuwigheid. Dat is nu de wens die hier in hun hart is gelegd, om Hem te dienen al de dagen huns levens in gerechtigheid en heiligheid, zonder vreze, dat hier maar ten dele is. Ach geliefden, wij kunnen met onze arme mond niet uitspreken wat het voorrecht is van Gods kinderen reeds hier op aarde. Waar ze bij ogenblikken ook die vreugde, welke is in Jezus Christus, in hun hart mogen genieten.

Maar dat is niet te vergelijken met hetgeen de Heere hen zal schenken, wanneer hier het lichaam sterven gaat. Wanneer dat lichaam der zonde tot het stof is wedergekeerd en de ziel van stonde aan met haar heilig Hoofd Christus Jezus in de hemel wordt opgenomen. En die op de troon zit zal hen overschaduwen. Nooit en nimmer is dit uit te spreken. Soms een weinig heimwee, een weinig verlangen hier in de ziel van Gods kinderen.

*O Heer' wanneer komt die dag,
dat ik toch bij U zal wezen,
en zien Uw aanschijn geprezen.*

O, dan is alle leed geleden, dan is alle strijd gestreden en alle gebed gebeden. Dan is het een eeuwige volheid, die hier geen oog heeft gezien, geen oor heeft gehoord, noch in 's mensen hart ooit is opgeklommen, wat God bereid heeft degenen die Hem liefhebben. En we mogen ook zo van harte geloven dat onze broeder bij zijn sterven,

van stonde aan dat is deelachtig geworden.

En nu wordt ons nog de boodschap gebracht, zijnde nog in het heden der genade. Want dat bloed van Jezus Christus is van oneindige en eeuwige waarde. Moge de Heere ook dit sterven gebruiken, opdat we zouden worden opgeschrikt en ons zouden leren haasten en spoeden om onzes levens wil. Want dan zijn we nog in het heden der genade. De Heere heilige dan ook deze woorden aan onze harten.

En kinderen Gods, dan is hij ons voorgegaan. En het zal zijn zoals hij zelf heeft getuigd: geen dominee zal in de hemel komen, maar een arme, arme zondaar, gewassen en gereinigd in het bloed van dat Lam, Dat is in het midden van de troon en hen zal weiden en tot een Leidsman zijn tot de levende fonteinen der wateren. En God zal alle tranen van hun ogen afwissen. Dat zij zo.

Vervolgens sprak **ds. Chr. van der Poel** namens classis Goes en particuliere synode Zuid:

Geachte aanwezigen, familie, het was de wens van onze ontslapen vriend en medebroeder dat wij ook bij zijn begrafenis een enkel woord zouden spreken namens onze classis en de particuliere synode Zuid.

In de eerste plaats mevr. Hoogerland, wij hebben elkander al gesproken en opgemerkt, en het is ook zo even opgemerkt: het verlies, het gemis dat er is in uw hart, dat is groot Hij was uw man en hij was ook uw steun. Maar wij weten dat wederzijds ge uw man ook tot steun en tot hulp mocht zijn. Daarom laat het zich verstaan dat de smart groot is. God, die een Man der weduwen is moge dit genadiglijk in uw leven willen bevestigen, opdat de ledige plaats in uw hart en huis ontstaan, door de Heere Zelf mocht worden ingenomen.

Dat is ook onze wens voor u als kinderen. Wij hebben vijftientig jaar met uw vader van nabij geleefd. Sinds wij in 1961 met hem toegelaten werden om de lessen te volgen aan de theologische school, is de vriendschap gevallen en die is mogen blijven tot het einde. Daarom weten wij de zorgen die hij ook over u had als kinderen en ook over de kleinkinderen. Hij zei menigmaal: wat zou het een zorg minder zijn als ik mocht geloven dat mijn kinderen tot God bekeerd waren. Dat was hem menigmaal een last die drukte op zijn ziel. Maar hij is niet meer. De Heere gedenke u ook als familie. Een ledige plaats is er ook in onze classis en particuliere synode. Wij zeggen niet teveel als we zeggen dat hij een ruime plaats in ons midden had. Maar ook in het midden van al onze gemeenten. Hij was een man die niets van zichzelf dacht. Hij had geringe gedachten van zichzelf. Het werk waartoe God hem geroepen had dat kon hij van zichzelf niet, en daar heeft de Heere in zijn leven getuigenis aan gegeven. Neen, hij had niets van zichzelf, hij was een Adamskind. Daarom zijn wij hier niet bijeen om de mens te verheffen, maar we wensen wel een ogenblik stil te staan bij het werk Gods in zijn ziel verheerlijkt.

Het was op hem van toepassing wat wij lezen in Jesaja 54 :13. *"En al uwe kinderen zullen van de Heere geleerd zijn."*

Hij was van God geleerd. En de belofte "en de vrede Uwer kinderen zal groot zijn" is zijn deel geweest. Die vrede die wij uit het paradijs niet hebben meegebracht, maar die zijn oorsprong vindt in God Zelf. In de eeuwige vredegedachten der eeuwige vrederaad. Waar de Vredevorst Zichzelven gaf. En gekomen zijnde, door het bloed Zijns kruises, vrede gemaakt heeft, beide die, die verre en die nabij waren. Jesaja zegt ervan: De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem en door Zijn striemen is ons

genezing geworden. Die vrede Gods, die er alleen maar is door de verzoening met God, was door genade zijn deel geworden. God had hem ook door de Heilige Geest uit de dood levend gemaakt. Hij had kennis gekregen in zijn leven aan hetgeen de dichter getuigt in de zesde psalm: Rust noch vrede wordt gevonden om mijn zonden, in mijn' beend'ren dag of nacht. De onvrede vanwege het uitwonen van de Heere, de woelingen der zonde. Maar hij had ook kennis gekregen aan de vrede Gods die alle verstand te boven gaat en die het hart en de zinnen doet bewaren, in Christus Jezus. Dat was de inhoud van zijn prediking. Het werk van een drieënig God, zonder de mens, in de mens verheerlijkt, opdat geen vlees voor God zou roemen. Maar opdat het zou zijn: Alle roem is uitgesloten, het is een onverdiende zaligheid. Want, wie vraagt er van zichzelf naar God? U niet en ik ook niet. Maar nu dat eeuwige wonder van Goddelijke ontferming, die eeuwige gedachten des vredes in Christus geopenbaard, dat nu verloren Adamszonen en -dochteren op grond van Hem met God verzoend en bevredigd kunnen worden.

En dan staat er: *En de vrede Uwer kinderen zal groot zijn.* Het woord "groot" betekent daar: zal menigvuldig zijn, veelvuldig zijn. En dat wijst ook op de uiterlijke levensomstandigheden. Wij hebben hem menigmaal ontmoet ook in moedeloosheid, als hij zich bevond in een weg van tegenheden, druk en kruis. En dan was het zo groot dat wij elkander daarin mochten verstaan. Maar ook als God uitredding gaf, verlossing gaf, Zijn gunst wilde tonen en openbaren. Dan mocht hij ook met de dichter wel eens instemmen, wat hij zingt in de 4e psalm:

*Ik zal gerust in vrede slapen,
En liggen ongestoord terneer.
Want Gij alleen, mijn Schild en Wapen,
schoon 't onheil schijnt voor mij geschapen,
Zult mij doen zeker wonen Heer.*

En wie zal dan nu uit kunnen drukken, dat de eeuwige vrede zijn deel mag zijn. Dat aan hem vervuld is, wat Christus getuigde: "Mijn vrede geef Ik u, Mijn vrede laat Ik u. Niet gelijk de wereld die geeft geef Ik hem u. Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij. In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen, anderszins Ik zou het u gezegd hebben. Ik ga heen om u plaats te bereiden." Dan mogen we geloven dat ook voor hem een plaats bereid was. En dat hij de wens van zijn hart heeft verkregen. Wij hebben hem kort geleden nog bezocht. Hij zei: "Het is wat om afscheid te nemen van vrouw, kinderen en kleinkinderen, van de gemeente. Om alles los te laten. En dan die dood, ik zie er tegenop, want het is toch de koning der verschrikking " Maar zei hij ook: "Bij ogenblikken mag ik er wel eens overheen blikken. Want, na de dood is het leven mij bereid." Welgelukzalig zijn zij die door de Heere mogen worden opgezocht en geleerd. Die iets van die vrede Gods in hun leven mogen ondervinden.

De Heere heilige deze sprake, die door het overlijden van onze vriend en broeder tot ons komt. Leven we nog zoals we geboren zijn, medezondaar, reizende naar de eeuwigheid, zoek de Heere, Hij is te vinden; roep Hem aan terwijl Hij nabij is. Eer dat het te laat is. Want ook voor ons zullen éénmaal de rouwklagers door de straat omgaan. De Heere staat nog als op de hoogte van de tinne der stad. Hij roept het ons nog toe: "Wie is slecht, hij kere zich herwaarts."

En volk van God, de Heere geve ook ons als broeders in de bediening dat we houvast mochten krijgen aan de woorden die opgetekend staan in Hebréeën 12, waar de apostel zegt: *Daarom dan ook, alzo wij zo groot een wolk der getuigen rondom ons hebben liggende, laat ons afleggen alle last en de zonde, die ons lichtelijk omringd; om met lijdzaamheid te lopen, de loopbaan die ons voorgesteld is, ziende op de overste Leidsman en Voleinder des geloofs Jezus.* O, was Jezus er niet, onze ziel zij

mocht wel beven. Maar, Hij is gezeten aan des Vaders rechterhand. Aan de rechterhand des troons van God. Hij zal éénmaal tot al Zijn kinderen zeggen: "Over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u zetten. Ga in in de vreugde des Heeren."

De Heere zegene dit sterven en ook de gesproken woorden op deze dag. Kon het zijn tot ons aller zieleheil. Dan zou het ook zijn tot de verheerlijking van Gods grote, nooit naar waarde volprezen Naam. Dat zij zo.

Daarna nam ds. A.F. Honkoop het woord. Deze sprak namens het curatorium.

Geliefde familie Hoogerland en verdere aanwezigen.

Het heeft God behaagt uw geliefde man, uw vader, uw grootvader, maar ook Zijn dienstknecht en onze geliefde broeder uit ons midden weg te nemen. Zijn plaats zal hier leeg zijn aan uw zijde, mevrouw Hoogerland. Ik weet hoe nauw u aan elkander verbonden waart en welk een liefde er tussen u beiden is geweest. De plaats ook in het gezin, uw vader en uw grootvader is heengegaan. De plaats ook in de familiekring waar hij ook geliefd en gewaardeerd was. Er is een lege plaats gekomen ook in de gemeente van Borssele, maar ook in het geheel van onze gemeenten. En ook een lege plaats in ons curatorium, waar hij werd geacht om zijn werk, om zijn eerlijkheid en om zijn oprechtheid. Zonder enige bijbedoelingen, alleen het welzijn van Gods Kerk en de gemeenten zoekende, heeft hij daar zijn werk mogen verrichten. Er zal ook een ledige plaats zijn in het bestuur van de cursus Godsdienstonderwijs. Want ook dat werk heeft hij met liefde mogen verrichten, overtuigd zijnde van de noodzakelijkheid en de wenselijkheid dat er kennis van de waarheid is en dat daarin ook onderwijs wordt gegeven.

Een lege plaats ook in het deputaatschap voor de evangelisatie. Ook daar heeft hij de lasten medege dragen, overtuigd zijnde dat Gods Woord ook aan hen moet gebracht worden, aan hen die van dat Woord vervreemd zijn en van God geen kennis dragen. Wij zullen hem hier niet meer ontmoeten. Zijn plaats ook in onze vergaderingen zal leeg zijn. Hij had ook een plaats in het hart van Gods volk. En wat is het belangrijk als we als dienaars des Woords een plaats mogen hebben in de harten van Gods kinderen, als het Woord daar weerklank mag vinden. En als in de prediking de gangen van die God en Vorst verklaard mogen worden, en als Gods kinderen daarmee mogen instemmen. Hij was geliefd om zijn prediking. Maar, wat het belangrijkste van alles is, hij had een plaats bij God.

We lezen in Exodus 33 : 21 dat de Heere zo vertroostend tot Mozes spreekt: "**Zie, er is een plaats bij Mij.**"

"Zie." We worden opgewekt om daar acht op te geven, om daar aandacht aan te schenken. "Zie," zo zegt de Heere, die hoge, die heilige God, "er is een plaats bij Mij." En voor wie dan? Daar was een plaats voor Mozes. Maar niet alleen voor Mozes. Een plaats waar hij schuilen kon, waar hij troost en sterkte mocht vinden, waar hij Gods zalige gunst en gemeenschap ervaren mocht. Maar daar is een plaats voor al Gods volk, en voor al Gods kinderen. Voor al degenen die hier gasten en vreemdelingen op de aarde worden. Die zich hier niet meer thuis gevoelen. In wier hart God dat heimwee heeft gelegd naar Hem en naar Zijn zalige gemeenschap. Een plaats bij God. Dat is een wonder van Gods liefde en van Gods welbehagen. De Heere zegt Zelf: "Maar Ik zal genadig zijn, die Ik zal genadig zijn, en Ik zal mij ontfermen over die Ik Mij ontfermen zal. O, bij God vandaan, uit Zijn eeuwige liefde, uit Zijn vrijmachtig welbehagen is er plaats voor dezulken, die met God gebroken hebben, die God

verlaten hebben en Hem moedwillig vaarwel hebben gezegd. O, voor dezulken die zich krachtens hun inzijn in Adam een plaats hebben waardig gemaakt in een eeuwige rampzaligheid, waar ze eeuwig van God gescheiden zijn. O, voor zulken, die niet anders hebben verdiend dan om er voor eeuwig buiten te vallen.

En onze broeder Hoogerland is zich dat zo klaar bewust geweest. We hebben veel met hem geleefd en hebben ook veel van hem gehoord. Ik zou haast zeggen, de beste jaren van zijn leven, dat zijn die jaren geweest dat God bijzondere bemoeienissen heeft gemaakt, daar zijn we van nabij getuige van geweest. O, innerlijk doorleefd van God vervreemd te zijn, zonder God in de wereld te staan, maar ook schuldig te zijn aan Gods recht en gerechtigheid, leerde hij zich een plaats waardig keuren waar hij eeuwig van God gescheiden zou zijn. En nu: er is een plaats bij Mij. Dat is die plaats welke Jezus heeft bereid. Door Hem, waar geen plaats voor was op de aarde, voor Wie geen plaats was in Bethlehem. Door Hem, Die werd uitgeworpen, Die aan het vloekhout tussen hemel en aarde heeft gehangen. O, geen plaats in deze wereld voor Hem Die Zelf de wereld heeft gemaakt. O, Christus Jezus, door Zijn bitter lijden, door de weg Die Hij bewandeld heeft en door Zijn offer aan het vloekhout, heeft voor Zijn Kerk een plaats bereid. Een plaats bij God, in Gods zalige gemeenschap. Door Zijn offer heeft Hij de schuld betaald, de ongerechtigheid verzoend. Ja, de straf heeft Hij weggedragen. Door Zijn opstanding waarin de vrede verklaard ligt, heeft Hij Zijn volk die vrede verworven. En Hij is voorgegaan.

Ik ga heen om u een plaats te bereiden. Een plaats in dat eeuwige Vaderhuis. O, een plaats bij God en in Gods zalige gemeenschap. En zie, die plaats heeft onze broeder nu ontvangen. Welnu, laat zijn plaats hier dan leeg zijn, maar die plaats bij God mocht Hij innemen.

Mevrouw Hoogerland, naast u zal het een lege plaats zijn. Maar zullen wij hem die plaats dan misgunnen? Die plaats in de eeuwige heerlijkheid. Kinderen en kleinkinderen, een smartelijke en een lege plaats is er hier. Maar een plaats is er boven, waar hij eeuwig zijn God en zijn Koning zal mogen grootmaken. Waar hij eeuwig de Heere zal mogen dienen, wat de wens van zijn hart is geweest.

En nu wil ik met u eindigen en besluiten met een gedeelte voor u te lezen, uit de **ziekentroost**, die zo weinig bekend is:

"Dit nu zekerlijk wetende, dat wij door Christus met God verzoend zijn, zo behoren wij (volgens Gods Woord) een volkomen begeerte te hebben, om ontslagen te zijn van dit sterfelijk lichaam, waardoor wij moeten komen tot de heerlijke erfenis van alle kinderen Gods, welke ons in de hemelen bereid is. Dit heeft ook Paulus, dat door God uitverkoren vat, begeerd, als hij zegt: *Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods en der zonde?*

Voorts zegt hij nog: Want wij weten, dat, zo ons aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, dat eeuwig in de hemelen is. En wij verlangen daarmede overkleed te worden. En wij hebben altijd goede moed, en weten, dat wij, inwonende in het lichaam, uitwonen van de Heere, daarom hebben wij meer behagen om uit het lichaam uit te wonen, en bij de Heere in te wonen. Nog zegt Paulus: Want wij weten, dat het ganse schepsel met ons zucht; en niet alleen dit, maar ook wij zelf, die de eerstelingen des Geestes hebben, zuchten in onszelf, verwachtede de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams. En dewijl wij gasten en vreemdelingen zijn op de aarde, wie zou niet te huis in zijn vaderland begeren te wezen? Want wij wandelen hier door het geloof en niet door aanschouwen; want wij zien nu door een spiegel in een duistere rede, maar alsdan zullen wij zien aangezicht tot aangezicht; wij zullen Hem zien, gelijk Hij is. Wie zou niet verlangen

naar deze aanschouwing, dewijl wij zien, dat de heilige mannen Gods daarnaar verlangd hebben? Gelijk wij in de psalm aldus lezen: Gelijk een hert, dat gejaagd is, schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt mijn ziel tot U, o God! Mijn ziel dorst naar de levende God; wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen? Mijn tranen zijn mij tot spijs dag en nacht; omdat zij den gansen dag tot mij zeggen: Waar is uw God? Deze onuitsprekelijke heerlijke aanschouwing van God is zo groot (gelijk de profeet getuigt), dat geen oog gezien, en geen oor heeft gehoord en in het hart van geen mens is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben. Wederom zegt David: Want één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders; ik koos liever aan de dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid. Hoe lieflijk zijn Uwe woningen, o Heere der heerscharen! Welgelukzalig zijn zij die in Uw huis wonen; zij prijzen U gestadig. En zij worden dronken van de vettigheid Uws huizen; en Gij drenkt hen uit de beek Uwer wellusten. Want bij U is de fontein des levens; in Uw licht zien wij het licht. Dit is de heerlijke woning, waar Christus bij Johannes van zegt: In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen, anderszins zou Ik het u gezegd hebben; Ik ga heen om u plaats te bereiden; Ik kom weder, en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben; te weten, in dat nieuwe Jeruzalem, dat geen zon of maan behoeft; want de heerlijkheid Gods verlicht haar, en het Lam is haar kaars. Daar zal God alle tranen van hun ogen afwissen; en de dood zal niet meer zijn, die de laatste vijand is, welke de Heere aan Zijn voeten onderwerpen zal. Daar heeft God een heerlijke bruiloft bereid, waar wij met Abraham, Izak en Jacob zullen aanzitten aan de tafel des Heeren. En zalig zijn zij, die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams."

Tot zo ver.

Tenslotte **sprak ouderling Witte namens de gemeente van Borssele.**

Geachte mevrouw Hoogerland, kinderen, kleinkinderen, verdere familie en aanwezigen. Het is een droeve gelegenheid, waarvoor we vanmorgen bij elkander zijn. En dan leeft er in onze gedachten meer dan we in woorden kunnen uitspreken. Uw geliefde man heeft zo menigmaal in zijn gebed uitgedrukt: "Heere, wees Gij ons tot een Rotssteen om daarin te wonen, om geduriglijk daarin te gaan." En wanneer ik nu spreek namens kerkeraad en gemeente van Borssele, dan is dat onze hartelijke wens, dat deze bede ook uw aller bede bij de gedurigheid zou mogen zijn. Want daar alleen is veiligheid. Wat daar ook tegenaan komt, daar alleen is beschutting. Dat mocht uw man en vader ook voor eigen hart en zieleven weten. De strijd was menigmaal zo hoog. Het was zulk een onbegrepen weg voor hem, maar ook voor ons. De tijd was zo kort. Maar wanneer hij aan het prediken ging, dan heeft het ons menigmaal doen stilstaan met verwondering hoe de Heere de tijd dat hij in Borssele stond toch zulk een opening gaf. Zulk een opening in het Woord, dat we wel eens tegen elkander zeiden: "Hoe lang zou hij bij ons mogen verkeren?" Want het was bijzonder. En hoewel bange vrees menigmaal zijn hart vervulde; onder het prediken waren bergen vlak en zeeën droog. Dan mocht hij zich in zijn God verheugen. Dat was zijn blijdschap. Want zijn grootste smart, vrienden, dat was niet zijn ziekte, maar zijn grootste smart was dat hij zijn arbeid niet meer kon verrichten. Dan zei hij: "Wat doe ik dan nog op de aarde, wanneer ik dat niet meer kan." Dat was zijn lust en zijn leven. En wanneer hij dan 's zondags de mensen naar de kerk zag gaan, dan vervulde droefheid zijn hart. Maar de Heere heeft hem toch ook lieflijk willen vertroosten.

Wij weten het, hij was geliefd bij u, mevrouw Hoogerland, het was uw steun.

Kinderen, een lieve vader. Veel liefde ontvangen. Hij mocht er zelf van getuigen. Gelukkig is er zulk een band der liefde in uw familie. Maar hij was ook geliefd in de kerkeraad, en ook zeer geliefd in de gemeente. Het heeft ons verwonderd op de huisbezoeken, dat in zulk een korte tijd een predikant zo geliefd kan zijn. Maar nu zou dat onze troost niet kunnen zijn. Maar de troost voor u, en de troost voor ons is toch dat Hij een geliefde van God was. Daarom is reeds opgemerkt: wij mogen treuren, maar niet als degenen die geen hoop hebben. De Heere mocht u willen sterken, in al het verdriet en in alle smart de toevlucht tot Hem doen nemen. De tijd dat hij in Borssele was is kort geweest.

Och, toen zoëven onze consulent, ds. Weststrate het aanhaalde, het was zo kort en zo onbegrepen, toen dacht ik bij mezelf: "Ja de tijd was wel kort, maar de prediking van Jona was nog korter, dat ging slechts over dagen." En de vrucht? Wij weten de geschiedenis. Zullen de mensen van Ninevé, gemeente van Borssele, straks tegen ons opstaan in die dag? Zij hebben zich bekeerd. En wat hebben wij gedaan met de prediking van ds. Hoogerland. Dat de vruchten van zijn prediking straks nog zouden openbaar komen. Hij heeft er naar uitgezien. Maar de eeuwigheid zal het openbaren.

De Heere mocht ook de ledige plaats in de pastorie aan uw zijde met zichzelf willen vervullen. Kinderen en kleinkinderen, denk aan uw moeder. U hebt uw man tot het laatste toe liefdevol mogen verzorgen. Wij hebben het van nabij meegemaakt. Maar kinderen, uw moeder is er nog. Omringt ze met liefde, sta haar bij in alles.

Het is een week geleden dat we nog bij uw man kwamen en zeiden tot hem: "Dominee nog in de strijdende kerk?" Hij zei: "Ja, maar de dagen gaan voorbij, nog een enkele stonde."

's Zondagsavonds zei ik tot hem: "Dominee, waar Paulus van getuigde, van die kroon der rechtvaardigheid voor allen die Zijn verschijning hebben liefgehad, ik denk toch dat die voor u gereed ligt." En daar hij haast niet meer kon spreken, deed hij het met gebaren. Zijn kroon er af, maar dat Lam Gods moest gekroond worden. En zijn kroon aan de voeten van het Lam Gods. Dat was zijn enige troost. En dat dit ook uw en ons aller troost zou mogen zijn in leven en in sterven te weten het eigendom van Christus te zijn.

Na deze woorden eindigde ouderling Witte met gebed en liet daarna nog zingen Psalm 140 : 13 uit de berijming van Datheen.

*De vromen zullen Uwen Name,
Die heerlijk is prijzen o Heer'
d' Oprechten zullen eeuwig t' same
Bij U wonen in alle eer.*

Nadat, op de begraafplaats te Borssele, het stoffelijk overschot in het graf was neergelaten sprak **ds. J. Koster** als persoonlijke vriend en voldeed daarmee aan de wens van de overledene.

Het is in de kerk reeds opgemerkt dat het niet mag gaan om de mens in het middelpunt te stellen. Dat zou ook geheel in tegenstelling zijn met het laatste gesprek dat ik met hem mocht hebben. Want toen heeft hij niet anders gedaan dan zichzelf afgekeurd, met deze woorden: "Er is van mij nooit iets uitgegaan." Daar heb ik iets in geproefd van de genade die hij heeft ontvangen, en wat al Gods volk leert in dit leven, om zichzelf af te keuren, omdat God hen ook afkeurt. Want er deugt van ons ten enen male niets. Daarom zou het ook geheel tegenstrijdig zijn als wij het anders zouden zeggen.

Maar toen heeft hij wel gevraagd of ik dan iets wilde zeggen wat die meerdere Jozef heeft gedaan. Dat heeft wel een enkel woord van toelichting nodig. Toen hij de gemeente van Dirksland heeft mogen verlaten en het beroep naar Borssele aannemen, heeft hij veel vrijmoedigheid daarin gekregen uit Genesis 46 : 4. Toen Jacob te Beseba was en daar ging offeren, en de Heere vroeg of hij op verzoek van Jozef naar Egypte mocht gaan, toen heeft God daar gesproken: "Vreest niet om af te trekken." Zo heeft hij toen met vrijmoedigheid het beroep naar Borssele mogen aannemen. Maar in diezelfde tekst staat ook: "En Jozef zal zijn hand op uwe ogen leggen."

Op de laatste classisvergadering in Flakkee, die we daar ook met hem hebben meegemaakt is dat reeds openbaar gekomen en met een enkel woord daarop gewezen. En Jozef zal zijn hand op uwe ogen leggen.

Het was de gewoonte ook in die tijd van de aartsvaders, dat degene die met veel liefde verbonden was aan de overledene, hem de ogen dichtdrukte als iemand gestorven was. Zo kreeg Jacob de belofte dat Jozef aan zijn sterfbed zou staan, en dat die zijn ogen dicht zou drukken. En dan zeggen onze kanttekenaren daar zo schoon bij, dat hij bij Jozefs leven in vrede zou sterven. En dan weten we dat Jozef een type was van die meerdere Jozef. Daarom was zijn verzoek of ik dan iets van Jozef wilde zeggen; van die meerdere Jozef.

Daarom, van Jozef die de handen op de ogen zijns vaders zou leggen en die dicht drukken, een ogenblik heengewezen naar die meerdere Jozef, Die ook belooft aan de zijde van zijn kinderen te zijn als het sterven wordt. Wat heeft hij daarop mogen hopen en het daar alleen van mogen verwachten.

"Bij Jozefs leven in vrede sterven," zeggen onze kanttekenaars. Wat is hij ook nog bevreesd geweest voor de dood. Niet zozeer voor hetgeen na de dood kwam, maar voor de dood zelf. En toch, wat heeft de Heere het waar gemaakt en de belofte vervuld, zodat die meerdere Jozef aan zijn zijde is geweest. Want wij hebben hem ook horen spreken uit dat verlangen dat in zijn ziel gewerkt was om bij Zijn Heere te mogen zijn. En Jozef zal Zijn hand op uw ogen leggen. Bij Jozefs leven in vrede sterven.

Sterven, dat weten we, dat is de straf op de zonde. Ten dage als ge daarvan eet zult gij de dood sterven. Door onze zonden hebben wij de toorn Gods opgewekt, en kan God niet anders vanuit Zijn Goddelijk Wezen dan die gruwelijke zonden straffen in Zijn toorn, en dat met een eeuwige rampzaligheid. En hoe kunnen onze kanttekenaren dan zeggen: bij Jozefs leven in vrede sterven. Dan is het bij het leven van die meerdere Jozef, dat er toch een volk is dat in vrede mag sterven. En dat bij Jozefs leven. Hij is gekomen vanuit die nooitbegonnen eeuwigheid, waar Hij Zichzelf al gegeven heeft. "Zie Ik kom." Op de vraag des Vaders: "Hoe zal Ik ze onder de kinderen zetten en geven het gewenste land? Wie zal er met zijn hart Borg worden om tot Mij te genaken?" Toen heeft Hij als die meerdere Jozef Zichzelf al gegeven. Zie Ik kom, in de rol des Boeks is van Mij geschreven; Ik heb lust o Mijn God om Uw welbehagen te doen, Uw wet is in het midden Mijns ingewands. Hij is ook gekomen in de volheid des tijds in de kribbe van Bethlehem. Daar hebben de engelen reeds gezongen: "Vrede op aarde, in de mensen een welbehagen." O, bij Jozefs leven in vrede sterven. Hij is gekomen niet alleen om in de kribbe te blijven, neen, maar om te lijden en te sterven. Om die rechtvaardige straf te dragen voor dat volk, waarvoor Hij in de eeuwigheid is Borg geworden. Hij is de dood ingegaan, stervend aan het vloekhout der schande, de vloek voor Zijn Kerk voor eeuwig wegnemend. Waar Paulus ook van getuigt: Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons. Wat heeft Hij in Zijn dierbaar lijden en sterven dan toch ook die straf gedragen, die dat volk tot in der eeuwigheid had moeten dragen. Hij is de dood ingegaan om ook het graf uit te

gaan. Zoals de kanttekenaren daarop wijzen: *bij Jozefs leven, in vrede sterven*. Het had niet gekund om in vrede te sterven, als die Christus, als die Borg in het graf gebleven was. Daarom moest Hij krachtens het Goddelijke recht niet alleen sterven, maar ook opstaan. Hij is dan ook opgestaan ten derden dage, opdat Hij de vrede die Hij verworven heeft zou kunnen toepassen. En om dat nu te mogen leren door waarachtige wedergeboorte, Hem te leren kennen door de bediening van Gods Geest. Om met Hem te leren leven en met Hem te leren sterven en ook met Hem te leren opstaan. Opdat wanneer de tijdelijke dood komt, de scheiding van ziel en lichaam, te zien op Jozefs leven, waar Jozef recht op had, en waar al Gods volk ook in Christus een geheiligd recht op krijgt. Ziet, daarom is het nu mogelijk om in vrede te sterven, bij Jozefs leven, Die de dood heeft verslonden tot eeuwige overwinning. In vrede sterven, in vrede met die God, Die de God des vredes is. En dat in het aangezicht van Hem, die dood is geweest en eeuwig leeft.

Als de Heere in het leven van Zijn volk begint dan krijgen ze ook met de dood te doen, dan gaan ze geloven dat ze sterven moeten vanwege hun zonden. Dat het een rechtvaardige straf is. Ze leren er onder bukken en buigen. O, wat kan die dood hen achtervolgen en wat leren ze die dood kennen als een straf op de zonde, als een vijand die recht op hen heeft. Maar anderzijds is het ook waar, als de Heere een weinig oefeningen gaat schenken in de Persoonskennis van Hem, dan mogen ze er wel eens een ogenblik overheen blikken. Over dood, graf en hel heen, ziende op Hem en op Zijn Borgwerk en op dat dierbare bloed, dat bloed des vredes. Want alleen daardoor is er vrede gemaakt, en dat met een heilig en rechtvaardig God, Die vertoornd was over onze zonden, maar tevreden in en door dat volkomen offer, dat gebracht is op die kruisheuvel Golgotha. En wat zijn ze nu gelukkig als de Heere nog een weinig verder gaat in het leven, opdat ze hier met Hem mogen leren sterven. Dan wordt de dood een overwonnen vijand. "Verslonden tot eeuwige overwinning", zo lezen wij in Gods Woord. En dan is de prikkel er uit. Dan kan de kerk des Heeren bij Jozefs leven in vrede sterven. Dan is het: "Dood waar is uw prikkel en hel waar is uw overwinning." Wat is het een eeuwig wonder dat de Heere dat nu geschonken heeft in het laatst van zijn leven. Wel enerzijds de vrees voor de dood zelf, maar ook in het laatste dat uitzien om in vrede te mogen sterven. In die vrede God te mogen ontmoeten waarvan ze hier de beginselen hebben mogen smaken in het leven. De beginselen van die vrede, die alle verstand te boven gaat. Waarvan Hij getuigt: "Mijn vrede geef Ik u, Mijn vrede laat Ik u. Niet gelijkerwijs de wereld het geeft geef Ik hem u." Daarom, in die Vredevorst zoals Hij aangekondigd is door Jesaja: "Men noemt Zijn Naam: Vredevorst."

Bij Jozefs leven, in vrede sterven. Dat zal het deel zijn van al Gods kinderen, al is het dat de één er meer van mag leren dan de ander, en het ene sterfbed van Gods kinderen en knechten verschilt van het andere. De Heere is daar eeuwig vrij in. In het wezen van de zaak zullen ze het allemaal ervaren. Maar wat is het een troost als we in de dadelijkheid bij het leven van Jozef op ons ziekbed en ons sterfbed komen te liggen, met het geloofsoog op Hem, die nu eeuwig leeft, Die tot Zijn kerk getuigt: "Ik ben dood geweest, en Ik leef en gij zult leven." Bij Jozefs leven in vrede sterven. Om dan die heilige en rechtvaardige God te ontmoeten als een God Wiens deugden zijn verheerlijkt, en Die volkomen bevredigd is in het offer van Hem. Wat is dat een wonder voor de Kerk des Heeren die dat mag leren.

En zo is het nu ook dat onze geliefde broeder dit van Godswege heeft verkregen. Daarom hebben we u daarop ook mogen wijzen. Het is zijn verzoek geweest om iets te zeggen wat Jozef heeft gedaan. Maar u voelt wel, wij kunnen maar met een enkel woord hier en daar iets aanstippen. Wat heeft deze meerdere Jozef niet alleen

voorwerpelijk voor hem verdiend, maar ook onderwerpelijk toegepast. Wie is die meerdere Jozef voor hem geweest, als hij met ledige zakken komen mocht, hetzij geld bij zich, ja dan neen, dan heeft die Jozef die ledige zakken altijd vervuld in de strijd van het persoonlijk zieleleven en van het ambtelijk leven. Die meerdere Jozef heeft altijd betoond van hem af te weten, want hij is het Die trouwe houdt tot in der eeuwigheid. Hij zal nooit laten varen de werken Zijner handen. Daarom geldt het ook alleen maar: *Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen*. Hier mogen ze bij ogenblikken iets van die vrede proeven en smaken.

Maar nu mag hij wat de ziel betreft volkomen hebben verkregen, in en door het bloed des Lams om bij het leven van Jozef in vrede te leven. Dat houdt in dat ze in dat bloed meer dan overwinnaars zijn. Want ze zullen overwinnen door het bloed des Lams. Dan kunnen ze hier wel eens denken dat het een verloren zaak is, omdat het lichaam in het graf gelegd wordt, maar dat is er ver vandaan. Want dat lichaam dat rust tot op de jongste dag. En wat zijn ziel betreft mag hij nu huppelen van zielevreugd, waar hij zijn wens heeft verkregen. Want het was toch zijn wens om eeuwig bij de Heere te mogen zijn om Hem te dienen dag en nacht in Zijn tempel, met volmaaktheid, in volkomenheid, zonder gebrek. Nooit meer de kroon op eigen hoofd, maar eeuwig bloeit de gloriekroon, op het hoofd van Davids grote Zoon. Omdat Hij dood, graf, hel, zonde en wereld overwonnen heeft, en volkomen de deugden Zijns Vaders verheerlijkt. Zodat God een God van zaligheid is op grond van recht en dat voor al Zijn volk.

En nu komt het er voor u en voor mij op aan of wij deze God des vredes in ons leven als die God van zaligheid hebben mogen leren kennen, door de waarachtige wedergeboorte. Met minder kan het niet. Daarom, de Heere schenke dat wij niet zouden kunnen rusten voor en aler wij het zouden weten in deze Rustaanbrenger geborgen te zijn op weg naar een nimmereindigende eeuwigheid. Wat is het een wonder van Gods genade als er zo rijk gesproken mag worden aan het graf van een zondaar die in Adam verdoemelijk ligt voor God. Omdat de Heere nu dat genadewerk verheerlijkt heeft vanuit die nooit begonnen eeuwigheid, vanuit het Goddelijke welbehagen en eeuwige liefde. Want Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, en daarom getrokken met koorden van goedertierenheid.

Nu geliefden, Hij heilige dit sterven van deze beminde persoon aan ons aller hart, opdat er voor ons ook een eeuwige winst uit voort zou mogen vloeien.

En geachte weduwe, nu zult u verder moeten leven, zoals u nog nooit hebt geleefd. Een leven wat u niet hebt gekend. Het is in de kerk reeds aangehaald dat het een zeer hechte huwelijksband was die er was tussen u en uw geliefde man. Dat hebben wij ook zelf meegemaakt en samen mogen ervaren, dat dit inderdaad de waarheid is. Daarom zal het nog des te moeilijker zijn om verder

zonder uw man door het leven te gaan. Maar nu is dit mijn hartelijke wens, dat u de Heere als uw geestelijke en hemelse Man zou leren kennen, om op Hem te leren steunen. Zoals Hij ook betuigt in Zijn Woord: "Laat uw weduwen op Mij betrouwen." Zoveel aan zijn zijde gestaan en hem bijgestaan, zoveel als u kon. Daar is nu een einde aan gekomen. Maar de Heere schenke u genade om bij Hem te leren schuilen en ook die vrede te mogen ontvangen, die uw man heeft verkregen. Het is loutere genade wat hij verkregen heeft, daarom kan het voor u ook nog. De Heere schenke u een haasten en spoeden om uws levens wil, en doe u ervaren dat Hij zal zijn een Richter van de weduwen.

En kinderen, een vader te moeten missen, dat valt niet mee, ik weet wat het is. Maar nu is er ook onderscheid welk een vader. In zichzelf was hij iemand die nergens toe

deugde. Maar door het werk wat God in hem verheerlijkt heeft, was hij een vader geworden, die zichzelf wel afkeurde, maar die het niet kon laten om de binnenkamer in te gaan voor vrouw en kinderen en kleinkinderen, voor zijn geslacht. Daarom, wat zijn jullie dan een biddende vader en grootvader kwijtgeraakt. Maar ik wens u dit toe, als je het leven van je vader nog niet kent, dat je het krijgen mag. En zou je het wel mogen kennen, dat de Heere het maar bij de gedurigheid zou willen bevestigen. Maar kinderen en kleinkinderen, als er gebeden liggen van een godvrezende vader en grootvader, dan zijn wij ook zoveel verantwoording schuldig. Want hoe zullen wij leven tegenover het gebedsleven van uw geliefde vader en grootvader. Zullen wij met ons leven tegen dat gebedsleven wat hij heeft mogen beoefenen, ingaan of zullen wij ook de binnenkameren in leren gaan, vragend: "Heere, zou U die gebeden van man, vader of grootvader nog eens willen verhoren." Opdat ook die gouden draad in uw geslacht nog zou worden doorgetrokken tot verheerlijking van Zijn driemaal heilige Naam en tot zaligheid van uw zielen.

Een ledige plaats is er ontstaan, dat is zeker waar. Maar als de Heere die zou willen vervullen met Zichzelf, dan krijgt u meer terug dan dat ge nu zijt verloren. Zo breide de Heere Zijn vleugelen over u genadiglijk uit.

Daar kunnen wel eens vragen zijn. Waarom zo kort?

Ook in de gemeente van Borssele. Waarom nog moeten verhuizen naar deze plaats? Dat we ons niet zouden verkijken op deze vraag. Want de Heere is niet verplicht om daarop een antwoord te geven. Maar gemeente van Borssele, wat is het ook voor u opmerkelijk dat de Heere deze dienstknecht ulieden nog een kort poosje heeft geschonken om het Woord uit te dragen. Maar ook, dat hij bij het leven van die meerdere Jozef in vrede heeft mogen sterven, in het midden van de gemeente van Borssele. Dat het de Heere behaagd heeft om dat te doen. Dan hoeven we niet te vragen: "Zou ds. Hoogerland verkeerd zijn geweest in de beslissing." Want daar twijfel ik geen ogenblik aan. Hij is naar Gods raad naar de gemeente van Borssele gekomen om nog een korte tijd het Woord te bedienen, maar ook om in vrede te sterven. De Heere schenke ons allen tesamen die genade om deze God straks te mogen en te kunnen ontmoeten in dat bloed dat reinigt van alle zonden. Zo zij het.

Daarna werd door een zoon van de overledene nog een dankwoord gesproken.

Het is ook op het verzoek van onze geliefde vader, om aan dit moeilijke werk toch gehoor te geven, om een ieder die heeft meegewerkt aan deze dag hartelijk te bedanken.

Het is ook namens moeder en de familie, dat we de consulent, ds. Weststrate hartelijk danken voor de woorden gesproken en voor de leiding tijdens de rouwdienst. Dominee hartelijk bedankt voor alle steun die u ons hebt gegeven.

Dan ds. Van der Poel, die heeft gesproken namens classis en particuliere Synode. Ook u hartelijk dank voor de woorden die u hebt gesproken.

Ds. Honkoop namens het curatorium. Het waren alle welgemeende woorden die u hebt gesproken. We hopen dat de Heere ook ons die plaats zou mogen geven die hij heeft ontvangen uit genade.

Ook ouderling Witte die sprak namens de kerkeraad en de gemeente van Borssele, hartelijk dank voor de gesproken woorden, en ook voor hetgeen u hebt gedaan in de laatste weken.

Ds. Koster, die als vriend het woord heeft gevoerd aan deze plaats, ook hartelijk dank voor de welgemeende woorden. U was een speciale vriend, vooral de laatste jaren. Daar is een band gegroeid, waarvan ik dacht, het is een verbond zoals David en

Jonathan hadden.

De kerkeraad van de gemeente Goes voor het afstaan van het kerkgebouw, en de regelingen die zijn getroffen door alle personen die daaraan hebben meegewerkt. Ook degenen van Borssele die daarin zitting hadden. De vrouwenvereniging en de koster, allen die hebben medegewerkt om alles te doen verlopen zoals het nu gegaan is, allen hartelijk dank daarvoor.

Ook nog een woord van dank aan dokter Peene (ik weet niet of hij hier tegenwoordig is), voor de medische bijstand ook tijdens de ziekte van onze geliefde vader. Niets hebt u ontzien. U was altijd bereid te komen. Dat de Heere het u vergelden mocht. Hij heeft ook tegen u nog getuigd hoe het bij hem was, en wat er nodig is op weg en reis naar de eeuwigheid. Dat de gedachtenis van de rechtvaardige ook bij u nog tot zegening zou mogen zijn.

Ook de begrafenisondernemer, Hoekman, hartelijk dank voor al het werk dat u hebt verricht. Ik geloof dat het tot op dit ogenblik alles ordelijk is verlopen. Daar zijn we u erkentelijk voor.

Dan verder alle belangstellenden die hier tegenwoordig zijn, hartelijk dank voor uw komst naar deze plaats. We zouden wel kunnen zeggen als we dit allemaal zien: ziet hoe lief ze hem hadden. Het verbreekt bij ogenblikken ons hart, dat hij zo'n grote plaats in de gemeenten heeft ingenomen. Niet alleen in onze familiekring, maar ook door het hele land. En wanneer we dan zien wat er gebeurd is, dan komen er zoveel "waaroms". Och, dat de Heere ons maar geve om onderworpen te zijn aan Zijn Goddelijke wil. Dat we geen harde gedachten van Hem zouden koesteren, maar dat we zouden buigen en zien dat Zijn weg in het heiligdom is.

Geliefde moeder, ook tot u nog een woord. Wij staan hier rondom het graf van uw geliefde man en onze zo geliefde vader. Wat zullen we dan voor woorden spreken. Ik weet het niet. Het is alles zo moeilijk en zo onmogelijk. Geve de Heere u maar sterkte. Dat Hij u mocht ondersteunen ter rechter- en ter linkerzijde als van onder eeuwige armen. Wij zijn zulke moeilijke vertroosters. Wij kunnen u niet troosten. Al zullen wij proberen als kinderen om er alles aan te doen. Maar de ledige plaats die kunnen wij niet vervullen. Dat kan God alleen. Zie dan maar op naar die God van uw man, opdat ge Hem ook zou mogen leren kennen in uw leven. Wij wensen u dat van harte toe. Geve de Heere u sterkte, ook wanneer straks de eenzaamheid komen zal. Mocht Hij u dan tot een Hulp en tot een Leidsman zijn.

Broers en zusters. Wij staan hier bij het graf van onze geliefde vader. Welk een band is er nu verbroken. Och, dat de Heere ons maar geve die God van onze geliefde vader te zoeken. We zijn nog in dit leven, nog in het heden der genade. Hij heeft ons zo dikwijls gewaarschuwd en gezegd: "Zoekt de Heere terwijl Hij te vinden is." Op U hebben onze vaders vertrouwd en ze zijn niet beschaamd of schaamrood geworden. Dat hebben we menigmaal gezien. Veel wederwaardigheden heeft hij moeten meemaken en wij met hem. En dat staat ook in Gods Woord geschreven van Zijn volk. Dat ze door vele verdrukkingen zullen moeten ingaan in het koninkrijk' Gods. Maar ook heeft hij mogen zien de menigvuldige verlossingen Zijns aangezichts. Want uit alle nood heeft de Heere hem ook willen verlossen. Ook in zijn laatste dagen hebben we als kinderen hem mogen bijstaan. Het is geen zware taak geweest. Want er zijn toch wel uurtjes bij geweest dat het nog goed was, bij zijn ziekbed te zijn. Dat hij mocht spreken van het verlangen dit in hem was, wanneer hij zei: "Ik wil niet meer beter worden, maar ik heb maar één verlangen om op te mogen gaan tot Gods altaren. En om ontbonden te zijn en met Christus te wezen." Want dat was hem zeer verre weg

het beste. Dat de Heere ons geven mocht terwijl de toekomst donker is en de tijden benauwd zijn de God van onze vader te mogen zoeken met ingespannen krachten. Hij heeft in de zorgen die er waren in onze gezinnen, ons bijgestaan. Want als er één was die heeft meegeleefd, dan was hij het wel. We konden hem altijd alles zeggen. Ja hij zei dikwijls zelf: "Wanneer er zorgen zijn, laat het mij weten. Want als ik het niet weet, dan kan ik ook niet voor je bidden." Maar dat is er nu niet meer. Doch de God van onze vader die leeft nog wel. Dat weet ik zeker, Die leeft tot in alle eeuwigheid. Dat we maar zouden zoeken die God tot ons deel te krijgen.

Ook de broers en zusters van de overledene, nog een enkel woord. Ook in de familie is een ledige plaats gekomen. Wij weten hoe lief ge hem ook had. Want er was in onze familie altijd een hechte band. Dat de Heere de ledige plaats ook met Zichzelf vervullen mocht en dat ge jaloers mocht zijn op zulk een sterven. Maar met dit alles dat we niet in vader zouden eindigen. Want dat zou zijn wens niet geweest zijn, maar dat we mochten eindigen in de God van onze vader. Ik dank u.

Teruggekomen in het kerkgebouw las ds. Koster een gedeelte uit Gods Woord, en wel Psalm 43. Daarna beëindigde hij de droeve plechtigheid met dankzegging.

Preken overgenomen uit de mooie uitgave: "BIJ JOZEFS LEVEN IN VREDE STERVEN."
Ter nagedachtenis aan Ds. A. Hoogerland.
UITGEVERIJ BOEKHANDEL GEBR. KOSTER – BARNEVELD 1987.
Hartelijk aanbevolen bij de uitgever!